GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM LIBRI IV.

PRO USU SCHOLARUM NOVODVORSCIANARUM.

IN ALMA ACADEMIA CRACOVIENSI.

I. De Primis Grammaticæ Rudimentis.
II. De Etymologia, seu potiùs Analogia.
III. De Syntaxi seu recta Partiũ Orationis Compositione.
IV. De Prosodia, seu Versificatione.

HORUM.

Primo adjecta sunt ista quinque

I. Repetitionis & Reductionis instituendæ Ratio.
II Praxis scribendæ & elimandæ Compositionis.
III. Orthographia Latina & Polonica, cum aliquot formandorum Characterum exemplaribus, & modo parandi atramenti scriptorij.
IV. Alphabeti Græci, & Numerorum Notæ Arithmeticæ Versiculis de Calendis, Nonis & Idibus.
V. Polonica plurimarum vocum Latinarum Interpretatio.

Opera & Studio.

M. LUCÆ PIOTROWSKI,

In eadem Academia Novodvorsciana Gramm: quondam Professoris.

CRACOVIÆ, TYPIS ACADEMICIS, 1727.

M. CHRYSTOPHORUS NAYMANOWICZ
Medicinæ Doctor, Ordinarius Professor,
Studij Universitatis Cracoviensis
Generalis RECTOR.

Literarum honestissimarum salus & incolumitas haud facilè inter homines conservari posset: nisi essent tam ij, qui eas excolant, & propagare enitantur; quàm etiam hi, qui earum Cultores & Propagatores diligent, conatus ipsorum quàm diligentissimè promoveant, & cæteris omninò comendent. Nos itaq; muneris nostri id esse ádvertentes, GRAMMATICAS INSTITUTIONES à Nobili & Excellent: Viro LUCA PIOTROWSKI, *in Alma Nostra Vniversitate* Artium Magistro, & Philosophiæ Doctore, Novodvorsciano Gramma: Professore *conscriptas, & jam in lucem prodeuntes unà cum Tyrocinio ejusdem, quod à primo Libro ferè nihil discrepare voluit; authoritate nostra libentissmè approbamus atq; recipimus, ut poté quas etiam ab ijs, quorum intererat visas, examinatas, approbatas & receptas esse, verè didicimus:* Omnesq; *Præceptores, tam eos, qui in privatu* Novodvorscianis Scholis *Iuventutem erudiunt; quàm illos, qui ubiq; locorum in hoc amplissimo & florentissimo Regno, Nostræ* Academiæ *se genuinos Filios esse recognoscunt, hortamur, & pro Officio nostro admonemus: ut prædictas Institutiones æque ac nos ipsi, amplectantur, & animis Tyronum, quos erudiendos susceperunt, ex hoc uno Authore Præcepta brevia, facilia, & sufficientia instillare intendant. Quæ in re faciles omnium speramus fore animos, si cogitaverint secum nihil magis obesse tenellis ingenijs, & eorum retardare profectum, quàm Præceptorum à diversis Auctoribus alijs atq; alijs verbis conscriptorum, minime necessariam, & nunquam admittendam permutationem*

VE-

VETUSTISSIMÆ PROSAPIÆ,
Multorumque Stemmatum,
DUCUM COMITUM.
ET
BARONUM
FILIJS.

Illustrissimis & Magnificis, ac Generosis Dominis,

ALEXANDRO à Koniecpole KONIECPOLSKI, Illustr: Castellani Cracovien: Exercituum Regni Supremi Ducis FILIO.
CONSTANTINO ALEXANDRO Duci de Ostrog in Zasław, Palat: Kijoviensi.
ISIDORO JANUSIO Duci de Ostrog in Zasław Palatinidæ Kijoviensi.
CONSTANTINO HYACINTHO LUBOMIRSKI, COMITI in Wiśnicz, Palat: Terrarum Russiæ:
CASIMIRO RADOMICKI, Palatinidæ Inowłocłaviensi.
VLADISLAO CASIMIRO TARŁO Palatinidæ Lublinensi.
STANISLAO DENHOFF, Palat: Derpat:
SIGISMUNDO DENHOFF, Palat: Derpat:
JOANNI STANISLAO KORYCINSKI, Castellanidæ: Woynic: Capitaneo Gniewc.
LUDOVICO ZIELINSKI, Castel: Płoc:
NICOLAO GIZICKI, Castellan: Czernensi.

CHRYSTOPHORO BALDOVINO de Tęczyn OSSOLINSKI, Castell: Sandecensis, Aurato Equiti, Capitaneo Stobnicensi.
STANISLAO JOANNI de Ciswice CISWICKI, Castellanidæ Srzemensi.
CASIMIRO ALBERTO ROXICKI, Castellanidæ Połanecensi.
SIGISMUNDO WIERZBOWSKI, Castellanidæ Inowłodensi.
CHRYSTOPHORO PAC, Illusttri M. D. L. Supremi Thesaurarij FILIO.
JACOBO, HIERONYMO ROZDRAZEWSKI, Comiti in Rozdrażew.
JOANNI de Dęmbiany DEMBINSKI, Illustris, & Magnifici D. Vexilliferi Crac: FILIO.
GEORGIO ADAMO de Tęczyn OSSOLINSKI, Succamer: Sandomiriensi.
THEODATO & VLADISLAO FRĄCZKIEWIC, de Radzimin Capit: Liden.
ALEXANDRO à Koniecpole KONIECPOLSKI,
STANISLAO à Koniecpole KONIECPOLSKI,
JOANNI & SAMUELI BRONIEWSKI, Capit: Niep.
SEBASTIANO KAZANOWSKI, Vexillif. Sandomiriensi.
ABRAHAMO & MARTINO LEZYNSKI.
CHRYSTOPHORO de Starcze STARCZEWSKI,
STANISLAO GILTOWSKI,

M. LUKAS PIOTROWSKI,
Salutem & Felicitatem.

Ubi

UBi primùm à Doctissimo & Admodùm Reveren: D. ADAMO OPATOVIO S. Th: Doctore & Professore, S. ANNÆ Decano, & Scholarum Novodvorscianarum vigilantissimo juxta ac felicissimo Provisore ad colligendum in Athenæo Novodvorsciano pulverem Olympicum ante biennium fueram vocatus, Illustr: Magnifici ac Generosi Domini protinus huc meas omnes curas & cogitationes conferre, meq; totum mente ac voluntate in id conjicere cœperam: ut muneri meo, voluntati & expectationi tanti viri, commodis & profectui frequentissimorum Discipulorum, ingentiq; lectissimorum Iuvenum coronæ, pro candore meo & Academica sinceritate quolibet die satisfacerem cumulatissimè, tantò diligentiùs ac ferventiùs administrationi illius Provinciæ susceptæ insistens navare studium & operam; quantò magis & evidentiùs, præter homines, Deum ipsum laborum, vigiliarum & solicitudinum mearum judicem esse perspiciebam. Cujus quidem gratiâ & beneficio dum in dies magis ac magis, in eorum omnium, quibus prima hominum ætas informari solet, humiles satis materias me ingurgito, & ad infima queq; Exercitio Tyronum non invito animo demitto, multos modos, multasq; rationes reperio, quæ rudiori ætati excolendæ, ac informandæ, propter brevitatem, claritatem, ordinem, facilitatem & sufficientiam, multò essent accommodatiores: quàm illæ ipsæ Ultrajectini, quas in manibus habet Iuventus, præceptiones: quæ scilicet

& pro

& pro altioris profectus, & alterius gentis ingenjis collectæ atq; conscriptæ esse videbantur, quas mutare vel castigare propter diuturnitatem, & tam longum temporis intervallum nefas omnino esse arbitrabar. Quod enim præmium, aut quod encomium, non laboris, sed potiùs audaciæ meæ retulissem, si tam egregij, & de arte Grammatica tam benè meriti Viri, tot annis à cujusvis Archilochi dentibus atq; vicibus libera scripta à me uno tandem vapulassent & vulnus aliquod accepissent. Illæsis igitur VALERII præstantissimi Grammatici Institutionibus, meas proprias, quas in hoc avito & sacrosancto D. JAGELLONIS Potentissimi Poloniæ REGIS Parnasso concepi & conscripsi, de Sententia & Auctoritate Adm: Rever: D. ADAMI OPATOVII, S. T. D. & Professoris præstantissimi, in lucem mittendas, & in locum Ultrajectini putavi esse substituendas: prout nunc sub felicibus auspicij Clarissimi & Magnifici D. CHRISTOPHORI NAYMANOWICZ, Medicinæ Doctoris, & Ordinarij Professoris, Studij Universit: Crac: Gener Rectoris, tum quoq; Eximij & Adm: Reverendi D. M. JACOBI VITELLI Tyliciani Oratoris S. ANNÆ Canonici, & moderni Scholarum Novodvorscianarum Provisoris diligentissimi, è domesticis tenebris emancipatas, Nobilissimæ ac florentissimæ Juventutis usui addico, & deservire jubeo. Ne tamen vagæ & orphanæ in manus hominum deveniant Vobis ipsas Illustris: Heröes. duabus de causis volui esse consecratas; quarum altera est, ut meæ erga Vos propensissimæ voluntatis, &

obser-

observantiæ evidens testimonium habentes perpetui & officiosi cultûs atq; amoris saporem sentiatis: altera, ut ea ipsæ Vestri Nomini splendore communitæ, omnium Næviorum impetus & sigillationes retundere & sustinere possint audaciùs. Quod quidem meum consilium non minùs æquum, quàm sapiens censendum esse existimo. A quo enim contra illud genus hominum, quod in alienis est Lynx, & acutum, in suis stupidum & talpa, præsidium aut certius aut firmius, Lucubrationes meæ habeant: quàm ab his, quorum virtutè, sapientiâ, & consiliô suas aliquando est defensura & firmatura Patria libertates? Deinde verò cui potiùs alteri, animi ingenij & studij mei pignus offeram? quàm Vobis, qui has ipsas Præceptiones nunc calamis, nunc auribus diligentissimè excipiebatis: quem, inquam, alium munere isto insequar? quàm Vos ipsos, qui quasi tesseræ signo audito, clarissimos Gratiæ Heroas imitati, ad rapiendum Sapientiæ & Virtutum omnium vellus aureum ad Academiam istam frequentissimi confluxistis, fidemq; ac amorem Vestrum Majoribus non dissimilem, posteris imitandum, ac perpetuò conservandum, in primævam istius Regni inclyti Scholam sic declarastis, ut æmulatio callida Vos videns & invidens etiam nunc ingemiscat: Academia verò benignissima Mater voluptate & lætitiâ perfusa maxima, meritò triumphare videatur. Mille etenim septa periculis & infinitis oppugnari cœpta artibus, en quæ & quot apud se habet deposita Reipub: Cimelia? O felicem tuam Magne NOVODVORSKI *Palæstram! quam tanta Patriæ Pignora & germina*

cum alia lectissima Iuventute tam numeroso atq; copioso celebrant conventu: Felicem tuum Heliconа! felicissimam fundationem & liberalitatem! Cogitate, Illustrissimi Juvenes, *quid sibi sera ætas & progenies censebit esse faciendum, quum Vos tot, tales, tantos, tantorumq; Heroum filios, intra eosdem parietes, intra unius anni curriculum, iisdem diebus, immò iisdem ferrè horis me Præceptore usos, fuisse videbit? Quàm se facilem & morigeram docentium voluntati præbebit ac permittet! qvum Vos præceptis & admonitionibus meis alacres paruisse, animosq; Vestros subesse nescios, in libertate & ad libertatem natos, liberè educatos, atq; libertati traditos, cum magna animi promptitudine voci meæ Vos submisisse & subjecisse cognoscet. Quanto cum studio & alacritate honestissimas artes amplectetur & tractabit! qvum hoc meum Vestrorum laborum, certaminum, diligentia & tam ad studia, quàm ad pietatem maximi ferveris testimonium sibi ob oculos positum inspiciet, & diligentiùs intuebitur. Quam concordiæ amans, quàm amicitiæ & mutuorum officiorum studiosa & esse & videri contendet! quàm hanc Vestram, quàm colitis, benevolentiam & incredibilem animorum consensionem Vos semper fovisse, atq; aluisse leget, audiet, mirabitur. Quanta deniq; frequentia has Athenas petet, & ad hunc virtuti ac Sapientiæ devotum consecratumq; fontem sitim suam expletura accuret! Quum præter Vos ipsos, alios quoq;* Illustrissimos, Magnificos ac Generosos D. D. *magnarum Familiarum præclarissima Lumina & Academiæ*

nostræ

nostræ splendidissima Ornamenta, uno eodemq; tempore ad ejusdem aquæ lenè caput sacræ membra stratos magnam partem semper de die solido, dempsisse *commemorabit; qvum scilicet* LUCAM CORNELIUM CHMIELECKI, Palat: Kijovien: HIERONYMUM POŁUBINSKI, Palatinidam Parnaviensem, VLADISLAUM ZIELINSKI, Castell: Płocen: CHRYSTOPHORUM GIŻICKI, Castell: Czern: LAURENTIUM GEMBICKI, Castell: Rogożinen. JOANNEM TARNOWSKI, Comitem à Tarnow, Castell: Zarnovien: STEPHANUM LESNIOWSKI, Castell: Czerniechovien: STANISLAUM PAC, Supremi M. D. L. Thesaurarij Filium, CHRYSTOPHORUM ROZDRAŻEWSKI, Comitem in Rozdrażew. THEODATUM OGINSKI, Capit. Rochaczowiensem, M. D. L. Vexilif: NICOLAUM SAPIEHA, Capit: Vilkinensem, ANDREAM à Koniecpole KONIECPOLSKI, NICOLAUM CZURYŁO, STANISLAUM WICHROWSKI, *quibus sub* Excell. D. Magistro DANIELE OTRĘBOSZ, *Poëtices studio indulgere & operari placuit.* LUCAM KRETKOWSKI, Castell: Brzesezensem, IGNATIUM ROXICKI, Castellan. Połaneccensem, CHRYSTOPHORUM ZEGOCKI, Castell: Premenet: STEPHANUM KORYCINSKI, Capitan: Oycoviensem, JOANNEM SAPIEHA, STEPHANUM & MARTINUM OBORSKI, Capitaneid: VLADISLAUM de Oporow

row

row MILONSKI, JOANNEM KOSSAKOWSKI, Capitan: Visnens: STEPHANUM & ALBERTUM GAIOWSKI, *qui se artibus Dialectices & Rhetorices imbuendos ac informandos* Excell: D. Magistro JOACHIMO SPERONOWICZ, *tradiderunt: qvum (inquam) hos omnes, aliosq; Nobilitate generis, Familiarum splendore, nobilissimorum Parentum suorum Officijs & Dignitatibus claros atq; conspicuos Adolescentes, qui vobiscum in ijsdem Castris Minervæ cum sui Nominis laude & gloria immortali nunc militant, illa sera Posteritas in his liminibus constitisse, & in hac Palæstra desudisse meditabitur: quantò desiderio, honestissimarum literarum amore inflammata hanc à Vobis tritam semitam calcare ardebit! præsertim verò si adhuc ex Vobis omnibus, qui nunc has privatas Scholas, frequentatis, eorum numerum, quos publica Lectoria capere non possunt, colligere & consequi uoluerit; quorum Nomina Virtus eorundem ad seros usq; transmittet Nepotes. Vos verò ipsi, huic fidelissimæ ac sanctissimæ Parenti, quæ Vos Filios suos,* sicut novellas olivarum in circuitu mensæ, *pietatis ac literarum simul studij instituit ac imbuit, quàm jucundam Nominũ Vestri memoriam suis relicturi! quæ ab ea beneficia vitæq; præsidia ac ornamenta accipietis, tum quoq; quid illi vicissim tanquam Matri & Alteri beneficentissimæ perpetuo debeatis: tantò diligentiùs cogitabitis ac sæpiùs meditabimini; quantò è doctissimorum gravissimorumque hominum numero plures reperiuntur, qui unumquemq; Vestrum Reip: opti-*

optimum Civem & pervigilem tutorem, Eccleſiæ Orthodoxæ propugnatorem acerrimum, Inclytæ hujus Univerſitatis perpetuum Amicum & Fautorem & eſſe dicunt, & fore ominantur. Quorum quidem ego omnia acclamatione fauſta & voto ſincero excipiens, illud Vobis medullitùs, exopto, ut Sereniſſimo Potentiſſimo VLADISLAO QVARTO, cui ſit fauſtum, & felix quàm diutiſſimè imperium, ad gubernacula Reipub: ſedente virtute Veſtram ætatem præeuntes, non tantùm Dei laudi & gloriæ, Regno Poloniæ ſplendori, Illuſtriſſ: Parentibus voluptati, magnis atq; fundatiſſimis Familijs Veſtris decori & ornamento omnes creſcatis: verùm etiam Patriæ & quorumvis optimorum votis ſatis facientes, ac ſummam eorum ſpem de Vobis conceptam ſuperantes, Majorum Veſtrorum honores & loca, quæ Vos expectant, quàm primùm & quàm feliciſſimè occupetis; ut ſic ex inſtitutionis bonæ ſeminibus, atq; hoc animorum Veſtrorum recentium, tanquam novalium agrorum diligenti & fide cultura, virtutum ac doctrinæ politioris fruges in Patriam ornandam & juvandam uberrimè effundantur. Hoc ego Vobis voveo, hoc Mater ACADEMIA precatur, hoc ipſa Chariſſima Patria, Veſtram Indolem perſpiciens atq; ſecum tacita perpendens, pollicetur,

Valete.

Cracoviæ, IV. Calendas Iulij, Anno à Partu Virginis, 1634.

ODE

O D E
DICOLOS TETRASTROPHOS.
Nobili & Excellenti
M. LUCÆ PIOTROWSKI,
Auctori Grammaticæ:
A
M. DANIELE OTRĘBOSZ, Coll: Min:

PRæclarum celebris PODLACHIÆ decus,
PIOTROWSKI, proprio lumine qui tuo
Splendescis, proavos & memoras diu
Claros ordine perpeti.
Felici rutilans prodeat omine
In lucem ingenij Progenies tui?
Quam non imber edax, non Aquilo impetens
Tollet, vel fuga temporum,
Vir doctus Patriæ est murus aheneus,
Hostem non metuit sed latus obsidet,
Ictus ac removet fortiùs asperos
Duro Victor & impetu.
Magnis sæpè viris munera Palladis
Dantur, quæ capiunt, ut decet optimo
Vultu. Num viridis, tempora quæ tegit,
Non est luminibus benè
Laurus digna tuis? Aspice quot nitent,
Ornati juvenes moribus arteq; ?
Qui dulci Patriæ tempore mobili
Crescent fulgida Lumina.
Quis nolit Patriam Filius impiger,
Musâ doctiloquâ cernere splendidam:
Et munire sui dotibus ingenî
Contra barbariem feram.
Luca, consilium condere si meum
Læto non renuis pectore; si libet
In Lucem ire meis carminibus, citò
Lucem nec tenebris dare.
Libros in tenebris non teneas tuos,
Quis noscat celebris carmina Pindari?
Quis clari videat Virgilij decus?
Si tanti lateant viri

AD

A D

Nobilem & Excellentem.

M. LUCAM PIOTROWSKI,

Auctorem Grammaticæ.

M. JOACHIMUS SPERONOWICZ, Coll: Min:

LVCA Dædaleæ Magister artis
Auctor. quâ teneram filii juventam.
Formes, en labor iste comprobabit:
Pernox, perdius, ac bonis probandus.
Hoc te docta Minerva voce castâ
Desponsat sibi mente castiorem
Sponsum, docte Magister; hoc benigna.
Mater post alios magis fovebit,
Luca Dædaleâ Magister arte
Præstans, conspicui decor laboris;
Te virtus decoret bonis honoris,
Artis Grammaticæ bonum Magistrum,
Promptum, perspicuum, gravem Magistrum,
Qui felix gravium rudis juventæ
Errorum perimis docendo monstra.
LVCA delicium Parentis almæ.
Luces lumine mentis, artis, oris.
Ac lucens bonus omnibus sub oris
Regni, Vive diu, rogat Minerva,
LVCA Dædalei Magister ausûs.

Idem ad Polonam Juventutem.

HVc agite, ô Pueri, Generosa florida stirpis
Gramina felici deproperate gradu
Quo potuit studio, Vester monumenta Magister
Grammatica docili nexuit ecce manu.
Queîs celeres teneram formetis ritè Iuventam;
Dogmata discipulis tradit amica suis.
Quin potius toti præbet nova munera Regno.
sive antiqua novo prodita ab ingenio.
Ocyus huc animos igitur præclara Polonæ.
Spes Patriæ, adverte, & dona Dateris ama.

M. GA.

M. GASPAR GELASINUS,
Leopolienſis.
In Grammat: Excellentiſſ: Collegæ ſui.

PArve quid in lucem profers, dic quæſo, libelle?
Artis primævæ dogmata caſta fero.
Quid novi in hoc ſtudio? res eſt antiqua, quid inde.
Aſt novus eſt actor, mens nova, & ordo novus.
Quiſnam Auctor? LVCAS PIOTROWSKI, pectore toto
Maxima qui cunctis commoda ferre cupit.
Quæ mens Auctoris? ſtudioſas ducere mentes;
Vt poſſint rectis promere verba modis.
Ordo quis & Methodus? facilis, brevis, obvia, prompta;
Sufficiens, qualem noſtra Iuventa cupit.
Ergo quid inde boni, jam cernis, Lector amice.
Nobilis eſt Auctor, nobile dogma ſerit.

In Gramm: Nobilis & Excellentiſſ:
M. LUCÆ PIOTROWSKI,
THOMAS CZYCHRZYNSKI, *Art: & Philoſop: Baccal: Scholæ Elementorum Præſid.*

PLurima Grammatices extant monumenta Priorum;
Vnum PIOTROWSKI, ſed mage præſtat opus.
Singula ſic etenim Prudens Præcepta Magiſter
Strinxit, debeat ut ſolùs ubique legi,
Ordine tam ſvavi, ſermoneque ſimplice purus.
Vt Tyro vel per ſe diſcere cuncta queat.

Idem Nomine JUVENTUTIS.

LVCA Caſtalidum decus, & lux grata Sororum,
LVCA Iuneſiæ pulchra Propago Domus.
Tot tribuant Superi tibi, quot tu Munera Nobis
Praſtas, optamus, Nos ſtudioſæ cohors.
Sic virens renovans vetera; ut renovetur in ævum,
Antiquis major laus tua GRAMMATICIS.
Augur ego ſemper lingua reſonante novella,
Stemma tuum tecum laus ſuper aſtra vehet.

AD-

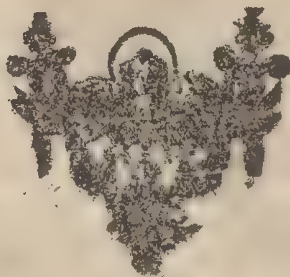
AD LECTOREM.

Antiqua GRAMMATICORUM *Præcepta, novis induta formis, & ad breviorem, convenientioremq; ordinem & Methodum revocata, pro communi teneræ ætatis utilitate, & scribere & proferre, nemo quempiam, Lector benevole vetabit aut ægrè ferre videbitur: nisi ii qui nec à se nec ab ullo alio in quemquam vel minima vellet commoda derivari. Unde & tu minimè hoc meū mireris consilium, qui in tanta præstantissimorum Auctorum frequentia publico Iuventutis bono per me consultū esse cupiens, has&e meas de puro & emendato sermone audeo evulgare Institutiones, in quibus quid tradetur ex Synopsi cuilibet Libro à fronte præmissa addisces. Porrò ut hæc jejuna Grammatices Præcepta citiùs à Tyronibus, intelligantur, eorumq; memoriæ altiùs imprimantur, scias me eandem rem iisdem verbis, ubi erat possibile, idq; simplicissimis, expressisse, ut apparet ex Libro, 1. & 2. itemq; ex tabulis iis, quas in Numeros & Regulas dispertivi ubi verba à principio Tabulæ posita, duabus, tribus & aliquando pluribus conveniunt Regulis, quæ quidem magna laboris parte pueris, levabunt. Sic etenim si unam didicerit Regulam, alterius quoq; jam mediam partem didicisse & in explicatione intellexisse videbitur: unde verba talia toties erunt iteranda, quot habebuntur Regulæ. Præcepta præcipua & magis necessaria majoribus Characteribus ideò sunt impressa, ut hæc sola à principio Tyronibus proponantur Majore quidem Charactere, minore tùm Etymologiam, tum Syntaxim volui complecti: minutiore verò Majorem Accentum polysyllabis addidi vocibus, ut rectam maturo tempore pronuntiationem Tyrones condiscant quæ quamvis, in nonnullis locis contra meam voluntatem nunc est prætermissa. Admonitiones & Annotationes longiores nullibi sunt recitandæ. Titulos immò etiam chartas habeat Tyro numeratas, ita enim quid, quoq; loco tradatur, & nosse & citò invenire poterit. Flexio Nominum ut per Regulas casuum fiat, diligenter curetur. Quæ verò nunc ultrò sunt suppressa, aliàs (si videbitur) ut adsint, curabo; tum quoq; & alia, quæ profectui Puerorum proficua advertam. Cæterum si alicubi tuæ L. C. non satis facio voluntati, habita ratione tum ætatis, tum ingenij, maximè verò aliarum occupationum mearum, benignum te mihi hàc vice & benevolum præbere non gravaberis: tot enim hic non modò præcepta; verùm etiam dubia, & opiniones repertuntur, ut difficile sit non minùs omnia enumerare, quam tutiorem partem eligere. Quod si autem hæ laboris mei primitiæ feliciter cesserint! aliquid aliud à nobis Nobilissima Iuventus Deo favente poterit expectare. Vale.*

Errores, quos hîc aliena exaravit manus, quiſque pro ſuo in nos bono affectu corrigat, oramus.

GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM LIBER I.

DE

PRIMIS GRAMMATICÆ RUDIMENTIS.

UBI PRO TENELLIS PUERORUM ingenijs generaliora tantùm Etymologiæ Præcepta: unà cum Declinationum ac Conjugationum Formulis atq; exemplis traduntur.

GRAMMATIC: INSTITUTIONUM
LIBERI.
DE PRIMIS GRAMMATICÆ RUDIMENTIS.

Quid Est GRAMMATICA: *Est ars, quæ docet benè loqui, benè scribere, & benè pronuntiare.*

Quot sunt partes Grammaticæ? *Quatuor*: Orthographia, Etymologia, Syntaxis, Prosodia.

Quid est
1. Orthographia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet rectè scribere.*
2. Etymologia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet voces formare, seu inflectere, & earum Accidentia cognoscere.*
3. Syntaxis? *Est pars Grammaticæ, quæ docet duas, vel plures voces inter se rectè conjungere.*
4. Prosodia? *Est pars Grammaticæ, in qua Syllabarum Quantitas, Pedes Metrici, Carminum Genera & Accidentia traduntur.*

DE LITERIS,

Quot sunt.
1. Literæ? *Viginti tres*: A b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z.
2. Vocales? *Sex*: A e i o u y.
3. Consonantes? *Sexdecem scilicet omnes Literæ præter vocales & literam* h.

I & V *sunt Consonantes in istis Syllabis*, ja, je, ji, jo, ju, Va, ve, vi, vo, vu, *ut* Iane, Valentine, veni, vide, volatus, vulturum.

Quid fit ex
1. Vocalibus? *Diphtongi quatuor*: æ, œ, au, eu, *ut* æs, pœna, aurum, euge.
2. Literis? *Syllabæ, ut* Ma, ri, a, Vir, go.
3. Syllabis? *Voces, ut* Maria Virgo.
4. Vocibus? *Oratio, ut* Maria est Virgo & Mater Dei.

Partes Orationis

1. Quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio.
2. Quotuplices sunt? *Duplices*: Declinabiles, & Indeclinabiles.
3. Declinabiles quot sunt? *Quatuor*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium,
(Cur dicuntur Declinabiles? *Quia in fine suas terminationes variare possunt.*
4. Indeclinabiles quot sunt? *Quatuor*: Adverbium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio.
(Cur dicuntur Indeclinabiles? *Quia in fine suas terminationes variare non possunt.*

DE NOMINE.

Quid est Nomen? *Est vox per Casus declinabilis, rem sine tempore significans, ut* Deus, Angelus, homo, &c.

Quotuplex est Nomen

1. *Duplex*: Substantivum & Adjectivum.
2. Substantivum? *Duplex*: Proprium & Appellativum.
3. Adjectivum? *Duplex*: Comparabile & Incomparabile.
4. Adjectivum Comparabile & Incomparabile? *Triplex*: Unius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.

Quid est Nomen Substantivum? *Quod tres articulos istos,* hic, hæc, hoc, *simul habere non potest, ut* Fenestra, fornax, &c.

Quid est Nomen Adjectivum? *Quod tres articulos istos* hic, hæc, hoc, *simul habere potest, ut* Bonus, albus.

Quid

Quid eſt Nomen.

1. Proprium ? *Quod uni rei tantùm propriè convenit*, *ut* Paulus, Cracovia, Ruſſia.
2. Appellativum ? *Quod multis Convenire poteſt*, *ut* Homo, Vrbs, Regio.
3. Comparabile ? *Cujus ſignificatió augeri, vel minui poteſt*, *ut* Magnus, major, maximus.
4. Incomparabile ? *Cujus ſignificatio nec augeri, nec minui poteſt*, *ut* aureus, regius, cæleſtis.
5. Vnius terminationis ? *Quod unam habet terminationem*, *ut* hic hæc hoc audax, felix.
6. Duarum terminationum ? *Quod duas habet terminationes*, *ut* fortis, forte.
7. Trium terminationum ? *Quod tres habet terminationes*, *ut* bonus, bona, bonum.

Quot ſunt Nominum

1. Accidentia ? *Sex:* Figura, Species, Genus, Declinatio, Numerus, Caſus. (Comparatio his additur: *ſed hæc ſoli Adjectivo comparabili convenit*)
2. Figuræ ? *Tres:* Simplex, *ut parabilis*, Compoſita, *ut comparabilis*, Decompoſita, *ut incomparabilis.*
3. Species ? *Duæ:* Primitiva, *ut Aurum, Rex*, Derivativa, *ut aureus, regius.*
4. Genera ? *Sex:* Maſculinum, Femininum, Neutrum, Omne, Commune, Dubium. Epicœnũ *ſub* Maſculino *vel* Feminino *cõtinetur*
5. Declinationes ? *Quinque* : Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
6. Numeri ? *Duo* : Singularis, *ut Vir, Puer*, Pluralis, *ut Viri, Pueri.*
7. Caſus? *Sex:* Nominativus, Genitivus, Dativus, Accuſativus, Vocativus, Ablativus.

Quod

Quod Nomen est Generis.	Masculini?	*Cui præponitur in Nominativo Singulari,*	hic, *ut* hic *Vir.*
	Feminini?		hæc, *ut* hæc *Mulier.*
	Neutrius?		hoc, *ut* hoc *animal.*
	Omnis?		hic, hæc, hoc *audax.*
	Communis?		hic, & hæc *fortis.*
	Dubij?		hic, *vel* hæc *dies.*

DE COMPARATIONE.

Quæ Nomina comparantur? *Sola Adjectiva, quorum significatio augeri vel minui potest, ut* Magnus, major, maximus, Parvus, minor, minimus.

Quot sunt Gradus Comparationis? *Tres:* Positivus, Comparativus, Superlativus.

Comparativus quot habet Terminationes? *Duas:* Or *&* Vs *sub prima est Generis Communis; sub secunda, Neutrius, & sub utraq; est tertiæ Declinationis, ut* hic *&* hæc gravior, *&* hoc gravius.

Superlativus quot habet terminationes? *Vnam generalem.*

mus, *& tres speciales præcipuas*	Simus, *ut Doctissimus.*
	Rimus, *ut Nigerrimus.*
	Limus, *ut Humillimus.*

Quotuplex est Comparatio? *Duplex.* Regularis & Irregularis.

DE COMPARATIONE REGULARI.

Quid est Comparatio Regularis? *Quando & Comparativus & Superlativus, vel saltem unus eorum à Positivo, formatur.*

Vnde formatur Comparativus? *A Genitivo vel Dativo Positivi desinente in* i, *addita syllaba* Or, *&* Vs; *ut ab* Amicus amici, *fit* amicior, amicius, à felix felicis felici, *fit* felicior felicius.

Vnde

Vnde formatur Superlativus? *A Genitivo Positivi addito* ssimus *vel* simus, *ut à* Doctus docti, *fit* doctissimus: *ab* audax audacis, *fit* audacissimus.

Quotuplex est Comparatio Regularis? *Triplex*: Abundans, Defectiva, & Media, *id est*, *nec* Abundans *nec* Defectiva.

Quid est Comparatio media? *Quando Adjectivum Comparabile unum tantùm habet Positivum, unum Comparativum, & unum Superlativum, neq; ullo ex ipsis deficit.*

EXEMPLUM.

VERVS quali Comparatione comparatur? *Regulari*, Quali Regulari? *Media*, Compara.

In Genere Masculino.

In Gradu	Positivo,	*Hic Verus, ri.*
	Comparativo,	*Hic Verior, oris.*
	Superlativo,	*Hic Verissimus, mi.*

In Genere Feminino,

In Gradu	Positivo,	*Hæc Vera, veræ.*
	Comparativo,	*Hæc Verior, oris.*
	Superlativo,	*Hæc Verissima, mæ.*

In Genere Neutro,

In Gradu	Positivo,	*Hoc Verum, ri.*
	Comparativo,	*Hoc Verius, oris.*
	Superlativo,	*Hoc Verissimum, mi.*

Sive etiam hoc modo.

In Genere	Masculino,	*Hic Verus, verior, verissimus,*
	Feminino,	*Hæc Vera, verior, verissima,*
	Neutro,	*Hoc Verum, verius, verissimum,*

Seu denique sic.

Hic Verus, verior, verissimus. Hæc Vera, verior, verissima. Hoc Verum, verius, verissimum.

DE

DE COMPARATIONE IRREGULARI.

Quid est Comparatio Irregularis? *Quando nec Comparativus, nec Superlativus à Positivo formatur.*

Quot sunt Adjectiva, quæ irregulariter comparantur? *Quinque ista*: Bonus, malus, magnus, parvus, multus.

Compara *Bonus.*

In Genere	Masculino,	*Bonus,*	*melior,*	*optimus,*
	Feminino,	*Bona,*	*melior,*	*optima,*
	Neutro,	*Bonum,*	*melius,*	*optimum.*
In Genere	Masculino,	*Malus,*	*pejor,*	*pessimus,*
	Feminino,	*Mala,*	*pejor,*	*pessima,*
	Neutro,	*Malum,*	*pejus,*	*pessimum.*
In Genere	Masculino,	*Magnus,*	*major,*	*maximus,*
	Feminino,	*Magna,*	*major,*	*maxima,*
	Neutro,	*Magnum,*	*majus,*	*maximum,*
In Genere	Masculino,	*Parvus,*	*minor,*	*minimum.*
	Feminino,	*Parva,*	*minor,*	*minima,*
	Neutro,	*Parvum,*	*minus,*	*minimum.*
In Genere	Masculino,	*Multus,*	- - - -	*plurimus,*
	Feminino,	*Multa,*	- - - -	*plurima,*
	Neutro,	*Multum,*	*plus,*	*plurimum.*

Admonitio. *Generales Casuum in quavis Declinatione Terminationes ex sequentibus Schematismis, seu Formulis cognoscentur. Porro Asteriscus seu stellula nonnullis Casibus in his Formulis apposita docet & admonet Casus istos, qui Asterisco notantur, in quibusdam Nominibus aliter, quàm in Formula exprimitur esse formandos, ista autem Nomina in Libro Secundo, eâ pagina, quæ in margine est scripta, quærere oportebit.*

Prima

Primæ Declinationis Formula.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	a,	as,	es,	e,	am,	
Genit:	æ, +	æ,	æ,	es,	æ,	
Dativ:	æ,	æ,	æ,	e,	æ,	Pag: 152.
Accus:	am,	en, am,	en, am,	en,	am,	
Vocat:	a,	a,	e, a,	e, a,	am,	
Ablat:	a,	a,	e, a,	e, a,	a,	

NUMERO PLURALI.

Nomi:	æ,	æ,	æ,	æ,	æ,	
Genit:	arum,	arum,	arum,	arum,	arum,	
Dativ:	is, +	is,	is,	is,	is,	Pag: 153.
Accus:	as,	as,	as,	as,	as,	
Vocat:	æ,	æ,	æ,	æ,	æ,	
Ablat:	is,	is,	is,	is,	is,	

Secundæ Declinationis Formula.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	er,	ir,	ur,	um,	us,	eus,	
Genit:	i,	i,	i,	i,	i, +	i, +	
Dativ:	o,	o,	o,	o,	o, +	o,	Pag: 158.
Accus:	um,	um,	um,	um,	um,	um, a,	
Vocat:	er,	ir,	ur,	um,	e, +	eu,	
Ablat:	o,	o,	o,	o,	o,	o,	

NUMERO PLURALI.

Nomi:	i,	i,	i,	a,	i,	i,
Genit:	orum,	orum,	orum,	orum,	orum,	orum,
Dativ:	is,	is,	is,	is,	is,	is,
Accus:	os,	os,	os,	a,	os,	os,
Vocat:	i,	i,	i,	a,	i,	i,
Ablat:	is,	is,	is,	is,	is,	is.

Ter-

Tertiæ Declinationis Formula.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	a,	e,	o, l, n, r, x.
Genit:	tis *vel* tos,	is,	is, ✠✠ *Pag.* 157. *ad* 170
Dativ:	ti,	i,	i,
Accus:	a,	e,	em, *bb Pag. Pag.* 170,
Vocat:	a,	e,	*similis Nominativo,*
Ablat:	te,	li.	e, ✠✠ *Pag.* 171.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	ta,	ia,	es, *b*
Genit:	tum, *vel* ton,	ium,	um, ✠✠ *Pag.* 171.
Dativ:	tis, *vel* ibus,	ibus;	ibus,
Accus:	ta,	is,	es, *bb Pag:* 171.
Vocat:	ta,	ia,	es, *b*
Ablat:	tis, *vel* ibus,	ibus,	ibus,

Quartæ Declinationis Formula.

NUMERO SINGULARI, NUMERO PLURALI.

Nomi:	us,	u,	Nomi:	us,	ua,
Genit:	us,	u,	Genit:	uum,	uum,
Dativ:	ui,	u,	Dativ:	ibus.	ibus, ✠
Accus:	um,	u,	Accus:	us,	ua, ✠ 174.
Vocat:	us,	u,	Vocat:	us,	ua,
Ablat:	u,	u,	Ablat.	ibus ✠	ibus, ✠

Quintæ Declinationis Formula.

NUMERO SINGULARI, NUMERO PLURALI.

Nominativo	es,	Nominativo	es,
Genitivo	ei,	Genitivo	erum,
Dativo	ei,	Dativo	ebus,
Accusativo	em,	Accusativo	es.
Vocativo	es,	Vocativo	es,
Ablativo	e.	Ablativo	ebus.

PRIMA

PRIMA DECLINATIO.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic*	Poéta	Æneas	Anchises.
Genit:	*huius*	Poétæ	Æneæ	Anchisæ.
Dativo	*huic*	Poétæ	Æneæ	Anchisæ.
Accus:	*hunc*	Poétam	Æneam	Anchisen.
Vocat:	*ô*	Poéta	Ænea	Anchise, a.
Ablat:	*ab hoc*	Poéta	Ænea	Anchise, a

Propria etiam in Plurali juxta quandam declinantur.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi*	Pòétæ	Æneæ	Anchisæ
Genit:	*horum*	Poétarum	Ænearum	Anchisarum.
Dativo	*his*	Poétis	Æneis	Anchisis
Accus:	*hos*	Pòétas	Æneas	Anchisas.
Vocat:	*ô*	Pòétæ	Æneæ	Anchisæ.
Ablat:	*ab his*	Pòétis	Æneis	Anchisis.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hæc*	Via	Dea	Vna	Ode.
Genit:	*hujus*	Viæ	Deæ	Vnius	Odes.
Dativ:	*huic*	Viæ	Deæ	Vni	Ode.
Accus:	*hanc*	Viam	Deam	Vnam	Oden.
Vocat:	*ó*	Via	Dea	Vna	Ode.
Ablat:	*ab hac*	Via	Dea	Vna	Ode.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hæ*	Viæ	Deæ	Vnæ	Odæ.
Genit:	*harum*	Viarum	Dearum	Vnarum	Odarum.
Dativ:	*his*	Vijs	Deabus	Vnis	Odis.
Accus:	*has*	Vias	Deas	unas	Odas.
Vocat	*ó*	Viæ	Deæ	unæ	Odæ.
Ablat:	*ab his*	Vijs	Deabus	unis	Odis.

SE-

SECUNDA DECLINATIO.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic*	Dominus	Thydeus	Vnus,
Genit:	*hujus*	Domini	Thydei	Vnius,
Dativ:	*huic*	Domino	Thydeo	Vni,
Accus:	*hunc*	Dominum	Thydeum, a	Vnum,
Vocat:	*ô*	Domine	Thydeu	Vne,
Ablat.	*ab hoc*	Domino	Thydeo	Vno.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi*	Domini	Thydei	Vni,
Genit.	*horum*	Dominorum	Thydeorum	Vnorum,
Dativ:	*his*	Dominis	Thydeis	Vnis.
Accus:	*hos*	Dominos	Thydeos	Vnos,
Vocat:	*ô*	Domini	Thydei	Vni.
Ablat:	*ab his*	Dominis	Thydeis	Vnis.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic*	Vir	Liber	Puer,
Genit:	*hujus*	Viri	Libri	Pueri,
Dativ:	*huic*	Viro	Libro	Puero.
Accus:	*hunc*	Virum	Librum	Puerum.
Vocat:	*ô*	Vir	Liber	Puer,
Ablat:	*ab hoc*	Viro	Libro	Puero.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi*	Viri	Libri	Pueri,
Genit:	*horum*	Virorum	Librorum	Puerorum,
Dativ:	*his*	Viris	Libris	Pueris,
Accus:	*hos*	Viros	Libros	Pueros,
Vocat:	*ô*	Viri	Libri	Pueri,
Ablat:	*ab his*	Viris	Libris	Pueris.

Nume-

Numero Singulari.

ominativo	*Hæc*	Fagus	Diphthongus.
enitivo	*hujus*	Fagi	Diphthongi.
ativo	*huic*	Fago	Diphthongo.
ccusativo	*hanc*	Fagum	Diphthongum.
ocativo	*ô*	Fage	Diphthonge.
blativo	*ab hac*	Fago	Diphthongo.

Numero Plurali

ominativo	*Hæ*	Fagi	Diphthongi.
enitivo	*harum*	Fagorum	Diphthongorum.
ativo	*his*	Fagis	Diphthongis.
ccusativo	*has*	Fagos	Diphthongos.
ocativo	*ô*	Fagi	Diphthongi.
blativo	*ab his*	Fagis	Diphthongis.

Numero Singulari.

omi:	*Hoc*	Scamnum	Vnum	Scholion *vel* um
enit:	*hujus*	Scamni	Vnius	Scholij.
ativ:	*huic*	Scamno	Vni	Scholio.
ccus:	*hoc*	Scamnum	Vnum	Scholion *vel* um
ocat:	*ô*	Scamnum	Vnum	Scholion *vel* um
blat:	*ab hoc*	Scamno	Vno	Scholio.

Numero Plurali.

Nomi:	*Hæc*	Scamna	Vna	Scholia.
Genit:	*horum*	Scamnorum	Vnorum	Scholiorum.
Dativ:	*his*	Scamnis	Vnis	Scholijs.
Accus:	*hæc*	Scamna	Vna	Scholia.
Vocat:	*ô*	Scamna	Vna	Scholia.
Ablat:	*ab his*	Scamnis	Vnis	Scholijs.

TER-

TERTIA DECLINATIO.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic*	Lepus	Delphin.
Genit:	*huius*	Leporis,	Delphinis *vel* Delphinos
Dativ.	*huic*	Lepori	Delphini,
Accus:	*hunc*	Leporem	Delphinem *vel* Delphin
Vocat:	*ô*	Lepus	Delphin,
Ablat.	*ab hoc*	Lepore	Delphine,

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi*	Lepores	Delphines,
Genit:	*horum*	Leporum	Delphinum *vel* Delphino
Dativ:	*his*	Leporibus	Delphinibus,
Accus:	*hos*	Lepores	Delphines *vel* Delphinas.
Vocat:	*ô*	Lepores	Delphines,
Ablat:	*ab his*	Leporibus	Delphinibus.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hæc*	Ratio	Vis	Navis.
Genit	*huius*	Rationis	Vis	Navis.
Dativ:	*huic*	Rationi	Vi	Navi.
Accus:	*hanc*	Rationem	Vim	Navim *vel* em.
Vocat:	*ô*	Ratio	Vis	Navis.
Ablat:	*ab hac*	Ratione	Vi	Navi *vel* e.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hæ*	Rationes	Vires	Naves.
Genit:	*harum*	Rationum	Virium	Navium
Dativ	*his*	Rationibus	Viribus	Navibus
Accus:	*has*	Rationes	Vires	Naves.
Vocat:	*ô*	Rationes	Vires	Naves.
Ablat:	*ab his*	Rationibus	Viribus	Navibus.

NUME-

NUMERO SINGULARI.

Nomi: *Hæc*	Icon	Phraſis.
Genit: *hujus*	Iconis *vel* os	Phraſis *vel* eos *vel* ios.
Dativ: *huic*	Iconi	Phraſi.
Accuſ: *hanc*	Iconem *vel* a	Phraſim *vel* in.
Vocat: *ô*	Icon	Phraſis.
Ablat: *ab hac*	Icone	Phraſi.

NUMERO PLURALI.

Nomi: *Hæ*	Icones	Phraſes.
Genit: *harum*	Iconum *vel* on	Phraſium *vel* on.
Dotiv: *his*	Iconibus	Phraſibus.
Accuſ: *has*	Icones	Phraſes.
Vocat: *ô*	Icones	Phraſes.
Ablat: *ab his*	Iconibus	Phraſibus.

NUMERO SINGULARI.

Nomi: *Hoc*	Comma	Animal	Moly.
Genit: *hujus*	Commatis	Animalis	Molyis *vel* os
Dativ: *huic*	Commati	Animali	Molyi.
Accuſ: *hoc*	Comma	Animal	Moly.
Vocat: *ô*	Comma	Animal	Moly.
Ablat: *ab hoc*	Commate	Animali	Molye.

NUMERO PLURALI.

Nomi: *Hæc*	Commata	Animalia	Molya.
Genit: *horũ*	Commatum	Animalium	Molyũ *vel* on.
Dativ. *his*	Cõmatibus	Animalibus	Molybus.
Accuſ: *hæc*	Commata	Animalia	Molya.
Vocat: *ô*	Commata	Animalia	Molyá.
Ablat: *ab his*	Cõmatibus	Animalibus	Molibus:

NUME-

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hoc*	Tempus	Grave	Gravius.
Genit:	*hujus*	Temporis	Gravis	Gravioris.
Dativ:	*huic*	Tempori	Gravi	Graviori.
Accus:	*hoc*	Tempus	Grave	Gravius.
Vocat:	*ô*	Tempus	Grave	Gravius:
Ablat:	*ab hoc*	Tempore	Gravi	Graviore *vel* i.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hæc*	Tempora	Gravia	Graviora.
Genit:	*horum*	Temporum	Gravium	Graviorum.
Dativ:	*his*	Temporibus	Gravibus	Gravioribus
Accus:	*hæc*	Tempora	Gravia	Graviora.
Vocat:	*ô*	Tempora	Gravia	Graviora.
Ablat:	*ab his*	Temporibus	Gravibus	Gravioribus

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic & hæc*	Gravis	Gravior	Vates.
Genit:	*hujus*	Gravis	Gravioris	Vatis.
Dativ:	*huic*	Gravi	Graviori	Vati.
Accus:	*hunc & hanc*	Gravem	Graviorem	Vatem
Vocat:	*ô*	Gravis	Gravior	Vates.
Abl:	*ab hoc & ab hac*	Gravi	Graviore, i	Vate.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi & Hæ*	Graves	Graviores	Vates.
Genit:	*horũ & harũ*	Gravium	Graviorum	Vatum.
Dativ:	*his*	Gravibus	Gravioribꝰ	Vatibus.
Accus:	*hos & has*	Graves	Graviores	Vates.
Vocat:	*ô*	Graves	Graviores	Vates.
Ablat:	*ab his*	Gravibus	Gravioribꝰ	Vatibus.

NUME-

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic hæc*	Amans,	*Hoc*	Amans,
Genit:	*hujus, huius*	Amantis,	*huius*	Amantis,
Dativ:	*huic, huic*	Amanti,	*huic*	Amanti,
Accus.	*hunc, hanc*	Amantem,	*hoc*	Amans,
Vocat:	*ô ô*	Amans,	*ô*	Amans,
Ablat.	*ab hoc ab hac*	Amante *v.* i	*ab hoc*	Amante *vel* i.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi Hæ*	Amantes,	*Hæc*	Amantia,
Genit.	*horum, harũ*	Amantium,	*horum*	Amantium,
Dativ:	*his, his*	Amantibus,	*his*	Amantibus,
Accus:	[illegible], *has*	Amantes,	*hæc*	Amantia,
Vocat:	*ô ô*	Amantes,	*ô*	Amantia,
Ablat:	*ab his, ab his*	Amantibus,	*ab his*	Amantibus.

NUMERO SINGULARI.

Nomi:	*Hic & hæc*	Felix,	*Hoc*	Felix,
Genit:	*hujus huius*	Felicis,	*huius*	Felicis,
Dativ:	*huic, huic*	Felici,	*huic*	Felici,
Accus:	*hunc, hanc*	Felicem,	*hoc*	Felix,
Vocat:	*ô ô*	Felix,	*ô*	Felix,
Abl:	*ab hoc, ab hac*	Felice *vel* i,	*ab hoc*	Felice *vel* i.

NUMERO PLURALI.

Nomi:	*Hi, Hæ*	Felices,	*Hæc*	Felicia,
Genit:	*horum, harũ*	Felicium,	*horum*	Felicium,
Dativ:	*his, his*	Felicibus,	*his*	Felicibus,
Accus:	*hos, has*	Felices,	*hæc*	Felicia,
Vocat:	*ô, ô*	Felices,	*ô*	Felicia.
Ablat:	*ab his, ab his*	Felicibus,	*ab his*	Felicibus.

QUARTA DECLINATIO.

NUMERO SINGULARI.			NUMERO PLURALI.		
Nomi:	*Hic*	Casus.	Nomi:	*Hi*	Casus.
Genit:	*hujus*	Casus.	Genit:	*horum*	Casuum.
Dativ:	*huic*	Casui.	Dativ:	*his*	Casibus.
Accus:	*hunc*	Casum.	Accus:	*hos*	Casus.
Vocat:	*ô*	Casus.	Vocat:	*ô*	Casus.
Ablat:	*ab hoc*	Casu.	Ablat:	*ab his*	Casibus.

NUMERO SINGULARI.

Nominativo	*Hæc*	Manus,	Domus
Genitivo	*hujus*	Manus,	Domus & Domi.
Dativo	*huic*	Manui,	Domui & Domo,
Accusativo	*hanc*	Manum,	Domum.
Vocativo	*ô*	Manus,	Domus.
Ablativo	*ab hac*	Manu,	Domo.

NUMERO PLURALI.

Nominativo	*Hæ*	Manus	Domus,
Genitivo	*harum*	Manuum	Domuum & Domorum,
Dativo	*his*	Manibus	Domibus,
Accusativo	*has*	Manus	Domus & Domos,
Vocativo	*ô*	Manus	Domus,
Ablativo	*ab his*	Manibus	Domibus.

NUMERO SINGULARI.			*NUMERO PLURALI.*		
Nomi:	*Hoc*	Cornu.	Nomi:	*Hæc*	Cornua.
Genit:	*hujus*	Cornu.	Genit:	*harum*	Cornuum.
Dativo	*huic*	Cornu.	Dativ:	*his*	Cornibus.
Accus:	*hoc*	Cornu.	Accus:	*hæc*	Cornua.
Vocat:	*ô*	Cornu.	Vocat:	*ô*	Cornua.
Ablat:	*ab hoc*	Cornu.	Ablat:	*ab his*	Cornibus.

QUIN-

QUINTA DECLINATIO.

NUMERO SINGULARI.			*NUMERO PLURALI.*		
Nomi:	*Hæc*	Species	Nomi:	*Hæ*	Species.
Genit:	*hujus*	Speciei	Genit:	*harum*	Specierum.
Dativ:	*huic*	Speciei	Dativ:	*his*	Speciebus.
Accus:	*hanc*	Speciem	Accus:	*has*	Species.
Vocat.	*ô*	Species	Vocat:	*ô*	Species.
Ablat	*ab hac*	Specie	Ablat:	*ab his*	Speciebus.

NUMERO SINGULARI.			*NUMERO PLURALI.*		
Nom:	*Hic* vel *Hæc*	Dies	Nomi:	Hi	Dies.
Genit:	*hujus*	Diei	Gen:	*horum*	Dierũ,
Dativo	*huic*	Diei	Dativo	*his*	Diebus.
Accus.	*hunc* vel *hãc*	Diem	Accus:	*hos*	Dies,
Vocat:	*ô*	Dies	Vocat:	*ô*	Dies.
Abl:	*ab hoc* vel *ab hac*	Die	Ablat:	*ab his*	Diebus.

Admonitio. *Nihil priùs in Grammatica Parvulorum animis putamus esse instillandum: quàm Declinationum ac Conjugationum Exempla: ut potè ea, quæ & Definitionibus, & Divisionibus quibusvis magis necessaria ac frequentiora esse videntur. Quod quidem & Quintilianus Institutionum Oratoriarum Libro 1. Cap: 7 his verbis commendat (Nomina prius declinare & Verba Pueri sciant: neque enim aliter ad sequentium intellectum pervenire possunt) Unde maximè hic eorum probamus consilium; qui Declinationum & Conjugationum Exempla primò Tyronibus proponunt ediscenda; deinde eos ad Definitiones & Divisiones Grammaticæ, ac Partium Orationis deducunt: item quoque illorum, qui ubi docuerint Tyrones Nomina separatim expeditè declinare, assignant illis Adjectivum cum Substantivo, vel duo Substantiva unius rei, sive fuerint Declinationis ejusdem, sive diversæ conjunctim inflectenda, quod in Gradibus etiam Comparationis fieri oportet: ac nonnisi, cùm eos in quovis Genere separatim Puer inflectere didicerit.*

Comparationes per omnes Casus.

NUMERO SINGULARI.

Nominativo	*Hic*	Verus	verior	verissimus,
	hac	Vera	verior	verissima,
	hoc	Verum	verius	verissimum.
Genitivo	*Hujus*	Veri	Verioris	verissimi,
	hujus	Veræ	verioris	verissimæ,
	hujus	Veri	verioris	verissimi.
Dativo	*Huic*	Vero	veriori	verissimo.
	huic	Veræ	veriori	verissimæ.
	huic	Vero	veriori	verissimo.
Accusativo	*Hunc*	Verum	veriorem	verissimum,
	hanc	Veram	veriorem	verissimam,
	hoc	Verum	verius	verissimum.
Vocativo	*ô*	Vere	verior	verissime,
	ô	Vera	verior	verissima,
	ô	Verum	verius	verissimum.
Ablativo	*Ab hoc*	Vero	veriore *vel* i	verissimo.
	Ab hac	Vera	veriore *vel* i	verissima.
	Ab hoc	Vero	veriore *vel* i	verissimo.

NUMERO PLURALI.

Nominativo	*Hi*	Veri	veriores	verissimi,
	hæ	Veræ	veriores	verissimæ,
	hæc	Vera	veriora	verissima.
Genitivo	*Horum*	Verorum	veriorum	verissimorum,
	harum	Verarum	veriorum	verissimarum,
	horum	Verorum	veriorum	verissimorum.

Dativo *per omnia His* Veris verioribus verissimis.

Accusativo	*Hos*	Veros	veriores	verissimos.
	has	Veras	veriores	verissimas,
	hæc	Vera	veriora	verissima,

Vocativo *ita, ut in* Nominativo.

Ablati. *per Omnia Genera Ab his* Veris verioribus verissimis.

NUME-

NUMERO SINGULARI.

Nominativo	*Hic*	Acer	acrior	acerrimus,
	Hæc	Acris	acrior	acerrima,
	Hoc	Acre	acrius	acerrimum.
Genitivo	*Hujus*	Acris	acrioris	acerrimi,
	Hujus	Acris	acrioris	acerrimæ,
	Hujus	Acris	acrioris	acerrimi.
Dativo	*Huic*	Acri	acriori	acerrimo,
	Huic	Acri	acriori	acerrimæ,
	Huic	Acri	acriori	acerrimo.
Accusativo	*Hunc*	Acrem	acriorem	acerrimum,
	Hanc	Acrem	acriorem	acerrimam,
	Hoc	Acre	acrius	acerrimum.
Vocativo	ô	Acer	acrior	acerrime,
	ô	Acris	acrior	acerrima,
	ô	Acre	acrius	acerrimum.
Ablativo	*Ab hoc*	Acri	acriore *vel* i	acerrimo,
	Ab hac	Acri	acriore *vel* i	acerrima.
	Ab hoc	Acri	acriore *vel* i	acerrimo.

NUMERO PLURALI.

Nominativo	*Hi*	Acres	acriores	acerrimi,
	Hæ	Acres	acriores	acerrimæ,
	hæc	Acria	acriora	acerrima.
Genitivo	*Horum*	Acrium	acriorum	acerrimorum,
	harum	Acrium	acriorum	acerrimarum,
	horum	Acrium	acriorum	acerrimorum,

Dativo *per omnia Genera his* Acribus acrioriobus acerrimis.

Accusativo	*Hos*	Acres	acriores	acerrimos.
	has	Acres	acriores	acerrimas.
	hæc	Acria	acriora	acerrima.

Vocativo *ita, ut in* Nominativo.

Ablat: *per omnia Genera, Ab his* Acribus acrioribus acerrimis.

NUMERO SINGULARI.

Nominativo	*Hic*	Bonus	melior	optimus,
	Hæc	Bona	melior	optima,
	Hoc	Bonum	melius	optimum.
Genitivo	*Hujus*	Boni	melioris	optimi.
	Hujus	Bonæ	melioris	optimæ.
	Hujus	Boni	melioris	optimi.
Dativo	*Huic*	Bono	meliori	optimo.
	Huic	Bonæ	meliori	optimæ.
	Huic	Bono	meliori	optimo.
Accusativo	*Hunc*	Bonum	meliorem	optimum.
	Hanc	Bonam	meliorem	optimam.
	Hoc	Bonum	melius	optimum.
Vocativo	ô	Bone	melior	optime.
	ô	Bona	melior	optima.
	ô	Bonum	melius	optimum.
Ablativo	*Ab hoc*	Bono	meliore *vel* i	optimo.
	Ab hac	Bona	meliore *vel* i	optima.
	Ab hoc	Bono	meliore *vel* i	optimo.

NUMERO PLURALI.

Nominativo	*Hi*	Boni	meliores	optimi.
	Hæ	Bonæ	meliores	optimæ.
	Hæc	Bona	meliora	optima.
Genitivo	*Horum*	Bonorum	meliorum	optimorum.
	Harum	Bonarum	meliorum	optimarum.
	Horum	Bonorum	meliorum	optimorum.

Dativo *omnia Genera, His* Bonis melioribus optimis.

Accusativo	*Hos*	Bonos	meliores	optimos.
	Has	Bonas	meliores	optimas.
	Hæc	Bona	meliora	optima.

Vocativo, *ita ut in* Nominativo.
Ablativo *per omnia Genera, Ab his* Bonis melioribus optimis.

DE

DE PRONOMINE.

Quid est Pronomen? *Est vox declinabilis loco nominis posita, Personam significans*, ut Ego, Tu, Ille.

Quot sunt Pronominis

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex, ut *Ego*, Composita, ut *Egoipse*, Decomposita, ut *Egometipse*
3. Species? *Duæ*: Primitiva, ut *Ego*, *Tu*, *Sui*, Derivativa, ut *Meus*, *Tuus*, *Suus*.
4. Personæ? *Tres*: Prima, ut *Ego*, *Nos*, Secunda, ut *Tu*, *Vos*, Tertia, ut *Ille*, *illi*.
5. Genera? *Quatuor*: Masculinum, Femininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes? *Quinque*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, Quinta.
7. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
8. Casus? *Sex*: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figuræ? *Octodecem*: *Ego*, *Tu*, *Sui*, *Hic*, *Iste*, *Ille*, *Ipse*, *Is*, *Quis*, *Meus*, *Tuus*, *Suus*, *Noster*, *Vester*, *Nostras*, *Vestras*, *Cujas*, *Cujus*.

DECLINATIONES PRONOMINUM.

Prima Declinatio.

Pronomina ista. *Mea*, *Tua*, *Sua*. declinantur, ut *Via*, sed *Tua*, & *Sua* carent Vocativo.

Secunda Declinatio.

Pronomina ista *Meus*, *Tuus*, *Suus* in Masculino, ut *Dominus* in Neutro, ut *Scamnum* declinantur. Sed *Meus* habet in Vocativo Singulari *Mi* non *Mee*, *Tuus* verò & *Suus* carent illo in utroque Numero.

Hæc Pronomina.
1. *Noster* & *Vester* in Masculino, ut *Liber*, in Neutro, ut *Scamnum* inflectuntur.
2. *Iste*, *Ille*, *Ipse*, in Masculino, ut *Vnus*, in Neutro ut *Vnum* sunt inflectenda, sed carent Vocativo.

Ille, in Neutro habet *Illud*, & *Iste*, *Istud*, per *d*, non per *m*.

Numero Singulari. Numero Plurali.

N.	*Is*	*Ea*	*Id*,	N.	*Ii*	*Eæ*	*Ea.*
G.	*Eius*	*Eius*	*Eius*,	G.	*Eorum*	*Earum*	*Eorum.*
D.	*Ei*	*Ei*	*Ei*,	D.	*Eis, iis*	*Eis, iis*	*Eis, iis.*
A.	*Eum*	*Eam*	*Id*,	A.	*Eos*	*Eas*	*Ea*,
V.	*Caret*	.....	.....	V.	.....	.....	.....
A.	*ab Eo*	*ab Ea*	*Ab Eo*,	A.	*ab Eis iis*	*ab Eis iis*	*ab Eis iis.*

Pronomen *Hic*, *Hæc*, *Hoc*, in Nomine est declinatum.

Tertia Declinatio.

Nostras nostratis, *Vestras vestratis*, *Cujas cuiatis*, ita declinantur, ut *Amans*, sed *Vestras* & *Cujas* carent Vocativo.

Quarta Declinatio.

Numero Singulari. Numero Plurali.

N.	*Qui*	*Quæ*	*Quod*,	N.	*Qui*	*Quæ*	*Quæ.*
G.	*Cujus*	*Cuius*	*Cuius*,	G.	*Quorũ*	*Quarũ*	*Quorum.*
D.	*Cui*	*Cui*	*Cui*,	D.	*Quibus*	*Quibus*	*Quibus.*
A.	*Quem*	*Quam*	*Quod*	A.	*Quos*	*Quas*	*Quæ*
V.	*Caret*	*Caret*	*Caret*	V.	.....	.....	.....
A.	*à Quo*	*à Qua*	*à Quo.*	A.	per omnia Genera *à quibus* (vel *queis*.		

Ita declinantur Composita quicunq; & Quisque.

Quinta Declinatio.

Numero Singulari. Numero Plurali.

N.	*Ego*	*Tu*		N.	*Nos*	*Vos*	
G.	*Mei*	*Tui*	*Sui*	G.	*Nostrum, i*	*Vestrum, i*	*Sui.*
D.	*Mihi*	*Tibi*	*Sibi*	D.	*Nobis*	*Vobis*	*Sibi.*
A.	*Me*	*Te*	*Se*	A.	*Nos*	*Vos*	*Se.*
V.	*Caret*	*Tu*	.....	V.	.....	*Vos*	.....
A.	*à Me*	*à Te*	*à Se*	A.	*à Nobis*	*à Vobis*	*à Se.*

DE-

DE VERBO.

Quid est Verbum? *Est vox, per Modos, Tempora, Numeros & Personas flexibilis*, ut Sum, Amo, Amor, &c.

Quotuplex est Verbum ratione.
1 Personæ? *Duplex*: Personale & Impersonale.
2. Conjugationis? *Duplex*: Analogum, & Anomalum (*quorum utrumque adhuc esse triplex statuitur*, Abundans, Defectivum, & Medium.)
3. Constructionis? *Duplex*: Absolutum & Transitivum.
4. Rei significatæ? *Triplex*: Substantivum, Vocativum, & Adjectivum.

Admonitio, *Vt ad interrogationem istam*, Quale est Verbum? *statim Puer respondere queat; opus erit ipsi priùs indicare, ratione cujus ea interrogatio fiat, scilicet an ratione* Personæ? *an ratione* Conjugationis? *an ratione* Constructionis? *an denique ratione* Rei significatæ.

Quid est Verbum
1. Personale? *Quod per tres Personas in utroq; Numero conjugatur, ut* Amo, amas, amat: Amamus, amatis, amant.
2. Impersonale? *Quod tantùm per unam Personam tertiam in Numero Singulari flectitur, ut* Pudet, piget, itatur, &c.

Admonitio. *Alias Divisiones & Definitiones Verbi, nimirum, Quid sit Verbum Analogum? quid Anomalum? quid Abundans? quid Defectivum? quid Medium? quid Absolutum? quid Transitivum? quid Substantivum, Vocativum, & Adjectivum? habes in Cap*: 13. *Libri Secundi, Similiter Divisiones Verbi Impersonalis in* Cap. 20.

De Accidentibus Verbi.

Quot sunt in Verbo.

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Conjugatio, Modus, Tempus, Numerus, Persona.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex ut *Rogo*, Composita, ut *Porrigo*, Decomposita, ut *Exporrigo.*
3. Species? *Duæ*: Primitiva, ut *Rogo*, Derivativa, ut *Rogito.*
4. Genera? *Quinque*: Activum, Passivum, Neutrum, Deponens Commune.
5. Conjugationes? *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, *harum quælibet est duplex*: Analoga & Anomala. Analoga *Verbi Analogi* Anomala *Verbi Anomali.*
6. Modi? *Septem*: Indicativus, Imperativus, Subjunctivus, Optativus, Potentialis, Permissivus, & Infinitivus.
7. Tempora? *Quinque*: Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum, & Futurum.
8. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Personæ? *Tres*: Prima, ut *Amo*, Secunda, ut *Amas*, Tertia, ut *Amat.*

Admonitio. *Meminerit Præceptor fidelis communefacere Puerum; Verba Communia & Deponentia per omnes Modos, Tempora Numeros & Personas esse ita inflectenda, ut Verba Passiva neque ad Futurum Infinitivi Modi, ab hoc verò ad finem, juxta suas Formulas, quas in illius Libri Pagina 6 Puer inveniet. Porrò Verba omnia in Or. non prius ipsi assignentur recitanda; quam Analoga in O, itemq; Verbum Substantivum* Sum, *inflectere prompte didicerit.*

CON-

CONJUGATIONES
ANALOGORUM
PRIMA CONJUGATIO
Verborum in O.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in O. { S *Ego Amo, tu amas, ille amat*
P. *Nos Amamus, vos amatis, illi amant.*

Præteritum Imperfect: in *Bam* { S. *Ego Amabam, tu amabas, ille amabat.*
P. *Nos Amabamus, vos amabatis, illi amabant.*

Præteritum perfec: in I { S *Ego Amavi, tu amavisti, ille amavit.*
P *Nos Amavimus, vos amavistis, illi amaverunt* vel *amavêre.*

Præteritum plusq perfe in *Ram* { S *Ego Amaveram, tu amaveras, ille amaverat.*
P. *Nos Amaveramus, vos amaveratis, illi amaverant.*

Futurum in *Bo* { S *Ego Amabo, tu amabis, ille amabit.*
P. *Nos Amabimus, vos amabitis, illi amabunt.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in *A.* { S *tu ama.*
P. *vos amate.* { vide Pag. 63.

Futurum in *Ato.* { S *tu amato, ille amato.*
P *vos amatote, illi amanto.*

Optativus Potentialis, & Permissivus ita ut Subjunctivus conjugantur, solô exceptô Futurô. vide Pag: 66.

Sub-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque

Præsens in *Em.*	*S. Ego amem, tu ames, ille amet.* *P. Nos Amemus, vos ametis, illi ament.*
Præteritum imperfectũ in *Rem.*	*S. Ego Amarem, tu amares, ille amaret.* *P. Nos Amaremus, vos amaretis, illi amarent.*
Præteritum perfectum in *Rim.*	*S. Ego Amaverim, tu amaveris, ille amaverit.* *P. Nos Amaverimus, vos amaveritis, illi amaverint.*
Præteritum plusquam perfectum in *Ssem.*	*S. Ego Amavißem, tu amavisses, ille amavisset.* *P. Nos Amavissemus, vos amavissetis, illi amavissent.*
Futurum in *Ro.*	*S. Ego Amavero, tu amaveris, ille amaverit.* *P. Nos Amaverimus, vos amaveritis, illi amaverint.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

- Præsens & Præteritum imperfectum in *Are*, ut *Amare.*
- Præteritum & plusquam perfectum, in *Sse*, ut *Amavisse.*
- Futurum: *S. Esse Amaturum, amaturam, amaturum.* *P. Esse Amaturos, amaturas, amatura.*
- Gerundia sunt tria: *Amandi, amando, amandum.*
- Supina sunt duo: *Amatum, amatu.*

Participia significationis Activæ duo.
- Præsens in *Ans*, ut *Amans.*
- Futurum in *Rus*, ut *Amaturus, a, um.*

Ver.

Verborum in *Or*, Prima Conjugatio.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præſens in *Or*,	*S. Ego Amor, tu amaris* vel *amare, ille amatur.* *P. Nos Amamur, vos amamini, illi amantur.*
Præterit: imperfe-ctum in *Bar.*	*S. Ego Amabar, tu amabaris* vel *amabare, ille amabAtur.* *P. Nos Amabamur, vos amabamini, illi amabantur.*
Præterit: perfectũ	*S. Egó ſum* vel *fui amatus, tu es* vel *fuiſti amatus, ille eſt* vel *fuit amatus.* *P. Nos Sumus* vel *fuimus amati, vos eſtis* vel *fuiſtis amati, illi ſunt* vel *fuerunt amati.*
Præterit: pluſquam perfectũ.	*S. Ego Eram* vel *fueram amatus, tu eras* vel *fueras amatus, ille erat* vel *fuerat amatus.* *P. Nos Eramus* vel *fueramus amati, vos eratis* vel *fueratis amati, illi erant* vel *fuerant amati.*
Futurum in *Bor.*	*S. Ego Amabor, tu amaberis* vel *amabere, ille amabitur.* *P. Nos Amabimur, vos amabimini, illi amabuntur.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præſens in *Are.*	*S. tu amare.* *P. vos amamini.*	vide fol: 63.
Futurum in *Tor.*	*S. amator tu, amator ille.* *P. vos amaminor, illi amantor.*	

SVB-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in Er.	S. *Ego Amer, tu ameris,* vel *amêre, ille ametur.* P. *Nos Amemur, vos amemini, illi amentur.*
Præteritum imperfectũ in *Arer.*	S. *Ego amarer, tu amareris,* vel *amarere, ille amaretur* P. *Nos Amaremur, vos amaremini, illi amarentur.*
Præteritum perfectum,	S *Ego Sim* vel *fuerim amatus, tu sis* vel *fueris amatus, ille sit* vel *fuerit amatus.* P *Nos Simus* vel *fuerimus amati, vos sitis* vel *fueritis amati, illi sint* vel *fuerint amati.*
Præteritum plusquam perfectum.	S *Ego Essem* vel *fuissem amatus, tu esses* vel *fuisses amatus, ille esset* vel *fuisset amatus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus amati, vos essetis* vel *fuissetis amati, illi essent* vel *fuissent amati.*
Futurum,	S *Ego Ero* vel *fuero amatus, tu eris* vel *fueris amatus, ille erit* vel *fuerit amatus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus amati, vos eritis* vel *fueritis amati, illi erunt* vel *fuerint amati.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & præteritum imperf in *Ari*, ut *Amari.*	
Præteritum perf & plusquam perfectum	S. *Esse* vel *fuisse amatum, am, um.* P *Esse* vel *fuisse amatos, as, a.*
Futurũ *Amatũ iri* vel	S. *Esse amandum, am, um.* P. *Esse amandos, as, a*

Participia significationis Passivæ duo.	Præteritum in *Us*, ut *Amatus,a,um* Futurum in *Dus*, ut *Amandus,a,um.*

SE-

SECUNDA CONJUGATIO,
Verborum in O.

Indicativus Modus habet tempora quinque.

Præsens in O.	*S. Ego Doceo, tu doces, ille docet.* *P. Nos Docemus, vos docetis, illi docent.*
Præteritum Imperfectũ in *Bam.*	*S Ego Docebam, tu docebas, ille docebat.* *P. Nos Docebamus, vos docebatis, illi docebant.*
Præteritum perfectum in *Vi.*	*S. Ego Docui, tu docuisti, ille docuit.* *P. Nos Docuimus, vos docuistis, illi docuerunt* vel *docuére.*
Præteritum plus. perfec: in *Ram.*	*S Ego Docueram, tu docueras, ille docuerat.* *P. Nos Docueramus, vos docueratis, illi docuerant.*
Futurum in *Bo.*	*S. Ego Docebo, tu docebis, ille docebit* *P. Nos Docebimus, vos docebitis, illi docebunt.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in E.	*S tu doce.* *P. vos docete.* — vide *fol:* 65.
Futurum in *Eto.*	*S. tu doceto, ille doceto.* *P. vos docetote, illi docento.*

SUB

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in *Am.*	*S. Ego Doceam, tu doceas, ille doceat.* *P. Nos Doceamus, vos doceatis, illi doceant.*
Præteritum imperfectū in *Rem.*	*S. Ego Docerem, tu doceres, ille doceret.* *P. Nos Doceremus, vos doceretis, illi docerent.*
Præteritum perfectum in *Rim.*	*S. Ego Docuerim, tu docueris, ille docuerit.* *P. Nos Docuerimus, vos docueritis, illi docuerint.*
Præteritum plusquam perfectum in *Ssem.*	*S. Ego Docuissem, tu docuisses, ille docuisset.* *P. Nos Docuissemus, vos docuissetis, illi docuissent.*
Futurum in *Ro.*	*S. Ego Docuero, tu docueris, ille docuerit.* *P. Nos Docuerimus, vos docueritis, illi docuerint.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum imperfectum in *Ere* ut *Docere.*
Præteritum perf: & plusquam perfe: in *Sse* ut *Docuisse.*

Futurum	*S. Esse Docturum, docturam, docturum.* *P. Esse Docturos, docturas, doctura.*

Gerundia sunt tria: *Docendi, docendo, docendum.*
Supina sunt duo: *Doctum, doctu.*

Participia significationis Activæ duo.	Præsens in *Ens,* ut *Docens.* Futurum in *Rus,* ut *Docturus, a, um.*

Ver-

Verborum in *Or*, Secunda Conjugatio.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in *Or*,	S. *Ego Doceor, tu doceris* vel *docere, ille docetur.* P. *Nos Docemur, vos docemini, illi docentur.*
Præterit: imperfectum in *Bar*.	S. *Ego Docebar, tu docebaris* vel *docebare, ille docebatur.* P, *Nos Docebamur, vos docebamini, illi docebantur.*
Præterit: perfectũ	S. *Ego sum* vel *fui doctus, tu es* vel *fuisti doctus, ille est* vel *fuit doctus.* P. *Nos Sumus* vel *fuimus docti, vos estis* vel *fuistis docti, illi sunt* vel *fuerunt docti.*
Præterit: plusquàm perfectũ,	S. *Ego Eram* vel *fueram doctus, tu eras* vel *fueras doctus, ille erat* vel *fuerat doctus.* P. *Nos Eramus* vel *fueramus docti, vos eratis* vel *fueratis docti, illi erant* vel *fuerant docti.*
Futurum in *Ber*.	S. *Ego Docebor, tu doceberis* vel *docebere, ille docebitur.* P. *Nos Docebimur, vos docebimini, illi docebuntur.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in *Ere*.	S. *tu docere.* P. *vos docemini*	*Prima & Tertia caret. in utroque. vide fol. 65.*
Futurum in *Tor*.	S. *docetor tu, docetor ille.* P. *vos doceminor, illi docentor.*	

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in *Ar.*	S. *Ego Docear, tu docearis* vel *doceare, ille doceatur.*
	P. *Nos Doceamur, vos doceamini, illi doceantur.*
Præteritum imperfectũ in *Rer.*	S. *Ego Docerer, tu docereris* vel *docerere, ille doceretur.*
	P. *Nos Doceremur, vos doceremini, illi docerentur.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sim* vel *fuerim doctus, tu sis* vel *fueris doctus, ille sit* vel *fuerit doctus.*
	P. *Nos Simus* vel *fuerimus docti, vos sitis* vel *fueritis docti, illi sint* vel *fuerint docti.*
Præteritum plusquam perfectum.	S. *Ego Essem* vel *fuissem doctus, tu esses* vel *fuisses doctus, ille esset* vel *fuisset doctus.*
	P. *Nos Essemus* vel *fuissemus docti, vos essetis* vel *fuissetis docti, illi essent* vel *fuissent docti.*
Futurum.	S. *Ego Ero* vel *fuero doctus, tu eris* vel *fueris doctus, ille erit* vel *fuerit doctus.*
	P. *Nos Erimus* vel *fuerimus docti, vos eritis* vel *fueritis docti, illi erunt* vel *fuerint docti.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & præteritum imperfectum in *Eri*, ut *Doceri.*

Præterit: perfect: & plusquam perfectum	S. *Esse* vel *fuisse doctum, am, um.*	
	P. *Esse* vel *fuisse doctos, as, a.*	
Futurum, *Doctum iri*, vel	S. *Esse docendum, am, um.*	
	P. *Esse docendos, as, a.*	
Participia significationis Passivæ duo.	Præteritum in *Us*, ut *Doctus, a, um.*	
	Futurum in *Dus*, ut *Docendus, a, um.*	

TER-

TERTIA CONJUGATIO.
Verborum in O.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in O.	*S. Ego Lego, tu legis, ille legit* *P. Nos Legimus, vos legitis, illi legunt,*
Præteritum imperfect: in *Bam.*	*S. Ego Legebam, tu legebas, ille legebat,* *P. Nos Legebamus, vos legebatis, illi legebant,*
Præteritum perfectum in I.	*S. Ego Legi, tu legisti, ille legit.* *P. Nos Legimus, vos legistis, illi legerunt,* vel *legêre.*
Præteritum plusperfec: in *Ram.*	*S. Ego Legeram, tu legeras, ille legerat.* *P. Nos Legeramus, vos legeratis, illi legerant.*
Futurum, in *Am.*	*S. Ego Legam, tu leges, ille leget.* *P. Nos Legemus, vos legetis, illi legent.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in E.	*S. tu lege.* *P. vos legite*	*Primâ Personâ & Tertiâ in utroq; numero caret fol. 65.*
Futurum, in *Ito.*	*S. tu legito, ille legito.* *P. vos legitote, illi legunto.*	

Annotatio. *Dic, Duc, Fac, Fer. E. in Imperativo per Apocopen cum Compositis abjiciunt, ut Edic, adduc. calefac. adfer, præfer, præter Composita Verbi facio, Thema in Icio habentia, ut effice, confice, perfice.*

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque;

Præſens in *Am.*	*S. Ego Legam, tu legas, ille legat.* *P. Nos Legamus, vos legatis, illi legant.*
Præteritum imperfectũ in *Rem.*	*S. Ego Legerem, tu legeres, ille legeret.* *P. Nos Legeremus, vos legeretis, illi legerent.*
Præteritum perfectum in *Rim.*	*S. Ego Legerim, tu legeris, ille legerit.* *P. Nos Legerimus, vos legeritis, illi legerint.*
Præteritum pluſquam perfectum in *Sſem.*	*S. Ego Legiſsem, tu legiſſes, ille legiſſet.* *P. Nos Legiſſemus, vos legiſſetis, illi legiſſent.*
Futurum in *Ro.*	*S. Ego Legero, tu legeris, ille legerit.* *P. Nos Legerimus, vos legeritis, illi legerint.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præſens & Præteritum imperfectum in *Ere*, ut *Legere.*

Præteritum & pluſquam perfectum, in *Sſe*, ut *Legiſſe.*

Futurum	*S. Eſſe Lecturum, lecturam, lecturum.* *P. Eſſe Lecturos, lecturas, lectura.*

Gerundia ſunt tria: *Legendi, legendo, legendum.*
Supina ſunt duo: *Lectum, lectu.*

Participia ſignificationis Activæ duo.	Præſens in *Ens*, ut *Legens.* Futurum in *Rus*, ut *Lecturus, a, um.*

Ver-

Verborum in *Or*, Tertia Conjugatio.

Indicativus Modus habet tempora quinque.

Præsens in *Or*.	S. *Ego Legor, tu legeris* vel *legere, ille legitur.* P. *Nos Legimur, vos legimini, illi leguntur.*
Præteritum Imperfectũ in *Bar*.	S. *Ego Legebar, tu legebaris* vel *legebare, ille legebatur.* P. *Nos Legebamur, vos legebamini, illi legebantur.*
Præteritum pefectum.	S. *Ego Sum* vel *fui lectus, tu es* vel *fuisti lectus, ille est* vel *fuit lectus.* P. *Nos Sumus* vel *fuimus lecti, vos estis* vel *fuistis lecti, illi sunt* vel *fuerunt lecti.*
Præteritum plusquàm perfectum.	S. *Ego Eram* vel *fueram lectus, tu eras* vel *fueras lectus, ille erat* vel *fuerat lectus.* P. *Nos Eramus* vel *fueramus lecti, vos eratis* vel *fueratis lecti, illi erant* vel *fuerãt lecti.*
Futurum in *Ar*.	S. *Ego Legar, tu legeris* vel *legere, ille legetur.* P. *Nos Legemur, vos legemini, illi legentur.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in *Ere*	S. *tu legere.* P. *vos legimini.*
Futurum in *Tor*.	S. *tu legitor, ille legitor.* P. *vos legiminor, illi leguntor.*

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in *Ar.*	S. *Ego Legar*, *tu legaris* vel *legare*, *ille legatur.* P. *Nos Legamur*, *vos legamini*, *illi legantur.*
Præteritum imperfectũ in *Erer.*	S. *Ego Legerer*, *tu legereris* vel *legerere*, *ille legeretur.* P. *Nos Legeremur*, *vos legeremini*, *illi legerentur.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sim* vel *fuerim lectus*, *tu sis* vel *fueris lectus*, *ille sit* vel *fuerit lectus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus lecti*, *vos sitis* vel *feritis lecti*; *illi sint* vel *fuerint lecti.*
Præteritum plus quàm perfectum,	S. *Ego Essem* vel *fuissem lectus*, *tu esses* vel *fuisses lectus*, *ille esset* vel *fuisset lectus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus lecti*, *vos essetis* vel *fuissetis lecti*, *illi essent* vel *fuissent lecti.*
Futurum.	S. *Ego Ero* vel *fuero lectus*, *tu eris* vel *fueris lectus*, *ille erit* vel *fuerit lectus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus lecti*, *vos eritis* vel *fueritis lecti*, *illi erunt* vel *fuerint lecti*,

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum imperfectum in I, ut *Legi.*

Præter: perf: & plusquam perf:	S. *Esse* vel *fuisse lectum*, *am*, *um.* P. *Esse* vel *fuisse lectos*, *as*, *a.*
Futurum *Lectum iri*, vel	S. *Esse Legendum*, *am*, *um.* P. *Esse Legendos*, *as*, *a.*

Participia significationis Passivæ duo.	Præteritum in *Us*, ut *Lectus*, *a*, *um.* Futurum in *Dus*, ut *Legendus*, *a*, *um.*

QUAR-

QUARTA CONJUGATIO Verborum in O.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in O.	S. *Ego Audio, tu audis, ille audit.* P. *Nos Audimus, vos auditis, illi audiunt.*
Præteritum imperfect: in *Bam.*	S. *Ego Audiebam, tu audiebas, ille audiebat.* P. *Nos Audiebamus, vos audiebatis, illi audiebant.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Audivi, tu audivisti, ille audivit.* P. *Nos Audivimus, vos audivistis, illi audiverunt* vel *audivére.*
Præteritum plusquam perfectum in *Ram.*	S. *Ego Audiveram, tu audiveras, ille audiverat.* P. *Nos Audiveramus, vos audiveratis, illi audiverant.*
Futurum,	S *Ego Audiam, tu audies, ille audiet.* P. *Nos Audiemus, vos audietis, illi audient.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in I,	S. *Tu audi.* P. *Vos Audite:*	*Primâ Personâ & Tertiâ in utroque numero caret.* vide pag: 65.
Futurum in *Ito,*	S. *Tu Audito, ille audito.* P. *Vos auditote, illi audiunto.*	

 Sub-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque

Præsens in *Am.*	*S. Ego Audiam, tu audias, ille audiat.* *P. Nos Audiamus, vos audiatis, illi audiant.*
Præteritum imperfectũ in *Rem.*	*S. Ego Audirem, tu audires, ille audiret.* *P. Nos Audiremus, vos audiretis, illi audirent*
Præteritum perfectum in *Rim.*	*S. Ego Audiverim, tu audiveris, ille audiverit.* *P. Nos Audiverimus, vos audiveritis, illi audiverint.*
Præteritum plusquàm perfectum, in *Ssem.*	*S. Ego Audivissem, tu audivisses, ille audivisset.* *P. Nos Audivissemus, vòs audivissetis, illi audivißent.*
Futurum in *Ro.*	*S. Ego Audivero, tu audiveris, ille audiverit,* *P. Nos Audiverimus, vos audiveritis, illi audiverint.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & præteritum imperfectum in *Ire* ut *Audire.*
Præteritum perf: & plusquàm perf: in *Sse*, ut *Audivisse,*

Futurum	*S. Esse Auditurum, audituram, auditurum.* *P. Esse Audituros, audituras, auditura.*

Gerundia sunt tria: *Audiendi. Audiendo. Audiendum.*

Supina sunt duo: *Auditum, Auditu.*

Participia significationis Activæ duo.	Præsens in *Ens*, ut *Audiens.* Futurum in *Rus*, ut *Auditurus, a, um.*

Ver:

Verborum in *Or*, Quarta Conjugatio.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in Or.	S. *Ego Audior, tu audiris* vel *audire, ille auditur.* P. *Nos Audimur, vos audimini, illi audiuntur.*
Præteritum imperfectũ in *Bar.*	S. *Ego Audiebar, tu audiebaris* vel *audiebare, ille audiebatur.* P. *Nos Audiebamur, vos audiebamini, illi audiebantur.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sum* vel *fui auditus, tu es* vel *fuisti auditus, ille est* vel *fuit auditus.* P. *Nos Sumus* vel *fuimus auditi, vos estis* vel *fuistis auditi, illi sunt* vel *fuerunt auditi.*
Præteritum plusquam perfectum.	S. *Ego Eram* vel *fueram auditus, tu eras* vel *fueras auditus, ille erat* vel *fuerat auditus.* P. *Nos Eramus* vel *fueramus auditi, vos eratis* vel *fueratis auditi, illi erant* vel *fuerant auditi.*
Futurum in *Ar.*	S. *Ego Audiar, tu audieris* vel *audiêre, ille audiêtur.* P. *Nos audiemur, vos audiemini, illi audientur.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens in *Ire.*	S. *Tu Audire.* P. *Vos Audimini.*
Futurum in *Tor.*	S. *Tu auditor, ille auditor.* P. *Vos Audiminor, illi audiuntor.*

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens in *Ar.*	S. *Ego Audiar, tu audiaris, vel audiare ille audiatur.* P. *Nos Audiamur, vos audiamini, illi audiantur.*
Præteritum imperfectũ in *Rer.*	S *Ego Audirer, tu audireris* vel *audirere ille audiretur.* P. *Nos Audiremur, vos audiremini, illi audirentur.*
Præteritum perfectum	S. *Ego Sim* vel *fuerim auditus, tu sis* vel *fueris auditus, ille sit* vel *fuerit auditus.* P. *Nos Simus* vel *fuerimus auditi, vos sitis* vel *fueritis auditi, illi sint* vel *fuerint auditi.*
Præteritum plusquam perfectum	S *Ego Essem* vel *fuissem auditus, tu esses* vel *fuisses auditus, ille esset* vel *fuisset auditus.* P. *Nos Essemus* vel *fuissemus auditi, vos essetis* vel *fuissetis auditi, illi essent* vel *fuissent auditi.*
Futurum	S. *Ego Ero* vel *fuero auditus, tu eris* vel *fueris auditus, ille erit* vel *fuerit auditus.* P. *Nos Erimus* vel *fuerimus auditi, vos eritis* vel *fueritis auditi, illi erunt* vel *fuerint auditi.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum imperfectum in *Iri*, ut *Audiri*.

Præter: perfe: & plusquam perfect:	S. *Esse* vel *fuisse auditum, am, um.* P. *Esse* vel *fuisse auditos, as, a.*
Futurum, *Auditum iri*, vel	S. *Esse audiendum, am, um.* P. *Esse Audiendos, as, a.*
Participia significationis Passivæ duo:	Præterit: in *Us*, ut *Auditus, a, um.* Futurum in *Dus*, ut *Audiendus, a, ũ.*

CON-

CONJUGATIONES ANOMALORUM.

Annotatio. *Verba Anomala tantùm in Tertia & Quarta reperiuntur Conjugatione: in Tertia tria s.* Fero, Sum, Volo, *cum Compositis, in Quarta itidem tria s.* Fio, Eo, Queo *cum Compositis.*

CONJUGATIO Verbi Activi, *FERO.*

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens,	S. *Ego* Fero, *tu fers, ille fert.* P. *Nos* Ferimus, *vos fertis, illi ferunt.*
Præteritum imperfect:	S. *Ego* Ferebam, *tu ferebas, ille ferebat.* P. *Nos* Ferebamus, *vos ferebatis, illi ferebant.*
Præteritum perfectum,	S. *Ego* Tuli, *tu tulisti, ille tulit.* P. *Nos* Tulimus, *vos tulistis, illi tulerunt* vel *tulêre.*
Præteritum plusquàm perfectum.	S. *Ego* Tuleram, *tu tuleras, ille tulerat.* P. *Nos* Tuleramus, *vos tuleratis, illi tulerant.*
Futurum.	S. *Ego* Feram, *tu feres, ille feret.* P. *Nos* Feremus, *vos feretis, illi ferent.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Vide fol: 65.

Præsens,	S. *Tu fer,* P. *Vos Ferte.*
Futurum,	S. *Tu ferto, ille ferto.* P. *Vos Fertote, illi ferunto.*

Sub-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinq[ue]

Præſens,	*S. Ego Feram, tu feras, ille ferat.*
	P. Nos Feramus, vos feratis, illi ferant.
Præteritum imperfect:	*S. Ego Ferrem, tu ferres, ille ferret.*
	P. Nos Ferremus, vos ferretis, illi ferrent.
Præteritum perfectum	*S. Ego Tulerim, tu tuleris, ille tulerit.*
	P. Nos Tulerimus, vos tuleritis, illi tulerint
Præteritum pluſquàm perfectum	*S. Ego Tuliſſem, tu tuliſſes, ille tuliſſet.*
	P. Nos Tuliſsemus, vos tuliſſetis, illi tuliſſent.
Futurum,	*S. Ego Tulero, tu tuleris, ille tulerit.*
	P. Nos Tulerimus, vos tuleritis, illi tulerint.

Infinitivus Modus habet Tempora quinque

Præſens & Præteritum imperfectum, *Ferre.*

Præteritum perfectum & pluſquàm perfect: *Tuliſse.*

Futurum.	*S. Eſse Laturum, laturam, laturum.*
	P. Eſse Laturos, laturas, latura.

Gērundia ſunt tria: { *Ferendi.* *Ferendo.* *Ferendum.*

Supina ſunt duo: *Latum, latu.*

Participia ſignificationis Activæ duo:	Præſens in *Ens*, ut *Ferens.*
	Futurum in *Rus*, ut *Laturus, a, um*

Con-

CONJUGATIO Verbi Passivi, *FEROR.*

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens, in Or.	S. *Ego Feror, tu fereris* vel *ferere, ille fertur.* P. *Nos Ferimur, vos ferimini, illi feruntur.*
Præteritum imperfect: in *Bar.*	S. *Ego Ferebar, tu ferebaris* vel *ferebare, ille ferebatur.* P. Nos *Ferebamur, vos ferebamini, illi ferebantur.*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sum* vel *fui latus, tu es* vel *fuisti latus, ille est* vel *fuit latus.* P. Nos *Sumus* vel *fuimus lati, vos estis* vel *fuistis lati, illi sunt* vel *fuerunt lati.*
Præteritum plusquám perfectum.	S. *Ego Eram* vel *fueram latus, tu eras* vel *fueras latus, ille erat* vel *fuerat latus.* P. Nos *Eramus* vel *fueramus lati, vos eratis* vel *fueratis lati, illi erant* vel *fuerant lati.*
Futurum,	S. *Ego Ferar, tu fereris* vel *ferere, ille feretur.* P. *Nos Feremur, vos feremini, illi ferentur.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens,	S. *Tu ferre,* P. *Vos Ferimini.*
Futurum,	S. *Tu fertor, ille fertor.* P. *Vos Feriminor, illi feruntor.*

Vide fol 65.

Sub-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinqu

Præsens.	S. *Ego Ferar, tu feraris* vel *ferare, ille* *ratur.*
	S. *Nos Feramur, vos feramini, illi ferant*
Præteritum imperfectũ	S. *Ego Ferrer, tu ferreris* vel *ferrere, ille f* *retur.*
	P. *Nos Ferremur, vos ferremini, illi f rrentu*
Præteritum perfectum.	S. *Ego Sim* vel *fuerim latus, tu sis* vel *fue* *latus, ille sit* vel *fuerit latus.*
	P. *Nos Simus* vel *fuerimus lati, vos sitis* v *fueritis lati, illi sint* vel *fuerint lati.*
Præteritum plus quàm perfectum.	S. *Ego Essem* vel *fuissem latus, tu esses* v *fuisses latus, ille esset* vel *fuisset latus.*
	P. *Nos Essemus* vel *fuissemus lati, vos esse* vel *fuissetis lati, illi essent* vel *fuissent la*
Futurum.	S. *Ego Ero* vel *fuero latus, tu eris* vel *fuer* *latus, ille erit* vel *fuerit latus.*
	P. *Nos Erimus* vel *fuerimus lati, vos erit* vel *fueritis lati, illi erunt* vel *fuerint lati*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum imperfectum in *Ri*, ut *Ferri.*	
Præteritum perfectum & plus quàm perfectũ.	S. *Esse* vel *fuisse latum, am, um* P. *Esse* vel *fuisse latos, latas, lata*
Futurum, *Latum iri*, vel	S *Esse ferendum, am, um.* P. *Esse ferendos, as, a.*

Participia significationis Passivæ duo.	Præteritum, *Latus, lata, latum.* Futurum, *Ferendus, da, dum.*

CON-

CONJUGATIO Verbi Neutrius *SUM*.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens.	*S. Ego Sum, tu es, ille est.* *P. Nos Sumus, vos estis, illi sunt.*
Præteritum imperfect:	*S. Ego Eram, tu eras, ille erat.* *P. Nos Eramus, vos eratis, illi erant.*
Præteritum perfectum	*S Ego Fui, tu fuisti, ille fuit.* *P. Nos Fuimus, vos fuistis, illi fuerunt* vel *fuêre.*
Præteritum plusquam perfectum,	*S. Ego Fueram, tu fueras, ille fuerat.* *P. Nos Fueramus, vos fueratis, illi fuerant.*
Futurum,	*S. Ego Ero, tu eris, ille erit.* *P. Nos Erimus, vos eritis, illi erunt.*

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens,	*S. Tu es.* *S. Vos este.*
Futurum,	*S. Tu esto, ille esto.* *Vide fol: 65.* *P. Vos estote, illi sunto.*

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens.	*S. Ego Sim, tu sis, ille sit.* *P. Nos Simus, vos sitis, illi sint.*
Præteritum imperfect:	*S. Ego Essem, tu esses, ille esset.* *P. Nos Essemus, vos essetis, illi essent.*
Præteritum perfectum.	*S. Ego Fuerim, tu fueris, ille fuerit.* *P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint:*
Præteritum plus quàm perfectum.	*S. Ego Fuissem, tu fuisses, ille fuisset.* *P. Nos Fuissemus, vos fuissetis, illi fuissent.*
Futurum.	*S. Ego Fuero, tu fueris, ille fuerit.* *P. Nos Fuerimus, vos fueritis, illi fuerint.*

INFI-

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum imperfectum, *Esse.*
Præteritum perfectum & plusquàm perfectũ. *Fuisse.*
Futurum, *Fore* vel | *S. Esse futurum, futuram, futurum*
| *P. Esse futuros, futuras, futura.*

Gerundijs & Supinis *caret.*

Paticipij, | Præsenti Tempore *caret.*
| Futurum, *Futurus, futura, futurum.*

Composita Verba Sum *ita conjugantur sicut ipsum* Sum, *ut* Adsum, absum, desum, insum, &c. *Præter* Prosum & Possum *quorum prius s.* Prosum *in conjugando recipit* D *ante* E *ubi*, *ut* Prosum, prodes, prodest, Proderam, prodero, prodessem, prodesse. *Hoc Verbum puer facillimè addiscet inflectere, ipsum per totam Conjugationem Verbi* Sum *hic positam aliquoties duxerit Præceptor: sic enim in dicto citiùs animadvertes, quibus Temporibus & Personis* D *ante* E *erit ipsi ponendum. Alterum verò s.* Possum, *in multis Temporibus* T *ante* E *&* recipit, *quod ex his sequentibus apparebit.*

Indicativi.		
	Præsens.	*S. Possum, potes, potest, P Possumus, potestis, possunt.*
	Imperfe:	*S. Poteram, ras, rat, P. Poteramus, ratis, rant.*
	Perfect:	*S. Potui, isti, it. P. Potuimus, istis, erunt,* vel *ere.*
	Pl: perf:	*S. Potueram, eras, erat, P. Potueramus, ratis, rant.*
	Futurum	*S. Potuero, eris, erit. Potuerimus, ritis, runt.*

Imperativo modo *caret.*

Subjunctivi.		
	Præsens.	*S. Possim, possis, possit. P. Possimus, itis, possint.*
	Imperfe:	*S. Possem, posses, posset. P. Possemus, ssetis, ssent.*
	Perfectũ	*S. Potuerim, ris, rit. P. Potuerimus, ritis, rint.*
	Pl: perfe:	*S. Potuissem, sses, sset. P. Potuissemus, setis, sent.*
	Futurum	*S. Potuero, eris, rit. P. Potuerimus, ritis, rint.*

Infinitivi, | Præsens & Præteritum imperfectum, *Posse.*
| Præteritum perfectum & plusq: perfect: *Potuisse.*
| Cæteris ad finem *Caret.*

Con-

CONJUGATIO Verbi Neutrius *VOLO*.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præſens.	S. *Ego Volo, tu vis, ille vult.*
	P. *Nos Volumus, vos vultis, illi volunt.*
Præteritũ imperfect:	S. *Ego Volebam, tu volebas, ille volebat.*
	P. *Nos Volebamus, vos volebatis, illi volebant.*
Præteritũ perfectum.	S. *Ego Volui, tu voluiſti, ille voluit.*
	P. *Nos Voluimus, vos voluiſtis, illi voluerunt, vel voluêre.*
Præteritũ. plusqu.per.	S. *Ego Volueram, tu volueras, ille voluerat.*
	P. *Nos Volueramus, vos volueratis, illi voluerãt.*
Futurum.	S: *Ego Volam, tu voles, ille volet.*
	P. *Nos Volemus, vos voletis, illi volent.*

Imperativo Modo caret.

Subiunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præſens.	S. *Ego Velim, tu velis, ille velit.*
	P. *Nos Velimus, vos velitis, illi velint.*
Præteritũ imperfect:	S. *Ego Vellem, tu velles, ille vellet.*
	P. *Nos Vellemus, vos velletis, illi vellent.*
Præteritũ perfectum,	S. *Ego Voluerim, tu volueris, ille voluerit.*
	P. *Nos Voluerimus, vos volueritis, illi voluerint.*
Præteritũ pluſq:perf:	S. *Ego Voluiſſem, tu voluiſſes, ille voluiſſet.*
	P. *Nos Voluiſſemus, vos voluiſſetis, illi voluiſſent.*
Futurum.	S. *Ego Voluero, tu volueris, ille voluerit.*
	P. *Nos Voluerimus, vos volueritis, illi voluerint.*
Infinitivi Modi.	Præſens & Præteritum imperf: *Velle.*
	Præter: perfect: & plusq: perf: *Voluiſſe,*

Futuro & ſupino *caret.*

Gerundia ſunt tria, ſed rara:	*Volendi, Volendo, volendum.*
Participij Præſens,	*Volens,* Futuro *caret.*

CONJUGATIO Verbi Neutrius *MALO*.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præſens,	*S. Ego Malo, tu mavis, ille mavult.* *P. Nos Malumus, vos mavultis, illi malunt.*
Præteritum imperfectũ,	*S. Ego Malebam, tu Malebas, ille malebat.* *P. Nos Malebamus, vos malebatis, illi malebant.*
Præteritum perfectum,	*S. Ego Malui, tu maluiſti, ille maluit.* *P. Nos Maluimus, vos maluiſtis, illi maluerunt vel maluêre.*
Præteritum pluſq: perfe.	*S. Ego Malueram, tu malueras, ille maluerat.* *P. Nos Malueramus, vos malueratis, illi maluerant.*
Futurum,	*S. Ego Malam, tu males, ille malet.* *P. Nos Malemus, vos maletis, illi malent.*

Imperativo Modo, *caret.*

Subiunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præſens,	*S. Ego Malim, tu malis, ille malit.* *P. Nos Malimus, vos malitis, illi malint.*
Præteritum imperfectũ.	*S. Ego mallem, tu malles, ille mallet.* *P. Nos Mallemus, vos malletis, illi mallent.*
Præteritum perfectum,	*S. Ego Maluerim, tu malueris, ille maluerit.* *P. Nos Maluerimus, vos malueritis, illi rint.*
Præteritum pluſq: perfe:	*S. Ego Maluiſſem, tu maluiſſes, ille maluiſſet.* *P. Nos Maluiſſemus, vos maluiſſetis, illi iſſent.*
Futurum.	*S. Ego Maluero, tu malueris, ille maluerit.* *P. Nos Maluerimus, vos malueritis, illi erint.*

Infinitivi Modi,
- Præſens & præteritum imperf: *Malle.*
- Præterit: perf: & pluſq: perf: *Maluiſſe.*
- Futuro, *caret.*

Gerundijs, Supinis, Participijs, *caret.*

CON-

CONJUGATIO Verbi Neutrius *NOLO.*

Præſens.	S. Ego Nolo, *tu non vis, ille non vult.*
	P. Nos Nolumus, *vos non vultis, illi nolunt.*
Præteritũ imperfec.	S. Ego Nolebam, *tu nolebas, ille nolebat.*
	P. Nos Nolebamus, *vos nolebatis, illi nolebant.*
Præteritũ perfectũ,	S. Ego Nolui, *tu noluiſti, ille noluit.* (*vel ēre.*
	P. Nos Noluimus, *vos noluiſtis, illi noluerunt.*
Præteritũ pluſ: perſ:	S. Ego Nolueram, *tu nolueras, ille noluerat,*
	P. N. Nolueramus, *vos nolueratis, illi noluerãt*
Futurum,	S. Ego Nolam, *tu noles, ille nolet.*
	P. Nos Nolemus, *vos noletis, illi nolent.*
Præſens.	S. *Tu* Noli.
	P. *Vos* Nolite.
Futurum,	S. Nolito *tu, nolito ille.*
	P. *Vos* Nolite, *illi nolunto.*
Præſens,	S. Ego Nolim, *tu nolis, ille nolit.*
	P. Nos Nolimus, *vos nolitis, illi nolint.*
Præteritũ imperſec.	S. Ego Nollem, *tu nolles, ille nollet,*
	P. Nos Nollemus, *vos nolletis, illi nollent.*
Præteritũ perfectũ,	S. Ego Noluerim, *tu nolueris, ille noluerit.*
	P. Nos Noluerimus, *vos nolueritis, illi noluerint.*
Præteritũ pluſ: perſ:	S. Ego Noluiſſem, *tu noluiſſes, ille noluiſſet,*
	P. Nos Noluiſſemus, *vos noluiſſetis, illi noluiſſent.*
Futurum,	S. Ego Noluero, *tu nolueris, ille noluerit,*
	P. Nos Noluerimus, *vos nolueritis, illi rint.*

Infinitivi, { Præſens & Præteritum imperſe: Nolle.
Præteritum perſ: & pluſq: perſe: Noluiſſe.
Futuro, Gerundijs & Supinis, *caret.*

Participij, Præſens, Nolens, Futuro, *caret.*

CONJUGATIO Verbi Neutro Passivi FI

Annotatio, *Ex duobus Verbis Defectivis (ex* FIO, *quod*
ret proprio Præterito, & Factus sum, *quod caret proprio P*
senti(nam Facior *antiquum jam obsolevit)Grammatici q*
unum Verbum integrum fecerunt; ubi unum supplet defect
alterius: quod idem fit in Compositis. Nam Composita V
Facio *desinentia in* acio, *habent Passivum in* O, *ut C*
facio, calefio, tepefacio tepefio &c. *desinentia ver*
icio, *habent in Or, ut* Afficio; afficior, conficio, conf
or, &c. *Quando quæritur ,* Facio *cujus Generis? Resp*
de: Activi, deinde cùm quæritur, quod est ejus Passivum:
cas Fio, *quod sic coniugabis*

INDICATIVI MODI.

Præsens,	*S. Ego Fio , tu fis, ille fit.*
	P. Nos fimus, vos fitis, illi fiunt.
Præt: impe. in *Bam.*	*S. Ego Fiebam, tu fiebas, ille fiebat.*
	P. Nos fiebamus, vos fiebatis, illi fiebant.
Præteritum perfectum.	*S. Ego Sum vel fui factus, tu es vel fuisti ctus, ille est vel fuit factus.*
	P. Nos Sumus vel fuimus facti, vos estis fuistis facti, illi sunt vel fuerunt facti.
Præteritum plusquàm perfectum.	*S. Ego Eram vel fueram factus, tu eras fueras factus, ille erat vel fuerat factus*
	P. Nos Eramus vel fueramus facti, vos er vel fueratis facti, illi erant vel fuerant fa
Futurum,	*S. Ego Fiam, tu fies, ille fiet.*
	P. Nos Fiemus, vos fietis, illi fient.

IMPERATIVO Modô, *caret*, nam Fi, *Fi* & *Fito*, sunt rarissima.

SUB-

SUBIUNCTIVI MODI.

Præſens.	*S. Ego Fiam, tu fias, ille fiat.* *P. Nos Fiamus, vos fiatis, illi fiant.*
Præteritũ imperfect:	*S. Ego fierem, tu fieres, ille fieret,* *P. Nos fieremus, vos fieretis, illi fierent:*
Præteritũ perfectum,	*S. Ego ſim vel fuerim factus, tu ſis vel fueris factus, ille ſit vel fuerit factus,* *P. Nos ſimus vel fuerimus facti, vos ſitis vel fueritis facti, illi ſint vel fuerint facti.*
Præteritũ pluſquàm perfectum,	*S. Ego Eſſem vel fuiſſem factus, tu eſſes vel fuiſſes factus, ille eſſet vel fuiſſet factus.* *P. Nos eſſemus vel fuiſſemus facti, vos eſſetis vel fuiſſetis facti, illi eſſent vel fuiſſent facti.*
Futurum,	*S. Ego Ero vel fuero factus, tu eris vel fueris factus, ille erit vel fuerit factus,* *P. Nos Erimus vel fuerimus facti, vos eritis vel fueritis facti, illi erunt vel fuerint facti.*

INFINITIVI MODI.

Præſens & Præteritum imperfectum, **Fieri,**

Præteritum perf: & pluſquàm perfectũ.	*S. Eſſe vel fuiſſe factum, am, um,* *P. Eſſe vel fuiſſe factos, as, a.*
Futurum, *Factum iri*, vel	*S. Eſſe Faciendum, am, um.* *P. Eſſe faciendos, as, a.*
Participia ſignificationis Paſſivæ duo:	Præteritũ in *Us*, ut *Factus, a, um,* Futurũ in *Dus*, ut *Faciendus, a, um,*

CONJUGATIO Verbi Neutrius EO,

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens.	*S. Ego Eo, tu is, ille it.*
	P. Nos imus, vos itis, illi eunt.
Præteritum	*S. Ego Ibam, tu ibas, ille ibat,*
imperfectũ	*P. Nos ibamus, vos ibatis, illi ibant:*
Præteritum	*S. Ego Ivi, tu ivisti, ille ivit.*
perfectum,	*P. Nos Ivimus, vos ivistis, illi iverũt vel ivêr*
Præteritum	*S. Ego Iveram, tu iveras, ille iverat.*
plusq: perf:	*P. Nos Iveramus, vos iveratis, illi iverant*
Futurum,	*S. Ego Ibo, tu ibis, ille ibit.*
	P. Nos Ibimus, vos ibitis, illi ibunt.

Imperativus Modus habet Tempora duo.

Præsens.	*S. Tu I.*
	P. Vos Ite.
Futurum,	*S. Tu Ito, ille itô.*
	P. Vos itote, illi eunto.

Subjunctivus Modus habet Tempora quinqu

Præsens,	*S. Ego Eam, tu eas, ille eat.*
	P. Nos Eamus, vos eatis, illi eant.
Præteritum	*S. Ego Irem, tu ires, ille iret.*
imperfectũ	*P. Nos Iremus, vos iretis, illi irent.*
Præteritum	*S. Ego Iverim, tu iveris, ille iverit,*
perfectum,	*P. Nos Iverimus, vos Iveritis, illi iverint.*
Præteritum	*S. Ego Ivissem, tu ivisses, ille ivisset.*
plusq: perf:	*P. Nos ivissemus, vos ivissetis, illi ivissent.*
Futurum,	*S. Ego Ivero, tu iveris, ille iverit.*
	P. Nos Iverimus, vos iveritis, illi iverint:

INFI-

Infinitivus Modus habet Tempora quinque,

| Præsens & Præteritum imperfectum, *Ire.*
| Præteritum perfectum & plusq: perfectum *Ivisse.*

Futurum, | *S. Esse itûrum, itûram, itûrum.*
| *P. Esse itûros, itûras, itûra.*

Gerundia sunt tria: *Eundi, eundo, eundum.*

Supinum, *Itum.* | Præsens: *Iens, euntis.*

Participij, | Futurum, *Iturus, itura, iturum.*

Annotatio. *Composita verbi Eo, s. ista:* Adeo, Abeo, Ineo, Redeo, *&c. ita conjugantur sicut ipsum,* Eo.

QUEO, NEQUEO, VENEO.

Qui scit Conjugationem verbi Eo: *is facillimè poterit inflectere etiam ista tria Verba* Queo, Nequeo, Veneo. *Nam si Verbo* Eo: *præposuerit in omnium Modorum omnibus Temporibus & Personis istas, literas duas,* Qu, *habebit Conjugationē Verbi* Queo, *si præposuerit istas quatuor* Nequ, *Conjugabit Verbum* Nequeo; *si denique, istas, tres* Ven, *efficiet inflexionem Verbi* Veneo, *Sed interim notet, Primò* Queo, & Nequeo *carere & Imperativo & Gerundiis, Secundò Verbum* Veneo(*cuius Imperativus eget Authoritate*) *tantùm ad Plusquam perfectū Infinitivi esse inflectendam: nam reliquis usque ad finem s. Futuro Infinitivi Gerundiis & Participiis caret. De Supino quoque, eius adhuc lis est, nam* Venum *alij dicunt esse adverbium.*

De Præteriti Syncope & Fûturo Infinitivi.

Inter Cōjugādū cōmemoretur Puero frequenter, Primò Præterita ut cum suis Derivativis Personas suas sæpè per Syncopen efferre: ut Nosti, *pro* novisti. nôram, *pro* noveram, amâsti, *pro* amavisti, audisse, *pro* audivisse, abijt, *pro* abivit, *&c. Secundò Futurū Infinitivi esse duplex, unū quod ex* Esse, *aliud quod ex* Fuisse, *componitur, & hoc posterius: quo etiam non rarò utimur, Futurum Præterito mistum vocari.*

Conjugationes Verborum Impersonaliũ in
Indicativus Modus habet Tempora quinque

Præsens.	1.	*Vacat,*	3.	*Accidit.*
	2.	*Oportet,*	4.	*Expedit.*
Præteritum imperfectũ:	1.	*Vacabat,*	3.	*Accidebat,*
	2.	*Oportebat,*	4.	*Expediebat,*
Præteritum perfectum	1.	*Vacavit,*	3.	*Accidit,*
	2.	*Oportuit,*	4.	*Expedijt,*
Præteritum plusq:perfe:	1.	*Vacaverat,*	3.	*Acciderat,*
	2.	*Oportuerat,*	4.	*Expedierat,*
Futurum	1.	*Vacabit,*	3.	*Accidet,*
	2.	*Oportebit,*	4.	*Expediet.*

Imperativo Modo *carent.*

Subiunctivus Modus habet Tempora quinque

Præsens.	1.	*Vacet,*	3.	*Accidat,*
	2.	*Oporteat,*	4.	*Expediat.*
Præteritum imperfectũ.	1.	*Vacaret,*	3.	*Accideret,*
	2.	*Oporteret,*	4.	*Expediret.*
Præteritum perfectum	1.	*Vacaverit,*	3.	*Acciderit.*
	2.	*Oportuerit,*	4.	*Expedierit,*
Præteritum plusq:perfe:	1.	*Vacasset,*	3.	*Accidisset,*
	2.	*Oportuisset,*	4.	*Expedivisset.*
Futurum,	1.	*Vacaverit*	3.	*Acciderit,*
	2.	*Oportuerit,*	4.	*Expediverit,*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque,

Præsens & imperfectũ	1.	*Vacare,*	3.	*Accidere,*
	2.	*Oportere,*	4.	Expedire.
Perfectũ& plusq:perf:	1.	*Vacásse,*	3.	*Accidisse,*
	2.	*Oportuisse,*	4.	*Expedijsse.*

Cæteris *carent.*

Con-

Conjugationes Imperſonalium in TUR.

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præſens,	1. *Aratur,*	3. *Creditur,*
	2. *Ridetur,*	4. *Venitur.*
Præteritũ	1. *Arabatur,*	3. *Credebatur.*
imperfect	2. *Ridebatur,*	4. *Veniebatur.*
Præteritũ	1. *Aratum eſt vel fuit,*	3. *Creditum eſt vel fuit.*
perfectũ.	2. *Riſum eſt vel fuit,*	4. *Ventum eſt vel fuit.*
Præteritũ	1. *Aratũ erat vel fuerat,*	3. *Creditũ erat v fuerat*
pluſ: perf:	2. *Riſum erat vel fuerat,*	4. *Vẽtũ erat vel fuerat.*
Futurum	1. *Arabitur,*	3. *Credetur,*
	2. *Ridebitur,*	4. *Venietur.*

Imperativo Modo, *caret.*

Subiunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præſens.	1. *Aretur.*	3. *Credatur.*
	2. *Rideatur,*	4. *Veniatur,*
Præteritũ	1. *Araretur,*	3. *Crederetur.*
imperfect,	2. *Rideretur,*	4. *Veniretur,*
Præteritũ	1. *Aratum ſit vel fuerit,*	3. *Creditum ſit vel ſuerit.*
perfectũ,	2. *Riſum ſit vel fuerit,*	4. *Ventũ ſit vel fuerit.*
Præteritũ	1. *Aratũ eſſet vel fuiſſet,*	3. *Creditũ eſſet vel fuiſſ.*
pluſ:perf:	2. *Riſum eſſet vel fuiſſet,*	4. *Ventũ eſſet v fuiſſet.*
Futurum	1. *Aratũ erit vel fuerit,*	3. *Creditũ erit v. fuerit.*
	2. *Riſum erit vel fuerit*	4. *Ventũ erit vel fuerit.*

Infinitivi modi.

Præſens &	1. *Arari,*	3. *Credi,*
imperfectũ	2. *Rideri,*	4. *Veniri.*
Præt:perf:	1. *Aratũ eſſe vel fuiſſe,*	3. *Creditũ eſſe vel fuiſſe.*
&plu perf	2. *Riſum eſſe vel fuiſſe,*	4. *Ventum eſſe vel fuiſſe.*
Futurum	1. *Aratum iri,*	3. *Creditum iri,*
	2. *Riſum iri,*	4. *Ventum iri,*

Cæteris *carent,*

For-

Forma Generalis quatuor Conjugatio: in O;

Indicativus Modus habet Tempora quinque.

Præsens,	Singulariter,	1.	*o,*	*as,*	*at,*
		2.	*eo,*	*es,*	*et,*
		3. 4.	*o,*	*is,*	*it,*
	Pluraliter.	1.	*amus,*	*atis,*	*ant,*
		2.	*emus,*	*etis,*	*ent,*
		3. 4.	*imus,*	*istis,*	*unt,*
Præteritum imperfectum	S. 1. 2. 3. 4.		*bam,*	*bas,*	*bat.*
	P. 1. 2. 3. 4.		*bamus,*	*batis,*	*bant.*
Præteritum perfectum,	S. 1. 2. 3. 4.		*i,*	*isti,*	*it.*
	P. 1. 2. 3. 4.		*imus,*	*istis,*	*erunt, vel êre.*
Præteritum plusq: perfe:	S. 1. 2. 3. 4.		*eram,*	*eras,*	*erat.*
	P. 1. 2. 3. 4.		*eramus,*	*eratis,*	*erant.*
Futurum,	1. 2.	S.	*bo,*	*bis,*	*bit.*
		P.	*bimus,*	*bitis,*	*bunt.*
	3. 4.	S.	*am,*	*es,*	*et.*
		P.	*emus,*	*etis,*	*ent.*

Imp: Mod: hab: Temp: duo,

Præsens,	Singulariter,	1. *a,*	Plur:	2. *ate.*
		2. 3. *e,*		2. *ete.*
		4. *i,*		3. 4. *ite.*

Futurum,	Singulariter,	1.	*ato,*	*ato,*
		2.	*eto,*	*eto,*
		3. 4.	*ito,*	*ito,*
	Pluraliter.	1.	*atote,*	*anto;*
		2.	*etote,*	*ento.*
		3. 4.	*itote,*	*unto.*

Sub-

Subjunctivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens,	1.	S. *em, es, et.* P. *emus. etis, ent,*
	2. 3. 4.	S. *am, as, at.* P. *amus, atis, ant.*
Præteritum imperfectũ.	Singulari.	1. *arem, ares, aret.* 2. 3. *erem, eres, eret.* 4. *irem, ires, iret,*
	Pluraliter	1. *aremus, aretis, arent.* 2 3. *eremus, eretis, erent.* 4. *iremus, iretis, irent.*
Præteritum perfectum,	S. 1. 2. 3. 4. *erim, eris, erit.* P. 1. 2. 3. 4. *erimus, eritis, erint.*	
Præteritum plusq: perfe:	S. 1 2. 3. 4 *issem, isses, isset.* P. 1. 2. 3 4. *issemus, issetis, issent.*	
Futurum.	S 1. 2 3. 4. *ero, eris, erit.* P. 1. 2. 3. 4. *erimus, eritis, erint.*	

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & præteritum imperfectum.	1.	*are.*
	2. 3.	*ere.*
	4.	*ire.*

Præteritum perfect: & plusq: perfect: 1. 2. 3. 4. *isse.*

Futurum.	Singulariter,	*Esse urum, uram, urum.*
	Pluraliter,	*Esse uros, uras, ura,*

Gerundia.	1.	*andi, ando, andum,*
	2. 3. 4.	*endi, endo, endum,*

Supina. 1. 2. 3. 4. *um, u.*

Participia significationis Activæ duo.	Præsens.	1.	*ans,*
		2. 3.	*ens.*
		4.	*iens.*
	Futurum.	1. 2. 3. 4.	*urus, a, um.*

Forma

Forma Generalis quatuor Conjugat: in OR.

Indicativus Modus habet Tempora quinque, / Imp: Mod: hab: Tēp: duo

Præſ:
- Singulari:
  - 1. *or, ariʼ, vel are, atur.*
  - 2. *eor, eriʼ, vel ere, etur.*
  - 3. *or, eriʼ, vel ere, itur.*
  - 4. *ior, iriʼ, vel ire, itur.*
- Pluraliter
  - 1. *amur, amini, antur,*
  - 2. *emur, emini, entur.*
  - 3. 4. *imur, imini, untur.*

Impe:
- *S. 1. 2. 3. 4. bar, bariʼ, vel bare, batur,*
- *P. 1. 2. 3. 4. bamur, bamini, bantur.*

Perf:
- *S. 1. 2. 3. 4. Sum vel fui, us, es, vel fuiſti us, &c.*
- *P. 1, 2, 3. 4. Sumus vel fuimus i, eſtis vel fuiſtis i &c*

Pluſq:
- *S. 1. 2. 3. 4. Erā vel fuerā us, eras vel fueras us, &c*
- *P. 1. 2. 3. 4. Eramus vel fueramus i, eratis, &c.*

Futu:
- 1. 2.
  - *S. bor, beriʼ vel bere, bitur:*
  - *P. bimur, bimini, buntur.*
- 3. 4.
  - *S. ar, eriʼ vel ere, etur.*
  - *P. emur, emini, entur.*

Præſ:
- Singularit:
  - 1. *are,*
  - 2. 3. *ere,*
  - 4. *ire,*
- Pluralite:
  - 1. *amini,*
  - 2. *emini.*
  - 3. 4. *imini.*

Futu:
- Singularit:
  - 1. *ator, ator.*
  - 2. *etor, etor.*
  - 3. 4. *itor, itor.*
- Pluraliter.
  - 1. *aminor, antor.*
  - 2. *eminor, entor.*
  - 3. 4. *iminor, untor.*

Subiun-

Subiunctivus Modus habet Tempora quinque

Præs: 1. S. *er*, *eris*, vel *ere*, *etur*.
P. *emur*, *emini*, *entur*.
2. 3. 4. S: *ar*, *aris*, vel *are*, *atur*.
3. 4. P. *amur*, *amini*, *antur*.

Imp. Singulariter. 1. *arer*, *areris*, vel *arere*, *aretur*.
2. 3. *erer*, *ereris* vel *erere*, *eretur*.
4. *irer*, *ireris*, vel *rere*, *iretur*.
Pluraliter. 1. *aremur*, *aremini*, *arentur*.
2. 3. *eremur*, *eremini*, *erentur*.
4. *iremur*, *iremini*, *irentur*.

Perf: *S. 1. 2. 3. 4. Sim* vel *fuerim us*, *sis* vel *fueris us*, *&c.*
P. 1. 2. 3. 4. Simus vel *fuerimus i*, *sitis* vel *fueritis*. *&c*

Plusq: *S. 1. 2. 3. 4. Essem* vel *fuissem us*, *esses* vel *fuisses*, *&c*
P. 1. 2. 3. 4. Essemus vel fuissemus i, *essetis*, *&c.*

Futur: *S. 1. 2. 3. 4. Ero vel fuero us*, *eris vel fueris us*, *&c.*
P. 1. 2. 3. 4. Erimus, *vel fuerimus i*, *eritis*, *&c.*

Infinitivus Modus habet Tempora quinque.

Præsens & Præteritum Imperfectum, *1. ari 3. i.* *2. eri*, *4. iri.*

Perfectum & Plusquam *Esse vel fuisse.* Sing: *1. 2. 3. 4. um*, *am*, *um*, Plur: *1. 2. 3, 4. os*, *as*, *a.*

Futurum, *um*, *iri*, vel Sing: *Esse dum*, *dam*, *dum.* Plur: *Esse dos*, *das*, *da.*

Participij. Præteritum, *1. 2. 3. 4. us*, *a*, *um.* Futurum, *1. 2. 3. 4. dus*, *da*, *dum.*

Anno-

Annotatio, *Verba Communia & Deponentia, ab Indicativi Præsenti ad Futurum Infinitivi eandem habent Terminationem, in omnibus omnium Modorum Temporibus & Personis, quàm ipsa Verba Passiva, at verò à Futuro ad finem longè diversam, ut patet in his subiectis Formulis.*

Formula Verborum Deponentium.

Infinitivi Futurum,	*S. Esse urum, uram, urum.*	
	P. Esse uros, uras, ura.	

Admonitio, *Cave hîc dicere*, Vm, iri.

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina, *Vm, u.*

Participij:	Præsens, in	*Ns.*
	Præteritum in	*Vs, a, um.*
	Futurum in	*Rus, a, um.*

Formula Verborum Communium.

Infinitivi Futurũ.	Activum,	*S Esse rum, ram, rum,*
		P. Esse ros, ras, ra.
	Passivum,	*S. Esse dum, dam, dum,*
		P. Esse dos, das, da.

Gerundia sunt tria: *Di, do, dum.*

Supina. *Vm, u.*

Participij:	Præsens in	*Ns.*
	Præteritum in	*Vs, a, um.*
	Futurum	Activum in *Rus, a, um.*
		Passivum in *Dus, a, um.*

De Formationibus Temporum.

Præsens & Præteritum perfectum Indicativi, itemq; Supinũ cuiuslibet Verbi optimè noverit Grammaticus: Nam si hæc tria sciverit, totam facillimè poterit scire Coniugationem, cùm hæc tria sint veluti principia quædam, ex quibus cætera ferè omnia nascentur. Porrò quæ Tempora à Præsenti, quæ à Præterito, & quæ à Supino oriantur, sequens Tabula ostendet.

TABU-

T A B U L A.

Præsens *Amo*,
- Indicativi.
  - Imperfectũ
  - Futurum,
- Imperativi.
  - Præsens,
  - Futurum,
- Subiunctivi.
  - Præsens.
  - Imperfectum.
- Præsens Participij
  - 1. Gerundia
  - Futurum, Participij. in *Dus*.
  - *Ex hoc fit. Futurum, Passivum. Infinitivi.*
- Infinitivi Præsens & Imperfe: *Addito* Esse,

Præteri. *Amavi.*
- Indicativi plusquam perfectum, *Ram.*
- Subiunctivi.
  - Perfectum, *Rim.*
  - Plusquam perfect: *Ssem.*
  - Futurum, *Ro.*
- Infinit: Perf: & Pluq: perf. *Sse*
- sic. *Memini. Odi. Novi. Cæpi.*

Supinũ. *Amatum.*
- 1. Futurum Passivum Infinitivi addito *Iri.*
- 2. Futurum Participij in *Rus Ex hoc fit infinitivi Futurum addito.* Esse.
- Participij. Præte
  - Indicativi,
    - Perfectum, *Sum vel fui N.*
    - Plus: perf: *Erã vel fueram N.*
  - Subjũctivi.
    - Perfectum *Sim vel fuerim N.*
    - Plus: perf: *Essem vel fuissem N.*
    - Futurum. *Ero vel fuero N.*
- *Ex his fit.* Infinitivi
  - Perfectum.
  - Plus: perf: *Esse vel fuisse N*

Declaratio Tabulæ.

1. *Constituãtur ista tria principia nempè* Præsens, Præteritũ & Supinũ, *sic.* v g. *Amo, amavi, amatũ. Dico, dixi, dictum, Traho, traxi, tractum, quæ ex secundò Libro Grammaticarum Institutionum peti possunt,*

A Pri-

A præsenti cuiuslibet Modi præsens & imperfectum item, Futurum Indicativi & Imperativi formatur.

A præterito cuiuslibet Modi Perfectum & plusquam perfe-ctum, & Futurum Subiunctivi oritur.

A Supino fit primo participij Futurum in Rus; *quod Futurum addito* Esse, *vel* Fore, *supplet Futurum Infinitivi Acti-væ vocis.*

Secundò fit à Supino Præteritum Participij, si Verbum non est Neutrum. Hoc participium coniunctum cum Verbo sum, *supplet Perfecta, & plusquam Perfecta & Futura Subiun-ctivi, Verborum in* Or, *& Neutropassivorum.*

Tertio fit à Supino Futurum Passivum, infinivi Modi addita voce Iri.

3. Talibus Verbis uti oportet circa formationem. Quæ fit,

- *A Præsenti, Formatur à secūda Persona singularis Indicativi Modi Temporis Præsentis nempe ab* Amas, *sic mutato S in* Bam, *fit* Amabam.
- *A Præterito, Formatur à prima Persona Præte-riti perfecti indicativi modi nempe ab* Amavi, *sic mutatâ literâ* I *in* E, *fit* Amave, *& addita syllabâ* Ram, *fit* Amaveram, *&c.*
- *A Supino, Formatur Futurum nempè ab* Ama-tum, *sic mutatâ literâ* M, *in* Rus, *fit* Ama-turus *&c.*

Formatio à Præsenti ferè solis Analogis verbis convenit, at ve-rò à Præterito & Supino omnibus Verbis etiam Defectivis.

Verba in Or, *præsentia imperfecta, item Indicativi & Impe-rativi Futura formantur a Verbis Activæ vocis sive veræ, sive fictæ, & ab iisdem quidem Temporibus, ut ex* Amabam, *fit* Amabar, *ex ficto* Criminabam, *fit* Criminabar.

Verba in Or *Præterita perfecta & plusquam perfecta, & Fu-tura Subiunctivi & Infinitivi ex Verbo* Sum, *& Participio habent composita, prout Verba Neutropassiva.*

De-

De Imperativi Modi Perſonis.

Præſens Imperativi utriusq; Numeri Primis & Tertijs Perſonis, Futurum verò tantùm Primis pace tua Lector candide carere docemus idq; propterea, ut eam difficultatem, quam Tyrones in his Perſonis formandis experiuntur maximam, omnino collamus. Illas verò Perſonas, quæ communiter ponuntur non Imperativi, ſed Subiunctivi dicimus eſſe Modi? quod quidē verum eſſe & Terminatio iſtarum Perſonarū, & uſus Subiunctivi pro Imperativo per Enallagen frequentiſſimus oſtendit & probat.

Ratio formandarum Perſonarum in Imperativo à Perſonis Temporum Præſentis Indicativi.

Verborum deſinentiū in O, vel *M* Imperativi Modi Temporis.

- Præſentis, Secunda Perſona Pluralis, *fit ex Tertia Singulari, addito E, ut ex* Amat *fit* Amate: eſt, eſte, fert, ferte.
- Futuri Perſona Singularis Secunda & Tertia, *fit ex Tertia Singulari, addito* O, *ut ex* Amat, *fit* Amato: eſt, eſto.
- Futuri Perſona Pluralis Secunda, *fit ex Tertia Singulari, additô* O te, *ut ex* Amat *fit* Amatote: ex eſt, fit eſtote,
- Futuri Perſona Pluralis Tertia *fit ex Tertia Plurali, additô* O, *ut ex* Amant, *fit* Amanto.

Verborum deſinentiū in *Or*, Imperativi Modi Temporis.

1. Præſentis Perſona Secunda Singularis, *ſimilis eſt Perſonæ Secundæ Singulari Indicativi in* E *ut* Amare.
2. Præſentis Perſona Secunda Pluralis *ſimilis eſt Secundæ Plurali Indicativi, ut* Amamini, Docemini.
3. Futuri Perſona Singularis Secunda & Tertia, *fit ex Tertia Singulari, mutato* Ur, *in* Or, *ut ex* Amatur, *fit* Amator tu.
4. Futuri Perſona Pluralis Secunda, *fit ex Secunda Plurali, mutatô* I, *in* Or. *ut ex* Amamini *fit* Amaminor.
5. Futuri Perſona Pluralis Tertia, *fit ex Tertia Plurali mutatô* Ur, *in* Or, *ut ex* Amantur, *fit* Amantor.

De Modo Optativo, Potentiali & Permissivo.

Licèt septem in Verbo Modos admittamus: tamen quatuor tantùm expreßè ponimus, propterea quòd istorum trium Modorum, s. Optativi, Potentialis, & Permißivi ex Subiunctivo Modo suæ memoriæ optime impresso faciliùs & citiùs Puer Repetitionis tempore à Præceptore addiscet inflexionem, quàm si eam hic expressam haberet. Nam isti tres Modi ferè ubique ita sunt inflectendi, ut inflectitur Subiunctivus. Omißis ergo his tribus, illorum tantùm quatuor inflexionem à principio Tyronibus ediscendam Præceptor aßignet.

Modus Optativus.

In Optativo omnia Tempora esse diversa & diversam habere Terminationem, præter Futurum, quod (si datur) simile debet esse Præsenti Subiunctivi, Veterum Exempla testantur.

Modus Potentialis.

Modus Potentialis.

Habet Tempora quinque, & easdem in omnibus Temporibus & Personis terminationes, quas habet Subiunctivus; præter primam Singularem Futuri, quæ debet eße similis, Primæ Singulari perfecti ejusdem Modi, & tripliciter solet explicari.

Primò explicatur per Possum, *Hor. Quis eum digne laudarit seu scripserit:* id est, *Laudare poterit Quin: Frangas citiùs, quàm corrigas, quæ in pravum induruerunt;* id est, *frangere poteris.*

Secundò explicatur per Debeo *Virg: Eloquar an sileam?* id est, *Debeo eloqui an silere?*

Tertiò explicatur per Volo, *ut Quis crederet mendaci?* id est. *Quis vellet credere?*

Modus Permissivus.

Modus Permissivus, & Tempora & Terminationes omnes penitus easdem habet, quas Subiunctivus, CIC: *Fuerit Carbo alijs improbus at tibi quando cæpit?* Idem: *Sit fur, sit Sacrilegus, at est bonus Imperator.*

DE-

DE PARTICIPIO.

Quid est Participium? *Est vox flexibilis, Accidentia Nominis & verbi participans: ut* Legens dans &c.

Quot sunt in Participio Accidentia? Septem.

1. Figura, Tempus, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ *Tres*: Simplex, ut *Volans*; Composita, ut *Evolans*, Decomposita, ut *Superevolans*.
3. Tempora *Tria*: Præsens, Præteritum, & Futurum.
4. Genera: *Quatuor*: Masculinum, Fœmininum, Neutrum, Omne.
5. Declinationes *Tres*: Prima, Secunda, Tertia.
6. Numeri *Duo*: Singularis, Pluralis.
7. Casus *Sex*. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

DE ADVERBIO.

Quid est Adverbium? *Est vox inflexibilis, quæ adjuncta Verbo aut Nomini, aut Participio, aut alteri Adverbio, ejus significationem determinat, ut* Benè, Malè, Citò, &c.

DE CONJUNCTIONE.

Quid est Conjunctio? *Est vox inflexibilis, conjungens, vel etiã disjungens voces, aut sententias, ut* Et, aut, quocirca &c.

Quæ voces sunt Conjunctionis Partis? *Ista omnes.*

Primò. Ordinis Præpositivi: *Ac, an, at, atque, atqui, ast, aut, &, nam, namq;, num, nec, neq;, quare, quamobrem, quapropter, quanquam, quocirca, sed, seu, sive, vel, utrum.*

Secundò. Ordinis Postpositivi: *Autem, enim, quidem, quoque, verò, que, ve, ne.*

Tertiò. Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, duntaxat, enimverò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, idcircò, ideò, igitur, itaq;, licèt, modò, nempè, ni, nisi, porrò, propterea, quatenus, quia, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tametsi, tantummodo, verùm, verumtamen, videlicet, ut, utique.*

DE PRÆPOSITIONE.

Quid est Præpositio? *Est vox quæ alijs Orationis Partil fere præponitur*, ut, Ad, in, pro, &c.

Quæ voces sunt Præpositionis Partis?

Istæ omnes.

Primò Accusativum regentes: *Ad, apud, ante cis, circ circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxt ob, penes, per, pone, post, præter, prope, propter, secu dùm, supra, secus, trans, ultra.* Item, *contra, erga,* versùs, & adversùm.

Secundò: Ablativô gaudentes: *Absq, cum, coram,* palam, præ, pro, sine.

Tertiò: *A* & *E.* Quartò: *Ab* & *Ex.*

Quintò: *Abs, tenus, versùs.*

Sextò: *In, sub, super,* & *subter.*

DE INTERJECTIONE.

Quid est Interjectio? *Est vox indeclinabilis, affectum an mi significans*: ut Ah, heu, io, ha, ha, ha.

Quæ vocabula sunt Interjectionis Partis? *Ista omnia.*

Ah,	*á ách,*	Heus,	*hey słyß.*
Acha,	*ách,*	Hui,	*ha wey.*
Atát,	*och juści bawey,*	Io,	*hey, hoy.*
Au,	*au, to, to, to,*	O,	*o, och, och.*
Euge,	*nuż, nuże.*	Oh,	*och juści po mnie.*
Eia,	*á nuż słyß,*	Ohe,	*o ho ho. dosyćże też inj*
Eho,	*á nuż słyß,*	O si,	*day BOZE.*
Ehodum,	*słuchay jedno, chodź sam,*	O utinam.	*boday.*
		Phy,	*Pf, pfá, pfe.*
Ha, ha,	*chá, chá, chá.*	Prô,	*przebog, Mátko Boża.*
Hei,	*ách nießczęsny,*	Papæ,	*czásie Páńskie bawey.*
Hem,	*hey, czegoż.*	St	*cyt, milcz,*
Hosanna,	*Vivat. Vivat.*	Vah,	*otoż masz, otoż tobie.*
Heu,	*o nießczęsny.*	Væ,	*biádá, &c.*
Heu, heu,	*o Swiecie.*		

RATIO

R A T I O
Repetitionis & Reductionis instituendæ.

Repetitio *est iteratio seu sæpiùs renovata & iterata actio; per hanc Grammatici sua Puerorum mentibus imprimunt Præcepta: potest tamen triplex statui. Prima Generalis, id est ipsorum Præceptorum; Secunda Specialis, id est vocum tantùm. Tertia Mixta. s.^(c) vocum simul & Præceptorum.*

Repetitio *Generalis est, quando ipsa Præcepta nuda cum Pueris iterum iterumq; repetimus, & ea ipsis sæpiùs per istas Interrogationes inculcamus.* Primò *Quid est Grammatica? Quot sunt Partes Grammaticæ? Quid est Orthographia? Etymologia? Syntaxis? Prosodia? Quot sunt Literæ Vocales? Consonantes? &c.* Deinde *in Nomine. Quid est Nomen? Quotuplex est Nomen? Quid est Nomen Substantivum? Quid Adiectivum? Quid Proprium? &c.* Tandem *in Pronomine, in Verbo, & alijs Partibus Orationis, referendo eas interrogationes omnes, quæ sunt cuilibet Parti Orationis expressè adiunctæ In hac generali Repetitione primò Puer exerceatur diligentissimè & tamdiu circa ipsam occupetur; donec ad quamlibet istarum Interrogationum promptissime respondere poterit, claram autem istorum, quæ nunc velut pica proferet, progrediente tempore consequetur intelligentiam,*

Repetitio *Specialis seu potiùs Examen vocum est, quando de Natura, proprietatibus & Accidentibus dictionum solummodò Puerum interrogamus.*

Repetitio *Mixta est, quando non modò de natura, proprietatibus & accidentibus dictionum Puerum interrogamus; verùm etiam ferè quamlibet suam responsionem veram esse Regulâ probare, & velut confirmare jubemus, quô locô proximè ad Syllogismos, vel Enthymemata in nonnullis accedimus. Nam Regulæ apud Grammaticos id valent, quod apud Logicos Axiomata. Porrò exempla sequentia & Speciali & mixta inservient Repetitioni, Speciali si tantùm prioribus usus fueris interrogationibus, Mixta verò, si priores & posteriores, simul conjunxeris.*

EXEMPLUM IN NOMINE.

Viarum Thema?	Thema *Via.*
Via Qualis vox?	Flexibilis.
Via Cujus Partis?	Nominis.
Via Quale Nomen?	Substantivum.
Via Quale Substantivum?	Appellativum.
Via Cujus Figuræ?	Simplicis.
Via Cujus Speciei?	Primitivæ.
Via Quotæ Declinationis?	Primæ.
Via Cujus Generis?	Feminini.
Viarum Cujus Numeri?	Pluralis.
Viarum Cujus Casus?	Genitivi, Declina *Via.*

Optimam Thema? Thema *Optima.* Qualis vox? Flexibili *Optima* Cujus Partis? Nominis. *Optima* Quale Nomen Adjectivum. *Optima* Quale Adjectivum? Comparabile *Optima* Quali Comparatione comparatur? Irregulari. *Optima* Cujus Gradus? Superlativi. *Optima* Quot terminationum? Trium. f. *Optimus, a, um.* *Optima* Quotæ Declinationis? Primæ. *Optima* Cujus Generis? Fœminini. *Optima* Cujus Numeri? Singularis. *Optimam* Cujus Casus? Accusativi. Declina *Optima*, vel si placet Compara.

EXEMPLUM IN PRONOMINE.

Mihi Thema?	Thema *Ego.*
Ego Qualis vox?	Flexibilis.
Ego Cujus Partis?	Pronominis.
Ego Cujus Figuræ?	Simplicis.
Ego Cujus Speciei?	Primitivæ.
Ego Cujus Personæ?	Primæ.
Ego Cujus Generis?	Omnis.
Ego Quotæ Declinationis?	Quintæ.
Mihi Cujus Numeri?	Singularis.
Mihi Cujus Casus?	Dativi, Declina *Ego.*

Exem-

EXEMPLUM In VERBO.

Legetis Thema? Thema *Lego.*

Lego Qualis vox? Flexibilis,
Lego Cujus Partis? Verbi.
Lego Quale Verbum ratione Personæ? Personale,
Lego Quale Verbum ratione Conjugationis? Analogum,
Lego Quale Verbum ratione Syntaxis? Transitivum,
Lego Quale Verbum ratione rei significatæ? Adjectivum,
Lego Cujus Figuræ? Simplicis.
Lego Cujus Speciei? Primitivæ.
Lego Quotæ Conjugationis? Tertiæ,
Lego Cujus Generis? Activi.

Legetis Cujus Modi? Indicativi.
Legetis Cujus Temporis? Futuri.
Legetis Cujus Numeri? Pluralis.
Legetis Quotæ Personæ? Secundæ. Conjuga *Lego.*

EXEMPLUM In PARTICIPIO.

Euntis Thema? Thema *Iens.*

Iens Qualis vox? Flexibilis,
Iens Cujus Partis? Participij,
Iens Cujus Figuræ? Simplicis,
Iens Cujus Temporis? Præsentis,
Iens Cujus Significationis? Neutralis,
Iens Cujus Generis? Omnis,
Iens Quotæ Declinationis? Tertiæ.

Euntis Cujus Numeri? Singularis,
Euntis Cujus Casûs? Genitivi. Declina *Iens.*

EXEMPLUM in Partibus Inflexibilibus.

Sæpius Thema? Thema idem, *Sæpius* Qualis vox? Inflexibilis. *Sæpius* Cujus Partis? Adverbij. *Sæpius* Quale est Adverbium? Comparabile, *Sæpius* Cujus Gradûs? Comparativi.

Autem *Thema? Thema idem.* Autem *Qualis vox? Inflexibilis* Autem *Cuius Partis? Coniunctionis. Cuius Ordinis? Postpositivi.*
Ad *Thema? Thema idem.* Ad *Qualis vox? Inflexibilis.* Ad *Cuius Partis? Præpositionis. Quem Casum regit? Accusativum.*
Væ *Thema? Thema idem. Qualis vox? Inflexibilis. Cuius Partis? Interiectionis. Quem casum regit? Dativum.*

Exemplum Repetitionis Mixtæ in Nomine.

Viarum Thema? Thema *Via. Via* Qualis vox? Flexibilis; Quot sunt Partes Orationis flexibiles? Quatuor, s. Nomen, Pronomen, Verbum, Participium. Cur dicuntur flexibiles? Quia in fine suas terminationes variare possunt. *Via* Cuius partis? Nominis. Quid est Nomen? est vox per Casus declinabilis rem sine Tempore significans. *Via* quale est Nomen? Substantivum. Quid est Substantivum? quod tres articulos istos, hic, hæc, hoc, simul habere non potest. *Via* Quale est Nomen Substantivum? Appellativum. Quid est Appellativum? Quot multis convenire potest. *Via* cujus Figuræ? Simplicis. Quot sunt Figuræ? Tres: Simplex, Composita, & Decomposita. (Quid est Nomen Simplicis Figuræ?) quod ex nullo alio componitur. *Via* cujus Speciei? Primitivæ. Quot sunt Species? Duæ. Primitiva & Derivativa, &c. &c. Hoc modo eundum est per reliqua Accidentia, assignando cuilibet generalem Interrogationem ipsi convenientem. ut Generi, Quot sunt Genera? Declinationi, Quot sunt Declinationes, &c. Ex hoc autem uno exemplo poterit cognosci Repetitio Mixta in aliis Partibus Orationis.

Annotatio. *Thema est origo seu principium Vocis quod in Nomine, Pronomine, & Participio ferè semper est Nominativus Casus, in Verbo Prima Singularis Præsentis Indicativi Persona, in Partibus Indeclinabilibus ipsamet Vox, quæ profertur.*

De Themate dupliciter quæri potest. Primò sic. v. g. *Mihi* Thema? id est, hujus Vocis *Mihi* quod est Thema; vel hujus Vocis, *Mihi* dicas Thema, id est, Principium. Secundò sic: *Mihi* à quo Themate venit, id est, à quo Principio sic: *Fortiora* Thema? Thema *Fortius*, &c.

DE

DE REDUCTIONE.

Reducere *est voces ad Partes Orationis, aut ad certas Regulas revocare, seu sub certis Regulis collocare; Polonicè* Odprowadzić *vel* Zaprowadźić. *Potest autem Reductio statui triplex, Prima ad Etymologiam, Secunda ad Syntaxim, Tertia ad Prosodiam.*

Reductio *ad Etymologiam fit quando ad aliquam Partem Orationis vocem reducimus, & omnia Accidentia talis vocis enumeramus. Hanc similitudinem declarare Pueris utile erit admodùm: assumantur* v. g. *Octo urbes vel pagi, his assimilentur Partes Orationis octo, ita ut ipsæ Partes sint veluti urbes octo. Accidentia verò ipsarum sint veluti leges, libertates, & privilegia civium. Sicut ergo in octo Urbibus alij habitant Cives & alias atq; alias habent leges; ita etiam vocabula alia in Nomine, alia in Verbo, alia in cæteris Partibus continentur & diversa Accidentia, s. Genus, Figuram, Declinationem, &c. habent sibi concessa. Verbi immo & Nominis Accidentia nonnulla sic quoq; possunt ostendi. s. Verbum Urbis, Conjugationes Portarum Modi Platearum, Tempora lapidearum, Numeri superioris & inferioris partis, Persona cubiculorum vel hypocaustorum habeant rationem: Nam sicut Urbs includit Portas & Plateas, ista lapideas &c. ita Verbum habet quatuor Conjugationes, ista Modos, Modi Tempora, hæc Numeros, Numeri Personas, in quibus iam est quiescendum. Reductio ad Etymologiam hoc tantùm differt à Repetitione Speciali, ab Examine vocum; quia Repetitio fit per Interrogationem; Reductio verò sine interrogationibus. Exemplum Reductionis sit tale.*

Docebitis Thema est *Doceo.*

Doceo Est vox flexibilis, & Verbi Partis.

Doceo Est Verbum ratione Personæ Personale, ratione Conjugationis Analogum Medium, ratione Syntaxis Transitivum, ratione significatæ rei adjectivum.

Doceo Est Figuræ Simplicis, Speciei Primitivæ, Generis Activi, Conjugationis Secundæ.

Docebitis 1. Est Modi Indicativi. 2. Temporis Futuri, 3. Numeri Pluralis, Personæ Secundæ.

Ad quam Partem Orationis sit vox aliqua reducenda sic cognosces. Primò teneas memoria omnia Pronomina; item omnes Præpositiones, Conjunctiones & Interjectiones; deinde sic agas; Omnis vox aut est Flexibilis, aut Inflexibilis, id est, aut suas terminationes variat, aut non. Flexibilis ad Declinabiles, Inflexibilis ad Indeclinabiles Partes referetur.

Vox Flexibilis erit Pronominis Partis, si ponitur inter Pronominia. Erit Verbi Partis, si poterunt illi addi istæ particulæ, *Modo, cras, heri. Ego, tu, ille, nos, vos, illi.* Erit Participij Partis, si desinit in *Ns*, vel *Vs*, & significat differentiam temporis. Erit Nominis Patris, si nec ad Pronomen, nec ad Verbum, nec ad Participium poterit revocari.

Vox Inflexibilis erit Conjunctionis Partis, si inter Conjunctiones; Præpositiones, si inter Præpositiones; Interjectionis, si inter Interjectiones expressè ponitur. Erit Adverbij Partis, si nec inter Conjunctoines, nec inter Præpositiones, nec inter Interjectiones à nobis enumeratas ponitur.

Reductio *Ad Syntaxim est, quando Regulas, juxta quas voces construuntur, assignamus, quod fit dupliciter: Primò juxta ordinem vocum Lectionis. Secundò juxta ordinem Regularum.*

Reductio *Ad Prosodiam est, quando in Carmine vel syllabarum Quantitatem investigamus, & Regulas dicimus; vel pedes Metricos enumeramus; vel Genus Carminum, unà cum Accidentibus declaramus.*

DE DISPUTATIONE.

Disputationes Puerorum illæ sunt optimæ & utiles, quæ ex ipsius Præceptis Etymologiæ, Syntaxeos & Prosodiæ sunt. Istæ verò Quæstiones ridiculæ, v. g. *Vt, foco, no, si, calle, te,* vel *Da, no, cur, ovi, mage, stat,* vel *Sto, dola, mala,* vel *Mattis, pie, ocet,* vel *Domo, va, grati,* vel *nas cantur, unas, pie, vinco, Ratus, flo, i, na vale. Vbi, ligo, tego, cura, miser, nego, voco, Sua, vola, Pana doma, ne mas,* & aliæ similes, quem adferant Tyronibus fructum viderint Præceptores, Nobis profectò minimè placent.

PRA-

PRAXIS COMPOSITIONIS.

Iuxta Etymologiæ ac Syntaxeos Regulas elimanda.

STylus est nobilissimus Latini & emendati sermonis comparandi instrumentum; & ut ait: Cic *Stylus est optimus & præstantissimus tam dicendi, quàm loquendi effector, atq; Magister*: ac proinde dignus, in quo Tyrones diligentissimè sese exerceant, & simul felicissimos progressus quàm primùm facere enitantur: quod quidem ut faciliùs præstare possint, hanc illis sequentem doctrinam opportuno volumus esse auxilio. Vbi hoc consilij ipsis damus: ut statim ab initio non citò & multa, sed benè licèt pauca scribere incipiant: nam citò & multum scribendo non fiet, ut benè scribant: at verò bene scribendo, fiet omnino, ut & citò & plurima postmodum scribere possint. Ad hoc autem istis tribûs opus sibi esse sciant: Primô, studio & summa applicatione mentis, & ijs omnibûs, quæ stylus præsupponit. Secundò materia tali, quæ sit simplex, facilis, brevis, & juxta Regulas notas data. Tertiò, demonstratione Modi componendi. Horum primum ad ipsos Tyrones pertinet, & in quovis exercitus est retinendũ. Secũdũ ad ipsã materiam, & quodammodo ad Præceptorẽ, & totũ exercitio secundo & tertio convenit, imò & primo Regulis exceptis, quarto verò non nisi ratione solius brevitatis competit. Tertium tandem Præceptoris erit proprium & cuilibet exercitio applicandũ. Hæc me singula nunc probare & declinare tempus non patitur. Sic autem certum nos in hoc genere similes naturæ esse debere. Vt enim Natura ab imperfectioribus incipiens ad perfectiora progreditur, ita quoq; nos à rudioribus, generalioribus, frequentioribus, facilioribus, & summè necessarijs ad majora cautè, prudenter, svaviter & benignè Tyrones deducere conabimur. Quo fine expedit hoc componendi exercitium in quatuor partes partiri.

PRI-

PRIMUM EXERCITIUM.

PRimum Tyronum exercitium nullum aliud esse debebit, nisi indicativus Modus per ejusmodi formata exempla: *Ia náuczã, ty náuczaß, on náucza, my uczemy, wy uczycie, oni náuczáią*: & alia plurima ratione Temporis Numeri, & Personæ variata, Primùm in *Doceo*: deinde in *Audio, Amo, Lego, Sedeo, duco, &c.* Sed aggressurus Tyro hoc primum exercitium sciat imprimis omnium quoq; Declinationum exempla in Nomine & Pronomine: item quatuor Conjugationes Analogorum, & penè totam generalem Repetitionem; præterea ista.

Ego *ia*, tu *ty*, ille *on*, nos *my*, vos *wy*, illi *oni*, Tempus *czás*, Præsens *teráznieyßy*, Præteritum *przeßły*, Futurum *przyßły*. Vbi primùm hæc omnia præmissa didicerit, tum illi exempla ad scribendum proponantur. v. g.

Ia náucze,	*My nauczamy.*
Ty náucz,	*Wy náuczacie.*
On Náucza,	*Oni náuczáia*, *&c. &c.*

Hæc exempla sic erunt scribenda *Ia naucze*, *Ia* latinè *Ego* scribatur *Ego Náucze*. Thema *Náuczam*, *Náuczam* latinè *Doceo*. Hic ostendatur Tyroni Indicativus Modus, qui quoniam quinque habet Tempora, eligat Tyro tempus suo Polonico, s. *Náucze* conveniens per ista duo Adverbia *wczorá* & *iutro*, si Verbum convenit cum voce *wczorá*, erit Præteriti Temporis, sive Perfecti, sive Imperfecti, parum modo refert. Si cum voce *iutro* concordat, erit Futuri. Si autem cum neutra voce convenit, erit Præsentis.

Cujus Temporis?	*Wczorá*	V. Præteriti.
	Iutro	V. Futuri.
	....	V. Præsentis.

Litera V. hoc loco significat Verbum Polonicum.

Et

Et quoniam *Náuczę* convenit cum voce *intro*, erit Futuri Temporis; ostendatur ergo Tyroni Futurum Tempus etiam digito, Hoc Tempus habet duos Numeros, unde cogitet Tyro, quem debeat amplecti, si verbo Polonico poterit addere has voces, *ieden, iedná, iedno*, erit Numeri Singularis, si non, erit pluralis,

Cujus Numeri { *Ieden, iedna, iedno.* V. Singularis. / *Dwáy, trzey, ábo więcey.* V. Pluralis.

Náuczę igitur, Numeri Singularis, quia illi additur vox *ieden*, s. *ia ieden náuczę*. Hic rursus, quia tres sunt Personæ, opus erit eligere Personam.

Quotæ Personæ { *Ia, my,* V. Primæ. / *Ty, wy,* V. Secundæ. / *On, oni,* V. Tertiæ.

Náuczę erit Personæ Primæ, quia illi vox Polonica s. *Ia* tribuitur, formetur verò Latinè Prima Persona Singularis in Futuro s. *Docebo*, & conjungatur cum illa voce iam scripta, nempe cum *Ego*, ut sic *Ia náuczę*, Latinè, *Ego Docebo.* Simili ratione reliqua Exempla.

Admonitio. *Ab hoc Exercitio primo, non priùs erit Tyro dimittendus, quàm oblata vocis, quæ sit Verbi Partis in Indicativo Modo ipse per se poßit Tempus, Numerum & Personam cognoscere, in libro invenire & formare, atq; cum his Nominativis,* Ego, tu, ille, nos, vos, illi, *promptè & expeditè copulare.*

SECUNDUM EXERCITIUM.

Exercitium Secundum præsupponit notitiam primi exercitij, & eorum omnium, quæ præsupponebant primum, & præterea illorum, s. *Quot sint Gradus Comparationis, & undè formentur? Quid sit Nomen Substantivum Adjectivum, Proprium, Appellativum, Comparabile, Incomparabile, unius, duarum, & trium terminationum? Quomodo inflectantur Verba Anomala, Vbi sunt quærendæ Regulæ de Generibus & Casibus Nominum, de Præteritis & Supinis Verborum.*

In hoc autem Secundo Exercitio tria Puerum opus est docere Interrogationes & Responsiones formare, voces examinare & Regulas Syntaxeos explicare.

Porro

Porro Interrogationes istas sequentes magno usui Tyronibus esse futuras inde colligi potest: quia ipsis non tantùm ostendent, quæ voces faciant inter se Syntaxim, quæ Dictio alteri Accidentia præscribat, & ad quas Regulas, & quoto Capite scriptas sit recurrendum; verùm etiam sensum indicabunt, & ad amplificationes Rhetoricas viam tempestivè sternent. Has formare, priusquàm ad tertium veniet Exercitium, ubi earum est maximus usus, in Secundo illo Exercitio expedit Tyrones addiscere, idque in brevissimis unius scilicet, Regulæ priùs explicatæ vim complectentibus exemplis v. g. talibus. *Krol pánuie, ludźie chodzą, Oćiec pszyiedźie, bráćia czytáli*, &c. Item *ręká ćiepła, stoł biały, ołow ćięszki, łáwá długa*, &c. Item *Vderzył ręką, ranił száblą, nápisałem piorkiem*, &c. Exempla verò, ea, quæ longiore ductu constant, v. g. *Bráćia twoi, tego Roku, z Krákowa pisáli do Oycá mego do Warszawy*, pro tertio exercitio reserventur. Vt autem in tertio exercitio facilior usus esse possit Interrogationum istarum, sciat Puer: Primò inter illas ferè solas voces Syntaxim esse, in quibus Interrogatio & Responsio potest formari, v, g. inter istas voces: *Byłem dniá wczoráyszego* est Syntaxis, quia interrogatio potest formari hæc: *Kiedy byłem?* Responsio, *dniá wczoráyszego* supple *byłem*, ex quibus aggregatum istud consurgit, *Byłem dniá wczoráyszego*. Sciet Secundò interrogationem duabus ferè debere fieri vocibus: sic quoque Responsionem, quod si fiat duabus, tum inter illas rursus alia formanda Interrogatio & Responsio, ut patet in priore exemplo, *Byłem dniá wczoráyszego*. Sciat tertiò aggregatum ex Interrogatione & Responsione niti aliquâ Regulâ Syntaxeos, quæ statim est assignanda, antequam veniatur ad examen vocum. Sciat quartò, tot fore in exemplo Regulas Syntaxeos, quot erunt Interrogationes, exceptis tamen Generalissimis. Sciat ultimò, omnium Interrogationum ferè primam esse istam, *Kto*.

IN-

INTERROGATIONES

Ordine Alphabeti, C. *denotat Caput*. N. *Numerum* R. *Regulas*.

Co: 1. *Ma táſkę, máluie obrázy, robi pieniadze,* &c.
2. *Drewno płynie, Miáſto gore.* In Nominativo Cap: 1. Numero 2.

Coż: Hæc Interrogatio oſtendit illam vocem, cui adjungitur, ab alio vocabulo rei, aut dependere, & continuò quidem illud eſſe inveniendum innuit, ut *ieśli? coż? iezeli? ieśli był, ábo mowił, ábo czynił,* &c.

Czego: *Peten wody, godźien chwały, uczy ſię Grámmátyki, ſłucha Filozofij,* &c.

Czyi: 1. *Moy, twoy, náß, Krolewſki, Akádemicki, moiá, twoiá, moie,* &c. Cap: 1. Num. 5.
2. *Páwłow dom, Páwłowá Mátká, Páwłowe zálecenie, iego, ich,* &c. In Genitivo Cap: 4. Num: 1.
3. *Moiá rzecz mowić, á twoiá słucháć,* meum eſt, tuum eſt, &c. Cap: Num: 7.

Czym: 1. *Ręka, ßabla, nożem, kámieniem, wzroſtem,* in Ablativo. Cap: 10. N. 2. Reg: 4. Cap: 6. Reg. 1.
2. *Był Krolem, Zołnierzem, byłá Mátká Krolowa,* in Nominativo, Cap: 1. Num: 4. Reg: 1. ✠ in Accuſativo ſi Verbum ſit Infinitivi modi.
3. *Krolem Brátá náżwał, uczynił, Senatorem obrał,* In Accuſativo Cap: 14. Num. 5.
4. *Poćiecha, przykładem y pożytkiem ludźiom będźie.* In Dativo Cap. 11. Num: 2. Reg. 4.

Annotatio. Harum Interrogationum: *Co? Coż? Czego! Kogoż? Komu?* Regulæ ſunt multæ, quæ in ea parte Orationis quærantur, cujus Vocabulo præponitur Interrogatio, ut *Komu życzliwy?* in Nomine; *Komuż ſłuży?* in Verbo *Komu biada?* in Interjectione. *Ná przećiwko komu?* in Præpoſitione.

Dokad:

Dokąd:
1. *Do Krákowa na rynek, do Polski, do Włoch* Cap. 9. Num: 6.
2. *Tam, sam, ná gorę:* Adverbia, C. 20. R. 9. N.

Dla czego:
Dla miłosći vel *z miłosći, dla boiaźni, z łaski Bożey Krol &c.* in Ablativo sine Præpositione Cap. 6. Num: 1. Reg. 1. & Cap. 20. Num: 2. Reg & Num. 3.

Gdzie:
1. *W Krákowie, w Akádemij, ná Zamku* Cap: 9. Num: 3.
2. *Do Polski, do szkoły,* Cap: 9. Num: 6.

Ják dáleko:
3. *Tu, Tám, ná gorze, do gory,* Adverbia Cap. 9. Num: 1. Cap: 9. 13. & 4.

Ják dawno:
Annus est ut veni, hora est cum veni, unus dies est postquam veni, quartus annus agitur ab ejus obitu, &c.

Ják długo:
Przez rok, przez noc, in Accusativo addita vel omissa Præpositione *Per.* vel Ablativo sine Præpositione, Cap. 10. Num: 1. R. 2. & Num: 4. R. 5.

Ják drogo:
Zá złoty, zá grosz, &c. in Ablativo sine Præpositione Cap. 10. N. 2. R. 7. & R. 5, 6. 7.

Ják predko:
1. *Za godźinę záiádę.* intra unam horam, vel unâ horâ, Cap. 10. Num, 2.
2. *Za godźinę poiádę.* post unam horam.

Ják wiele:
Pięć, śiedm, ośm, &c. Cap. 2. Num. 1.

Jáki:
1. *Pilny, uczony, biały,* Cap: 1. Num: 1.
2. *Dowcipu bystrego, urody piękney, wzrostu miernego.* in Genitivo vel Ablativo Cap. 8. Num: 1.

Jáko:
1. *Dobrym sercem uczynił, z żalem mowił, &c.* in Ablativo juxta Polonicum, Cap. 10 Num: 9. 8.
2. *Dobrze, źle, pięknie, &c.* Adverbia Cap 19. Num: 1.
3. *Niedbálcem go nazwał,* Cap. 14. Num. 3.

Kedy:

Kedy:
1. *W Krákowie ná Kleparzu* Cap. 9. Num: 3.
2. *Do Włoch ná Káźimierz, &c.* Cap. 9. Num. 6.

Kiedy:
1. *Tego roku, w tę godźinę &c.* In Ablativo Cap. 10. Num. 2. R. 1. & Num: 4. R. 1.
2. *Wczorá jutro &c.* Adverbia. Cap: 19. Num: 1.
3. *Zá Królá Iágiełłá* Regnante Iágellone, in Ablativo sine Præpositione, Cap. 10. Num. 1.

Kogo: *Znam Królá, zálecitem Bratá, &c.*

Komu: *Zyczliwy Oycu, służy Brátu, &c.*

Kto
1. *Brat czyta, ia byłem, &c.* in Nominativo, Cap. 1. Num: 1, ✠ Sed si est *iż* vel *że* in Acusativo. Cap. 10. Reg. 3.
2. *Vczony? Vczony człowiek* Cap. 2. Num: 1.

vel Ktoż 1. *Przez Kraków,* Cap 9. Num: 9.

Ktoredy 2. *Tędy támtędy,* Adverbia Cap. 19. Num: 1.

Ktory: *Ten wczoráyszy, biały, &c.* Cap. 2. Num: 1.

Powielu: *Popiaciu po ośmiu, po stu, &c,* Cap. 2 Num. 1.

Silá: *Osm, dwánaśćie, sto, &c.* Cap. 2. Num: 1.

wKtorę stronę:
1. *Ku Krákowu,* Cracoviam versus,
2. *Wzad, wprawa.*

Wiele: *Sto. tyśiac. &c.* Cap. 20. Num. 1.

Záco: *Za grosz zá pieniadze,* in Ablativo sine Præpositione, Cap, 10. Num: 7.

Zá wiele *Zá ośm za sto,* Cap. 2. Num: 1.

Z czego: *Zdrzewá, z kámieniá &c.* in Ablativo additâ vel omissa Præpositione *Ex* Cap. 10. Nū. 3.

Zkąd:
1. *Z Krakowá, z Turek,* Cap. 9, Num: 1.
2. *Zgory, z tyłu, &c.* Cap. 9. Num: 1.

Annotatio *Interrogationum Declinabilium Genus, Numerus, Casus mutetur ubi opus erit. Ipsa autem Interrogationes si su[nt] indeclinabiles sua Partis seqvuntur Regulas; Declinabiles ve[rò] per eam Regulam efferuntur, quam ostendunt.*

EXAMEN VOCUM.

Inde Puer addiscet quâ ratione & quo ordine per Acciden[tia] Partium Orationis sit examinanda ea vox, qua est in Compo[si]tione scribenda.

1. Thema Polonicum? 2. Quomodo Latinè? 3. Qua[lis] vox? 4. Cuius Partis?

Nominis

- Substantivum.
  - 1. Declinationis;
  - 2. Generis? *Regula Etymologia.*
  - 3. Genitivum? *Regula Etymologia.*
  - 4. Numeri? *Ex Polonico cognosces.*
  - 5. Casus? *Regulam Syntaxeos commemor[a]*
  - 6. Formes Casum? *Visa Reg. Etimologi[a]*
- Adiectivum.
  - 1. Comparabile? (Positivus, Comparativus, Superlativus — 1. *Ex Polon[i]co cognos[ces]*; 1. *Formes [Casum? Visa] Reg. Et[ymologia]*); Incomparabile;
  - 3. Declinationis sub quavis Terminatio[ne]
  - 4. Generis. — *Ex Substantivo cognosces.*
  - 5. Numeri. — *Ex Substantivo cognosces.*
  - 6. Casus. — *Ex Substantivo cognosces.*
  - 7. Formes Casum? *Visâ Regula Etym.*

Annot: *Examen Nominis convenit etiam Pronomini, & Partici[pio]*

Verbi

- 1. Quale;
- 2. Coniugationis?
- 3. Generis?
- 4. Præteritum & Supinum? *Regula Etymologia.*
- 5. Modi
- 6. Temporis?
- 7. Numeri?
- 8. Personæ?
- 9. Formes.

Ex Nomin[ati]vo.

Adverbij, quid præscribit an Casum, an Modum, an Temp[us] an Gradum Comparationis!

Coniunctionis Cuius Ordinis & quem regit Modum?

Præpositionis Quem regit Casum.

Interiectionis. Cum quo Casu construitur?

EXEM.

EXEMPLA.

Brácia pisáli, *Dźieci czytáli.*
Ludźie chodzą, *Chłopi robią.*
Ociec przyiedźie, *Málarze wymáluią, &c.*

Horum Exemplorum primum, si istud *Brácia pisáli*, sic erit scribendum, Primò formetur interrogatio & Responsio ut Interrogatio *Kto*, scribitur iuxta primi Capitis Regulam primam, si istam *Verbum finiti Modi cum Uno Nominativo aperto vel oculto, &c.* Deinde examinatur vox ista *Brácia* sic *Brácia* Thema *Brát. Brat* Latine *Frater*, *Frater* est vox flexibilis, est Nominis Partis, est Nomen Substantivum, Declinationis Tertiæ, Generis masculini, per hanc Regulam. *Masculini Generis est Nomen significans virum.* Genitivum habet *Fratris*, per Regulam istam: Masculina ista *Pater, Frater, &c.* habet in genitivo *tris*. Numeri debet esse Pluralis, Casus Nominativi qui latinè formatus erit hic *Fratres*, iuxta Regulam hanc. *Nominativus, Accusativus, & Vocativus Pluralis Tertia declinationis. Nominis alterius á Neutro exit in Es.* hunc formatum scribas in charta, Postea ad alteram Polonicam vocem, s. istam *Pisáli* accedas Huius autem vocis quoniam nota iam est Interrogatio & Responsio: proinde istam ipsam sic examina, *Pisáli* Thema *piszę* Látinè *Scribo. Scribo*, est vox flexibilis & Verbi Partis. Verbum est personále Analogum Transitivum, Adiectivum, Coniugationis Tertiæ, Generis Activi, Præteritum habet *Scripsi*, Supinum *Scriptum*, per Regulam istam *Scribo Scripsi Scriptum*, Temporis Præteriti Numeri Pluralis, Personæ Tertiæ, quam sic formábis: *Ego scripsi tu scripsisti, ille scripsit Nos scripsimus, Vos scripsistis illi scripserunt* vel *scripsère* Tertia ergo Persona Pluralis ponenda in charta erit *scripserunt*, & sic primum Exemplum s. *Bracia pisáli* Latine efferetur, *Fratres scripserunt.*

Simili modo cætera Exempla perficies.

TERTIUM EXERCITIUM.

In hoc exercitio quod ex duobus prioribus coalescit, & illi præsupponit, addiscet Puer longiores periodos, iuxta Re gulas componere, & nosse quæ voces inter se faciant Synta xin, & per quas Regulas sint scribendæ v. g. hæc.

Bráćia twoi tego Roku pisáli z Krakowá do Wárßáwy

Hanc periodum, in qua sex Regulæ Syntaxeos concurrunt, quas per Interrogationes investigabis, si componas: Prim inventas Verbum Finiti Modi s. *Pisáli* & Nominativum eius s. *Bráćia.* Vbi autem hæc duo iuxta primam Capi tis primi Regulam prout in secundo Exercitio declaravi mus, composueris, & Latina feceris sic *Fratres scripserun* tum ad reliquas voces componendas accedes, & quamlibe per istos Terminos duces. 1. Adde. 2. Considera. 3. Interroga & Responde. 4. Distingve. 5. Regulam vide, 6. Examina.

- Adde, *to ieſt, do tego słowká ktoreś iuż nápisał po łáćinie, przy day słowko Polskie iedno, ábo dwoie, ktore, ſą w kompozycy*
- Considera *to ieſt, uważ ieśli ieſt Polßczyzná dobra, ábo* Syntá xis, *Polska po przydániu tego słowká.*
- Interroga & Responde *to ieſt uczyn* Interrogationem & Re sponsionem, *á wiedz to że* interrogatio *ma mieć w sobie sło wko to ktoreś iuż po łáćinie nápisał, á* Responsio *zás to, kto reś przydał, y to, ktoreś nápisał po łáćinie,*
- Distingve. *to ieſt pokaż* quæ vox regit, & quæ regitur, *wiedz że słowko nápisáne* regit, *á przydáne* regitur.
- Regulam vide *to ieſt, znaydź sobie Regułę w Syntaxim, we dług ktorey to przydáne słowko trzeba będźie pisáć, á do Re guły poprowádzą ćię* interrogationes.
- Exámina, *to ieſt, uday śię z tym słowkiem Polskim przydánym do* Examen, *iakie maß in* secundo Exercitio Thema Polo nicum? Quomodo Latine? Qualis vox? Cuius Partis &c.

Istius

Istius ergo Periodi *Bráčia twoi tego Roku pisali z Krákowá do Wárßawy*, reliquæ voces sic erunt per dictos terminos ducendæ.

1. *Bráčia twoi.*

2. Est bona Syntaxis Polonicè. 3. Interrogatio, *Czyi Bráčia?* Responsio *Twoi Bračia* 4. *Bráčia* regit, *twoi* regitur. 5. Regula Adiectivum cum uno Substantivo aperto vel occulto, &c. 6. *Twoi* Thema *Twoy* Latine *Tuus*, est vox flexibilis, Pronominis Partis? est adiectivum Incomparabile, trium terminationum; sub Prima Secundæ; sub secunda Primæ, sub tertia Secundæ Declinationis, Generis debet esse Masculini, Numeri Pluralis. Casus Nominativi, quia substantivum eius. s. *Fratres* est etiam Generis Masculini, Numeri Pluralis, Casus nominativi, qui Latinè formatus est hic *Tui*, iuxta hanc Regulam Etymologiæ Secunda Declinatio format Pluralem Nominativum & Vocativum per I, & sic *Bráčia twoi*, Latine efferes *Fratres tui.*

1. *Pisáli z Krákowá.*

2. Est bona Syntaxis 3. Interrogatio, *Zkad pisáli* Responsio *pisali z Krákowá* 4. *pisali* regit, *z Krakowá.* regitur 5. Regula Cap 9. Prima s Ex loco motum, &c. 6: *z Krákowá* Thema *Krákow*, Latinè *Cracovia* Est vox flexibilis Nominis partis, est Substantivum, &c. *pisali z Krákowá*, Latinè *Scripserunt Cracoviâ.*

1. *Pisáli do Wárßáwy*

2. Est bona Syntaxis: Interrogatio *Dokad pisáli?* Responsio, *pisali do Warßáwy* 4. *pisali* regit, *do Wárßáwy* regitur 5. Regula Cap. 9. Sexta s. Ad locum motum Verba, &c. 6. *Do Warßáwy* Thema *Warßawá.* Latinè *Varsavia.* est vox flexibilis Nominis Partis, &c. *pisali do Wárßáwy* Latinè, *Scripserunt Varsaviam.*

1. *Pisali roku tego*

2. Est bona Syntaxis. 3. Interrogatio. *Kiedy pisáli?* Responsio, *pisali roku tego* 4. *pisáli* regit. *roku tego* regitur, 5. Regula Secunda Cap. 10. s. Omne Verbum admittit Ablativum, &c. 6. *Roku* Thema *Rok* Latinè *Annus.* est vox flexibilis, Nominis Partis, &c. *pisali roku tego* Latinè *Scripserunt Anno isto.*

1. *Roku tego.*

2. Est bona Syntaxis, 3. Interrogatio? *Ktorego Roku?* Responsio *Roku tego* 4. *Roku* regit, *tego* regitur. 5. Regula Prima, Cap: 2, I. Adiectivum cum uno Substantivo, &c. *Ten* Thema, *Ten*, Latine *iste*, est vox flexibilis, Pronominis Partis. &c. *Roku tego*, Latine *Anno isto*.

Admonitio. *Hoc Exercitium in charta sic describatur:*

Fratres scripserunt Verbum Finiti modi *&c.* Cap. 1. Reg. 1.
Fratres tui Adiectivum cum uno *&c.* Cap. 2. Reg. 1.
Scripserunt Cracovia, Ex loco motum, *&c.* Cap. 9. Reg. 9.
Scripserunt Varsaviam Ad locum motum *&c.* Cap 9. Reg. 6.
Scripserunt Anno isto. Omne Verbum admittit. Cap. 10 R. 1
Anno isto Adiectivum cum uno Substantivo Cap. 2. R. 1.

Hoc modo quamlibet aliam Periodum multis vocibus constantem Tyro elimabit: iactis autem benè istis fundamentis, omnia sibi pervia vertò certius speret esse futura.

Hac nos dixisse de primis tribus Tyronum Exercitijs sufficiat, in quibus si Nobilissima Academica Iuventus sese à teneris diligentissimè exercuerit, bona fide suam compositionem & Latinam & emendatam brevi fore pollicemur: hac enim ratione ea Praecepta, qua in dies audit, ad usum & praxim revocare, à vocabulis temere & sinè eorum prauio examine cumulandis abstinere; vocum à se positarum omnium dextrè & promptè rationem reddere, ad regulas recurrere, & easdem consulere; atq; secundùm artis Pracepta in scribendo sese dirigere abipsis statim primordijs feliciter incipiet & felicißimè cum suo maximo emolumento condiscet. Operosum quidem, & tardiùs perficiendum, sed apprimè est utile futurum eius modi in componendo Exercitium: Nam una Periodus, vel unum exemplum hoc modo scriptum maiorem utilitatem est allaturum, quam mille temerè in chartam congesta Versiones. Mora & tarditas atq; difficultas frustrà obijcitur. nam omne principium grave; quamquam si ordo dictionum servetur, & materia Polonica fuerit simplex, facilis & brevis, qualem omnino requirimus, nihil horum, qua obijciuntur vexabit Tyronem; imò & omnia in mentem semper postea redibunt, & ultro sese offerent, non aliter quàm litera & syllaba legentibus, qua cum difficultate tardè nimis efferebantur.

QVAR-

QVARTUM EXERCITIUM

Hic Puer in difficilioribus, modis loquendi iam sese diligenter exerceat. Phrasibus suam Compositionem exornet, linguæ Latinæ proprietatem affectet, & relicta Verborum simplicitate, sensum tantum ipsum lectissimis verbis exprimere conetur, circuitiones illas per Participium, Gerundium, Supinum & Infinitivum Modum optimè nôrit, item Amphibologiam vitare, Orationem variare, vocem Activam in Passivam promptè mutare. Reciproca construere. Participium Activæ ac Passivæ vocis discernere, Polonicè exprimere, & cum Verbo *sum* copulare addiscat, omnia denique Præcepta Grammaticæ ita cognoscat, ut nulla Regula detur, cuius ipse explicationem & usum ignorare videretur: Titulos quoquè seu Epitheta hominibus pro diversitate eruditionis alia atque alia tam in abstracto, quàm in concreto tribuere sciat: ut *Beatissime Pontifex, Invictissime Imperator, Serenissime Rex, &c. Sanctitas Tua, Sacra Regia Maiestas Tua, &c.*

Legens, *ten ktory czyta*, vel *czytáiacy.*

Lecturus *ten ktory ma czytáć*: Ego sum Lecturus, *ia mam czytać*. Ego eram lecturus, *ia miałem czytać.*

Lectus, *ten ktorego czytano*, vel *czytany*, Ego sum lectus, *mnie czytano* Per hoc participium vitari debet Tertia Persona Pluralis Pueris usitata, v, g. acceperunt mihi librum, pro acceptus est mihi liber; *wzięto mi kśiąſkę &c.*

Legendus *ten ktorego máia czytáć*, Ego sum legendus. *mnie máia czytáć*, Ego eram legendus, *mnie miáno czytać.*

Annotatio, *In his vocem Activam Nominativus, Passivam verò Accusativus vernacula ostendit, hâc ratione aliorum Verborum Participia sunt exponenda, & cum Verbo* Sum coniungenda. *quomodo autem Futurum Infinitivi modi suppleatur.* vide lib: 3. Pag. 244.

Vox deſinens in (ac.] plerumque effertur per Gerundiū in E vel per participij Præſens, quod in Genere. Numero, caſu, concordabit cum Nominativo proximi Verbi, aut per ſubiunctivum addito *Cùm, quum,* cuius Tempus, Numerus & Perſona à proximo Verbo ſumetur.

[Vox deſinens in (ßv) dupliciter effertur, Primò per circumlutionem factam ex verbo & particula harum aliqua, *Poſtquam, Vbi, Vbiprimùm, cum, ut, ſimulac, ſimulatq;, &c.* Erit autem Verbum Subiunctivi, aut Indicativi Modi, Temporis, numeri & Perſonæ eiuſdem cum Verbo proximo Finiti Modi, ut *Napiſáwßy* id eſt *Skoro nápißę, przy*... Poſtquam ſcripſero, veniam. *Item* ubi veni, ſcripſi ubi primùm videro, credam.

Secundò per Participij Præteritum in Caſu pro diverſitate Verbi alio atque alio ſcilicet Ablativo, aut Nominativo poſitum.

In Ablativo cùm venit à Verbo Paſſivi Generis, ut *Ránivßy Brata uciekl Vulnerato Fratre fugit* ſic *audito Sacro Venit, ſcriptis literis abijt, &c.* vide Ablativum Abſolutum in Syntaxi Cap: 10. Sed ſi vox in (ßy) reciprocet Nominativum Verbi proximi, tunc in Nominativo ponitur, ut *Puer à ſeipſo percuſſus 4. &c.*

In Nominativo cùm venit á Verbo Generis Deponentis, vel Neutro paſſivi ut *Peccata confeſſus obijt, Adeptus dignitatem diſceßit &c. Pranſus Veniam ad te &c.* Hic Nominativus, ſi mutatur Verbum proximum in Infinitivum, debet mutari in Accuſativum, ut *Scio fratrem peccata confeſſum obijſſe.*

Infinitivus, Supinum, Participium, Gerundia & Subiunctivus, ſæpe eundem exprimunt ſenſum ut Veni ſcribere literas 2. Veni ſcriptum literas. 3. Veni ſcripturus literas. 4. Veni ad ſcribendum literas 5. Veni ad ſcribendas literas. 6. Veni gratia *vel* causâ, ſcribendi, literas. 7. Veni gratia *vel* causá ſcribendarum laterarum. 8. Veni ut ſcribam literas.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIA LATINA.

CAPUT PRIMUM.

ORTHOGRAPHIA est Pars Grammaticæ quæ literas syllabas, voces, & Notas Orthographicas docet rectè scribere, id est, *quæ docet in scribendo nihil mutare nihil addere, nihil omittere nihil coniungere, & nihil dividere.*

Literæ ratione characteris sunt duplices.
- *Maiores* A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, W, X, Y, Z,
- *Minores* a, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r, ſ, t, u, w, x, y, z,

Admonitio. *Harum veram ac genuinam prolationem viva voce Præceptor docebit.*

Notæ Orthographicæ sunt signa, quæ docti alia atque alia Literis, Syllabis Vocibus, & Orationi addere solent. Sunt autem decem: *Accentus, Spiritus, Tempus, Distinctio* seu *Positura, Apostropus*, Hyphen. Hypodiastole, *Diaresis Asteriscus & Obeliscus*, Istæ Notæ quatenus scribuntur, dicuntur Orthographicæ, & ad Orthographiam pertinent; quatenus verò voce proferuntur, appellantur Notœ Locutionis, & spectant ad Prosodiam.

Accentus qui est syllabæ attollendæ aut deprimendæ signum, est triplex: *Acutus Gravis, & Circumflexus*, Acutus attollit, *Gravis* deprimit, *Circumflexus*, simul & attollit & deprimit syllabam, *cui incumbit.*

Scribitur autem sic:
- *Acutus* á
- *Gravis* à
- *Circumflexus* â

Spiritus est affectio quædam, quæ literam aut leuigat, aut aspirat, Estq; duplex, *Densus, & Levis. Densus*, qui aspirat literam, sic apud Latinos pingitur *per* H. *h*, Notam. *Spiritus Levis*, qui levigat literam. Latini negligunt & defectu Notæ levigatam spiritu literam significant.

Tempus, est spatium seu mora illa, quâ syllaba profertur: quod est duplex, aliud *Breve* aliud *Longum* *Breve* docet syllabam esse corridiendam, *Longum* verò producendam. Pinguntur; sic.

Breve ◡
Longum –

Distinctionis, seu *Positura*. quæ orationem distingvit ne fiat obscetra, sunt Notæ septem quæ appellantur & scribuntur sic:

1. *Comma*. ,
2. *Colon* :
3. *Periodus*; *imperfecta*, ut ; Perfecta, Nam .
4. *Media Nota* ;
5. *Nota Admirationis* !
6. *Nota Interrogationis* ?
7. *Parenthesis* ()

Comma, *Latine dicitur* Incisum, *estq; Nota quâ signatur Oratio, nec sensum, nec Syntaxim habens perfectam*,
Colon, *Latine* Membrum, *additur Orationi Syntaxim perfectam, sed sensum imperfectum habenti.*
Periodus *qua Latine dicitur* Ambitus, Circuitus, Comprehensio, Complexio, *est signum; quo distingvitur Oratio habens & Syntaxim & sensum perfectum. Estq; duplex, perfecta & imperfecta; Perfectam, debet sequi litera Maiuscula Imperfectam, Minuscula.*
Media Nota *illam Orationem distingvit qua sensum nunquam perfectum, Syntaxim autem modò perfectam, modò imperfectam habet.*
Nota Admirationis, *habet locum in Admiratione Exclamatione & Voto, ut ô Tempora! ô Mores!*
Nota Interrogationis, *locum habet in interrogationibus.*
Parenthesis, *intrudit aliquid Orationi, quo exemplo salva potest esse Oratio.*

Apostrophus, qui denotat à fine vocis revulsam esse Vocalem apud Commicos & Tragicos est in usu maximo, & scribitur sic, *An' viden' egon'*

Hyphen

Hyphen. Scribitur dupliciter.

Primò sic ‿ *Tali nota utimur discretas dictiones consultò coniungendo ut* Semper ‿ Virgo.

Secundò sic - - - *Hac notâ conjungimus syllabas unius vocis, vel partes Compositæ dictionis, quoties illa aut in medio versus (quod fit errore) aut in fine (quod fit necessitate) ab invicem, separantur, ut* Omnipotés.

Hypodiastole notatur dupliciter.

Primo ad imas literas sic, *Ista nota hoc modo formata monet, ne quis imperitè in legendo conjungat duo vocabula ut* Conspicitur sus *ne legatur,* Conspicit ursus.

Secundo sic (vel) *Tali nota separamus voces ab aliis malè conjunctas, ut* Filius (meus.

Diæresis, monet non unam, sed duas syllabas esse faciendas ex istis vocalibus, quibus incumbit, scribiturque sic ë, *Poëta dissoluo.*

Asteriscus Varia habet officia, aliquando ostendit id, cui apponitur, esse dignum notatu, aliquando vocabulum mutatum, aliquando errorem; aliquando prætermissum aliquid &c. Scribitur autem sic * ✠

Observatio, *Aristarchus, Versus Homeri genuinos ab adulterinis separando duobus utebatur signis,* Asterisco *&c.* Obelisco *Genuinis addebat,* Asteriscum. *Adulterinis vero* Obeliscum Obeliscus, *scribitur sic* —*quasi verò mirmutum.*

CAPUT SECUNDUM.

Vitia contraria Orthographiæ sunt quinque? *Mutatio. Omissio, Appositio, Copulatio, Disjunctio* Hæc vitia, qui scit vitare, ille, solus novit rectè & Orthographicè scribere.

Mutatio est vitium Orthographiæ, quando litera, vel nota Orthographica, aut non suo loco collocatur, aut una pro aliá ponitur; quod multipliciter accidit. v. g. *Car Mi Na, CraCovia, musa,* |*Muse Capita, gratia* Sic etiam possunt variari Notæ Orthographicæ. Hoc vitium vitare docent, Regulæ sequentes.

Maiu

Majuscu-lis literis scribenda sunt omnia.

1. Nomina Propria, & à Proprijs deducta ut P*trus, Cracovia Polonus, Cracoviensis &c.*
2. Nomina Dignitatum ut *Rex*, *Regina*, *Dux*, *Con*
3. Nomina Artium primæ & secundæ intentio ut *Grammatica Dialectica*, *Philosophia*, *Appella-vum*, *Substantivum Genus*, &c.
4. Nomina Appellativa loco Propriorum posi *Poëta* pro *Virgilio*, *Orator* pro *Cicerone*, &c.
5. Carminum & periodorum Perfectarū princip

Æ Diphtongus, scribitur.

In Principio harum Vocum: *Ædes, ædifico, æg ægroto, ægritudo, ænigma, æmulus, æquus, æqu ærugo, æstas, æstimo, ætas æther, Æthiopia Æth anum, Ægyptus Æolus Æsophus, cæcus cædo, cæsp cæstus, Cæsar, Dæmon, Græcus, Hæresis, Lædo, læ læunus, Pæan, Pædagogus, Pæstum, Præ* ubiq; exc ptis his: *preces pretium, prebendo, precor, inte pretor*; & horum cognata *Quæro quæso sæum sphæra*, &c.

In Medio, *Achæus, aulæa Balæna, Chaldæa, ham leon Chimæra, Diæta, Dodonæus, Encænia, Gal læa, Gynæceum, Hebræus, Hyblæum, Hymenæu Lyæus, Palæmon, Palæstra, Pygmæus Trophæum* &c.

In fine Genitivi, & Dativi singulares, item Nom nativi & Vocativi Plurales Primæ Declinatio nis, ut *Viæ Musæ*

In fine istorum vocabulorum: *Æs, æris, præs præ Næ, Væ, Quæ, Hæc, Hæ,*

OE Diphtongus scribitur.

Principio istorum: *Oeconomus, Oedipus, Oenopoli Oenotria, Oestrum, mœstus, Pœdia, Cœmeterium, Cœnobium, Cœpe, Cœtus, Crœsus, Phœbus, Phœb Phœnix, pœna, pœnitet! Fœdus* &c.

Medio harum dictionum: *Amœnus, Comœdia, Co rœbus, Damœtus, Diœcesis*, Homœosis, *Melibœus Metanœa, Paracia, parœmia, prœmium, Solœci smus, Synalœpha, Tragœdia*, &c.

Obi-

Ubi sit scribendum *Ti*, vel *Ci* cognatæ voces ostendunt.

Ti scribitur

1. In Verbalibus à Supino *Tum* venientibus ut *Legatio* à Supino *Legatum* sic *cognitio*, *potio*, *recreatio*, &c.
2. In Verbis, quæ Secundam Personam Præsentis Indicativi per *Tis* vel *Tiris* vel *Teris*. formant ut *sentio sentiam*, *metior*, *percutior*, &c.
3. In Substantivis, quæ ad sui Adiectivi à quo fiunt. Dativum aut genitivum in *Ti* desinentem assumunt *A*. vel *tia* ut *Grati Gratia*, sic *Sapientia*, *Constantia*, *Malitia*, *Amicitia*, *Pudicitia*, *Avaritia*. *Mæstitia*, &c.
4. In Vocibus; quarum cognatorum, aut dativus, aut Vocativus Singularis desinit in *Ti* ut *Stanti stantium*, *Venientia Venientium*, *clamantia clamantium*. *ó Laurenti Laurentius*, *Terentius*, *Vincentius*.
5. In his Vocibus: *Otium*, *negotium*, *spatium*, *novitium*, *etiam*, *solstitium*.

Ci scribitur in Vocibus, quarum cognata, vocabula *Ci* vel *Cis*, habent in fine, ut *Felicitas*, *Fallacia*, *Velocitas*, *Iudicium*. *Gracia* Item in istis, *Officium*, & in omnibus alijs, quæ in superiori non includuntur Regula.

Literæ cognatæ.

- *B*. & *P*, *Benè*, *Pone*, *Bono*, *Pono* Scripsi non *Scribsi*, *Nupsi nubsi*, *Obtineo*, non *optineo*, quia sic usus recepit.
- *D*. & T. *Ad*, *at*, *Id*. *it*, *Quot*, *quod*, *Quid*, *quit*, *aut*, *haud*, *Legit* non *Legid*.
- *P*. & *Ph*. Apud Polonos nulla vox scribi deberet per *Ph*. sed tantùm per *F*. ut *Filozof* non *Philozoph* Apud Latinos vero Græcæ dictiones scribuntur per *Ph*. & Latinæ per *F*. ut *Pingo*, *felix*.
- *F*. & *V*. ut *Fides*, *Vides*, *fel Vel*.
- K. & *C*. Latini ne Græcas quidem (nisi rarissimè) dictiones solent scribere per K. sed tantùm per *C*, ut *Calenda*.
- G & *Ie*. *Negligens* non *negliens*, *Gelu* non *ielu*, *Genus* non *ienus Gero* non *iero*, *Maiestas*, non *magestas*, ex cognatis Orthographiam horum inquire.
- *I* & *Y* *Nilus*, non *Nylus Stylus*, non *Stilus* &c.

Hoc vitium interdū excusatur per duas figuras Orthographicas s. per *Antithesin* & *Methatesin*, de quibus vide Fol 296.

CAPUT

CAPUT TERTIUM.

OMißio est vitium, quando vel litera, vel Syllaba, vel No Orthographica necessaria in scribendo omittitur, ut pe pro *pello*. *abeo* pro *habeo*, &c, Hoc vitium vitabis facilè o servando ea quæ sequuntur.

Literæ istæ: *D*, *F*, *P*, *T*, per Epenthesin ápud Pòétas gem nantur, ut *Redducit3 refficit. Iuppiter, quattuor*, &c,

BB. *Abbas*, *abbreviο*, *gibber*, *gibbus*.

1. Composita *Accipio*, *accedo accingo*, *accurro*, *succido* &c
2. *Bacca Bacchanalia*, *braccha ecce*, *Ecclesia*, *bucca*, *occ* *saccarum*, *saccus*, *siccus*, *soccus succinum*, *occupo occo*, &c

DD. Composita *Addo*, *addico*, *addoceo*, *addisco adduco*, &c,

FF. *Affatim affabre*, *affinis*, *affabilis*, Composita: *afficio*, *a fero*. &c.

GG. *Agger*, *aggero*, *aggravo agglutino*, *aggrego*, *aggredior*, &c

II *Abijcio*, *adijcio*, *conijcio*, *eijcio*, *obijcio*, *proijcio*, *reijcio*. &c

LL.
1. Diminutiva In *Ellus*, *ella ellum*, ut *Libellus*, *misell* *ocellus*, *asellus*, *fabella*, *fæmella*, *castellum*, item *Baccill*
2. Composita ut *Alloquor*, *allabor*, *allego*, *allicio*, *all* *alludo*, *alloquor*, *intelligo*.
3. *Vellem*, *velles*, *vellet*, *Nollem*, *nolles*, *Mallem*, *malle*
4. *Ille*, *illa*, *illud*, *Bellum*, *bellua*, *bulla*, *callis*, *callia* *collum*. *callam*, *Pallas*, *Achilles*, *Psallo*, &c.

MM. Composita *Immineo*, *immuto immodicus*, *immobilis*, *i munis*, *immundus*, *immolo*, *immoror immo*.

NN. Composita. *Annecto*, *annoto*, *annumero*, &c, item *A nus*, *annulus*, *annona*, &c.

PP. Composita. *Appareo*, *apparo*, *appello*, *appeto*, &c.

RR.
1. Superlativus Positivi in *Er*, vt *Acerrimus*, *nigerrim* *pulcherrimus*, &c.
2. Composita *Irrationalis*, *irruo*, *arripio*, &c.
3. *Curro narro ferrem*, *ferre*, *adferrem*, &c.

2. Superlativus *Ssimus*, vt *doctissimus*, *dulcissimus* &c
2. Tempora verborum: vt *Essem fuissem*, *dedissem*, *scissem* &c.
1. Cōposita *Assumo*, *assero*, *assequor*, item *Cesso*, *asso* &c

TT. Composita *Attingo*, *attento*, item *Attagen*, *atta*, &c.

Om-

Com P c 1. 2. 3 4 H

Composita ferè omnia geminant Cosonantem, quà simplex incipit, pracipuè illa qua ex Prapositione corupta, aut in similem consonantem desinente componuntur.

1. H Apud Latinos post tres tantùm Consonantes scribitur istas ? *C. P. T.* ut *Ch. Ph. Th.*
2. H In principio vocis Vocali aut Diphtongo præponitur, ut *Haba, habeo, hasta, haurio, haret, hamus, Hariolus, hebes, heri, Heros, herba, hircus , hio, hilaris, homo, hostia, horridus honestus, hortus, humilis, humus, hyems.*
3. H In medio vocis puræ Latinæ raró ponitur, & nonnisi inter duas vocales, ut *Ahenum, mihi, traho, Vehemens, prehendo , cohors,*
4. H In fine nulla vox admittit præter has *Ah, Vah, proh oh.*
5. H Inter literas *C* & *R* unam syllabám componentes, in Latinis vocibus non *semper* scribendum ut *fulcra simulacrum sed pulcher pulchra.*
6. H ponitur in Græcis istis quæ per ϑ ρ υ Φ χ exarantur ut *Thyrsus, Rhetor Hymnus, Philosophus. Chaos.*

Huic vitio patrocinatur *Apostrophus*, & tres Orthographiæ Figuræ: scilicet, *Aphæresis. Sincope & Apocope*; de quibus vide Lib. 4. fol. 296.

CAPUT QUARTUM.

1. *Appositio* est, quando in scribendo aut litera, aut Syllabá aut Nota Orthographica minimè necessaria âdditur : ut *Ammo* pro *amo chabeo* pro *habeo* ;

2. Hoc vitium aliquando excusatur à pòëtis per
   1. *Prothesin*, *ut Gnatus , retullissem, &c.*
   2. *Epenthesin*, ut *Relligio, Iuppiter. reppeto*
   3. *Paragogen* ut *dicier, dominarier.*

Regula. Nihil est in scribendo apponendum, nisi id quo prætermisso, posset superius vitium omissionis incurri.

De Disiunctione.

Disiunctio est vitium Orthographiæ, quando aut literæ unam Syllabam componentes, aut Syllabæ unius vocis à se temerè divisæ separatim scribuntur : ut *Mag ni ficus, Omnipotens.*

Regula

Regula. Literæ ad unam syllabam pertinentes nunquam su dividendæ neque in duobus versibus scribendæ: sed sylla unius vocis tam Simplicis quàm Compositæ, possunt d jungi ab invicem quando in uno Versu tota dictio scribi n potest additâ Notâ Orthographicâ *Hyphen.* Porrò quæ teræ unam componant syllabam, ex sequentibus addisce

1. Geminatarum Consonantium prior præcedenti, poster or sequenti addatur vocali. ut *Turris gutta,*
2. Consonans una duabus Vocalibus in dictione simplici in terposita cum posteriore Vocali coniungitur, vt *Ego eram primus* Sed hinc excipe Composita, ut *Ineo & impleo, &c.*
3. Consonantes quæ in initio cuiuscunq; Vocabuli possun coniungi etiam in medio alterius vocis sunt coniunge dæ, *Exceptis Compositis*, quod sequens Tabula ostendit,

BD.	*B-delium,*	*A-bdomen,*	*Ab-duco,*
BR.	*Brutum*	*So-brinus,*	*Ab-ripio,*
CT.	*Ctesiphon,*	*A-ctio,*	
DR.	*Draco,*	*A-drastus,*	
GN.	*Gnatus,*	*A-gnosco,*	
MN.	*Mnestius,*	*O-mnis,*	
PT.	*Ptolomæus.*	*A-pto,*	
PS.	*Psallo,*	*Nu-psi,*	
SC.	*Scamnum,*	*Ci-eo,*	
SM.	*Smaragdus,*	*Co-smicus,*	
SP.	*Spiro,*	*A-sper,*	
ST.	*Stephanus,*	*Ve-ster,*	
TR.	*Triptolemus,*	*A-tlas,*	

De Copulatione.

Copulatio est vitium Orthographiæ, quando voces non com positæ simul coniunguntr sic, vt videantur unum esse vo cabulum, ut *Tucupis esse* pro *Tu cupis esse,* Hoc idem literi potest convenire.

Regula, Voces simplices, omnes separatim sunt scribendæ, ut *Tu cupis esse Rex,* sic etiam literæ diversas syllabas constitu entes maximè in fine versus, ut *Magnificus,*

Ex libris benè impressis rectam addisces Orthographiam.

ORTHO-

ORTHOGRAPHIA POLONICA.

Te Litery A/ E/ Z/ troiáko ſie piſzą, iáko tu widźiſz, ą/ ę/ e e z ź ż/ ut Prácá, Mátká. błądzą beśpiecznie, trzeźwieie, bede. zbow, zyi, bez.

Litery A/ C/ F/ L/ M/ N/ O/ P/ S/ dwoiáko ſie piſzą/ raz bez kreſek. ták b c f l m n o p ſ. ut Chleb, piec, Filozof. cel, nam, dobro, pás, chłop. drugi raz, z kreskámi, ták, b ć ſ ł m n o p ś ut Gołąb, dáć, traf, táſká, nákarm, wſtan, gorá, łup, ieſteś,

Litery, D/ G/ H/ K/ J/ R/ T/ iednáko ſie záwſze piſzą.

OBSERVATIO Notula his literis, b ć/ m/ ń// p/ ś/ incumbens, ad ſcriptam Literam i ſignificat.

Q w Polſkich słowách nigdy ſie nie piſze, ále miáſto niey K/ ut Kwiát, non qwiát.

S bez kreſki dwoiáko ſie piſze, raz ták ſ. ná poczatku, y w pośrodku słowá, drugi raz ták s. ná końcu słowá.

V czworáko ſie piſze Vu/ Ww/ v ná poczatku ſłow u zás we środku y ná końcu; ſed w cum notula fere negligitur.

W ná końcu ſłow położone brzmi iáko f, ut Tráw, mow, zbaw,

X tylez wazy co i K/ ut Xiadz, ábo Ksiadz, ty iednák miáſto X/ záwſze záżyway Ks.

ż z kreſka brzmi iáko S/ ábo ć ut Zleź, deſcende wiedź, duc.

Y rożna ieſt od J/ ut Byli erant viri, były, erant fœminæ; bili, verberarunt viri, biły verberarunt fæminæ, zbić verberare, być eſſe; &c.

Conjunctio *Et*, Polonicè non per y ſed per i ſcribi deberet; ſic quoquè Philoſophus non per *Ph*, ſed *F*, ut *Filozof*, &c.

ORTHOGRAPHIA Polonica, immo Latina ex cognitis vocibus nunc derivatis, nunc primitivis in nonnullis vocalis est desumenda, ut, v. g. *mow*, non *mof*; ex *mowię*; *chł*... non *chłob*, ex *chłopá*; *śiedź*, non *śieć*, sedeas ex *śiedzę*... *łuk*, *ług*, *chleb*, *żyd*, *&c*.

Orthographiam & Pronunciationem literarũ ac vocum P... lonicarum facillimè puer addiscere poterit, si fidelis p... ceptor in suis oculis difficilia vocabula scribenda, & ex... menda certis diebus ei proponet, & statim errores co... missos ostendens, modum errorum vitandorum declara... ut *Twoiey* non *twoiy*, *byłem* fui: non *bełem*, *byłeś* non *beł*... vel *bułeś lepiey*, non *lepiy*, vel *lepi*, &c, Ita ut nihil mu... tur, nihil addatur, & nihil omittatur.

Pięknie pisáć, y piorem pięknie litery wyrazáć, rzecz... káżdemu człowiekowi bárdzo pożyteczna, y u mądr... wielkiey pochwały, godna; tego iednák ten się tylko náucz... może, ktory chętliwie, pilnuie ustáwicznie y nieodmien... w piękne pisánie rękę swoię ták długo wpráwuie, áż k... dyż tedyż tego, ná co się usádźił, dokaże, Y dlategoż że... kto pięknie pisał, potrzebá naprzod áby do tego wielka ch... miał, o tym ustáwicznie myślił, y tego się chćiał koniecz... náuczyć. Powtore aby to z wielka pilnośćia práwie ná k... żdy dźień czynił: Potrzećie, áby w przedsięwźięciu swo... nigdy nie ustawał, y sercá przez to nietráćił, że zaraz p... kny h cnárakterow wyráźić niebędźie umiał; zá tydz... iest niepodobna. Poczwarte, áby się exemplarzom pięk... go pisania pilno przypátrował, y one ták własnie iakie... wyraźić usiłował, uważáiąc y pomniąc káżdey litery krz... krotkość, długość, okrągłość, cienkość, miąszość, o... głość, złączenie, y wzglądem inszych liter mierności cz... się z młodu práwie z sámym obiecadłem uczyć potrzeb... Ná ostatek trzebá umieć sobie piorko urobić, y wiedźi... iáko ie trzymác nayłepiey, tákże Atráment albo Inkau... gotowáć.

Jáko

Jáko gotowáć Inkauſt.

NAprzod *wźiać iedną kwáterkę wina. Gałek pułtorá łotá, Koperwáſu łot ieden, Gumi puł łotá* Vel *wźiać pułkwarty winá, Gałek łotow trzy, Koperwáſu łotow dwá, Gumi łot ieden.* Vel *wźiać trzy kwarty winá, Gałek uncyi trzy, Koperwaſu uncyi dwie, Gumi uncya iedną.* Vel *wźiać winá poł gárcá, Gałek fontl ieden, to ieſt uncyi 11. Koperwáſu uncyi 8. Gumi unci 4.* Ve *wźiac gárniec winá, Gałek fontow dwá, Koperwáſu uncyi 16. to ieſt font. uncyi 4. Gumi uncyi 8.*

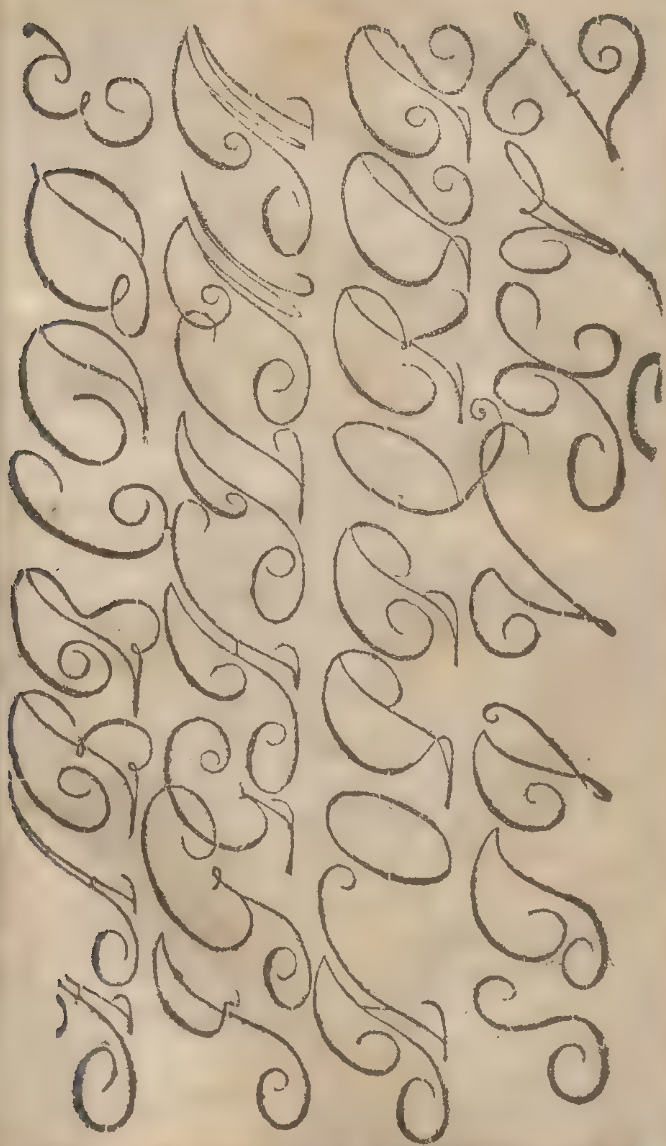
Potym *Gumi y Koperwaſu utłuc iak naylepiey, Gałki zaś ná kilká, álbo kilkanaśćie częśći poprzetracáć, y to wßyſtko w bance ßkláney z winem pomießawßy ná słoncu ábo w ćieple przez kilkanaśćie dni y dłużey mieć często mießáiac; gdy ſię urobi od gałek likwor odlać ábo też nie odlewaiac w teyże báńce zachowáć, y tákiego záżywáć, dla prochu ták naylepiey záwße nakrywać,*

Nota primò, *miaſto winá, godźi ſię miodu brzeczki, abo wody deßczowey záżyć.* Secundò, *kto chce, może w przod ſámych gałek trochę w oliwie przyſmáżyć.* Tertiò, *wolno też w przod ſáme gałki przez tydźien álbo dwá moczyć, dopiero likwor odlawßy ie. Koperwáſem z gumi záprawić ábo też zániechawßy odlewánia záraz do gałek koperwás y gumi poſpołu wſypać.* Quartò *ieżeliby gęſty był názbyt przylać ługu czyſtego, á ieśliby kapał, przydáć gumi trzebá.* Quintò *ná to co po odlaniu zoſtánie, może znowu nalać.* Sexto *gałki drobne a całe ſa lepße ániżeli wielkie á czerwone.*

Petrus Tholoſanus Syn: Artis mir: Cap: 1. *In libram & ſemiſſam aquæ pluuiæ tres uncias gallæ ſolidæ & criſpæ in fruſtra confractæ infunde, atq; in ſole in vaſe vitreo tres dies madeſcere ſinito, inde Chalcanthi bene ſplendentis & tenuiſsimè pulveri ſatis, uncias duas adde; & miſceas ligno fici; rurſumq; relinque in ſole duobus alijs diebus tandem adijce Arabicæ lacrymæ unciam unam; quod ſi malorum punicorum corticis aliquid miſcueris, facies atramentum nigrè ſplendens. ſed poſt unam diem coqui debet, ita tamen ut lento igne ferveat cola, & in vaſe plumbeo aut vitreo recondito. In atramento fluxio ex aqua eſt, corpulentia, à lacryma, nigredo, à Calcantho, quàm iuvat galla, ſplendor à cortice, vel ab alumine. Contegi aßidua debet ob pulverem à quo vitiatur. ſi dilutius evadat, lacrymæ aliquid addatur, ſi corpulentius, lixivij.*

A a b b c d d e f g h i k k l m n o p p q r
ſ s t v u w x ÿ y z z.

Niſi priuata recte adminiſtrentur, publica fir-
mitatem non habent.
Mala naturæ nunquam Doctore indigent.

Principum status plerumq; rebus bellicis spectatur; at Religiosorum opus est optare, et procurare pacem. Nam si princeps in sanguine hostium effundendo occupatur, religiosum probum fundendo lacrymas pro peccatoribus occupari conueniet.

Alphabets des Lett. Minuscules.

Aauuergnes staax ss:ss ddamddair acc

aboallers affor bb bl bbllorig gggorge

hhhrs wnn fafofe fifooppspoguggui

vrmiuntse min nmuun xioros ttt zb

NOTÆ ALPHABETI GRÆCI

Literas habent Græci viginti quatuor, quarum figura[s], nomina, poteſtateſq; ſubiecta Tabula oſtendit.

Α α α	ἄλφα	Alpha	a
Β β ϐ	βῆτα	Vita	u, b
Γ γ	γάμμα	Gamma	g
Δ δ δ	δὲλτα	Delta	d
Ε ε	ἐψιλὸν	Epſilon	e tenue
Ζ ζ ζ	ζῆτα	Zita	z
Η η	ἦτα	Ita	i
Θ ϑ θ	θῆτα	Thita	th
Ι	ἰῶτα	Iota	i
Κ κ	κάππα	Cappa	c, k
Λ λ	λάμϐδα	Lambda	l
Μ μ	μῦ	My	m
Ν ν	νῦ	Ny	n
Ξ ξ	ξι	Xi	x
Ο ο	ὀμικρὸν	Omicron	o parvum
Π π ϖ	πῖ	Pi	p
Ρ ρ	ῥῶ	Rho	r
Σ σ ς	σῖγμα	Sigma	s
Τ τ	ταῦ	Tau	t
Υ υ	ὑψιλὸν	Ypſilon	y tenue
Φ φ	φι	Phi	ph
Χ χ	χῖ	Chi	ch
Ψ ψ	ψ	Pſi	pſ
Ω ω	ὠμέγα	Omega	o magnum

Notæ

Notæ Numerorum Arithmeticæ.

1.	I.	38.	XXXVIII	75.	LXXV.
2.	II.	39.	XXXIX.	76.	LXXVI.
3.	III.	40.	XL.	77.	LXXVII
4.	IV.	41.	XLI.	78	LXXVIII.
5.	V.	42.	XLII.	79.	LXXIX
6.	VI.	43	XLIII.	80.	LXXX.
7.	VII.	44	XLIV.	81.	LXXXI.
8.	VIII	45.	XLV	82.	LXXXII.
9.	IX.	46.	XLVI.	83.	LXXXIII.
10.	X.	47.	XLVII	84.	LXXXIV.
11.	XI.	48.	XLVIII.	85.	LXXXV.
12.	XII.	49.	XLIX.	86	LXXXVI.
13.	XIII.	50.	L.	87	LXXXVII
14.	XIV.	51.	LI.	88.	LXXXVIII
15.	XV.	52	LII.	89	LXXXIX.
16.	XVI.	53.	LIII.	90.	XC.
17.	XVII.	54.	LIV.	91.	XCI.
18.	XVIII.	55.	LV.	92	XCII.
19	XIX.	56.	LVI.	93.	XCIII.
20.	XX.	57.	LVII.	94.	XCIV.
21.	XXI.	58	LVIII.	95	XCV.
22.	XXII.	59.	LIX.	96.	XCVI.
23.	XXIII.	60.	LX.	97.	XCVII.
24.	XXIV.	61.	LXI.	98.	XCVIII.
25.	XXV.	62.	LXII.	99	XCIX.
26.	XXVI.	63.	LXIII.	100.	C.
27.	XXVII.	64	LXIV.	101.	CI.
28.	XXVIII.	65.	LXV.	102.	CII.
29.	XXIX.	66.	LXVI.	103.	CIII.
30.	XXX.	67.	LXVII.	104.	CIV.
31.	XXXI.	68.	LXVIII.	105.	CV.
32.	XXXII.	69.	LXIX.	106.	CVI.
33.	XXXIII.	70.	LXX.	107.	CVII.
34.	XXXIV.	71.	LXXI	108.	CVIII.
35.	XXXV.	72.	LXXII.	109.	CIX.
36.	XXXVI.	73.	LXXIII.	110.	CX.
37.	XXXVII.	74.	LXXIV.		

200.	CC.	2000.	IIM. vel MM.
300.	CCC.	3000.	IIIM. vel MMM.
400.	CCCC.	4000.	IVM. vel MMMM.
500.	D.	5000.	VM.
600.	DC.	6000.	VIM.
700.	DCC.	7000.	VIIM.
800.	DCCC.	8000.	VIIIM.
900.	DCCCC.	9000.	IXM.
1000.	M.	10000.	XM.

Numerus Ecclesiasticus, septem Literis exprimitur.

I.	V.	X.	L.	C.	D.	M
1.	5.	10.	50.	100.	500.	1000.

TABVLA.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.
X.	XX.	XXX.	XL.	L.	LX.	LXX.	LXXX.	XC.
C.	CC.	CCC.	CCCC.	D.	DC.	DCC.	DCCC.	DCCCC.
IM.	IIM.	IIIM.	IIIIM	VM.	VIM.	VIIM.	VIIIM.	IXM.

Hinc addisces simplicem Numerum per Ecclesiasticum scribere. V. g. Annum 1727. *sic*, M. DCC. XXVII.

TABVLA MVLTIPLICATIONIS.

Bis		Ter:		Quater		Quinquies,		Sexies		Septies		Octies,		Nonis.	
2.	4.	3.	9.	4.	16.	5.	25	6.	36.	7.	49.	8.	64.	9.	81.
3.	6.	4.	12.	5.	20.	6.	30.	7.	42.	8.	56.	9.	72.		
4.	8.	5.	15.	6.	24.	7.	35	8.	48.	9.	63.				
5.	10.	6.	18.	7.	28.	8.	40	9.	54.						
6.	12.	7.	21.	8.	32.	9.	45.								
7.	14.	8.	24.	9.	36.										
8.	16.	9.	27.												
9.	18.														

De

De Calendis Nonis & Idibus.

Iunius, Aprilis, September, Itemque November.
Accipiunt triginta, dies, reliqui magis unum.
Sit nisi bissextus viginti Februus octo,
A. si bissextus fuerit super additur unus.
Sex *Nonas* Majus Iulius, October, & Mart:
Quatuor at reliqui ? dabit *Idus* quilibet octo.

Modus inveniendi Calendas.

Annotatio. *Ante operationem hac tria optimè pracognoscas:*

1. *Cujuslibet Mensis dies in digitis promptè collocare scias! in quatuor digitis sunt articuli 28. in his ergo 28. dies collocata; reliquos verò in Pollicis articulis collocabis.*
2. *Teneas memoria in quibus articulis collocatur.* Dies 5.7. 15. 15. 21. 28. & 30 item, tertio, octavo, 11. Calendas.
3. *Dies aut simplex, aut iam scripta per Calendas proponitur: si simplex accipe mensem, quem nominas & ab indice ad diem datam numera ac signa: deinde à pollice ad diem signatum numerans à sequente mense denomina; si verò scripta per Calendas ad simplicem est revocanda, accipe mensem pracedentem, & à pollice ad diem datam numera, ac signa! & rursus ab indice ad diem signatum numerans à mense accepto denomina; Hunc ordinem numerandi in Nonis & Idibus serva super articulis indicis & medij, quas à dicto mense semper denomina.*

OPERATIO.

1. Quis Mensis? *Si dies scripta accipe pracedentem.*
2. Quot habet dies, & in quo articulo finiuntur?
3. Numera, & signa. *Si scripta, incipe à pollice.*
4. Contra numera & denomina. *Si simplex à sequente.*

Mensium dies alij à Calendis, alij à Nonis, alij Idibus denominantur; Calenda Nona & Idus ipsa in partem cadunt numerum; Calenda in primum, Nona in quintum, Idus in 13. Excipe Martium, Majum, Iulium, & Octobrem, quorum Nona in 7. Idus verò in 15. diem cadunt.

Tertio Nonas, id est, tertio die ante Nonas, sexto Idus id est sexta die ante Idus; decimo quinto Calendas id est 25. die ante Calendas. Est enim hic eclipsis Ablativi Die *& Prapositionis* Ante. *Similitudine dierum pracedentium Pascha, Pentecosten, & Nativitatem ista declarari commodè possunt.*

Alius

Alius modus per Subtractionem ab his diebus in quos cadunt ipsæ Calendæ Nonæ & Idus, subtrahas numerum rei propositæ siduum, Subtractionis auctum unitate indicabit id quod quæritur Tertius Modus

TraDita QuanDo ReFert SeDulo ReFutato SoDalem.
RuFus TarDe SeDet ReFugus SoDalitia TonDet.

IANVARIVS Ci, si, o, ia, nus, E, pi, si, bi, ven, di, c hoc. Fel, li, Mar, cel, Pri, sca, Fab, Ag, Vin, cen, ti, p po, no, bi, le; Iu, men.

FEBRVARIVS. Bri, Pur, Bla, sus, Ag, Dor, fe, bru, Scho, la, sti, ca, Va, lent, Iu, li, con, jun, ge, tunc, trum, Mat, thiam, in, de.

MARTIVS Mar, ti, us, of, fi, ci, Tho, de, co, ra, Gre, ri, o, Cir, Ger, trud, ab ba, Be, ne jun, cta, Ma, ri, a, ge, ni, tri,

APRILIS. A, pril, in Am, bro, si, i, fe, stis, O, vat, at, que, T bur, ti, & Va, ler, san, cti, que. Ge, or, Mar, ci, que, Vi, ta,

MAIVS. Phi, Sig. Crux, Flori, Goth, Io, an, Sta, nis E, p ma, Ser, & Soph, ma, ius, in, hac, feri, e, te, net, Vr, ba in, ne, de, cri, pan.

IVNIVS Nic, Mar, cel, le, Bo, ni, ff, dat, iun, pri, mi, pa, ter An, ton, Vi, te, que, Mar, Pro, tos, Al, san, cti, Io, a lo, do, Le, Pe, Pau.

IVLIVS Iul, Pro, ces, Pro, co, pi, Vil, Ki, li, Fra, be, n Mar, gar, A, post, Alex, Ar, nol, phus: Prax, Mag, Ap Cris, Ia, co, hi, que, fei, Ab don.

AVGVSTVS, Petr, Steph, Steph, pro, do, Six, Do, Ci, Ro Lau, Ti, bur, Hip, Eu, Sum, pti, o, A, ga, pi, ti, Ti, mo Bar, tho, lo, Ruf, aug, Col, Au, cti.

SEPTEMBER. Ægi di, um, sep, ha, ber, Nat, Gor, gon Prot, Ia, ci, Crux, Nic, Eu, Lam, par, te, que, Matth, Mau ri, ti, us, & Sta, Ven, Mich: Hier.

OCTOBER Re, mi, que, Fran, ci, scus, Mar, cus, Di, Ger, at, te, que, Calx, Hed, Gal, le, Luc, Cant, trans, Vnde, Se, ue, Cris, pi, nis, Si, mo, nis, quin.

NOVEMBER Om, ne, no, vem, ber, Leo, Qua, The, o, Mar, tin, Bric, ci, i, que, post, hac, E, li, Præ, Ci, Cle, Chrys Ca, tha, ri, na, sed, Andr.

DECEMBER De, cem, ber, Bar, ba, Ni, co, Con, cep, &, al, ma, Lu, ci, a, san, ctus, ab, in, de, Tho, mas, mo, do, Nat, Steph, Io, Pu, Tho, me, Syl,

PO-

POLONICA INTERPRETATIO VOCUM.

A, & AB

A. Od, Ab Od. (ne
Abax stołábo schowánie kuchen-
Abbas Opat, abbrevio skracā
Abdico skłádam odrzucam.
Abditus, skryty, tajemny.
Abeo, odchodzę Abhinc odtąd.
Abhorreo, brzydzę się nienávidzę.
Abies, jedliná.
Abjicio, odrzucam, gárdzę.
Abluo, płoczę, omywam.
Aboleo, zagubiam.
Abominor, brzydzę się.
Abs, od, Abscondo, kryię.
Absolvo, dokonywā, rozgrzeszā
Absonus, nieprzyiemny.
Absque, bez id est sine.
Abstineo, wstrzymywam się
Absum, niemasz mię.
Abunde, podostátku, hoynie.
Abundo, mam dostátek obfituię
Abutor, na złe uzywam.
Abyssus, przepáść.

A C.

Ac, i, ták, iákoś, (się
Accedo, przystępuię, przybližā
Accendo, zápalam
Accesso, przywoływam
Accidens, przypadek przymiot
Accidit, przytrafia się
Accingo, mam się do roboty.
Accino, przyśpiewywam.
Accipio, biorę przyimuię.
Accipiter, iástrząb.
Accumbo, siedzę vel leżę przy-
Accuso, oskarżam, strofuię.
Acer, klon. Acer, ostry.
Acetum, ocet, Acheron, piekło
Acies, ostrość, płác.
Acinaces, broń, szablá.
Adeo właśnie, iákoby.
Acuo, ostrzę, pobudzam.
Acus, igłá, pierwá.
Acutus, ostry głosny.

A D.

Ad, Do.
Adamas, dyáment,
Adamo, zákocháć się wezywi
Addico, przywłaszczam
Addisco, náuczyć się.
Addo, przydáię, przyczyniam.
Addoceo, przyuczam.
Adduco, przyprowadzam.
Adeo, dochodzę, przystępuię.
Adeo, ták bardzo.
Adjicio, przykłádam przydáię.
Adimo, odeymuię biorę.
Adipiscor, dostáię dostępuię.
Adjuvo, pomagam rátuię.
Admiror, dziwuię się.
Admoneo, nápominam.
Admoveo, przypuszczam.
Adoleo, przypiekam kádzę.
Adolescens, młodzieniászek.
Adolesco, podrastam.
Ador, zboże.
Adstringo, obowięzuię.
Adsum, iestem przytomny.

Adveho

Adveho, *przywożę.*
Advena, *przychodzień.*
Adventitius, *z kądinąd będący*
Adversor, *sprzeciwiam się.*
Adversus vel um, *przeciwko.*
Adulor, *podchlebuię.*
Adulter, *cudzołożnik.*

Æ.

Ædes, *dom Kościoł.*
Ædifico, *buduię muruię.*
Aedon, *słowik*, Æger, *chory.*
Ægritudo, *choroba żal.*
Ægroto, *choruię.*
Æmulus, *przeciwnik.*
Ænigma, *trudna mowa.*
Æqui boni facio, *z łaską przyimuię.*
Æquor, *rowninà, morze.*
Æquus, *rowny, słuszny.*
Aer, *powietrze.*
Ærugo, *rdzá, niesczerość.*
Æs, *mośiadz*, Æstas, *láto.*
Æstimo, *wáżę sobie sacuię.*
Ætas, *wiek, látá.*
Æther, *powietrze, Niebo.*
Æthiops, *murzyn.*
Ævum, *wiek wieczność.*

A F.

Affabilis, *da z soba mowić,*
Affabre, *sztucznie.*
Affatim, *dostatecznie, chojnie.*
Affero, *przynioſę nábywam.*
Afficio, *wyrzadzam.*
Affinis, *powinnowáty z małżeństwá.*
Affirmo, *twierdzę.*
Affligo, *dręczę, trapię.*
Affluo, *opływam, obfituię.*

A G. & A M.

Agger, *grobla, wał.*
Aggero, *obsypuię.*
Agglutino, *przykliiam, spaiam.*
Aggravo, *obciążam. (nà*
Aggredior, *przystępuię, zà*
Aggrego, *przyłączam*
Agilis, *prędki, zartki.*
Agito, *trzęsę. ruszam.*
Agmen, *gromádá kupá.*
Agnomen, *przezwisko.*
Agnosco, *poznawam, znam.*
Ago, *robię co, mowię.*
Agmen, *zawod.*
Agricola, *oracz, rolnik.*
Ahenum, *kocieł.*

A. L.

Alacer, & is, *ochotny.*
Albedo, *białość.*
Albeo, & *Albesco*, *bieleię.*
Albus, *biały.*
Algeo, *zimno mi, źiębnę.*
Alibi, *gdźie indźiey.*
Alienus, *cudzy.*
Aliò, *dokąd inád.*
Alioqui, vel in *ináczey.*
Aliqua, *ktorędykolwiek.*
Aliquid, *coś, cokolwiek,*
Aliquis, *ktokolwiek, niektory.*
Alius, *drugi, inszy, ieden.*
Allaboro, *usiłuię, stáram (się pilno.*
Allego, *przytaczam*
Allicio, *záchęcam, przyłudzam.*
Allido, *uderzam o co.*
Alligo, *wiażę. przywięzuię.*
Alloquor, *mowię co do kogo*
Alludo, *przymawiam ná co.*
Alo, *żywię. karmię.*
Alter, *drugi, wtory.*
Altercor, *sprzeczam się.*
Alteruter, *ieden z dwu.*

Altus

Altus, *Wysoki, głęboki.*
Alumen, *bałun.*
Alvus, *brzuch, żywot.*

A M.

Amabilis, *miłosny.*
Amans, *kocháiacy się wczym.*
Ambedo, *obiádam.*
Ambiguus, *wątpliwy.* (*śći.*
Ambitus, *zákupowánie godno-*
Ambo, æ, *oba.*
Ames, *rękoieść, laská.*
Ametistus, *ametyst.*
Amicio, *okrywam.*
Amicitia, *przyiaćielstwo.*
Amicus, *przyiaćiel życzliwy.*
Amnis, *rzeká strumień.*
Amo, *miłuię kocham.*
Amœnus, *wesoły, miły.*
Amor, *miłość.* (*wá.*
Amphibologia, *mowá wątpli-*
Amplector, Amplexor, *Obłá-*
piam, rozmiłowáć się.

A N.

An, *czy, ábo, ieśli.*
Anas, *káczka.*
Anceps, *wątpliwy, ná obie stro-*
Angvis, *wąż.* (*nie.*
Angustus, *ćiásny, wąski.*
Animal, *zwierzę.*
Annales, *kroniká.*
Annecto, *przywięzuię.*
Annona, *zboże, żywność.*
Annulus, *pierśćień, ref...*
Annumero, *policzam.*
Annus, *Rok, látá.*
Ania, *przyczyna.* Anser, *gęś.*
Ante, *przed,* Antea, *przedtym*
Anteambulo, *Márszałek.*
Antecedens, *uprzedzáiacy.*
Antecedo, *przodkuię, przecho-*
Antecello, *przewyższam,* (*dzę.*
Anteo, *uprzedzam, idę przed.*
Antehac, *przedtym.*
Antes, *słupy w budowániu.*
Antequam, *wprzod niż.*
Anterior, *przedsobny.*
Antesto, *stoię przed kim. pier-*
wszy iestem.
Anteverto, *uprzedzam.*
Antiæ, *włosy nád czołem.*
Antidotus, & um, *lekarstwo.*

A P. & A R.

Aperio, *otwieram,*
Apertè, *oczywiśćie, iáśnie.*
Apertus, *otwárty, szczery.*
Apis, *pszczołá.*
Aplustre, *návis ornamentum.*
Apparo, *gotuię.*
Appello, *názywam.*
Appeto, *prágnę, tárgam się.*
Applico, *przypinam,*
Apprimè, *bárdzo wybornie.*
Aptus, *sposobny, kształtny.*
Apud, V. *między, blisko.*
Aqualis, *Naczynie do wody.*
Aquilex, *rurmistrz.*

A R.

Aratur, *orze się.*
Arbitror, *mniemam, rozumiem*
Arbor, vel os. *Drzewo.*
Arceo, *odgániam, zábrániam.*
Arcesso, *pozywam, obwiniam.*
Archetypus, *pierwszy wzeru-*
Arctos, *woz niebieski.* (*nek.*
Ardeo, *goreię, pałam, palę się.*
Arena, *piasek, plac na co.*
Argenteus, *srebrny.*
Argentum, *srebro.*

Argu-

Argumentor, *dowodzę.*
Arguo, *pokázuię ſtrofuię.*
Aries, *baran, taran.*
Ariſta. *ość w kośći, abo rybie.*
Arma, *broń woyená.*
Armiger, *germek.*
Armo, *ubieram w zbroię.*
Arripio, *porywam.*
Ars, *nauka. ſztuká.*
Artus. *członek.*
Arundo, *trzćina. ſtrzáłá.*
Arx, *zamek, twierdza,*

AS. T A.

As, *funt, tużin.*
Aſper, *chropowáty, oſtry.*
Aſpergo, *pokrapiam, pluſkam.*
Aſpernor, *gárdzę.*
Aſtus, *zmiłá.*
Aſſentior, *trzymam, z kim*
Aſſentor: *pochlebuię*
Aſſer. *tárćicá*
Aſſequor, *doſtępuię.*
Aſſero, *twierdzę.*
Aſſiſto, *przyſkákuię.*
Aſſo, *piekę,*
Aſſumo, *przyimuię, przyczytã*
Aſt, atqui, *ale*
Atomus. *proſzek*
Atque, *i, tako, tylko.*
Atrox. *okrutny.*
Attagen, *iárząbek.*
Attamen, *ále iednák,*
Attendo, *pilnuię słuchám.*
Attento, *kuſzę ſię o co*
Attingo, *dośięgam dotykam.*

A.

Avaritia, *łákomſtwo.*
Auceps, *ptáśnik, ten co pod chwytuię.*

Auctor, *ſprawcá, wynálázcá*
Aucupor, *łowię, chwytam.*
Audax. *śmiáły, zuchwáły.*
Audeo, *śmiem, ważę ſię czego*
Audio, *słyſzę.*
Avello, *odrywam.*
Avena, *owies.* Aveo, *żadám*
Avernus, *piekło.*
Augeo, *przyczyniam.*
Augur, *wieſzczek.*
Auguror, *wieſzczę, prorokuię,*
Avidus, *łakomy, chćiwy.*
Avis, *ptak*, Aula, *dwor.*
Aulæa, orum, *oponá, obićia*
Avoco, *odwabiam, odćiągam*
Aureus, *złoty*, Auris, *ucho*
Aurum *złoto*
Auſim, *śmiałbym.*
Auſpicor, *poczynam co.*
Aut, *álbo, abo,*
Autem, *á, zaś.*
Auxilior, *rátuię. dopomagam*
Axis, *oś u wozu, biegun.*

B A.

Baccar, *ſłitek, winny.*
Bacchanalia, ium, orum, *mięſopuſt.*
Bacchor, *gáchuię, wołam,*
Balanus. *Kaſztan.*
Balneæ. Bal a, orum, *łaźnia*
Baptiſma, *Chrzeſt*
Barathrum, *piekielna przepáść*
Barbitus, os, um, *lutnia.*

B E.

Belgium, *Niderland.*
Bellaria, orum, *wety,*
Bellum, *woyná.*
Benè, *dobrze.*

Bene,

Benedictus, *dobrorzeczliwy,*
Beneficus, *dobroczynny,*
Benevolꝰ, *życliwy, przyiemny,*
Beo, *ßczęściem nabáwić*
Beryllus, *beryl.* (*czyiákiey*
Bes, vel Besis, *ośm części rze-*

B I.

Bibax, *opiły. wiele piiacy,*
Bibliá, orum, *biblia*
Bibliopola, *ten co księgi prze-dáie.*
Biblus, *drzewko pápierowe.*
Bibo, *piię*
Biceps, *o dwu głowach.*
Bicorpor, *dwoistego ćiałá.*
Bicubitalis, *ná dwá łokćiá.*
Bidens, *o dwu zębách.*
Bini, *po dwu,* Biduum, *dwá dni*
Binio, *tuz ná grze iákiey.*
Blandior, *pochlebuię, pobłażam.*

BO, BR, BV.

Bombix, *iedwabny robaczek.*
Boni consulo, *mam zá dobre.*
Bonus, *dobry poczćiwy.*
Borysthenes, *Dniepr.*
Bos, *woł álbo krowá.*
Breviloqvus, *krotkomowiacy.*
Brevis, *krotki, nie głęboki.*
Breviter, *krotko.*
Bubo, *sowá,* Burdo *muł.*
Buris, *nasad.*
Bustum, *pogorzelisko.*
Butyrum, *masło.*
Byssus, *płotno ćienkie, bisior.*

C A, C Æ,

Cacóetes, *nałog zły.*
Cadaver, *trup, ćiało zmárłego.*
Cado, *upadam powalam się.*
Cæcutio, *niedoyzrzę.*

Cædo, *zabiiam biię, rąbam,*
Cælestis, *Niebieski.*
Cælites. *Swięci.*
Cælitus, *z Niebá.*
Cælum, *Niebo,* Cænum, *błoto.*
Calcar, *ostrogá ochotá.*
Calceo, *obuwam.*
Calefacio, *zagrzewam palę.*
Calesio, *grzeię się.* [*śiacá.*
Calendæ, *Dzień pierwßy Mie-*
Caleo, *ćiepło mi.* (*wáć.*
Calesco, *poczynam się zagrze-*
Calix, *kielich, kubek.*
Calleo, *umiem drętwieię.*
Callidus, *chytry, Mądry.*
Callis, *ścießká.*
Calumnior, *potwarzam.*
Calx, *wapno. pięta, koniec.*
Campester, & is, *polny.*
Canalis, *rynna, rynßtok.*
Cancelli, *kratá ßranki.*
Cani, orum, *siwe włosy.*
Canis, *pies.*
Cannabis, & um, *konop,*
Cano, *śpiewam, trąbię.*
Canon, *wizerunk. prawidło.*
Cantilena. Cantio, *pieśn.*
Capesso, *porywam się co czynić.*
Capio, *biorę, poymuię.*
Capis, *konew.*
Capricornus. *koziorożec.*
Caput, *głowá, rozdźiał, pocza-*
Capys, *sokoł.* [*tek.*
Carbasus, & um, *żagiel, płotno.*
Carbo, *węgiel.*
Carcer, *więzienie, tárás.*
Cardo, *zawiasa, grunt.*
Careo, *niemam.*
Carex, *ziele tátárskie.*

Carmen

Carmen, wierß.
Caro, mięſo.
Carpo, urywam, ßczypię.
Caſtra, orum, oboz.
Caſus, przypadek, przygodá.
Caveo, chronię ſię, przeſtrzegą.
Cavillor, ſcżypię, ßydzę.
Caulis, kápuſtá, głąb.
Cauſa, przyczyná, ſpráwá.
Cauſidicus, práktik Prokurator.
Cauſor, wymawiam ſię.

C E.

Cedo, uſtępuię.
Celebris, vel et, ſłáwny.
Celer, prędki, porywczy.
Celo, táię co przedkim.
Cenſeo, zda mi ſię popiſuię.
Celſitudo, wyſokość godność.
Centimanus, o ſtu rak.
Centum, ſto.
Centuſſis; korowat.
Cepe, vel cepa, æ, cebulá.
Ceres, zboże, chleb.
Cerno, widzę, potykam ſię.
Certus, pewny świádomy.
Cervix, ßyiá, kárk.
Cervus, ielen.
Ceſpes, darń, kępá.
Cete, vel us, wieloryb.

C H. C I.

Chalybs, ſtal.
Chaos, mießániná.
Chelys, lutnia.
Chlamys, opończa.
Chorea, taniec.
Cibaria orum, obroki.
Cicatrix, blizná cięcie.
Cicer, groch włoſki.
Cicur, ogłaſkány.
Cieo, pobudzam.
Cimelia orum, kleynoty.
Cingo, opáſuię, obſtępuię.
Cinis, popioł.
Circa circiter, około.
Circuitio, okrążenie.
Circum, koło, około.
Circumdo, obtaczam, obm
Cis, z onę ſtronę.
Citerior, bliſki.
Citra, bez, około.
Civitas, Miáſto.

C L.

Clades, porazká, klęſká.
Clam, potáiemnie.
Clamito, częſto wołam.
Clamo, wołam.
Claudo, zámykam, otacz
Clavis, klucz.
Clementia, łáſkáwość.
Cliens, ten co ieſt w opiec
Clitellæ, ſiodło, tłomoczek

C O.

Cocles, iednooki.
Codex, kśięgá.
Cœna, wieczerza.
Cœnaturio, chce mi ſię ie
Cœno, wieczerzam.
Cognomen, názwiſko.
Cognoſco, poznawam.
Cohæreo, zgadzam ſię.
Cohibeo, hámuię záſtanaw
Cohors, orßag, chorągiew.
Collega, tegoż urzędu.
Collis, págorek.
Colo, czczę, ßánuię.
Comedo, iem, trawię.
Comes, towárzyß, Gráff.
Comitia, orum, Seym.

Comm

Comma, *notá Orthográphica.*
Comminiscor, *zmyślam.*
Commoveo, *poruſzam.*
Compages, *ſpoienie.*
Compar, *rowny, podobny.*
Complector, *obłapiam.*
Compleo, *nápełniam.*
Complico, *ſkłádam.*
Compos, *uczeſtnik.*
Conclusio, *zámknienie.*
Concordo, *zgadzam ſię.*
Concors; *zgodny,*
Condemno, *potępiam.*
Conficio, *ſpráwuię.*
Confido, *ufam, tuſzę.*
Confirmo, *potwierdzam.*
Confiteor, *ſpowiádam ſię.*
Congregatio, *zgromádzenie.*
Congruo, *zgadzam ſię.*
Conjectura, *domyſł.*
Connubium; *małżeńſki ſtan.*
Conniveo, *pobłażam.*
Conor, *uſiłuie.*
Consentaneus, *przyzwoity.*
Conservo, *záchowuię.*
Consul, *Burmiſtrz.*
Consolor, *pocieſzam.*
Consuo. *zſzywám.*
Contra, *náprzećiwko*
Contraho, *kurczę marſzczę ſię.*
Contrarius, *przećiwny.*
Convaleo, & sco. *wzmagam.*
Convenientia, *zgadzanie ſię.*
Convenio, *zgadzam ſię.*
Copia, *doſtátek.*
Coquo, *warzę.*
Cor, *ſerce.*
Coram, *przedkim.*
Corax, *krak.*
Cornicor, *kraczę.*
Cornu, *rog, trabá.*
Corpus, *ćiáło.*
Cortex, *ſkorá, ſkorká.*
Cos, cotis, *oſłá.*
Coturnix, *przepiorká.*

C R.

Crabro, *śierśień.*
Cras *iutro.*
Crassus, *miąſzy gruby*
Crastinus, *iutrzeyſzy.*
Crater, *czáſzá. czará.*
Creatus, *ſtworzony.*
Credo. *wierzę, ufam.*
Creo, *ſtwarzam, czynię.*
Crepo, *trzáſkam. chełpię ſię.*
Crepondia. orum, *czaczko.*
Cresco, *roſnę,* Cretus, *urodzony.*
Criminor, *potwarzam. żądaię.*
Crocus, *ſzafran,* Crus, *goleń.*
Crux, *Krzyz. ſzubienicá.*

C V.

Cubile, *łoże,* Cubo, *leżę.*
Cucumis, *Gel er, ogorek.*
Cudo, *kuię.*
Cujas, *z kad rodem.*
Cujus, *czyi.*
Cum, *gdy, iáko.*
Cumprimis, *oſobliwie.*
Cunæ, *kołębká, pieluchá,*
Cunabula, orum, *kolebká.*
Cupido. *żądza, chćiwość.*
Cupidus. *chćiwy,*
Cupio, *żądam, życzę.*
Curo, *ſtaram ſię lecze.*
Curro, *biegę,* Custos, *ſtroż.*
Cutis, *ſkorá.*
Cyclops, *Olbrzym.*

DA DE.

Dama, *koza dzika.*
Damno, *potępiam, ganię.*
De, O, Dea, *bogini,*
Debeo, *powinienem.*
Decas, *dziesiatek.*
December, *Grudzień.*
Decerno, *postanawiam.*
Decet. *przystoi.* Decor, *ozdoba*
Decuplus, *dziesięcioraki.*
Dedecet, *nieprzystoi.*
Dedecus, *niesława.*
Deduco, *zaprowadzam.*
Deest, *niedostaie.*
Defendo, *bronię.*
Deficio, *ustaię. słabieię.*
Defleo, *opłakiwam.*
Defungor, *pozbywam.*
Degener, *wyrodek,*
Dego, *żyię, mieszkam.*
Dein, deinceps, *potym.*
Delecto, *cieszę. zabawiam.*
Delectus, *uoodobanie.*
Deleo, *mażę gubię.*
Deliciæ, *roskosz.*
Delphin, *świnia morska.*
Demo, *uymuię, umlaczam.*
Deni, & decem, *dziesięć.*
Dens, *ząb, hak.*
Depaciscor, *umawiam się.*
Depeculor, *wyłupuię, wykradá*
Dependeo, *wiszę.*
Deploror, *pustoszę.*
Depositio, *złożenie.*
Derivatio, *pochodzenie.*
Derivativus, *oochodzacy.*
Descendo, *zstępuię.*
Deses *gnuśny,*
Desiderium, *prágnienie.*
Desidero, *potrzebuię po ki*
Desino, *przestaię czego czyn*
Desipio, *głupieię.*
Despondeo, *poślubić, serce*
Desum, *niemasz mię, niedba*
Detego, *odkrywam.*
Deterior, *gorszy.*
Determino, *naznaczam.*
Deterreo, *odstraszam.*
DEVS, *BOG,* Dexter, *práw*

DI.

Dialectus. *roznosć w mowie.*
Dicax, *mowny, żwawy.*
Dico, *mowię powiadam.*
Dictio, *słowko,*
Dictito, *często mawiam.*
Diduco, *rosprowadzam.*
Dies, *dzień,* Differo, *rozni*
Difficilis, *trudny,*
Difficultas, *trudność,*
Digitus, *pálec.*
Dignitas, *godność.*
Dignor, *raczę, czczę.*
Dignus, *godny.*
Diligenter, *pilnie.*
Dimico, *potykam się.*
Dimidium, *połowica.*
Diræ, *przeklęctwo.*
Dirimo, *rozwadzam.*
Discedo, *odiezdzam.*
Discrepo, *rożny iestem.*
Disertus, *rozmowny.*
Dispar, *rożny.*
Disputo, *przegadywa się z k*
Ditesco, *bogacę się.*
Ditio, *Páństwo,* Diu, *długo,*
Divellor, *rozstaię się.*
Diversus, *rozmaity.*
Dives, *bogáty,*

Divitiæ

Divitiæ, *bogactwa.*

DO.

Do, *dáię, daruię.*
Doceo, *nauczam.*
Docilis, *pojętny.*
Doctus, *uczony.*
Dogma, *náuká, wyrok.*
Doleo, *boleię, żáłuię.*
Dolus, *zdrada, ßtuká.*
Dominatio, *Pánowanie.*
Dominus, *Pan.*
Domo, *uśkrámiam.*
Domus, *dom.*
Donec, *aż poki.*
Dono, *dáruię, obdarzam.*
Donum, *podárek, dar.*
Dos, *posag, przymiot.*

DV.

Dubito, *wątpię.*
Dubius, *wątpliwy.*
Duco, *prowadzę.*
Ducenti, æ, a, *dwieśćie.*
Dulcedo, *słodkość.*
Dulcis, *słodki, miły.*
Dum, *áż, poki.*
Duntaxat, *tylko.*
Duo, æ, o- *dwá.*
Duplex, *dwojaki.*
Duplico, *powtarzam.*
Dux, *Kśiąże. Woaz, Herßt.*

E.

E, *od, z,* Ebrius, *pijány,*
Ebur, *słoniowa kość.*
Ecclesia, *Kościoł, zgromádzenie*
Eclipsis, *záćmienie,*
Ecquis, ecquinam, *ktoż, kto.*
Edax, *żarliwy, obżarty.*
Edico, *obwoływam,*
Edo, *wydáię, powiadam.*
Edo, *iem.*
Edoceo, *wyuczam, oznaymuię.*
Educo, *wywodzę, dobywam.*
Efficio, *dokazuię, czynię.*
Effigies, *obraz, wyobrázenie.*
Efflagito, *żądam.*
Effodio, *wykopywam.*
Effundo, *wylewam.*
Egenus, *ubogi, potrzebny.*
Egeo, *niemam, potrzebuię.*
Egeo, *niemaß co w gębę włożyć.*
Ego, *ia.* Egomet, *ia sámże.*
Elephas, *słoń.*
Elido, *dawię, wyrzucam.*
Eligo, *obieram.*
Eloquens, *wymowny.*
Eloquentia, *krasomostwo.*
Eloquor, *wymawiam.*
Emico, *wynikam,*
Emitto, *wypußczam.*
Emo, *kupuię.*
Emungo, *ucieram nos, wydźieram.*
En, *oto, ono, owo.*
Encænia orum, *kiermáß.*
Enim, *abowiem.*
Enitor, *usiłuię.* Ensis, *miecz.*
Enucleo, *wykładam.*
Enumeratio, *wyliczánie.*
Eo, *idę, zápußczam się.*
Eò, *tym, tám, dla tego.*
Epiphania, orum, *trzech Krolow.*
Episcopus, *Biskup.*
Epistola, *list.*
Epitaphium, *nagrobek.*
Epulæ, *bánkiet, potrawá.*
Epulor, *bánkietuię.*
Equa, *klacza.*
Eques, *Szláchcic ná koniu.*
Equester, *&* is, *Szláchecki.*

Equi-

Equidem, *Záiste.*
Equito, *ná koniu ieżdżę.*
Equus, *Koń.*

E R.

Erado, *wymazuię.*
Eremus, *pustynia.*
Erga, *przećiwko, ku.*
Ergo, *więc, a przeto.*
Erubesco, *wstydzę się.*
Erudio, *ćwiczę náuczam.*
Eruditus, *biegły.*
Erumpo, *wypadam.*
Esurio, *łaknę.*
Etenim, *bo ábowiem:*
Etiam, *tez* Etiamsi, *choćiaż.*
Etsi, *acz, aczkolwiek.*
Evado, *uchodzę, wybrnać.*
Evánesco, *znikam, niszczeię.*
Evello, *wyrywam.*
Eventus, *powodzenie.*
Everto, *obalam, wywrácam.*
Eunuchus, *rzezániec.*
Evoco, *wywoływam.*
Evolo, *wylatuię.*
Evolvo, *rozplátam,*

E X.

Ex, *od, z, ze.*
Exaggero, *rozszerzam.*
Examen, *doświadczenie, probo-(wánie.*
Exantlo, *prácuię.*
Excedo, *przewyższam.*
Excellentia, *zacnosć.*
Excello, *przechodzę kogo.*
Exceptio, *wyięcie.*
Excido, *wypadam.*
Excipio, *wyimuię, podeymuię.*
Excito, *budzę.*
Exclusio, *wyphnienie, wyrzuce-(nie.*
Excubiæ, *straż nocleg.*
Excuso, *wymawiam.*
Excutio, *wybiiam, młocę.*
Exemplar, *wizerunek, kształt.*
Exeo, *wychodzę.*
Exerceo, *robię, záprawiam.*
Exercitus, *Woysko.*
Exhibeo, *stawiam, pokázuię.*
Exigo, *domagam się, wyćiagam.*
Exiguus, *máły.*
Eximius, *wyborny.*
Existimo, *rozumiem, mniemam.*
Exlex, *bez práwá.*
Exolesco, *słabieię, wywietrzeię.*
Exopto, *życzę.*
Exordium, *poczatek.*
Exorno, *zdobię.*
Exoro, *wypraszam.*
Exos, *bez kośći.*
Exosus, *łaski nie ma.*
Expondo, *rozćiągam.*
Expedio, *wyprawuię.*
Expedit, *potrzebá tego.*
Expando, *rozważam.*
Expergiscor, *ocucam się.*
Experientia, *doświádczenie.*
Experior, *probuię.*
Expers; *bez takiey rzeczy.*
Expeto, *proszę, żadam.*
Explano, *wykładam.*
Expleo, *wypełniam, násycam.*
Explicabilis, *wypowiedziány.*
Explico, *wykładam.*
Expolio, *ćwiczę, poleruię.*
Expono, *powiadam.*
Exposco, *żadam, modlę się.*
Expostulo, *uskarżam się.*
Exprimo, *wytłacam, wyrażam.*
Exprobro, *wyrzuczam.*
Expugno, *dobywam, burzę.*

Expu-

Expugno, *wymazuię, wywracā.*
Exsangvis, *bez krwie.*
Exsecror, *przeklinam.*
Exequiæ, *pogrzeb.*
Exequor, *wykonywam.*
Existo, *iestem.*
Expecto, *czekam,*
Exspes, *zwatpiany.*
Expuo, *wypluwam.*
Exstimulo, *pobudzam.*
Exstingvo, *gāſźę. zagubiam.*
Exstirpo, *wykorzeniam.*
Exto, *iestem.*
Extruo, *buduię.*
Extendo, *rozciągam.*
Extollo, *wynoſźę.*
Extorqueo, *wydzieram.*
Extorris, *wygnaniec.*
Extra, *zwierzchu.*
Extraneus, *obcy.*
Exul, *wygnaniec.*
Exulo, *na wygnaniu iestem.*
Exuo, *zwłoczę pozbawiam.*
Exuviæ, *łup skora.*

F A.

Fabrico, vel or, *buduię.*
Fabulor, *baię, plotę.*
Facesso, *ſprawuię nabawiam.*
Facetiæ, arum, *żart.*
Facilis, *łacny snadny.*
Facilitas, *łacnośc powolność.*
Facinus, *niecnota, uczynek.*
Facio, *czynię, ſprawuię.*
Facultas, *dozwolenie, zdolność.*
Fallo, *oſzukiwam, omylam.*
Falx, *śierp, kosa.*
Fama, *sława wieść.*
Famulor, *służę.*
Far, *zboże mąka, żyto.*
Farcio, *natykam, nadziewam.*
Fari, à fatur, *mowić.*
Fas, *słuſzna rzecz.*
Fasces, *urzad,* Fasti, *kalendarz.*
Fateor, *przyznawam.*
Faveo, *ſprzyiam.*

F E F I. F I

Fel, *żołć,* Felix, *ſczęśliwy.*
Femur, *ud* Fenestra, *okno.*
Fenus, *lichwa pożytek.*
Feriæ, & Festum, *święto.*
Fero, *noſzę ćierpię.*
Ferox, *okrutny. zuchwały*
Fides, *wiara.* Fido, *ufam.*
Fidus, *wierny.* Figo, *utykam.*
Filia, *corka.* Filius, *syn,*
Findo, *sczepam.*
Fingo, *zmyślam.*
Finis, *koniec.* Fio, *ſtaię ſię.*
Flaveo, Flavesco, *płowieię.*
Flecto, *naginam,* klękam.
Fleo, *płaczę.* Fletus, *płacz.*
Floccifacio, *lekce ſobie ważę.*
Flos, *kwiat, wybor.*
Fluo, *ciekę, Pochodzę, płynę.*
Fluvius, *rzeka.*

F O.

Focus, *ogniſko.*
Fodico, *ſczypię, ſturſam.*
Fodio, *kopam.*
Fœdus, i, *ſpetny.*
Fœdus, eris, *przymierze.*
Folium, *liſt,* karta.
Fomes, *podniata pobudka.*
Fons, *zrodło, początek.*
Forma, *kſztałt, poſtać, uroda.*
Formido, *ſtrach, broń.*
Fornax, *piec.* Fornix, *ſklep.*
Fortis, *mocny, mężny.*

Fortitu-

Fortitudo, *męstwo*, moc.

FR.

Frango, *łamię, kruszę*,
Frater, *Brat.* (*mywam.*
Fraudo, *zdradzam*, *zatrzy-*
Fraus, *zdrada*, Fremo, *mruczę*
Frendo, *mielę, zgrzytam.*
Frico, *drapię.*
Frigeo, *zimnomi.*
Frigus, *zimno*, Frondis, *gałąz.*
Frons, tis. *czolo wstyd.*
Fructus, *owoc, pożytek.*
Fruor, *zażywam.*
Frutex *krzew, łodygá.*

FV.

Fugio, *uciekam, chronię się.*
Fulcio, *podpieram.*
Fulgeo, *lśknę się*, świecę się.
Fulmē, *pioro*, Fulgur, *błyskanie.*
Fumus, *dym*, Fullo, *pracz.*
Fundo, *leię porażam.*
Fungo, *sprawuię, urząd mam.*
Funus, *pogrzeb*, Fur, złodziey.
Furfur, *otręby*, Fustis, *kiy.*

G.

Garri , *szepcę* , świegoczę.
Gaudeo, *weselę się*,
Gaudium, *wesele.*
Gausape, *gunia*, Gaza, *skarb.*
Gedanum, *Gdańsk.*
Gelu, *mroz.* Gemo. *wzdycham.*
Gener, *zięć*, Genero, *rodzę.*
Generosus, *mężny, zacny.*
Gens, *narod*, Genu, *kolano.*
Genus, eris, *rod. narod.*
Gero, *noszę*, Gigno, *rodzę.*
Gigas, *olbrzym* Glacies, *lod*
Gladius. *miecz*, Glans, *żołądź.*
Glis, *szczurek.*

Glisco, *rostę, szerzę się.*
Gloria, *chwała, sławá.*
Glorior, *wychwalam się.*
Glubo, *skrobię odzieram.*
Glutinum, *kley.*
Gnarus, *świádom, umieiętny*
Gracilis, *cienki, szczupły.*
Gradior, *idę, stąpam.*
Gradus, *stopień*, krok.
Grando, *grad.*
Gratia, *łaská udátność.*
Gratificor, *przysługuię się.*
Gratulor, *winszuię*
Gratus, *wdzięczny. przyiemny*
Gravis, *ciężki, ważny.*
Grex, *trzodá*, Guttur, *gárdło*

H.

Habeo. *mam*, Habito, *mieszkam*
Hac, *tędy*
Hæreo, *więznę.*
Hallucinor, *omylam się.*
Hariolor, *wieszczę, wróżę.*
Hasta, *włocznia*
Haurio, *czerpam*, Hebes, *tępy*
Helluor. *kuflá pilnuię.*
Hepar, *wątrobá*, Herba, *ziele.*
Heres, *dziedzic*, Heri *wczora.*
Hesternus, *wczoráyszy*
Hiberna, orum, *leża żołnierska.*
Hic, *ten*, Hiems, *zimá.*
Hilaris, & us, *wesoły.*
Hippomanes, *morbus equorum*
Hodie, *dziś.*
Homicida, *mężoboycá.*
Honestas, *uczciwość.*
Honestus, *uczciwy.*
Honor, & os, *poczciwość, go-*
Hordeum, *ięczmień*, (*dność.*

Hori-

Horizon, *część świata co oko záyrzeć może do kołá.*
Horr o, horreico. *wzdrygá się.*
Horror, *strach wzdryganie się.*
Hortor, *napominam.*
Hospes, *gość, gospodarz.*
Huc, *sam.* Hulcus, *wrzod.*
Humanitas, *ludzkość.*
Humanus, *ludzki.*
Humerus, *rámię, bárki.*
Humi, *ná ziemi.*
Humilis, *pokorny, podły.*
Humilitas, *pokora.*
Humus, *ziemia, glina.*
Hydropisis, & Hydrops, *pu-*

I.

Iaceo, *leżę gárdzą mną.*
Iacio, *ciskam, rzucam.*
Iaculor, *strzelam.*
Iaculum, *pocisk.*
Ico, *uderzam.* Icon, *obraz.*
Ideo, *dla tego, a przeto.*
Idoneus, *sposobny, grzeczny.*
Idus, *dzień trzynasty Miesiącá.*
Iejunium, *post,* Iejuno, *poszczę.*
Ientaculum, *śniadanie.*
Igitur, *á przeto, więc.*
Ignarus, *nie świadomy.*
Ignis, *ogień,* Ignosco. *odpuszczá.*
Ignoro, *niewiem, nieumiem.*
Illaqueo, *sidlę,* Ille, *on, ow.*
Illustris, *jásny, zacny.*
Imaginor, *myślę*
Imago, *obraz, podobieństwo.*
Imber, *deszcz.*
Imbuo, *uczę, záprawuię.*
Imitor, *násláduię, zmyślam.*
Immunis, *wolny,* Impar, *nierowny.*
Impensa, *nakład.*
Imperator, *Hetman.*
Imperio, *roſkázuię.*
Impertio, *życzę, udzielam.*
Impleo, *nápełniam.*

IN.

In, *ná, w.*
Incipio, *poczynam.*
Inclytus, *sławny.*
Incola, *obywatel.*
Increbresco, *wieść iest, słyszeć.*
Incubo, *leżę.*
Inculco, *przypominam.*
Incunabula, orum. *pieluchá.*
Inde, *z támtąd.*
Index, *wyiawiácz, pálec wtory.*
Indico, as, *pokazuię.*
Indico, is, *obwoływam.*
Indigeo, *potrzebuię.*
Indignor, *gniewam się.*
Indignus, *niegodny.*
Indipiscor, *obeymuię, dostáię.*
Indoles, *dowcip, właſność.*
Induciæ, *przymierze, fryst.*
Induo, *obłoczę, obuwam.*
Ineptus, *niesposobny.*
Iners, *nieuczony, gnusny.*
Infans, *niemowlątko, młody.*
Infantia, *dziecinstwo.*
Inferiæ, *zaduszny obchod.*
Informo, *ćwiczę, uczę.*
Infra, *nád, niżey.*
Inimicus, *nieprzyiaciel.*
Initium, *początek.*
Iniquus, *niesłuszny.*
Inops, *ubogi, niedostáteczny.*
Insidiæ, *zásadzká.*
Insimulo, *potwarzam, udáię źle*
Instar, *nakształt.*
Instituo, *nauczam, postánawiá*

Insto, *nástępuię, nalegam.*
Instruo, *gotuię, záprawiam.*
Intelligo, *rozumiem.*
Inter, *między ná.*
Internus, zatkorny.
Interdum, *podczas.*
Interest, *natym mi, do tego mi.*
Interpres, *wykładacz tłumacz*
Interpretatio, *wykład słow.*
Interpretor, *wykładam.*
Ipse, *sam* is, iste, *ten.*
Intra, *wewnątrz.*
Ita, *tak*, iter, *droga.*

I V.

Iubar, *promień.*
Iubeo, *roskazuię.*
Iucundus, *przyiemny, miły.*
Iudex, *Sędzia.*
Iugerum, *stáię, morg roli.*
Iuglans, *orzech włoski.*
Iungo, *złaczam, sprzęgam.*
Iurgo, *swárzę się.*
Iuro, *przysięgam.*
Ius, *Práwo, sąd, polewka.*
Iusjurandum, *przysięgá.*
Iusta, orum, *obrząd, obrok.*
Iustitium, *sądow wywołánie.*
Iustus, *sprawiedliwy.*
Iuvenis, *młody.*
Iuventus, *młodość, młodź.*
Iuvo, *pomagam.*
Iuxta, *wedle zaraz.*

L.

Labesco, *słabieię.*
Labor, *upadam, lecę.*
Labor, oris, *praca robota.*
Lac, lactis, *mleko.*
Lacrymo, *vel* or, *płaczę.*
Lacus, *iezioro, staw.*

Lædo, *obrażam, przymawiam.*
Lætor, *weselę się.*
Lambo, *liżę pię łepcę.*
Lampas, kaganiec, *pochodnia.*
Langveo, langvesco, *gnuśnieię.*
Largior, *daię, daruię.*
Lateo, *kryię się, taię się.*
Later, *cegła*, Latus, *szeroki.*
Latus, eris, *bok, strona,*
Laurus, *drzewo bobkowe.*
Laus, *chwała,*
Læa, & Leæna, *lwica.*
Lebes, *Kocieł panew.*
Legio, *usiec. chorągiew.*
Lego, *czytam, zbieram.*
Legumen, *iárzyna.*
Lemures, *strachy nocne.*
Lenocinor, *pobłaiam.*
Lens, dis, *gnida.*
Leo, *lew.* Leopolis, *Lwow.*
Leopárdus, *lampart.*
Lepor, os, *przyiemność.*
Lepus, *záiac,*
Levo, *podnoszę, ulżywam.*
Lex *ustáwa práwo, zakon.*

L I.

Liber, bri, *księga, łyko.*
Liber, liberi, *wolny.*
Liberalia, orum, & um, *mięsopust.*
Liberi, *dzieci.* Libet, *lubię.*
Libra, *funt.* Licet, *godzi się.*
Lien, *śledziona.*
Ligneus, *drzewiány.*
Lignum, *drzewo.*
Ligo, *wiążę, zawięzuię.*
Limen, *prog.*
Limes, *granica, miedza.*
Lingo, *liżę*, Linquo, *opuszczam.*

Lis

Lis, zwada, swar.
Literæ, list, nauka.
Littus, oris, brzek, ląd.
Livonia, Inflanty.
Lixivium, ług.

LO, LV.

Locuples, bogaty.
Locus, mieysce.
Lodix, kołdra.
Longinquus. daleki, odległy.
Longus, długi.
Loquor, mowię, powiadam.
Luceo. swiecę. 2. n.
Lucerna, lampa, laternia.
Lucror, zyskuię, 1. d.
Ludo, igram, szydzę.
Lugeo, płaczę, żałuię.
Lumen, swiatłość.
Luo, omywam.
Lupus, wilk, szezuka, 2. m.
Luter, eris, wanna,
Lux, swiatło, dzień.
Luxuria & es, cielesność.
Lynx, ostrowidz.

MA.

Magnificus, Wielmożny.
Magnus, wielki.
Majestas, wspaniałość.
Maledicus. uszczypliwy.
Malevolus, nieżyczliwy.
Malus, zły, maszt, iábłoń.
Manceps, rękoymia.
Mando, rozkazuię.
Maneo, mieszkam, trwam.
Manes, dusza.
Mago, partacz, wendetarz.
Manubiæ, łup.
Manus, ręka, woysko.

Mare, Morze.
Margo, brzeg.
Marmor. marmur,
Martyr, Męczennik,
Mas, mężczyzna, samiec.
Mastix, bicz, Mater, matka.

ME.

Mecum, zemną.
Medeor, leczę, goię.
Mel, miod, Melos, spiewanie.
Memini, pamiętam.
Memor, pamiętny.
Memoria, pamięć.
Mens. myśl.
Mentior, kłamam.
Merces, zapłata.
Mercor. kupuię.
Mereo, & or, zasługuię się.
Merges, snop.
Meridies, południe.
Metior, mierzę.
Metor, rozmierzam.
Metuo, boię się.

MI.

Mico, lsknę się.
Miles, Zołnierz, woysko.
Mille, tysiąc. Milliare, mila.
Minæ groźba.
Minor, groźę.
Mirificus, dziwny.
Misceo, mieszkam, rostwarzam.
Miser, nędzny.
Misereor, lituię się, użalić się.
Mitto, posyłam, puszczam

MO.

Modus, mierność, sposob.
Mœchor, cudzołożę.
Mœnia, um, mury.

Mœreo,

Mæreo, *smęcę się.*
Molestus, *przykry.*
Moly, *smagliczka,* herba.
Moneo, *upominam.*
Monile, *noßenie drogie.*
Mons, *gora.*
Morior, *umieram.*
Moror, *mießkam, báwię się.*
Mors, *śmierć.*
Mos, *zwyczay.*

MV.

Mulceo, *głaßczę.*
Mulgeo, *doię.*
Mulier, *niewiáśta.*
Multiplex, *rozmáity.*
Multiplico, *rozmnażam.*
Multo, as, *karzę.*
Multus, *wielki w liczbie.*
Munero, & or, *dáruię.*
Munia, orum, *powinność.*
Munificus, *ßczodrobliwy.*
Munus, *dar, powinność.*
Murmur. *ßemranie.*
Mus, *myß.*
Mutuo, *pożyczam komu.*
Mutuor, *pożyczam u kogo.*

NA. NE.

Nam, námque, *co, álbowiem.*
Nanciscor, *dostáię.*
Nascor, *rodzę się.*
Nata, *corka,* Natio, *narod.*
Natrix, *wąż wodny,*
Nauci, *fraßka, ladaco.*
Navis, *okręt.*
Ne *áby, nie,* Nec, *áni.*
Neco, *zabijam, trácę.*
Nectar, *napoy słodki.*
Necto, *zwięzuię.*
Nefas, *niegodna rzecz.*
Nefrens, *ośełek.*
Negligo, *zániedbywam.*
Nemo, *nikt,* Nemus, *gay.*
Neo, *przędę.*
Nepentes, *oman.*
Nepos, *wnuk, synowiec.*
Nepris, *wnuczka.*
Nequam, *zły, nic dobrego.*
Neque, *áni,* Nequeo, *niemogę.*
Nescio, *niewiem, nieumiem.*
Neuter, *ani ten, áni ow.*

NI.

Ni & nisi, *iesli, nie.*
Niger, *czarny.*
Nigredo, *czarność.*
Nihil, *nic,* Nihili, *ládáco.*
Nimium, *áż nazbyt.*
Ningit, *śnieg pada.*
Nitor, *usiłuię, polegam.*
Nix, *śnieg.*
Nomen, *imię, sława,*
Nosco, *znam,* Noster, *náß.*
Nostras, *ziomek.*
Nota, *znak.*
Novi, *wiem, znam.*
Novissimus, *ostátni.*
Nox, *noc, zámießanie.*

NV.

Nubes, *obłok.*
Nubo, *idę zá mąż.*
Nudo, *obnażam, odźieram.*
Nudus, *nagi.*
Nugæ. *bayki bałamuctwo.*
Nugor, *plotę, baię.*
Numerus, *liczba.*
Nundinæ, *iarmark.*
Nuptiæ, *wesele, gody.*
Nupturio, *chcę iść zá mąż.*
Nux, *orzech.*

O

Ob, *dla, o co. koło.*
Obex, *zaporá. zawádá.*
Oblector, *ćießę się, lubię.*
Obligo, *obowięzuię.*
Obliviscor, *zápamiętywam.*
Obsecro, *proßę.*
Obsequor, *posługuię.*
Obses, *zákładnik.*
Obsoleo. obsolesco, *ustaię. wywietrzeć.*
Obstringo, *záwięzuię.*
Occidens, *zachod-*
Occiput, *tył głowy.*
Occultus, *skryty potáiemny.*
Octo, *ośm*, October, *Páźdźier[nik.*
Ocyor, *prędzi.*
Ode, *śpiewánie.*
Odi, *nienáwidzę.*
Odoror, *wącham czuię.*
Offero, *ofiáruię. nábawiam*
Officium, *uczynność. powinność.*
Oleaster, *oliwá leśna.*
Olus, *ogrodna stráwá.*
Omen, *znák, otuchá.*
Ominor, *prorokuię.*
Omnipotens, *wßechmocny*
Onero, *obćiążam.*
Onus, *ćiężar*, Onustus, *pełen.*
Operor, *robię. czynię.*
Opes, *bogáctwá. máiętność.*
Opinor, *mniemam.*
Opitulor, *rátuię.*
Oportet, *potrzeba.*
Optimates, *Pánowie przedni.*
Operior, *czekam*
Opus, *robotá, dźieło.*
Orbis, *świát, talerz.*
Ordior, *poczynam.*
Ordo, *porządek, stan.*
Orior, *wschodzę, rodzę się.*
Osculor, *cáłuię.*
Ovile, *owczarnia.*
Ovis, *owcá.*
Ovo, *tryumfuię, krzyczę.*

P A.

Pabulor, *páſę się.*
Paciscor, & pago, *umawiam się*
Palatinides, æ. *Woiewodźic.*
Palmes, *látorośl winna.*
Palor, aris, *błakam się.*
Palus, udis, *bágnisko.*
Pampinus, *list winny.*
Pando. *otwieram.*
Pango, *wybiiam, wtykam.*
Panis, *chleb.*
Papaver, *mák.*
Par, *rowny, pará.*
Parabilis, *łácny do nábyćia.*
Parasceve, *Wielki Piątek.*
Paratus, *gotowy, dostarni.*
Parco, *przepuſzczam skępię.*
Parens, *Rodźić.*
Pareo, *posłuszny iestem.*
Paries, *ściana.*
Pario, is. *rodzę, nábáwiam*
Pars, *część, stroná.*
Particeps. *uczestnik.*
Partior, *dźielę*, Parum, *trochę.*
Parvus, *máły.*
Pascha, *Wielkanoc.*
Pasco, *páſę, karmię.*
Pater, *Oćiec.*
Patior, *ćierpię, znoßę*
Paveo, *boię się.*
Pavo, & us, *paw.*
Pauper, *ubogi.*
Pax, *pokoy.*

PE.

P E.

Pecten, *Grzebień.*
Pecto, *czeβę,* Pectus, *pierśi.*
Peculor, *kradnę co, Rzeczy.*
Pecus, *bydlę, bydło.*
Pedamen, *tycz.*
Pedes, itis, *piechotá, háyduk,*
Pedester, *pieβo, pieβy.*
Pedo, *βpetnie kádzę, kurzę.*
Penates, *dom.*
Pendeo, *wiβę.*
Pendo, *ważę, karza mię.*
Penes, *wedle, przy nim.*
Pentecostes, *Swiatki.*
Penus, *βpizárniá.*
Penus, & um, *βpiża.*
Per, *przez, dla.*
Præcello, *przerazam.*
Percontor, *bádam śię.*
Percutio, *uderzam, biję.*
Perdix, *kuropátwá.*
Perennis, *wieczny.*
Periclitor, *odważam śię.*
Perlego, *przeczytáć co.*
Perosus, *nienáwidzacy.*
Perpetior, *wyćierpieć.*
Pertinet, *przynależy.*
Pervigil, *czuyny.*
Pes, *nogá βtopá.*
Pessundo, *wniwecz obracam.*
Peto, *proβę, zmierzam.*

P. H, *P, I, P, L,*

Phalanx, *rotá.*
Phasellus, *łodź.*
Phrásis, *βposobł mowienia.*
Piger, *leniwy.*
Piget, *lenię śię.*
Pignus, *zadátek, upominek.*
Pingo, *máluię, zdobię.*
Pinso, *tłukę, piekę chleb.*
Piper, *pieprz,* Piscis, *rybá.*
Pius, *pobożny,* Pix, *smołá.*
Placeo, *podobam śię.*
Plagæ, *sieć.*
Plango, *nárzekam, płáczę.*
Platanus, *iáwor.*
Plaudo, *kláskam rękomá.*
Plebs, *Poβpolstwo.*
Plenus, *pełen, cáły.*
Plico, *składam, przeginam.*
Pluit, *deβcz pada.*
Plurimum, *często wielce.*
Pneuma, *duch.*

P O.

Pœnitet, *żal mi.*
Pollex, *pálec wielki.*
Polliceor, *obiecuię.*
Polypus, *βtonog.*
Pomus, *iábłoń.*
Pondo, *wagá, funt.*
Pondus, *ćiężar.*
pons, *zákim, pozad.*
pono, *kłádę, βtáwiam.*
pons, *most.*
poples, *podkolánek.*
populo, & or, *pustoβę.*
possum, *mogę zdrowem.*
post, *po, pozad.*
postea, *potym.*
posteaquam, *skoro.*
posteri, *Potomkowie.*
postquam, *skoro.*
postridie, *názáiutrz.*
postulo, *żadam, domagam śię.*
potestas, *moc, pánowánie.*
potior, iris, *otrzymáć co doβtá.*
poto, *nápiiam śię.*

(ięś

P R.

P R.

Præ, *dla, od.*
Præbeo, *czynię pokázuię ſię.*
Præcedo, *uprzedzam.*
Præcello, *przodkuię.*
Præceps *ſkwápliwy, nagly.*
Præcordia, *wnętrzności.*
Præcox, *ránny rychły.*
Præcurro, *wyścigam, kogo.*
Prædo, *rozboynik.*
Prædor, *rozbijam.*
Præeo, *uprzedzam.*
Prænomen, *przezwiſko.*
Præpes, *prędki.*
Præs, *dis rękoymia.*
Præſepe, *żłob, ſtáynia.*
Præſes, *przełożony.*
Præſto, as, *dáię, dokázuię.*
Præſtolor, *czekam.*
Præſum, *ieſtem przełożony.*
Præter, *oprocz.*
Prandeo. *obiáduię.*
Praxis, *dźiałánie, czynienie.*
Preces, *prozbá.*
Precor, *proſzę, życzę.*
Prehendo, *porywam, uymuię.*
Premo, *tłoczę, náćieram.*
Presbyter, *Kápłan.*
Pridie, *dźień przed tym.*
Primitiæ, *pierwiaſtki.*
Primordia, orum, *poczatek.*
Primores, *przednı Pánowie.*
Primus, *pierwſzy.*
Princeps, *przednie Kśiażę.*
Privo, *pozbáwiam.*
Pro, *za, dlá wedlug.*
Proconſul, *namieſtnik Burmiſtrza.*
Procul, *dáleko.*
Profano, *gwałcę.*
Proficiſcor, *iadę.*
Proles, *płod, potomek.*
Promo, *dobywam, mowię.*
Propagor, *krzewię ſię.*
Prope, *wedle, niedáleko.*
Proprius. *włáſny.*
Proſum, *pomagam.*
Provoco, *wyzywam.*

P S P V.

Pſallo, *gram, ſpiewam.*
Puber, *młody.*
Pudet, *wſtyd mię.*
Puer, *dźiecię chłopiec.*
Pugil, *ſzermierz.*
Pugio, *puynał.*
Pulex, *pchłá.* Pulvis, *proch.*
Pumex, *kámień, opoká.*
Pungo, *kolę, tykam.*
Pus, *ropá.*
Puto, *mniemam.*
Pyramis, *słup.*
Pyropus, *rubin.*
Pyrus, *gruſzká drzewo.*
Pixis, *puſzká, słoiek.*

Q V A.

Quâ, *ktorędy.*
Quadraginta, *czterdźieśći.*
Quadrupes. *bydlę, czwornogie.*
Quæro, *ſzukam, pytam.*
Qualis, *iáki.*
Quam, *niż, im, iáko.*
Quamobrem, *przeto, dla tego.*
Quamvis, *acz.*
Quamdiu, *iák długo.*
Quando, *kiedy.*
Quanquam, *acz aczkolwiek.*
Quanti, *zá co ták drogo.*
Quanticunque, *zá co, zá to.*
Quantivis, *idem,* Quanto, *tym.*

Quan-

Quantus, *Ili, iak wielki:*
Quapropter *prze toz, dlaczego.*
Quare, *czemu, á przeto.*
Quasi, *Iak, iákby.*
Quatenus, *ile, poki.*
Quatio. *trzesę, potrząsam.*
Quatuor, *czitery.*
Quatuordecem, *czternaście.*

QVE, & QVI.

Que, *I.* Queo, *mogę.*
Quercus, *dab.*
Queror, *uskarzam się,*
Qui, *ktory.* Quia, *bo, że.*
Quicunque, *ktorykolwiek.*
Quid, *co, coż. czemu.*
Quies. *pokoy, wczas.*
Quiesco, *odpoczywā, przestáię.*
Quilibet, *kázdy.*
Quindecim, *pietnaście.*
Quinquaginta. *pięcdźiesiąt,*
Quinque, *pięć.*
Quinquies, *pięćkroć.*
Quippe, *abowiem, bo,*
Quis, *ktoz,* Quisque, *kázdy.*
Quivis, *ktokolwiek.*

QVO,

Quo, *dokad im.*
Quocirca, *á przeto.*
Quod, *że iże.*
Quomodo, *iáko.*
Quoniam, *poniewaz.*
Quoque, *tez.*
Quorsum, *w ktora stronę, ná co.*
Quod, *ták wiele.*
Quotus, *ktory w rzędźie.*

RA.

Radicor, *korzenię się.*
Radix, *korzen, poczatek.*
Rado, *oskrobuię, golę*

Rapio. *porywam.* (*czyią*
Ratio, *rozum, wzglad prz*
Ratis; *trafta.* Ravis *chrap.*
Reciproco, *wzad się obracam*
Recito, *czytam ná pamięć,*
wiádam przywodzę.
Recordor, *pámietam, wspom*
Recreo, *ciesę, pośilam.* (*na*
Reddo, *oddáię, wracam.*
Redeo, *wracam się.*
Redoleo. *pachnę, tracę.*
Redux, *wrácáiacy, się.*
Refero, *odnoszę, oddáię*
Refert, *nátym ini, do tego m*
Regimen, *rząd.*
Regio, *Kráina.*
Regula. *ustáwá, linia, prawid*
Reijcio, *odrzucam odbiiam.*
Relinquo, *opuszczam, zostawi*
Reliquiæ, *ostátki, kośći.*
Remex, *flisnik.*
Reminiscor, *wspominam.*
Ren, *nerká.* Renuo *odmawiam*
Reor, *mniemam, rozumiem.*
Reperio. *nayduię.*
Repetitio. *powtárzánie.*
Repeto, *powtarzam odyskuię.*
Repetundæ, *zdzierstwo ná urzę*
Repleo, *nápełniam.* [*dźie.*
Reporto, *odnoszę.*
Reposco, *upominam się.*
Repotia, orum, *poprawiny.*
Reprehendo, *gánię.*
Reprimo, *wstręt czynię.*
Requies, *odpocznienie.*
Res. *rzecz, spráwá.*
Resarcio, *nagradzam.*
Reses, idis, *proznuiacy.*
Resido, *tęchnę, upadam ná dol.*

Resisto.

Resisto, opieram się. (gnię.
Respondeo, odpowiadam, odsłu.
Respublica, Rzeczpospolita.
Respuo, odrzucam.
Restio, Powroźnik.
Restis, powroz. Rete, sieć.
Reverto & or, wracam się.
Rex, Krol,
Rhetor, Krásomowcá.
Rhinoceros, nosorożec.

RI & RO.

Rideo, śmieię się.
Rigeo, martwieię.
Ringor, eris, dąsam się, wár-
Rixor, swarzę się. [czę.
Robur, dąb moc.
Rodo, gryzę; przymawiam.
Rogito, często proszę.
Rogo, proszę, pytam.
Ros, rosá. Rosa, rożá.

R V.

Rubeo, & sco, czerwienieię się.
Rudens. liná Rudis, prosty.
Rudo, ryczę. Rudus, gruz.
Rumpo, rwę, urywam
Ruo, upadam, wypadam,
Rus, wieś, grubiaństwo,
Russia, Ruś.
Rusticor, ná wśi sobie mieszkă.

S A.

Sal, sol, mądrość, żart.
Saleo, skácze.
Sallio, & sallo, solę, násalam.
Saluber, zdrowy, dobry ná co,
Salve, witay.
Salus, zdrowie zbáwienie.
Sancio, stánowię zakázuię.
Sandix, szarłat ziele.
Sangvis, krew, rod,

Sapiens, mądry.
Sapio, mam rozum, tracę.
Saphyrus, szafir.
Sarcio, łatam, naprawiam ná-
gradzam.
Sartor, Krawiec gracownik.
Satago, pieczołuię, uwiam się.
Satelles, Halabartnik.
Satisdo, ręczę, waruię.
Satur, nasycony, pełen.
Saturo, násycam.

S C.

Scabo, drápię.
Scalpo, strugam, dłubię, ryię.
Scando, wstępuię.
Scelus, grzech wielki.
Schisma, odszczepieństwo.
Scholion, wykład.
Scindo, siekę. kraię, rąbam.
Scio, wiem umiem.
Scipio, kostur.
Sciscitor, pytam się, bádam się.
Scisco, stánowię, chwalam,
Scobs, trocina.
Scomma, szyderstwo.
Scopæ, miotłá.
Scorpio, Niedzwiadek,
Screo, charcham.
Scribo, piszę. Scrobs, doł.
Scrutor, szperam, mácam.
Sculpo, strugam, ryię.

S E.

Seco, siekę, rzerzę, rabię.
Sector, idę zákim,
Secum, z sobą.
Secundus, wtory, szczęśliwy.
Securis, siekierá. Sed, ale.
Sedecim, szesnaście.
Sedeo, siedzę.

Seges, *zboże, powod.*
Semen, *náśienie, plemię, rod.*
Semis, *pol, druga część.*
Senectus, *stárość.*
Senex, *stáry, stárußek.*
Sentio, *czuię, rozumiem.*
Sepelio, *chowam zmárłego, zátraczam.*
Sepio, *grodzę, obwodzę.*
Seps, *pádálec, iáßczurká, płot:*
Septem, *śiedm.*
Septimus, *śiodmy.*
September, *Wrzesień.*
Septuaginta, *śiedmdźieśiat,*
Sequor, *idę zákim, násláduię.*
Sermo, *mowá.*
Sero, *śieię, sadzę.*
Serpens, *gádźiná, wąż.*
Serpo, *czołgam się, ßerzę się.*
Seu, *ábo,* Sex, *ßeść.*
Sexaginta, *ßeśćdźieśiat.*
Sextus, *ßosty.*

S I.

Sic, *iezeli, choćby,* Si, *ták,*
Sido, *sádowię, pogrążam się.*
Sidus, *gwiazdá.*
Sileo, *milczę.*
Silex, *krzemień.*
Similis, *podobny.*
Simplex, *prosty, poiedynkowy.*
Simulac, simul, skoro.
Sinapi, *gorczycá.*
Sinciput, *głowy część pierwßa,*
Sindon, *prześćieradło.*
Sinè, *bez.*
Sinister, *lewy, nießczęśliwy.*
Sino, *dáię pokoy.*
Siquidem, *poniewaz.*
Sisto, *stáwiam, wystáwiam.*
Sitio, *prágnę,* Sitis, *prágnienie.*
Sivè, *ábo, bądź.*

S. O.

Socer, *świekier.*
Socors, *gnuśny, nieśmiały.*
Socrus, *świekra.* Sol, *Słońce.*
Soleo, *mam ten zwyczay.*
Solor, *cießę.*
Solvo, *płácę, wyzwalam.*
Solus, *sam ieden.*
Sono, *brzmię pukam.*
Sons, *winny.*
Sorbeo, *sarkam, pozeram.*
Soror, *śiostra,* Sors, *los,*
Sortior, *obieram, losem.*
Sospes, *Zdrowy.*

S P.

Spadix, *ćisáwy.*
Spado, *wałách.*
Spargo, *pryskam, rozrzucam.*
Spatior, *przeiezdzam się.*
Species, *postáć, piękność.*
Speculor, *przypátruię się,*
Specus, *iáskinia.*
Sperno, *gárdzę, pogardzam.*
Spinter, *armilla genus, quo mulieres utebantur.*
Splen, *Sledźioná.*
Spolio, *łupię, odeymuię.*
Spondeo, *ręczę, obiecuię.*
Sponsalia, *zrękowiny.*
Sponte, *dobrowolnie, chcąc.*
Spuo, *pluię.*

S T.

Stannum, *Cyná.*
Statuo, *stánowię mniemam.*
Status, a, um, *opisany.*
Status, ûs, *stan, postáwá.*

Stelli

gnie ﬁlio, *krzeczek.*
rcus, *gnoy.*
rno, *ście lę, obálam.*
pes, *słup, pniak.*
miał os, *iálmużná,*
Słonc pulór, *umawiam się,*
ay ps, *látorośl, krzew, rod, pokolenie.*
m. *stoię, polegám.*
machor, *gniewam się.*
rideo, *skrzypię trzęsczę.*
rgil, *grzebło.*
am, ingo, *ściskam, zwięznię.*
os, nx, *strásydło.*
no, *buduię, kuię.*
ideo, *uczę się.*
idiosus, *chciwy, życzliwy.*
ylus, *ćwiczenie, w pisaniu.*

S V.

zuca adeo, *rádzę, námawiam.*
ię. avior, aris, *cáluię.*
c. avis, *łágodny, smáczny.*
, b, *ná, pod, koło*
(bdo, *poddáię, podrzucam.*
dzam bduco, *umykam, uymuię-*
uo m beo, *podchodzę.*
ber, eris, *korek, drzewo.*
bjaceo, *leżę pod, podlegam.*
ę. bigo, *podbiam, pod moc.*
ię. bijcio, *poddáię podkładam.*
bito, *nagle, záraz.*
hcan bjugo, *podbiiam pod moc.*
bjungo, *przydaię.*
blimis, *wysoki, wspániały.*
bmergo, *topię zátapiam.*
nam bminiftro, *dodáię.*
bmoveo, *odpycham, odsadzá.*
wá. boleo, *dorozumiewam się zalata mię co.*
Stelli

Subscribo, *podpisuię, poświadczam.*
Subscus, *śpaga,*
Subsellia orum, *łáwki.*
Subsequor, *idę zá kim.*
Subsideo, *zostáię się.*
Subsido, is, *ustáię.*
Subsidior, *posiłkuię.*
Subsilio, *podskákuię.*
Substituo, *ná to mieysce stáwiá*
Subter, *podspod, podczym.*
Subterfugio, *chronię się.*
Subtraho, *uymuię, krádnę.*
Subvenio, *rátuię, pomagam.*
Subvereor, *obawiam się trochę.*
Suburbium, *przedmieście.*
Succedo, *nástępuię.*
Succendo, *zapalam, pobudzam.*
Succenseo, *gniewam się.*
Succumbo, *ustáię.*
Succurro, *rátuię, podbiegam.*
Sudes, & is, *kół, tycza.*
Sudo, *pocę się, prácuię.*
Sueo, *zwykłem co czynić.*
Sufficio, *dodáię wydołać.*
Suffragium, *pomagánie zá kim.*
Suffragor, *pomagam zá kim.*
Suggero, *przypominam, dodáię.*
Suggerundia orum, *obdách.*
Sugillatio, *przygáná.*
Sugillo, *uwłaczam, szczypię.*
Sugo, *ssę.* Sui, *się.*
Sulcus, *brozdá.* Sulfur, *śiárká.*
Sum, *iestem.*
Summitto, *zniżam, náchylam.*
Summoperè, *bárdzo.*
Summus, *naywyższy.*
Sumo, *biorę, przyczytam.*
Suo, is, *szyię.*
Supellex, ctilis, *sprzęt, domowy.*

Super, *na, nad, o.*
Superaddo, *przydáię,*
Superbia, *pycha,*
Superbus, *pyßny.*
Superficies, *powierzchność.*
Superior, *wyżßy, ſtarßy.*
Supero, *przewyżßam.*
Superſedeo, *przeſtáię, zánie-dbywam.*
Superſtes, *żywy, pozoſtały.*
Superſum, *pozoſtaię.*
Supervacuus, *zbytni, prożny,*
Supervenio, *nadchodzę.*
Supinus, *wznak leżący, gruby.*
Suppedito, *dodaię, nakładam*
Suppetiæ, *pomoc, poślek.*
Suppleo, *na to mieyſce ſtawiam.*
Supplex, *pokorny, upadaiacy.*
Supplico, *proßę, upadam do nog*
Suppono, *pokładam,*
Supprimo, *tłumię.*
Supra, *ná, nad,*
Supremus, *naywyżßy.*
Surgo, *wſtaię, wſtáwiam ſię.*
Surripio, *kradnę, porywam,*
Sus, *Swinia.*
Suſcipio, *przyimuię,*
Suſcito, *pobudzam, porußam,*
Suſpendo, *zawießám, obieśić,*
Suſpicio, *podeyźrzenie,*
Suſpicor, *mam podeyźrzenie.*
Suſtineo, *zatrzymawam.*
Suſtollo, *unoßę, podnoßę.*
Sutor, *Swieć.* Suus, *ſwoy.*
Sycophanta æ, *frant, ßalbierz*
Syllabizo, as, *ślabizuię.*
Sympathia, *iednakiey przyro-dzenie.*
Synodus, *ziazd,*
Syrma, tis, *rucho, ßata, długa.*

T A.

Taberna, *karczma, bu-*
Taceo, *milczę.*
Tædet, tædeſcit, *tęſk-*
Talaria, orum, *obow,*
Talio, *oddanie wet, za*
Talis, *taki,* Talpa, *kr-*
Tam, *tak, barzo.*
Tamen, *wßakże.*
Tamenetſi, tametſi, *a-*
Tandem, *wzdy, kiedy*
Tango, *dotykam, trafi-*
Tanti, *za tyle,* Tantò.
Tantoperè, *ták bardzo*
Tantùm, *tylko, tylo.*
Tantus, *tylki, ták wiel-*
Tantundem, *tyleż.*
Tapes, etis, *kobierzec.*
Tardè, *nierychło, pozn-*
Tardus, *pozny, nierychły*
Tartara, orum, *piekło.*
Taxo, *ßácuię, obmawiam*

T E.

Tecum, *z tobą.*
Teges, etis, *rogożą.*
Tegmen, *zasłona, na-*
Tego, *zákrywam, táię.*
Tellus, *ziemiá.*
Temo, *dyßel.*
Tempe, *weſołe powẓrenie*
Tempus, *czás,* ſkron.
Tenax, *ſkapy, śćisły.*
Tendo, *poſtępuię, ciągnę*
Tenebræ, *ciemność.*
Teneo, *trzymam, znam*
Tener, *młody, słaby.*
Tenuis, *ćienki, ubogi.*
Tenus, *pory, tylko, do.*
Ter, *trzykroć.*

Terr

es, eris, *gładki.*
go. *ucieram, chędożę.*
gus, ſkora *zdárta.*
m-s, tis, *gáłąź.*
mi o. *kończę.*
mo, *drżę.*
o, *trę, trawię.*
tius, *Trzeći.*
untius, *piniadz.*
gua, *knieiá, zarośl.*
tis, *świádek.*
tor, aris, *świádczę.*
cto. *Niemiec.*
o, *tkę. wiję, plotę.*
ma, *máterya, początek.*
ocles, *Bogusław.*
odorus, *Bogdan.*
ophilus, *Bogumił.*
orema, *rozważánie.*
ſaurus, *ſkarb.*
rax, *káftan, pierśi.*
s, ris, *kadźidło.*
icen, *ſurmacz.*
ieo, *boię śię,* Timor, *boiaśń*
go, *ſarbuię. napuſzczam.*
o, *młodźik, nowotny, świeżo na naukę. dany.*
ocyniū, *początek, ćwicżenie.*
o, *głownia. bez ogniá.* (*nie*
o, *podnoſzę, zagubiam.*
eo, *golę, ſtrzygę. gryzę.*
itru, & us, *grom.*
io, *gromię. brzmię.*
cular, *práſá.*
queo, *kręcę náginam.*
ques. & is, *łáńcuch złoty.*
reo, *piekę, ſmażę. wędzę.*
ris, *głownia z ogniem.*
t, *tyle, ták wiele.*

Totiden, *tyleż.*
Toties, *tylekroć.*
Totus, *cały wſzytek.*

T R.

Trabs, *tram bálka.*
Trado, *podáię, wydáię.*
Tradux *latorosl.*
Tragœdia, *burda.*
Traho, *ćiągnę, wlekę.*
Trames, *ściesżka.*
Trans, *zontſtronę.*
Trecenti, æ. a *trzyſtá.*
Tredecim, *trzynaśćie.*
Tremo, *drżę. boię śię.*
Trias, *Troyca, Troyká.*
Tribunal. *Sąd Trybunał.*
Tribuo, *dáię dozwalam.*
Tribus, *pokolenie.*
Tricæ, *trudność, mátaniná.*
Tridens *o trzech zębách.*
Triduum, *Trzydni.*
Trifaux, *o trzech paſzczekách.*
Trifur, *árcyzłodźiey.*
Triginta, *trzydźieśći.*
Trilix, *we trzy nići cwelich.*
Tripes, & us, *o trzech nogách.*
Triplex, *troiaki.*
Trudo, *pcham, tracam.*
Trux, *ſrogi, okrutny.*

T. V.

Tu, *Ty.*
Tuber, *grzyb, guz.*
Tubicen, *Trębacz.*
Tueor, *bronię, opátruię.*
Tum, *w ten czas.*
Tundo, *tłukę. uderzam.*
Turba, *tłum, kupa.*
Turbo, *wicher, kraglicá. cygá,*
Turpis, *ſpetny, ſproſny.*

Turris, *Wieża.*
Turtur, is, *synogarlica.*
Tussis, *kaszel.*
Tutus, *bespieczny.*
Tuus, *twoy.*
Tyrannis, *tyraństwo.*
Tyras, æ, *Dniestr,*

V A.

Vacat, *wolny, czás, łátwo.*
Vaco, *proznuię báwię się czym*
Vacuus, *prozen, czczy.*
Vado, *idę.*
Vador, aris, *biorę rękoymia.*
Vagor, *przechodzę się hultáię. się.*
Vagus, *hultay, błąkaiący się.*
Valachia, *wołoska ziemiá.*
Valedico *żegnam się, opuszczam.*
Valeo, *zdrowem, ważę.*
Valetudo, *zdrowie.*
Vallum, *wał.* Valor, *cená.*
Valvæ, *drzwi.*
Vanitas, *prozność, niestátek.*
Vanus, *opałká.*
Vapulo, *bita mię.*
Varius, *rozmáity. pstry.*
Varix, *żyła ociekła.*
Vas, vadis, *rękoymia.*
Vas, vasis, *statek.*
Vasto, *pustoszę.*
Vastus, *szeroki, wielki.*
Vates, *Prorok.*
Vaticinor, *prorokuię.*
Vber, *żyzny, pełny. obfity.*
Vber. *piersi.* Vbertas, *żyzność,*
Vbi, *gdzie, skoro, gdy.*
Vdo, *kapéie.* Vdus, *mokry.*

V E.

Vel, I, *ábo.*

Vecors, *głupi, szalony.*
Vectigal, *dohod, cło.*
Vectis, *drąg, powerek.*
Vecto, as, *wożę.*
Vector, *Furman.*
Vectura, *fura, wieżbá.*
Vegetus, *obrotny. czerstwy*
Vehemens, *popędliwy, ostry*
Vehementer, *bárdzo.*
Veho, *wiozę,* vel, *ábo,*
Veles, itis, *Kozak.*
Velito, *uganiam się.*
Vellico, as, *szczypię, obm*
Vello, *rwę; skubię.*
Vellus, *runo, wełná.*
Velo, as, *zásłaniam, zák*
Velox, *prędki,* Velum, *zá*
Vendo, *przedáię.*
Venefica, *czarownica.*
Veneficus, *czarownik.*
Veneno, as, *truciżna náp*
Venenum, *iad, truć żna.*
Veneo, *przedaia mię.*
Venerabilis, *uczciwy.*
Veneror, *czczę, chwalę*
Venio, *przychodzę, przyię*
Venor, *łowię, chwytam.*
Venter, *brzuch żywot.*
ventus, *wiátr.*
Vendo, *przedáię.*
Venus, *ozdobá, cielesność*
Ver, *Wiosná.*
Vereor, *obawiam się.*
Vergo, *nachylam się.*
Veritas, *prawdá*
Vermis, *robak.*
Vernaculus, *swoyski, do*
Verò. *záś, á.*
Verro, *umiátam.*

Vert

Vertex, *wierzch.*
Verto, *obracam, odmieniam.*
Veru, *rożen*, Vervex, *skop.*
Verùm, *ále, lecz.*
Verum enimverò, *ále iednák.*
Verumtamen, *iednákże.*
Verus, *prawdziwy.*
Vescor, *pożywam, iem.*
Vesperæ, *wieczor, wieczorny.*
Vesperæ, *nieszpor.*
Vespertilio, *Nietoperz.*
Vespillo, *Grubarz.*
Vester, *wász.*
Vestigium, *ślad, stopá.*
Vestio, *odziewam, obłoczę.*
Vestis, *odzienie, száta.*
Vestras, *wászyniec.*
Veto, *zákázuię, zábrániam.*
Vetus, *dawny, stáry.*
Vexamen, *nágabánie.*
Vexillum, *choragiew, znák.*
Vexo, *nágabám, draźnię.*

V I.

Via, *drogá, sposob.*
Vibex, *dęgá, uderzenie.*
Vices, *koley, przemiány.*
Vicinus, *sasiad, bliski.*
Vicissitudo, *odmiana.*
Victoria, *zwyćięstwo.*
Victus, *zwyćiężony.*
Video, *widzę, rozumiem.*
Videor, *zda mi się.*
Viduo, *odeymuię, ogołacam.*
Vieo, *plotę, mowię.*
Vigeo, *mocnieię, słynę.*
Vigil, *stroż, & czuyny.*
Viginti, *dwadzieśćia.*
Vili, *tanie.*
Vincio, *wiążę, pobiiam.*
Vinco, *zwyćiężam wygrawam.*
Vinculum, *zwiazek, węzeł.*
Vindex, *mśćićiel, potłumićiel.*
Vindico, as, *mszczę się.*
Vindicta, *karanie, pomsta.*
Violentia, *gwałt, pad.*
Violo, *gwałcę, łamię przestę-puię.*
Vir, *mąż.* Virgo, *Panna.*
Virtus, *cnota.*
Virus, *iad,* Vis, *moc, gwałt.*
Viscus, *wnatrze.*
Visito, *nawiedzam.*
Viso, *dogladam, nawiedzam.*
Vistula, *Wisła.*
Vita, *żywot.*
Vitium, *wáda, grzech.*
Vito, *strzegę się, uchodzę.*
Vitulina, *ćielęćina.*
Vitupero, *ganię.*
Vivarium, *zwierzyniec.*
Vividus, *czerstwy, żywy.*
Vivo, *żyię.* vivus, *żywy.*
Vlciscor, *mszczę, się.*
Vllus, *kto,* Vlna, *łokieć.*
Vltimus, *ostatni.*
Vltio, *pomsta.*
Vltra, *nad, daley.*
Vlulo, *wyię, narzekam.*
Vmbo, *puklerz, wydatność.*
Vmbra, *ćien, obłuda.*
Vmbratilis, *niesławny, pokatny.*
Vnanimis, & us, *zgodny, iednomyślny.*
Vnde, *zkad.*
Vndeviginti, *dziewiętnaśćie.*
Vndique, *zewszad.*
Vnedo, *arbor, Niesplik.*

Vngo, *Námázuię.*
Vngvis. *paznogieć.*
Vnio, *ziednoczenie, perlá.*
Vnus, *ieden, sam.*
Vnusquisque, *kaźdy.*
Vocalis, *brzmiacy.*
Vocabulum, *słowko.*
Vocifero, & or. *wrzeßczę. wołam.*
Voco, *náżywam, wołam.*
Volo, as. *latam, lecę.*
Volo, *chcę. źyczę, prágnę.*
Volucer, & cris, *pr. dki. lotny*
Volvo, *taczam. myślę.*
Volvox, *gąsienicá.*
Vomer, *rádło lemieß.*
Vomo. *womit mam*
Vorago, *przepáść, topiel.*
Voro, *żrę.* Vortex, *wirt*
Voveo, *ślubuię, obiecuię, życzę.*
Vox, *głos, słowo.*
Vrbanus, *obyczáyny.*
Vrbs, *miasto,*
Vrgeo, *dokuczam, nástępuię*
Vro, *palę, trapię.*
Vrla, *niedźwiednicá.*
Vrius, *niedźwiedz.*
Vsque, *áź poty.*
Vsuvenit. *trafiasie, bywa częst*
Vt, *áby. źeby. ieko, skoro.*
Vter, *żywot, kubek, ieden z dwu.*
Vterque, *obá,*
Vtinam, *day, Boże.*
Vtor, *uźywam.*
Vtrinque, *z obustron.*
Vulgus, *pospolstwo.*
Vulnero, *ránię.*
Vulnus, *rana, ßczerbiná*
Vulpes, *lis, chytry.*
Vultur, *sęp.*
Vultus, *twarz.*
Vxor, *żoná.*
Xenium, *podárek,*
Zelus, *gorliwość.*
Zizania, æ & um, *kąkol.*

Finis Libri Primi.

GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM.

LIBER II.

DE Etymologia, seu potius Analogia.

In quo Libro Definitiones, Divisiones, & Accidentia Partium Orationis ponuntur, & enumerantur: Genera Nominum unà cum Declinationibus in ijsdem Regulis traduntur: Pronomina modo facili & captui Tyronum accommodato ad quinque Declinationes Nominum revocantur, Verborũ deinde non modò Præterita & supina; verùm etiam Genera, tam Simplicium, quàm Compositorũ, præter aliorum Grammaticorum consuetudinem, idq; intra earundem Regularium complexum, breviter & clarè Tyronibus proponuntur.

GRAMMA: INSTITUTIONUM
LIBER II.
DE ETYMOLOGIA.

QVid Est GRAMMATICA? *Est ars quæ docet benè loqui, benè scribere, & benè pronuntiare.*

Quot sunt Partes Grammaticæ? *Quatuor: Orthographia Etymologia, Syntaxis & Prosodia.*

Quid est Orthographia? *Est Pars Grammaticæ, quæ docet rectè scribere.*

Quid est Etymologia? *Est pars Grammaticæ, quæ docet voces formare, seu inflectere; & earum Accidentia cognoscere.*

Quid est Syntaxis? *Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè conjungere.*

Quid est Prosodia? *Est Pars Grammaticæ, in qua Syllabarum Quantitas, Pedes metrici, Cárminum Genera, & Accidentia traduntur.*

CAPUT I.
DE LITERIS.

1. Quot sunt Literæ? *Viginti tres.* A b c d e f g h i k m n o p q r s t u x y z.
2. Quot sunt Vocales? *Sex:* A e i o u y.
3. Quot sunt Consonantes? *Sexdecim, scilicet omnes Literæ præter vocales, & literam* h.

I. & v. *sunt Consonantes in istis Syllabis,* Ia, ie, ij, io, iu, va, ve vi, vo, vu, *ut* Iane, Valentine, veni, vide, volatus, vultur

1. Quid fit ex vocalibus? *Diphtongi, quatuor, præcipuæ,* æ, œ, au, eu, ut, æs, pœna, aurum, euge.
2. Quid fit ex Literis? *Syllabæ ut* Ma, ri, a, Vir, g
2. Quid fit ex Syllabis? *Voces ut* Maria, est Virgo.
4. Quid fit ex Vocalibus? *Oratio ut* Maria est Vir & Mater Dei.

1. Par

Partes Orationis.

1. Quot sunt? *Octo*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Conjunctio, Præpositio, Interjectio.
2. Quotuplices sunt? *Duplices*: Declinabiles, & Indeclinabiles.
3. Declinabiles quot sunt? *Quatuor*: Nomen, Pronomen, Verbum, Participium.
(Cur dicuntur Declinabiles? *Quia in fine suas terminationes variare possunt*)
4. Indeclinabiles quot sunt? *Quatuor*: Adverbum, Conjunctio, Præpositio, interjectio.
(Cur dicuntur Indeclinabiles? *Quia in fine, suas terminationes, variare non possunt*),

CAPUT II.

De Divisione & Accidentibus Nominis.

Quid est Nomen? *Est vox per Casus declinabilis, rem sine tempore significans, ut* Deus, Angelus, homo, &c.

Quotuplex est Nomen?

1. *Duplex*: Substantivum, & Adjectivum.
2. Substantivum? *Duplex*: *Proprium & Appellativum.*
3. Adjectivum? *Duplex*: *Comparabile, & Incomparabile.*
4. Adjectivum Comparabile, & Incomparabile? *Triplex*: *Unius terminationis, duarum terminationum, trium terminationum.*

Quid est Nomen Substantivum? *Quod tres articulos istos*, hic, hæc, hoc, *simul habere non potest, ut* Fenestra, fornax &c.

Quid est Nomen Adjectivum? *Quod tres articulos istos*, hic, hæc, hoc, *simul habere potest, ut* Bonus, albus.

I: Pro-

1. Proprium Nomen quid est? *Quod uni rei tantùm propriè convenit ut*, Paulus, Cracovia, Russia, &c.
2. Appellativum Nomen quid est? *Quod multis convenire potest, ut* Homo, Vrbs, Regio, &c.
3. Comparabile Nomen quid est? *Cujus significatio augeri vel minui potest, ut* Magnus, májor, maximus
4. Incomparabile Nomen quid est? *Cujus significatio nec augeri, nec minui potest, ut* aureus, regius, cœlestis
5. Vnius terminationis quid est? *Quod unam habet terminationem ut* hic, hæc, hoc, audax, felix.
6. Duarum terminationum quid est? *Quod duas habet terminationes, ut* Fortis, Forte.
7. Trium terminationum quid est? *Quod tres habet terminationes, ut* Bonus, bona, bonum.

Quot sunt Nominum

1. Accidentia? *Sex* Figura, Species, Genus Declinatio, Numerus, Casus, Comparatio his additur; (*sed hæc soli Adjectivo Comparabili convenit.*)
2. Figuræ? *Tres*, Simplex. ut *Parabilis*, Composita; ut *Comparabilis*; Decomposita, ut *Incomparabilis.*
3. Species? *Duæ*: Primitiva ut *Aurum*, Re Derivativa, ut *Aureus Regius*,
4. Genera? *Sex*: Masculinum, Femininum Neutrum, Omne, Commune, Dubium. Epicœnum *sub* Masculino, *vel* Feminino *continetur*.
5. Declinationes: *quinque:* Prima, Secunda Tertia, Quarta, Quinta,
6. Numeri? *Duo*: Singularis, ut *Vir*, *Puer* Pluralis, ut *Viri*, *Pueri*,
7. Casus? *Sex*: Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus Ablativus

Quo.

Quod Nomen eſt Generis.	Maſculini ?	*Cui præ ponitur in Nominativo Singulari*	hic, *ut* hic *Vir.*
	Feminini ?		hæc, *ut* hæc *mulier.*
	Neutrius ?		hoc, *ut* hoc, *Animal.*
	Omnis ?		hic, hæc, hoc, *animal.*
	Communis ?		hic & hæc, *fortis.*
	Dubij ?		hic *vel* hæc *dies.*

CAPUT III.

DE COMPARATIONE.

1. Quæ Nominá comparantur ? *Sola Adjectiva, quorum ſignificatio augeri vel minui poteſt,* Magnus, major, maximus, Parvus, minor, minimus.
2. Quot ſunt Gradus comparationis ? *Tres: Poſitivus ; Comparativus, Superlativus.*
3. Comparativus quot habet terminationes ? *Duas:* Or, *&* Vs, *ſub prima eſt Generis Communis, ſub ſecunda Neutrius, & ſub utráq; eſt tertiæ Declinationis, ut* hic *&* hæc gravior, *&* hoc gravius.
4. Superlativus quot habet terminationes ? *Vnam generalem,* Mus, *& tres ſpeciales præcipuas* Simus, *ut Doctiſſimus,* Rimus, *ut Nigerrimus,* Limus, *ut Humillimus.*
5. Quotuplex eſt Comparatio ? *Duplex : Regularis, & Irregularis:*

DE COMPARATIONE REGULARI.

Quid eſt Comparatio Regularis ? *Quando & Comparativus & Superlativus, vel ſaltem unus eorum à Poſitivo formatur.*

Vnde formatur Comparativus ? *A Genitivo vel Dativo Poſitivi deſinente in* I, *addita ſyllaba* Or, & Vs, *ut ab* Amicus, amici, *fit* amicior, amicius; à Felix felicis, felici, *fit,* felicior felicius,

Hæc

Hæc Adjectiva: *Benevolus, malevolus, benedicus, maledicus, beneficus, magnificus, munificus, breviloquus, grandiloquus, per* entior, entissimus, *vulgo comparantur, ut benevolus, benevolentior, benevolentissimus.* (*Nos comparativum, istum in* entior, *& Superlativum in* entissimus, *potiùs à participijs, aut à Nominibus antiquis, malevolens, benevolens maledicens, & quàm à malevolus, benovolus, &c. descendere arbitramur.*)

Adjectiva ista: *Pius, dubius, idoneus, exiguus, strenuus, vacuus, & alia in Vs purum desinentia, per* magis & maximè *comparabis sic, in* Positivo , *Pius, in* Cōparativo, *magis pius, in* Superlativo, *maximè pius.*

Per has particulas; Magis *&* maximè, minùs, *&* minimè per, multo, *vel* longê, quàm, *licet omne Genus Adjectivorum comparare,* ut *Dubius, magis dubius, maximè dubius, Dulcis, minus, dulcis minime dulcis. Per doctus, longè vel multò doctior, quàm doctissimus.*

Dexter, dexterior non *dextrior: Sinister, sinistrior* non *sinisterior.*

Vnde formatur Superlativus? *A Genitivo Positivi addito* ssimus, *vel* Simus, *ut à* Doctus docti *fit* doctissimus, *ab* Audax audacis, *fit* audacissimus.

Si Positivus desinit in Er *fiet ex ipso Superlatius, addito* Rimus, *ut* Pulcher, pulcherrimus.

Hæc Adjectiva quinque: Facilis, agilis, gratilis, humilis, similis, (*quædicto* Fagus *continet*,) *cum Compositis formant Superlativum à Dativo Positivi, addito* Mus, *ut à* Facilis, facili, *fit* facillimus, (*In his* L. *geminare consvetudo jubet, analogia vetat.*)

Comparativum à Positivo, Superlativum verò aliundè formant Adjectiva ista, Exterus, exterior, extremus, *vel* extimus, Inferus, inferior, infimus, Posterus, posterior, postremus, Superus, superior, supremus, Quotu-

Quotuplex est Comparatio Regularis? *Triplex, Abundans, Defectiva, & Media: id est, nec Abundans nec Defectiva.*

De Comparatione Regulari Abundanti.

Quid est Comparatio Abundans? *Quando Adjectivũ habet duos vel Positivos, vel Comparativos, vel Superlativos.*

Abundantia Positivo.	1. Acer, *vel* cris,	or,	rimus,
	2. Hilaris, *vel* us,	or,	rissimus.
	3. Imbecillus *vel* is,	or,	ssimus,
	4. *Saluber vel* bris,	or,	rimus,

Abundantia Superlativo.	Agilis,	or,	agillimus,	*agillissimus*
	Docilis,	or,	*docilissimus*,	*docillimus*,
	Dexter,	erior,	dexterimus,	*dextimus*
	Exterus,	or,	extremus,	*etimus*
	Satur,	or,	*saturrimus*,	*saturissimus*
	Similis,	or,	simillimus,	*simillisimus*
	Maturus,	or,	*maturissimus*,	*maturrimus*
	Sinister,	erior,	*sinisterrimus*,	*sinistimus*.

Beneficus, beneficentissimus, *beneficissimus*, Cato.
Magnificus, magnificentissimus, *magnificissimus*, Actius.
Mirificus, mirificentissimus, *mirificissimus*, Terent.

De Comparatione Regulari Defectiva.

Quid est Comparatio Defectiva? *Quando Comparabile caret uno vel duobus Gradibus.*

Positivo carentia,	1. Citerior,	citimus.
	2. Deterior,	deterrimus.
	3. *Diutior*,	*diutissimus*.
	4. Interior,	intimus.
	5. Ocyor,	ocissimus.
	6. Prior,	primus.
	7. Propior,	proximus.
	8. Ulterior,	ultimus,
	Beneficentior,	benificentissimus,
	Magnificentior,	magnificentissimus &c.

Compa-

Comparativo carentia	Colendus	colendiſſimus.
	Diverſus	diverſiſſimus.
	Falſus	falſiſſimus.
	Fidus	fidiſſimus.
	Inclytus	inclytiſſimus.
	Invitus	invitiſſimus.
	Iuriſconſultus	juriſconſultiſſimus.
	Ipſus	ipſiſſimus, *Plaut.*
	Meritus	meritiſſimus.
	Nuperus	nuperrimus.
	Patruus	*patruiſſimus.* Plaut.
	Perſuaſus	*perſuaſiſſimus.*
	Perpetuus	*perpetuiſſimus.* Cato.
	Pius	*pijſſimus.*
	Sacer	*ſacerrimus.*
	Vacuus	*vacuiſſimus.* Cato.
	Exiguus	*exiguiſſimus.*
	Beneficus	*beneficentiſſimus.* Cato.
	Magnificus	*magnificentiſſimus.* Actius.
	Mirificus	*mirificentiſſimus.* Teren.
Superlativo carentia.	Adoleſcens	adoleſcentior.
	Iuvenis	*Iunior* pro *juvenior.*
	Induſtrius	*induſtrior.* Plaut.
	Innoxius	*innoxior.* Cato.
	Longinqvus	longinquior.
	Proximus	proximior.
	Senex	ſenior.
	Infinitus	infinitior.
	Dives	divitior. *Ovid: Mar. Ter.*

Sæpiſſimus, noviſſimus, imus, ſummus, *Poſitivo & Comparativo carent.*

Anterior, licentior licentius, *Poſitivo & Superlativo carent.*

Admonitio *Cætera his ſimilia lectio ſuppeditabit. Quæ autem horum minus ſunt uſitata ea noſſe tantùm, non autem ipſis uti Tyrones debebunt.*

De Comparatione Regulari Media.

Quid est Comparatio Media? *Quando adjectivum Comparabile vnum tantùm habet Positivum, vnum Comparativum, & unum Superlativum, neq; ullo ex ipsis deficit.*

EXEMPLUM.

VERVS Quali Comparatione comparatur? *Regulari* Quali Regulari? *Media* Compara...

In Genere Masculino.

In Gradu	Positivo,	*Hic Verus, veri.*
	Comparativo,	*Hic Verior, oris.*
	Superlativo,	*Hic Verissimus, mi.*

In Genere Feminino.

In Gradu	Positivo,	*Hæc Vera, veræ:*
	Comparativo,	*Hæc Verior, oris.*
	Superlativo,	*Hæc Verissima, mæ.*

In Genere Neutro.

In Gradu	Positivo,	*Hoc Verum, veri.*
	Comparativo,	*Hoc Verius, oris.*
	Superlativo,	*Hoc Verissimum, mi.*

Sivè etiam hoc modo.

In Genere	Masculino,	*Hic Verus, verior, verissimu[s]*
	Feminino,	*Hæc Vera, verior, verissim[a]*
	Neutro,	*Hoc Verum verius, verissim[um]*

Seu denique sic.

Hic Verus, verior, verissimus. Hæc Vera, verior verissim[a] Hoc Verum verius, verissimum.

Admonitio. *Hos Comparationis Gradus omnes simul ... quovis Genene facillimè Puer sciet per Casus inflectere si & quotæ sint Declinationis sciverit, & unum sine a[lio] priùs declinare didicerit. Exemplum hujus rei vide ... Tyrocinio,* Lex

In Genere Masculino in Gradu

Positivo hic	Comparativo hic	Superlativo hic
1. Altus	Altior	Altissimus.
2. Niger,	nigrior	nigerrimus.
3. Gravis	gravior	gravissimus.
4. Amans	amantior	amantissimus.
5. Felix	felicior	felicissimus.
6 Facilis,	facilior	facillimus.
7. Solers	solertior	solertissimus.
8. Benevolus	benevolétior	benevolétissimꝰ.
9. Nequam	nequior	nequissimus.
10. Pius	magis pius	maximè pius.

In Genere Feminino, in Gradu

Positivo hæc	Comparativo hæc	Superlativo hæc
1. Alta	altior	altissima.
2. Nigra	nigrior	nigerrima.
3. Gravis	gravior	gravissima.
4. Amans	amantior	amantissima.
5. Felix	felicior	felicissima.
6. Facilis	facilior	facillima.
7. Solers	solertior	solertissima.
8. Benevola	benevolétior	benevolétissima.
9. Nequam	nequior	nequissima.
10. Pia	magis pia	maximè pia.

In Genere Neutro, in Gradu

Positivo hoc	Comparativo hoc	Superlativo hoc
1. Altum	altius	altissimum,
2. Nigrum	nigrius	nigerrimum.
3. Grave	gravius	gravissimum.
4. Amans	amantius	amantissimum.
5. Felix	felicius	felicissimum.
6. Facile	facilius	facillimum.
7. Solers	solertius	solertissimum.
8. Benevolum	benevolétius	benevolentissimum.
9. Nequam	nequius	nequissimum.
10. Pium	magis pium	maximè pium.

DE COMPARATIONE IRREGULARI.

Quid eſt Comparatio Irregularis? *Quando nec Comparativus, nec ſuperlativus à Poſitivo formatur.*

Quot ſunt Adjectiva, quæ Irregulariter cōparantur? *Quinque iſta: Bonus, malus, magnus, parvus, multus,*

Compara *Bonus.*

In Genere	Maſculino,	*Bonus*	*melior*	*optimus.*
	Feminino,	*Bona*	*melior*	*optima.*
	Neutro,	*Bonum*	*melius*	*optimum.*
In Genere	Maſculino,	*Malus*	*pejor*	*peſſimus.*
	Feminino,	*Mala*	*pejor*	*peſſima.*
	Neutro,	*Malum*	*pejus*	*peſſimum.*
In Genere	Maſculino,	*Magnus*	*major*	*maximus.*
	Feminino,	*Magna*	*major*	*maxima.*
	Néutro,	*Magnum*	*majus*	*maximum.*
In Genere	Maſculino,	*Parvus*	*minor*	*minimus.*
	Feminino,	*Parva*	*minor*	*minima.*
	Néutro,	*Parvum*	*minus*	*minimum.*
In Genere	Maſculino,	*Multus*	- - -	*plurimus*
	Feminino,	*Multa*	- - -	*plurima.*
	Néutro,	*Multum*	*plus*	*plurimum.*

Annotatio. *Si Comparatio Irregularis triplex eſſe ſtatuatur Abundans Defectiva & Media, Tum* Parvus *erit exemplum Abundantis, quia duos habet Superlativos ſ.* Minimus *&* Parviſſimus, *quanquam* parviſſimus *jam obſolevit. Ad Defectivam verò dari poterit exemplum* Multus, *quia in Singulari in Maſculino & Feminino caret Comparativo, quem tamē in Plurali habet, dicitur enim* Plures, plurium, pluribus, *Reliqua tria* Bonus, malus, Magnus, *ſub Media comprehenduntur.*

CA-

CAPUT IV.

De Genere Nominum Regulæ Generales.

Quot modis Genera Nominum cognoſcuntur? *Duobûs*: Primò ex Significatione per Regulas Generales, ut *Paulus Anna Cracovia*. Secundò ex Terminatione per Regulas Speciales, ut *via, talpa, manus, &c.*

Regula Prima.

Maſculini Generis eſt Nomen ſignificans {
1. Virum, ut *Adam, Rex, Frater Conſul.*
2. Angelum, aut DEUM Gentilem, ut *Michael Gabriel, Mars Apollo, Iupiter.*
3. Ex animalibus quadrupedibus marem, ut *Leo Vrſus, Cerberus, Bucephalus.*
4. Fluvium, Ventum, aut Menſem, ut *Tyras, Eurus, Aquilo, Majus.*

Excipe *Styx*, *&* *lethe* Feminina.

Regula Secunda.

Feminini Generis eſt Nomen ſignificans {
1. Mulierē, ut *Anna, Regina, Mater, Vxor.*
2. Deam Gentilem, ut *Pallas Iuno Alecto.*
3. Ex animalibus quadrupedibus feminam, ut *Lea, Vrſa, Graucu, Podarges.*
4. Regionē aut Inſulā, ut *Polonia, Cyprus.*
5. Vrbem, ut *Cracovia, Babylon, Ieruſalem.*
6. Arborem, (*ſi non terminatur in* R,) ut *malus, pinus, pyrus, ſagus, pomus.*

Nomina Vrbium {
1. In *Vm, Vr, E,* ſun Neutra: ut *Gedanum, Smolenſcum, Tybur, Cere.*
2. Iſtà: *Sulmo, Narbo, Acragas,* ſunt Maſculina.
3. In *I*, Pluralia ſunt Maſc: ut *Pariſij Delphi.*
4. In *A*, Pluralia ſunt Neutra, ut *Bactra.*

Obſervatio. *Genus Nominū Arborū in* R. *&* *fruticum omniū immo & aliarū rerum multarū ex terminatine cognoſcetur.*

Regula Tertia.

Neutrius sunt Generis,
1. Nomina Literarum, ut *A, b, c, d, e, f, g,* &c.
2. Verba & Adverbia loco Nominum posita, ut *Scire tuum triste Vale, aliud cras, clarum mane.*
3. Voces technicè seu pro se ipsis acceptæ, ut *Homo dissillabum Rex est Nomen.*

Regula Quarta.

1. Adjectiva unius Terminationis, sunt Generis Omnis & Tertiæ Declinationis, ut *Felix, prudens, audax,* &c.
2. Adjectiva duarum Terminationum, sub prima sunt Generis Communis, sub secunda Neutrius & sub utraq; tertiæ Declinationis, ut *hic & hæc fortis, & hoc forte,* &c.
3. Adjectiva trium Terminationum, sub prima terminatione sunt Generis Masculini, sub secunda Feminini, sub tertia Neutrius, ut *hic Bonus hæc bona, hoc bonum.*
4. Adjectiva Numeralia à *Quatuor* ad **Centum** sunt Pluralia indeclinabilia Generis Omnis, ut *Quatuor, quinque, sex, septem, octo,* &c.

Adjectiva ex *Centum* Composita tres habent Terminationes & tria Genera, & per primam secundamq; Declinationem in Plurali tantùm declinantur, ut *Ducenti ducenta, ducenta,* sic *Trecenti, ta, ta,* &c.

Observatio.

Adjectivum.
1. *Unus, una, unum,* in utroque Numero declinatur, quò in Plurali utimur tunc quādo Substantivū ejus cum quo concordat caret Singulari, ut *Unæ literæ.*
2. *Duo, duæ, duo,* tantùm in Plurali declinatur per primā & secundā Declinationē sicut & *Ambo, ambæ, ambo*
3. *Hi & hæ tres & hæc tria* Genit: *trium,* Dat: & Ablat *tribus,* est tertiæ Declinationis, & Plurale tantùm.

Obser-

Observatio secunda. *Interdũ Nomini Speciali Genus Nominis universalis, quod subauditur, tribuunt Authores, ut* A longũ & à longa *f.* litera, Albula pota *f.* aqua, Centaurus magna *f.* navis, Eunuchus Terentiana *f.* Fabula.

Admonitio. *Quando quæres Genus Nominis alicujus, priùs istas Regulas Generales, quàm Speciales consulas. Et scias Communis & Dubij Generis Nomina in Specialibus Regulis esse quærenda.*

Regulæ de Casu Generales.

In quavis Declinatione sunt similes.
1. Neutrorum Nominativus, Accusativus & Vocativus in Vtroque Numero; & in plurali ferè exeunt in *A*, ut *Scamnum scamna*.
2. Nominativus & Vocativus Plurales, ut *hæ Viæ, o viæ.*
3. Dativus, & Ablativus Plurales, ut *his Vijs, ab his vijs.*

CAPUT V.

De Prima Declinatione.

Nominativus Singularis Primæ Declinationis desinit in *A*, *e*, *as*, *es*, *am*: ut *Via*, *Penelope*, *Æneas*, *Anchises Adam*.

Nomina Primæ desinentia in
1. *A*, sunt Fæminina, ut *Dea*, *Via*, *ora*, *&c.*
2. *E*, sunt Græca Feminina, ut *Ode Syncope*, *Rhetorice*, *Pentecoste*, *Parasceve*.
3. *As*, *es*, *am*, sunt Masculina, ut *Æneas*; *Lucas*, *Anchises*, *Palatinides*, *Adam*, *&c.*

1. *Adria*, *Cometa*, *Planeta Propheta*, *Bibliopola*, similiaq; Græca sunt Masculina.
2. Sunt Masculina, *Verna*, *incola*, *advena*, *terrigena*, *indigena*, *homicida*, *&c.*
3. *Talpa*, *&* *dama*, sunt Dubia.

Exceptio secunda. *Pascha est Generis Neutrius in Genitivo & Dativo* Paschæ; *alij tertiæ Declinationis esse volunt in Genitivo* Paschatis.

3. Genitivus & Dativus Singularis Primæ Declinationis exeunt in Æ diphtongum ut *hujus Viæ; huic Viæ*

1. Nomina Primæ Declinationis ista: *Vna, alia, altera, sola, tota, ulla, nulla, utra, utraq;, &c. formant Genitivum per* Ius *& Dativum per* I, *ut una unius uni, (olim verò per Æ formabant hujus unæ huic unæ,)*
2. Nomina Primæ in *E*, habent in Genitivo *Es*, in Accusativo *En*, in reliquis Casibus *E*, ut *Ode, odes, oden.* in Plurali verò declinantur ficut alia Latina, *Oda, odarum, odis, &c.*
3. Nomina Primæ Genitivum Singularem olim formabant per *As* vel *Ai* ut *Majas, vias, familias, aulai, pictai*, pro *Majæ, aulæ.*

4. Accusativus Singularis Primæ Nominum.
- Latinorum desinit in *Am*, ut *hanc Viam.*
- Græcorum in *As*, vel *A*, Propriorum exit in *Am*, vel *An*, ut *Æneam* vel *an.*
- Græcorum in *Es*, vel *E*, desinit in *En*, vel *Am*, ut *Anchisen* vel *am*, *Oden*, vel *odam*.

5. Vocativum & Ablativum Singularem Primæ, Nomina,
1. *As*, & *A*, finita terminant in *A*, ut *o Ænea, ab hoc Ænea, o Via, ab hac via.*
2. *Es* & *E*, finita faciunt in *E*, vel *A*, ut *o Anchise* vel *a*, *ab hoc Anchise* vel *a*, *o Ode*, vel *Oda*, *ab hac Ode*, vel *Oda.*

Obser-

Observatio. *Accusativus in* Am, *Vocativus* & *Ablativus in* As, *Nominum in* Es, *&* E, *non ab his Nominativis fit, verùm à Nominativo in* A: *Dictum enim est aliquando* Anchisa *pro* Anchises, *ut* Atrida *pro* Atrides. *Sic* Odam *&* oda *venit à Nominativo Latino* Oda, *non verò ab* ode, *& sic de cæteris.*

De Numero Plurali.

Prima Declinatio format Pluralem.

1. Nominativum & Vocativum per Æ diphtongum, ut *Hæ Viæ*, ô *Viæ.*
2. Genitivum in *Arum*, ut *Viarum.*
3. Dativum & Ablativũ in *Is*, ut *Viis.*
4. Accusativum per *As*, ut *Vias.*

EXCEPTIO.

Hæc Nomina: *Dea, filia, nata, liberta, equa, mula, ambæ, duæ,* Pluralem Dativũ & Ablativum formant per *Abus* ut *Deabus filiabus*, (olim per *Is* ut *Deis filiis.*)

De Deficientibus Numero.

Nomina Feminina Primæ Declinationis carentia Numero

- Singulari sunt ista: *Antiæ, balneæ, clitellæ, cunæ, deliciæ, divitiæ, diræ, epulæ, excubiæ, exequiæ, exuviæ, faceciæ, feriæ; geræ, inducitæ, inferiæ, insidiæ, Calendæ, nonæ, Literæ, Manubiæ, minæ, nugæ, nundinæ, nuptiæ, offuciæ. phaleræ, plagæ, primitiæ, quisquiliæ, reliquiæ, scápulæ, scopæ, tenebræ, thermæ, tricæ, valvæ,* & locorũ propria, ut *Athenæ, Venetiæ, Thebæ, &c.* Item Adjectiva *Ambæ, duæ, ducentæ, trecentæ, quadringentæ, quinquagintæ, &c. in* entæ.
- Plurali, sunt ista: *Adolescentia, Galla, fuga, infantia, segnitia, pigritia, &c.*

CAPTUT VI.
De Secunda Declinatione.

1. Nominativus Singularis Secundæ Declinationis desinit in *Er, Ir, Vr, Vs, Eus, Vm, Vd*: ut *Puer, Vir, satur, Dominus, Tydeus, scamnum, aliud.*

1. Nomina Secundæ Declinationis desinentia in { 1. *Er, Ir, Vr, Vs, Eus*, sűt Masculina; ut *Puer, Vir, satur, Dominus, Tydeus, Oleaster, &c.* 2. *Vm*, Appellativa sunt Neutra, ut *scamnum, Templum*, & Græca etiam, ut *Scholion*, vel *um, scholij, enchiridion*, vel *um, enchiridij, &c.*

EXCEPTIO.

1. Feminina sunt: *Alvus, abyssus, arctus, amethystus, antidotus, balanus, biblus, byssus, carbasus, colus, crystallus, Dialectus, diametrus, domus, diphtongus, exhodus, eremus, ficus, hyssopus, humus, methodus, papyrus, periodus, pyropus, sapphirus, Synodus, vannus*
2. Neutra sunt *Vulgus* & *pelagus*, singularia tantùm; item *virus*, singulare indeclinabile.
3. Dubia sunt: *Athomus, barbitus, beryllus, cythisus, grossus, pampinus, phasellus, rubus, smaragdus.*

Observatio. *Nomina Vrbium, Regionum, Insularum, & Arborum in Vs, item propria in Vm, per Regulas Generales debent cognosci, cujus sunt generis.*

1. Genitivus Singularis Secundæ Declinationis desinit in I, & tot syllabas habet, quot sunt in Nominativo, ut *Dominus domini, Scamnum scamni*, (olim exibat in *Vs* ut *hujus Lectus, hujus locus*, pro *hujus loci*

EXCE-

EXCEPTIONES.

1. Hæc Nomina: *Vllus, Vnus, solus, totus, alter, alius, Vter, neuter, Vterq; alteruter, &c.* in quovis Genere Genitivum habent in *Ius*; & Dativum in *I*, ut *Vllus Vlli, alius, alij* (hæc olim in Genitivo *I*, in Dativo *O*, habebant.)

2. Vna sylla ba superant in Genitivo Nominativũ Nomina
   - 1. Desinentia in *Vr, ir, eus*, ut *Satur saturi, Vir viri, Tydeus Tydei.*
   - 2. Ista omnia: *Asper, prosper, puer, tener, miser, gibber, lacer, socer, gener, adulter, liber, dexter, presbyter.*
   - 3. Composita in *Ger*, & *Fer*, desinentia ut *Claviger clavigeri, lucifer luciferi.*

3. Secũda Declinatio format Singularem
   - 1. Dativum & Ablativum per *O*, ut *Puero*
   - 2. Accusativum per *Vm* ut *Puerum.*

OBSERVATIONES.

1. Desinentia in *Eus*, Accusativum formant per *Vm*, & per *A*, ut *hunc Orpheum vel Orphea.*
2. Græca In *Os*, Latina in *Vs*, mutant *S* in N Accusativo, ut *Pergamos* vel *us*, *Pergamon, arctos*, vel *arctus, arcton, Delos*, vel *Delus, Delon, &c.*

Vocativus Singularis Secundæ Declinationis Nominum in
- 1. *Er, Ir, Vr, Vm*, similis est Nominativo, ut *o Puer, vir, satur, scamnum.*
- 2. *Vs*, mutat *Vs* in *E*, ut *o serve bone.*
- 3. *Eus*, abicit *S* in fine. ut *o Tydeu.*
- 4. *Ius* propriorum, abijcit *Vs*, in fine, ut *o Virgili, Gregori, Cai.*
- 5. *Ius* Appellativorum, & Adjectivorũ mutant *Vs* in *E*, ut *o Tabellarie egregie, &c.*

Exceptio, *o Deus* non *Dee*, *o fili* non *filie* fac Vocativũ.

De

De Numero Plurali.

Secunda Declinatio format Pluralem
1. Nominativum & vocativum per ut *Pueri.*
2. Genitivum per *Orum.* ut *Puerorum,*
3. Dativũ & Ablativum per *Is,* ut *Puer*
4. Accusativum per *Os,* ut *Pueros.*

EXCEPTIO.

Neutra Secundæ Declinationis Nominativum, Accusativum, & Vocativum Pluralem formant per ut *Scamna,* præter *ambo & duo.*

De Deficientibus Numero.

1. Singulari carentia Masculina Secundæ sunt ista: *Cani, Cancelli, fasti, gemini, inferi, liberi, posteri Superi,* & locorum propria, ut *Gabij Locri Delphi, Parisij, &c*

2. Neutra Secundæ Singulari carentia sunt ista: *Arma bellaria, crepundia, comitia, castra, cibaria, exta, æstiva hiberna, hibernalia, stativa, cunabula, incunabula, justa munia, oblivia, Orgia, Olympia, pracordia, paraphernalia, repotia, sponsalia. scenopegia, tesqua, serta, Verenda, Cytera, Bactra. Ceraunia,* & librorum tituli, ut *Biblia, Georgica, Buccolica, Rhetorica, Physica. &c.*

1. Masculina Secundæ Plurali carentia sunt ista: *Fimus, Hesperus, Limus, viscus, vesper.*

2. Feminina Secundæ Plurali carentia sunt ista: *Alvus. carbasus, rubus.*

3. Neutra Secundæ Plurali carentia sunt ista: *Cænum, favum, penum, nihilum, senium, lethum, barathrum, viscum, glutinum, justitium, pelagus, vulgus, virus.*

CA-

CAPUT VII.

De Tertia Declinatione.

Tertiæ Declinationis Singularis Nominativus variè finitur, Genitivus verò Latinus in *Is*, & Græcus in *Os*.

A.

Nomina Tertiæ Declinationis in *A*, ſunt Neutra, & habent in Genitivo *Atis*, ut *Comma commatis*, Sic *dogma, Pòéma, pneuma, Zeugma, aroma, thema; &c.*

Adjectiva in *Ginta*, ut *Triginta, quadraginta, quinquaginta, ſexaginta, ſeptuaginta, octaginta, nonaginta*, ſunt Generis Omnis Pluralia, & indeclinabilia.

E.

Nomina Tertiæ Declinationis in *E*, ſunt Neutra, & mutant in Genitivo *E*, in *Is*, ut *Cubile, Cubilis*.

Cepe, gauſape, præſepe, ſoracte, cum his pluralibus, *Cete, tempe*, ſunt Neutra indeclinabilia.

Adjectiva *Quinque* & *Mille*, ſunt pluralia indeclinabilia Generis Omnis.

Hæc vox Mille, *addito Adjectivo fit Subſtantivum, ut* Vnum mille, *eſtq; ſic neutrum, in Singulari tantum eſt indeclinabile, in Plurali verò per Tertiam Declinationem habet omnes Caſus, ut* hæc Millia; millium, millibus.

I, & Y.

Neutra ſunt Nomina { 1. In I, & indeclinabilia, ut *Gummi, ſinapi*. 2. In Y, & *yos* Græcè, *yis* vero Latinè faciunt in Genitivo, ut *Moly, molyos*, vel *molyis*.

Viginti Plurale tantùm, Generis Omnis, indeclinabile.

De

Do & Go.

Nomina in *Do* & *Go*, sunt Feminina, & habent in Genitivo *Inis*, ut *Albedo albedinis*, sic *dulcedo, imago, virgo, alcedo, cupido, formido, nigredo, &c.*

1. *Cardo, Cupido, margo, ordo*, habent in Genitivo *Inis*, sed sunt Masculina.
2. *Vnedo Vnedonis*, est Femininum.
3. Masculina *Spado, cudo, udo, burdo, mango, ligo, pago, Macedo, prado, comedo, cerdo*, habent in Genitivo *onis*.
4. *Pondo*, indeclinabile pro *pondere*, est Neutrum Singulare, adjungiturq; Nomini *Libra*, ut *Libra pondo*: at pro *Libra* est utriusq; Numeri, ut *Vnum pondo, centum pondo*.

O.

Nomina in O qualecunque, sunt Masculina, & habent in Genitivo *Onis*, ut *Pugio pugionis*, sic *Scipio, titio, tyro, latro, unio*, margarita, *binio, ternio, &c.*

1. Verbalia in *Io*, habent etiam *Onis*, sed sunt Feminina, ut *Lectio lectionis*; sic *Ratio, natio, motio, generatio, unio, &c.*
2. *Legio, regio, communio, portio, rebellio, ditio, tali*, habent etiam *Onis*, sed sunt Feminina.
3. *Homo hominis, Apollo Apollinis, turbo turbinis, Amo amionis*, sunt Masculina.
4. *Caro Carnis, Nerio nerionis*, sunt Feminina.
5. *Nemo neminis*, est Commune. *Bubo onis*, Dubium.
6. *Octo* est Plurale, Generis Omnis, indeclinabi-

7. Dido

Dido, Alecto, Ecto, Clio Calipso, Erato, Mantho, Clotho & alia propria Græca in O Feminina, dupliciter declinantur, Græcè sic: hæc Dido, hujus Didus, huic, hanc, ô ab hac Dido, Latinè Dido, onis, onem. Dido, one. (Phocas antiqvus Grammaticus sic jubet declinare. Dido, Didois, Didoi, Didoem, Dido, à Didoe.

C, D, T.

Nomina in C & T, sunt Neutra, ut Lac, Lactis. Singulare tantùm: item Caput capitis, occiput occipitis, sinciput sincipitis.

2. Propria in D, sunt Masculina, & assumunt Is, in Genitivo, ut David Davidis, Bogud Bogudis, alij volunt esse indeclinabilia.

1. Tot, quot, aliquot, quotquot, sunt Generis Omnis indeclinabilia, & Pluralia tantùm.
2. Halec halecis, est Dubium. Melchisedec ecis, est Masculinum, alii indeclinabile esse volunt.
3. Sabaoth, est Femininum, Plurale indeclinabile.

AL.

1. Nomina in AL,
   1. Appellativa sunt Neutra, & habent in Genitivo Alis; ut Animal animalis, tribunal alis, vectigal alis, &c.
   2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitivo Alis, ut Annibal alis, sic Asdrubal alis, Aterbal alis.

Sal salis, sæpiùs Masculinum, quam Neutrum & pro joco semper Macsulinum.

EL.

Nomina in EL,
1. Appellativa sunt Neutra, & assumunt in Genitivo Lis, ut Fel fellis, mel mellis.
2. Propria sunt Masculina, & habent in Genitivo Elis, ut Michàël elis, Gabriel elis. &c.

IL.

IL, OL, VL,

1. Masculina *Mugil, pugil, vigil,* habent *ilis*, sed *vigil* & *pervigil*, Adjectiva sunt Generis omnis.
2. *Tanaquil tanaquilis*, est Fæmininum
3. *Nil*, & *nihil*, sunt Neutra Indeclinabilia.
4. *Sol solis Consul consulis, Proconsul proconsulis, præsul præsulis, exul exulis,* sunt Masculina.

AM, EM, IM, VM.

1. *Nequam*, Adjectivum acliton, est Generis omnis.
2. Nomina in *EM* & *IM*.
   1. Substantiva sunt indeclinabilia, quorum Genus ex significatione cognosces.
   2. Adjectiva sunt Generis Omnis, Pluralia indeclinabilia, ut *Totidem, septem, novem, decem, undecim, tredecim, &c.*
3. *Tantundem*, est Neutrum in Genitivo *tantidem*, cæteris caret, & ad Secundam pertinet Declinationem.
4. *Centum*, Plurale Indeclinabile est Generis Omnis.

AN, IN.

Græca in *An* & *In*, sunt Masculina & assumunt *Is*, vel *Os*, Græcè in Genitivo; ut *Pæan, Pæanis*, vel *Os*, sic *Pan, Evan, Titan, Delphin.*

Exceptio, *Salamin Salaminis, Eleusin Eleusinis*, sunt Fæminina.

EN.

In *En*, sunt Neutra habentq; in Genitivo *Inis*, ut *Lumen luminis*, sic *Carmen, fulmen, flumen agmen.*

1. *Pecten, flamen, tubicen, tibicen, fidicen, cornicen, oscen* habent in Genitivo *Inis*, sed sunt Masculina.
2. *Lien lienis*, sic *Attagẽ splẽ lichẽ Hymen*, sũt Masculina.
3. *Siren sirenis*, est Fæmininum.

NO,

ON.

Græca in *On*, sunt Masculina, & habent in Genitivo *Onu*, ut *Agon agonis*, sic: *Canon*, *Iason*, *Dæmon*, &c

Feminina, *Icon*, *Syndon*, *alcyon*, *Babylon*, *Amazon*, *Gorgon*, *áëdon*, habent etiam *Onis*.

Charon, *Acheron*, *phlegeton*, *horizon*, *Pháëton*, *Lycaon*, *Xenophon*, sunt Masculina, & habent in Genitivo *Ontis*, ut, *Charontis*.

AR.

Nomina in *Ar*, sunt Neutra, & habent in Genitivo *Aris* ut *Calcar calcaris*, sic *Exemplar*, *nectar*, *far*, *baccar jubar*, itemque *Hepar hepatis*.

1. Masculina, *Cæsar*, *Amilcar*, *Bomilcar*, *lar*, *salar*, *arar*, etiam habent in Genitivo *Aris*.
2. *Par paris*, sic, *Compar*, *dispar*, *impar*, Adjectiva sunt, Generis omnis, & unius terminationis.
3. *Nar naris*, *narem*, & Masculinum, & Neutrum invenitur.

ER.

In *Er*, sunt Masculina, & habent in Genitivo *Eris*, ut *Agger aggeris*, sic *Carcer*, *later*, *asser*, *aêr*, *æther*, *crater*, *vomer*, *passer*.

1. Neutra ista, *Iter itineris*. *verber verberis*, sic *Ver*, *acer*, *siler*, *suber*, *uber*, *tuber*, *siser*, *cadaver*, *papaver*, *cicer*, *piper*, habent in Genitivo *Eris*.
2. *Mater matris*, *mulier mulieris* ? est Femininum.
3. Adjectiva, *Pauper*, *degener*, *uber*, *puber*, *celer*; habent etiam *Eris*, sed sunt generis Omnis.
4. Masculina ista, *Pater*, *frater*, *venter*, *accipiter*, habent in Genitivo, *Tris*, ut *Patris*, ast *imber imbris*.
5. *Iupiter*, Masculinum, habet in genitivo *Iovis*.

6. *Spinter spintris*, Neutrum *Linter lintris*, Dubium.
7. Adjectiva in *Ber*, *Cer*, *Ster*, sunt trium Terminatinum, & mutant *Er*, in *Ris*, in Genitivo, ut *hic Ac* *hæc acris*, *hoc acre*, *hujus acris*, sic *Celeber*, *Septemb* *October*, *November*, *December*, *saluber*, *alacer*, *voluc* *campester*, *pedester*; *equester*, *sylvester*, *sequester*, Ex quib multa abundant in Masculino: dicitur enim *hic Cel* *ber* vel *Celebris*, sic *Alacer*, *saluber*, *acer*, *sequester*, *sy* *ster*, vel *ris*.

O R.

Nomina in *Or*, sunt Masculina & habent Genitivo *Oris*, ut *Dolor doloris*, sic *labor*, *Dec* *sartor*, *sutor*, *Castor*, *Nestor*, *Rhetor*, *venat* *horror*, *Salvator*, *&c.*

Oris habent in Genitivo Nomina ista
- 1. Feminina, *Soror*, *uxor*, *arbor*.
- 2. Neutra, *Æquor*, *marmor*, *ador*.
- 3. Communia, *Author*, *fortior*, *gravior* omnes Comparativi Gradus in *Or*.
- 4. Generis Omnis, *Memor*, *immemor concol* *discolor*, *versicolor*, *dedecor*, *indecor*, *bicorp* *tricorpor*.
- *Cor cordis*; est Neutrum.

VR & TR.

In *Vr*. sunt Neutra, & habent *Vris* ut *Murmu* *murmuris*, sic *guttur*, *sulfur*, *Tibur*.

- 1. Hæc Masculina. *Fur*, *trifur*, *ligur*; *furfur*, *turtur*; *v* *tur*, habent etiam *Vris*.
- 2. *Cicur cicuris* Adjectivum est generis Omnis.
- *Augur auguris*, *martyr martyris*, sunt Communia.
- 4. Neutra, *Femur*, *robur*, *ebur*, *jecur*, habent *Oris* ut *Robor*

As

AS Latinum.

As, Latina sunt Feminina, & habent in Genitivo *Atis*, ut *Civitas civitatis*, sic *Anas*, *potestas*, *majestas*, *&c.*

1. *Mecænas*, *Optimas Primas Abbas*, Masculina habent etiam *Atis*, ut *Mecænatis*.
2. *Arpinas*, *Aquinas*, *Ravenas*, *Capenas*, & similia, sunt Generis Omnis, & habent *Atis*.
3. *Mas maris*, *vas vadis*, *as assis*, *Arcas arcadis*, sunt Masculina.
4. *Vas vasis*, *vasi vase*, est Neutrum; in Plurali, *Vasa Vasorum vasis*, est Secundæ Declinationis.
5. *Fas*, *nefas*, sunt Neutra indeclinabilia.

AS Græcum

In *As*, Græca Masculina habent *Antis*, ut *Adamas Adamantis*, sic *Acragas*, *Gigas*, *Pallas*, *Elephas*, *&c.*

In *As*, Græca Feminina habent, *Adis* vel *ados*, ut *Pallas adis* vel *ados*, sic *Cyclas*, *decas*, *ilias*, *monas*, *plejas*, *&c.*

ES

In *Es*, sunt Feminina, & mutant *Es*, in *Is* in Genitivo, ut *Nubes nubis*, sic *Vulpes vulpis*, *clades is*, *compages*, *&c.*

Mutant *Es*, in *Is*:
1. Masculina, *Origenes*, *Ioannes*, *Aristoteles*, *&c.*
2. Neutra, *Cacoëthes*, *Hippomanes*, *Nepenthes*,
3. *Vates*, Commune, & *Torques* Dubium.

4. Feminina, *Quies*, *inquies*, *requies*, *acies*, *seges*, *teges*, habent in Genitivo *Etis*, ut *Quietis*.
5. Feminina sunt *Merces mercedis*, *Ceres cereris*, *merges mergitis*, & *compes compedis*.

 6, Mascu-

6. Masculina sunt *Pes pedis, bes bessis, obses obsidis, p[...]ses præsidis.*

7. Masculina *Ames, eques, cespes, cocles, pedes, fomes, [...]pes, gurges, trames, palmes, limes, termes, poples, s[...]les, veles, hospes,* habent in Genitivo *Itis*; ut *Ami[...]*

8. Masculina. *Cres, lebes, interpres, magnes, tapes, a[...] paries, indiges,* mutant S. in *Tis*, ut *Cretis, lebetis, [...]*

9. Communia. *Miles, Antistes, comes, ales,* habent [...] sed *Hæres hæredis.*

10. Generis Omnis, *Locuples, teres, præpes, hebes, inq[...]* habent in Genitivo *Etis*, ut *Locupletis.*

11. Generis Omnis, *Dives, sospes, superstes,* habent [...] ut *divitis.*

12. Generis Omnis sunt, *Bipes, tripes, quadrupes, se[...]pes, sonipes,* & cætera Composita *ex Pes*, habent E[...] ut *Bipedis.* Quæ si Substantivè sumantur, illius [...]cis, pro qua accipiuntur, Genus habebunt.

IS.

In *Is*, sunt Feminina, & similem Nominativo habe[...] Genitivum, ut *Apis hujus apis*, sic *Auris cutis, turr[...] vehis, phrasis, Genesis, Syntaxis, &c.*

Græca in *Is*, in Genitivo Latino non crescentia. Græcè fa[...]unt Genitivum per *Eos*, vel *Ios*, ut *Genesis geneseos* v[...] *genesioi.*

Exceptio.

Similem Nominativo habent Genitivum

1. Masculina ista, *Panis, cassis, torris, orbis, cau[...] collis, follis, axis, postis, fustis, fascis, ensis, pis[...] vectis, vermis, unguis, semissis, centussis decus[...] maialis, funis, amnis, ignis crinis, vepris, sent[...] retis, natalis, juvenis, mensis.*
2. Dubia ista, *Finis, clunis, canalis, anguis, corb[...] torquis, callis.*
3. Communia, *Affinis, cinis, hostis, canis, tes[...]*
4. Adiectiva in Is, *Communia*, ut *Exsangu[...] dulcis, suavis, fortis, perennis, turpis, &c.*

5. Fe[...]

...eminina *Iris, coronis, pixis, caßis, capis, Mæotis, aspis, ...spis, pyramis, Nereis, Phœbis, Colchis, Æneis, Thebais, ...aelitis, &c.* habent in Genitivo *idis*, vel *idos.*

...eminina sunt, *Cuspis, cuspidis, lis litis, Opois, Opoen...*, vel *os.*

...Masculina sunt. *Glis gliris, lapis lapidis, semis semißis, ...ngvis sangvinis, pollis pollinis, pulvis pulveris, cinis, cine..., cucumis cucumeris, vomis vomeris, pirois piroentis,* vel *os.*

YS.

..., sunt Feminina, & habent in Genitivo *Yis*, vel ...s, ut *Tethis hujus Tethis*, vel *yos*, sic *Erynnis Erynnis*, vel *Erinnyos, Cholis Cholys* vel *yos.*

...Masculina, *Atys, Capys, Halys, Cothys, Typhys*, habent ...tiam in Genitivo *yis* vel *yos*, ut *Capyis* vel *Capyos.*

...*hlamys chlamidis* vel *chlamidos, Pelamys, pelamydis* vel ...*elamydos*, sunt Feminina.

OS.

...s, sunt Masculina, & habent in Genitivo *Oris*, ut ...*os roris*, sic *Mos, flos, honos, lepos.*

Arbos, arboris, Femininum *Os Oris* ustá Neutrum.

Masculin... sunt *Nepos nepotis, Rhinoceros Rhinocerotis*, vel *os Æ... eros, Ægocerotis*, vel *os, Tros Trois, Heros Herois*, vel ... *Minos, Minois*, vel *os.*

Cos, cot... los glotis, dos dotis, sunt Feminina.

Bos bo... in... *custos custodis, sacerdos sacerdotis*, sunt Commu... M...

Os Os... ...ć, est Neutrum.

Exos ... ...*os compotis, impos otis*; sunt Generis Omn...

Neutr, Ep... ...*os, melos*, Græcè per Tertiam. *Chaos.* Latinè ... Se... ...cundam, *Chaos chai chao*, declinabis.

 VS.

V S.

Nomina Tertiæ Declinationis in *Vs*, ſunt Neutra, habent in Genitivo *Oris*, ut *Corpus corporis*, ſic F *nus*, *Pignus*, *frigus*, *pectus*, *fenus*, *ſtercus*, *tergus*, *pe* *pecus*, *tempus*, *littus*, *fortius*, *gravius*, *majus*, & om Comparativa in *Vs*.

Lepus, *leporis*, eſt Maſculinum.

1. Neutra, *Acus*, *funus*, *ulcus*, *vulnus*, *onus*, *fædus*, *viſ* *pondus*, *vellus*, *munus*, *opus*, *genus*, *ſcelus*, *rudus*, *olus*, *dus*, habent *Eris* ut *Aceris*, *&c.*
2. Neutra *Plus*, *crus*, *thus*, *jus*, *rus*, *pus*, habent *Vris*, ut *Plu*
4, *Mus*, *muris*, *tripus tripodis*, vel *os*, ſic *Chytropus*, *Oedip* *&c.* ſunt Maſculina, ſed *Oedipus* & *Polypus*, ſæpius *Dominus*, flectuntur.
4. Feminina *Salus*, *ſervitus*, *juventus*, *ſenectus*, *virtus*, h bent in Genitivo *Vtis*, ut *Salutis*.
5. Feminina ſunt, *Tellus telluris*, *palus paludis*, *ſubſcus ſ* *ſcudis*, *incus incudis*, *Venus Veneris*. & *Lagopus odis*, vel *do*
6. Nomina Oppidorum, *Amathus*, *Trapezus*, *Opus*, *Ema* habent *Vntis*, ut *Opuntis*, *&c.*
7. *Sus ſuis*, Commune, *Grus gruis*, Dubium.
8. *Vetus veteris*, *intercus intercutis*, ſunt Adjectiva vni Terminationis Generis Omnis.

AVS, & ÆS.

1. *Laus laudis*, *fraus fraudis*, ſunt Femin a,
2. *Æs æris*, eſt Neutrum. *Præs prædis*, aſculinum.

B S, M S, P S.

Exeuntia in *Bs*, *Ms*, *Ps*, Sunt Fem & mutant in *Is*. in Genitivo, ut *Plebs ple* *Hyems hyem* *ſtirps ſtirpis*, *Vrbs urbis*.

1. *For-*

1. *Forceps forcipis*, Femininum, *Manceps mancipis*, Masculinum, & *Princeps principis*, Commune.
2. Masculina, Hydrops, *cyclops Æthyops Arabs, chalybs, gryphs, seps*, mutant *S*, in *Is*, ut *Cyclops cyopis*, &c.
3. *Scorbs scorbis*, *stirps stirpis*, pro *trunco*, sunt Dubia & *adeps adipis*.
4. *Auceps aucupis*, *calebs calibis*, *municeps municipis*, sunt Communia.
5. *Anceps ancipitis*, *biceps bicipitis* sic *Praceps pracipitis*, *triceps tricipitis*, *particeps participis*, *inops inopis*, sunt Generis Omnis.

LS, NS, RS,

In Ls, Ns, Rs, sunt Feminina mutant *S*, in *Tis*, in Genitivo, ut *Puls pultis*, sic *frons*. *ars*, *mens*, *bidens mors*, *continens*, *consonans*, &c.

Mutant S, in *Tis*, in Genitivo hæc
1. Masculina, *Mons*, *pons*, *fons*, *dens*, *bidens tridens*, *rudens*, *ledrans*, *dextrans*. *confluens*, *profluens*, *torren*, *oriens*, *occidens*, *cliens*, *quadrans*,
2. Neutra, *ens*, *Accidens*, *antecedens*, *consequens*, *decens*, *indecens*. *conveniens*, *presens*. &c.
3. Communia. *Parens*, *adolescens*, *infans*.
4. Generis Omnis, *Expers*, *iners*, *solers*, *consors*, *sons*, *insons*, *negligens*, *diligens*, &c.
5. *Serpens serpentis*, est Dubium.

Participalia hic enumerata, si Adjectivè sumantur, erunt, Generis Omnis, ut *Oriens*, *Occidens*.

1. *Glans*, *glandis*, *juglans juglandis*, *frons frondis*, *lens lendis*, sunt Feminina.
2. *Nefrens nefrendis*, *libripens libripendis*, sunt Masculina.
3. *Concors concordis*, *discors discordis*, *vecors vecordis*, sunt Generis Omnis.
4. *Iens*, *euntis*, *quiens queuntis*, *eum compositis*, sunt Generis Omnis, sed *Ambiens ambientis*, facit.

AX. & AVX.

1. In *Ax* ſunt Feminina, & habent in Genitivo *Acis*, ut *Pax pacis, fax facis, fornax fornacis, ſextax ſextacis.*
2. *Faux Faucis*, eſt Femininum; *Trifaux trifaucis*, eſt Generis Omnis.

1. Habent in Genitivo *Acis*, hæc Maſculina, *Thorax, Atax, Arctophylax, Thrax, Phaax, abax, colax, & miſtax.*
2. Generis Omnis Adjectiva, *Audax, vivax, edax, bibax, tenax, mordax, &c.* habent in Genitivo *Acis.*
3. *Harpax harpagis, Aſtyanax Aſtyanactis*, ſunt Maſculina.

EX.

1. In *Ex*, ſunt Maſculina, & faciunt in Genitivo *icis*, ut *Codex codicis*, ſic *Frutex, latex, caudex, index.*

1. Habent in Genitivo *Icis* hæc
   1. Feminina, *Vibex, carex, polex, ilex, forfex.*
   2. Communia, *Iudex, index.*
   3. Dubia, *Silex, obex, pumex, cortex, imbrex.*
   4. Generis Omnis, *multiplex, duplex, triplex, &c.*

5. *Grex gregis, Rex regis, aquilex aquilegis, vervex vervecis, remex remigis*, ſunt Maſculina, *Senex ſenis, exlex exelegis* eſt generis Omnis.
6. *Nex necis, fex fecis, lex legis, ſupellex ſupellectilis*, ſunt Feminina.
7. *Sex*, Plurale indeclinabile eſt Generis Omnis.

IX & YX.

1. In *Ix*, ſunt Feminina, & habent in Genitivo *Icis*, ut *pix picis*, ſic *Cervix, radix, perdix, &c.*

1. Nix

Nix nivis, *styx*, *stygis* *stryx*, *strygis*, *mastix mastigis*, sunt Feminina.

Mutant X in *Cis*, hæc Masculina, *Spadix*, *Phænix*, *fornix*, *cladix*, *varix*, *natrix*, *calix*, *Eryx*.

Adjectiva Generis omnis, *Felix*, *pernix*, *trilix*, *spadix*, mutant X, in *Icis*.

4. *Onyx onychos*, *sardonyx*, *sardonychos*, *lapyx lapygis*, *Phryx phrygis*, *Homeromastix Homeromastygis* & alia ex *Mastix* Composita sunt Masculina.

O X.

omina in *Ox*, Feminina, & habent in Genitivo *Ocis*, ut *Vox vocis*, *celox celocis*.

1. *Atrox*, *velox*, *solox*, *præcox*, *ferox*, habent *Ocis* in Genitivo, sed sunt generis Omnis.
2. Masculina sunt, *Allobrox Allobrogis*, *Cappadox Cappadocis*, *volvox volvocis*.
3. *Nox noctis*, est Femininum.

V X.

Vx, sunt Feminina, & habent in Genitivo *Vcis*, ut *Nux nucis*, *lux lucis*, *crux crucis*.

1. *Dux ducis*, est Commune *Frux frugis* Femininum.
2. Masculina sunt, *Pollux pollucis*, *redux reducis*, *tradux*.
3. *Trux trucis*, est Generis omnis.

LX. NX. RX.

Habentia consonantem ante X, sunt Feminina, & mutant X. in *Cis*, ut *Falx falcis*, sic *lanx*, *arx*.

1. *Conjux conjugis*, est Commune.
2. *Deunx deuncis*, sic *quincunx*, &c. sunt Masculina.
3. Feminina sunt, *Sphynx sphyngis*, *Syrinx Syringis*, *Phalanx phalangis*.

De Dativo, Accusativo, Vocativo, & Ablativo, Singulari Tertiæ Declinationis.

Tertiæ Declinationis Singularis {
1 Dativus exit in I, ut *huic Lepori.*
2. Accusativus exit in Em, ut *hunc Leporem.*
3. Vocativus similis est Nominativō, ut *lepus.*
4. Ablativus exit in E, ut *ab hoc lepore.*

Exceptio Accusativi.

Accusativum singularem formant. {
1. Per *Im.* tantùm Nomina ista: *Vis, amussis, cucumis, pelvis, sinapis, securis, sitis, strigilis, tussis, mephitis, buris,* ut *Vim, amussim, peluim,* &c.
2. Per *Em,* vel *Im* ista: *Aqualis, clavis, febris, lens, lentis, navis puppis, restis, sementis, turris cannabis.*
3. Per *Im,* vel *in* Græca, *Is,* finita, Genitivum similem Nominativo apud Lationos habentia, ut *Genesim,* vel *in, Syntaxim,* vel *in.*
4. Per *Ym,* vel *Yn* Græca *Ys* finita in Genitivo *Os,* purum habentia, ut *Halym,* vel *yn, Capym* vel *yn,* &c.
5. Per *Em,* vel *A,* Græca in Genitivo, crescentia, ut *Aërem* vel *aëra, atherem* vel *ra, Heroem,* vel *Heroa* &c. præter *Pan Pana* non *Panem.*
6. Quadrupliciter 1. per *Em,* 2. per *A,* 3. per *Im,* 4. per *In,* hæc Nomina, *Paris, Iris, Isis. Alexis, Daphnis, Osyris, Tygris, Zeuxis, Adonis, Agis,* & alia *Is,* finita, duos Genitivos, vnum, in *Os,* purum, alium, in *Os,* impurum, Græcè habentia, accentu in ultima carentia ut *Paridem* vel *Parida,* vel *Parim,* vel *Parin.*

1. In quibusdam Nominibus in Accusativo *N,* pro *M* ponitur Euphoniæ causa, ut *Moysem,* vel *Moysen,* &c.
2. Accusativus Græcorū in Genitivo *Os* purum habentium, desinens in *Im,* vel *In,* item in *Ym,* vel *Yn,* syllabarum numero, Nominativo, non verò Genitivo, debet esse æqualis, ut *Genesis, geneseos, genesim* vel *genesin,* non *genesijm.*

3. Græ-

Græca in *Is*, *Ys*, *Vs*, item *As*, formantia Genitivum per *ntis*, duplicem possunt habere Vocativum. Primò similem Nominativo, Secundò depositâ literâ S. ut *ô Simois*, *Tethys*, *Melampus*, *Pallas*, vel *ô Simoi*, *Tethy*, *Melampu*, *Palla* Item *Chremes*, *Laches*, *Socrates*, *Vlysses*, vel *Chreme* &c.

Exceptio Ablativi

3. Ablativum Singularem formant per I. tantùm, Nomina

1. Substantiva Neutra in *Al*, *Ar*, *E*, desinentia, ut *animali*, *calcari*, *cubili*.
2. Mensium, ut *ab Aprili*, *Septembri*, *Novembri*, &c.
3. Adjectiva habentia in Nominativo Neutrum, per *E*, ut *à forti*, *acri*, *gravi*, *suavi*, &c.
4. Accusativum, per *Im* tantùm vel per *Im* & *In*, simul habentia, ut *ab hac vi*, *siti*, *genesi*, &c.
5. Ista quatuor, *strigili*, *canali*, *memori*, *immemori*.

Ablativum Singularem formant per *I*, & *E*, simul Nomina

1. Quorum Accusativus per *Em* vel per *Im*, simul exit, ut *à Turri*, vel *turre*, *à navi* vel *nave*
2. Ista, *Amnis*, *ignis*, *vectis*, *anguis*, *unguis*, *vigil*, *avis civis*, *imber*, *pugil*, *supellex*, *finis*, *fustis*, *postis*.
3. Verbalia in *Trix* Adjectivè sumpta, ut *à victri*[…] vel *victrice*, *ultrice* vel *ultrici*.
4. Gentilia in *As*, ut *ab Arpinate* vel *Arpina*[…]
5. Adjectiva non habentia Neutrum per[…] *lice* vel *felici*, *fortiore* vel *fortiori*, […] *Hospite*, *sospite*, *paupere*.

De Plurali Numero.

1. Nominativus. Accus: & Voc: Pluralis Tertiæ Decl: Nominis

1. Alterius à Neutro exit in Es, ut […]
2. Neutrius Ablativus habentis in E[…]tum, terminatur in *A*, ut *Ora*, *corpora*, *capita*, *flumina*, &c.
3. Neutra Ablativum habentis in I, vel E & I, simul, terminatur in *IA*, ut *Animalia*, *felicia* &c.

Ve-

Vetus, *bicorpor*, *tricorpor*, & Comparativa Neutra om formant Nominativum, Accusativum Pluralem *Ra*, ut *Meliora*.

Græca apud Latinos in Genitivo Singulari crescen Accusativum Pluralem formant per *Es* vel *As*, ut *roës*, vel *Heroas*, *crateres* vel *crateras*, *Martyres* vel *M tyras*.

De Genitivo Plurali Tertiæ Declinationis.

2. Genitivus Pluralis Tertiæ Declinationis desinit *Vm*, ut *Patrum*, *fratrum*, &c.

Exceptio.

Genitivū Pluralem formant per *ium* Nomina

1. Quibus est Ablativus in *I*, aut in *I*, & *E* sim ut *Animalium*, *cubilium*, *fortium*, *ignium*.
2. In *Es* & *Is*, Genitivo non crescentia ut *Nubium*
3. Monosyllaba, ut *Cordium*, *artium*, *gentium*, &c
4. Pluralia tantùm ut *Mœnium*, *trium*, *manium*
5. *Ns* finita, ut *Animantium*, *audientium*. &c.
6. Ista, *Caro*, *Venter* *linter*, *uter*, *cohors*, *quincunx*
7. Gentilia ut *Samnitium*, *Arpinatium*.

Subexceptio.

1. Comparativa omnia, ut *Majorum*, *fortiorum*.
2. Ista, *Supellex*, *memor*, *vetus*, *vigil*, *particeps*, *dives*, *degener*, *uber*, *puber*, *compos*, *impos*, *consors*, *inops*.
3. Ista, *Vates*, *volucris*, *iuvenis*, *canis*, *panis*, *strigilis*.
4. Ista, *Ren*, *splen*, *bos*, *flos*, *mos*, *fur*, *pes* *crus*, *Rex*, *lex*, *dux*, *nux*, *vox*, ut *vocum*, *ducum* &c.
5. Ista, *Proceres*, *lemures* *preces*, *opes*.
6. Ista, *Arcas*, *Arabs*, *Æthiops*.

Observationes.

1. Interdū Genitivus Pluralis Tertiæ Declinationis admittit Syncopen, aut etiam Epenthesim, ut *Prudentum Prudentium*, *parentum parentium*, *arrogantum arrogantium*, *Penatum Penatium*, *optimatum optimatium*, *Alitum alituum*, *calitum calituum*, &c.

2. Græ-

2. Græca omnia *Os*, Genitivi Singularis mutant, in Genitivo Plurali, apud Græcos in *On*, apud Latinos in *Vm*, ut *Lampas, hujus Lampados, harum lampadon*, vel *Lampadum*.

De Dativo & Ablativo Plurali.

3. Dativus & Ablativus Pluralis Tertiæ Declinationis desinit in *Ibus*, ut *Leporibus &c.*

4. *Bos*, habet *bobus* vel *bubus* in Dativo & Ablativo Plurali.

5. Neutra in *A*, Tertiæ Declinationis, Dativum & Ablativum pluralem dupliciter formant, primò per *Tis*, secundò per *Ibus*, sed per *Tis*, elegantiùs, ut *Commatis* vel *Commatibus*.

De Deficienibus Numero.

Nomina Tertiæ carentia
- Plurali, Masculina sunt ista, *Aër, æther, sopor.*
- Plurali, Feminina sunt ista, *Indoles, proles, lues strues, tabes, labes, salus, tellus, pax.*
- Plurali, Neutra sunt ista, *Gausape, Nepenthes, cacoethes, hyppomanes, fel, jubar, nemo, gluten.*
- Singulari, Masculina sunt ista, *Cælites, Penates, lemures, manes, antes, proceres, annales, fasces, casses, pugillares. &c.*
- Singulari, Feminina sunt ista, *Tralles, Gades, Alpes,*
- Singulari, Neutra sunt ista, *Altaria, Mœnia, Saturnalia, Bacchanalia, Feralia, Floralia, &c.*

CAPUT III.

De Quarta Declinatione.

1. Nomina Quartæ Decl: in
   - 1. *Vs*, sunt Masculina; ut *Fructus, sensus, arcus, &c.*
   - 2. *V.* sunt Neutra omnia, ut *Cornu, gelu.*

1. Feminina sunt, *Manus, quercus, acus, anus, tribus, porticus. socrus, nurus, domus*, & Plurale *Idus*.

2. *Specus, Penus*, sunt Dubia; sed *penu* & *gelu*, carent Plurali.

2. Quar-

2. Quarta Declinatio terminat
- Singularem
  - Nominativũ Genit: & Vocativum in *Vs*, ut *hic, hujus, o fructus.*
  - 2. Dativum in, *Vi*, ut *Fructui.*
  - 3. Accusativum in *Vm*, ut *Fructum*.
  - 4. Ablativum in *V*, ut *Fructu.*
- Pluralem
  - 1. Nominativum, Accus: & Vocat: in *Vs*, ut *hi, hos, ó Fructus.*
  - 2. Genitivum in *Vum*, ut *Fructuum.*
  - 3. Dat: & Abl: in *Ibus*, *Fructibus.*

1. *IESVS* Sanctissimum Nomen *sic* declinatur: *Hic IESVS, hujus IESV, huic IESV, nunc IESVM, ó IESV, ab hoc IESV,*
2. Desinentia in *V*, in omnibus Casibus Singularibus, unam habent terminationem scilicet *V*, in Plurali verò tres, in Nominativo, Accusativo, & Vocativo *A*, in Genitivo *Vum*, in Dativo, & Ablativo *Ibus*, ut *Cornu, cornua, cornuum, cornibus*, præter *Veru verubus.*
3. *Specus, artus, arcus, lacus, partus, tribus, acus, portus, quercus*, Dativum & Ablativum pluralem formant per *Vbus*, ut *Specubus, &c.*

CAPUT IX.

De Quinta Declinatione.

1. Nomina Quintæ Declinationis sunt Feminina, ut *Res, spes, &c.* præter *hic* vel *hæc dies, hi dies, hic meridies.*

2. Quinta Declinatio format
- Singularem
  - 1. Nomin: & Vocat: per *Es*, ut *Res,*
  - 2. Genitivũ & Dativ: per *Ei*, ut *Rei.*
  - 3. Accusativum per *Em*, ut *Rem.*
  - 4. Ablativum per *E*, ut *Re.*
- pluralem
  - 1. Nom: Accus: Voc: per *Es*, ut *Res.*
  - 2. Genitivum per *Erum*, ut *Rerum.*
  - 3. Dat: & Ablat: per *Ebus*, ut *Rebus.*

CA-

CAPUT X.

De Heteroclitis.

Heteroclita Nomina sunt, quæ in declinando ista quinq; Accidentia, Genus, Declinationem, Numerum, Casum, & Terminationem *in Recto cum Analogis non servant eadem & similia.*

Hetero- clita.
- Variantia 1. Declinationem, 2. Genus. 3. Genus & Declinationem.
- Deficientia Numero Singulari aut Plurali, Item Casu, Aptota, Monoptota, Diptota, Triptota
- Abundantia. 1. Terminatione. 2. Declinatione. 3. Genere & Declinatione.

Variantia Genus.

1. Hæc Nomina, *Avernus, Dindymus, Gargarus, Ismarus, Mænalus, Massicus, Pangæus, Tænarus, Tartarus,* in Singulari sunt Masculina, & ut *Dominus,* in Plurali Neutra & ut *Scamna* declinantur; *Hæc Pergamus* ut *Fagus, hæc Pergama Pergamorum* ut *Scamna orum.*
2. *Hic locus, jocus* ut *Dominus,* in Plurali, *hi loci, joci,* ut *Domini, & hæc loca, joca* ut *Scamna.*
3. *Hoc cælum,* ut *Scamnum,* in Plurali, *hi celi,* ut *Domini.*
4. *Hoc frenum, rastrum,* ut *Scamnum.* in Plurali, *hæc frena, rastra,* ut *Scamna, & hi freni, rastri,* ut *Domini.*
5. *Argos* in Singulari Neutrum indeclinabile, in Plurali verò Masculinum, ut *Domini* Declinatur.

Variantia Declinationem.

1. *Hoc jugerum jugeri jugero,* in Singulari est Secundæ, in Plurali Tertiæ, *hæc jugera jugerum jugeribus.*
2. *Hoc Vas Vasis Vasi Vase,* in Singulari est Tertiæ, in Plurali Secundæ, *hæc Vasa Vasorum Vasis.*

Variantia Genus & Declinationem

1. Artium Nomina, ut *Rhetorica, Ethica Politica, Physica, &c.* in Singulari sunt Feminina Primæ, in Plurali, *Hæ Rhetoricæ, Rhetoricarum, & hæc Rhetorica Rhetoricorum* Secundæ,

Defi-

Deficientia Numero

Carent Numero Plurali Nomina

1. Metallorum ut *Aurum, Argentum &c.* præter *Æra, electra, stanna, Orichalca,*
2. Frumentorum, ut *Triticum, siligo, &c.* præter *Avena, hordea.*
3. Herbarum, ut *Hyssopum, &c.* præter *Lilia, rosæ,*
4. Liquorum, ut *Lac, acetum, oleum, &c.* præter *vina, musta.*
5. Rerum, quas metimur, aut ponderamus, ut *Piper, crocus, butyrum,* præter *mella,*
6. Multa ætatum, virtutum, & vitiorum.

Annotatio, *Nomina Propria carent Numero Plurali secundum quosdam Grammaticos, ut* Petrus, Anna, *Sed contraria opinio verior esse videtur, ut Exempla docent. Cicero dixit:* tres Ioves, quatuor Veneres, trium Antoniorum, Paulos, Catones, Scipiones. *Ovidius* multos Hectores. *Martialis* duos Senecas. *Iuvenalis* Curios simulant. Linacer Lib: 6. *in Synchysi, iubet illorum superstitionem redarguere, qui docent, Propria Nomina Plurali carere,* Despauterius lib: 3. talia de hac re scribit verba; *Quando plures ejusdem Nominis aut similes significare volumus homines, possumus uti Plurali, ut Antonij, Scipiones, Platones & Adjectiva addere, ut in Appellativis, veluti tres Antonij, multi Hectores, non ut Grammatistæ volunt; duos quorum uterque dicebatur Petrus, aut triplicem Petrum, nisi tricorporem aut triplicem significaveris, qualem Cerberum aut Gerionem fuisse fabulantur.*

Deficientia Casu.

1. Aptota, id est, indeclinabilia sunt, quæ non declinantur, ut *Pondo, nihili, tot, quot, quatuor, quinque, sex, septem &c.*
2. Monoptota, id est, quæ in uno Casu reperiuntur, sunt hæc; *Exspes* in Nominativo, *Dicis* in Genitivo, *inficias, infitias, incitas,* in Accusativo. *Iussu, permissu, nauci noctu, promptu,* in Ablativo.
3. Diptota, id est, quæ in duobus Casibus reperiuntur, sunt ista: *Tantundem, tantidem, suppetia suppetias, fors forte, macte macti, spontis sponte, repetundarum repetundis.*
4. Triptota, quæ in tribus Casibus reperiuntur, sunt ista: *Opis opem ope, precis precem prece.*

Abun-

Abundantia Nomina.

Abundans Nomen eſt, quod in eadem ſignificatione recipit diverſam ſeu Terminationem, ſeu Declinationem, ſeu aliquod aliud attributum.

Domus, tum Secundæ, tum Quartæ eſt Declinationis; ſed in Secunda caret Vocativo Singulari, item Nominativo & Ablativo Plurali, in Quarta verò tantùm caret Ablativo Singulari.

Vulgus, in Accuſativo *hoc vulgus* & *hunc vulgum*.

Hæc quinque, *Colus*, *cornus*, *laurus*, *platanus*, *pinus*, declinantur in utroque Numero integrè ut *Fagus*, & præterea ex Quarta, habent omnes illos Caſus utriuſque Numeri, qui declinantur in *Us*, *Um*, *U*.

Ficus pro *morbo*, eſt Maſculinum Secundæ tantùm, pro *arbore* verò vel *fructu*, eſt Femininum, tum Secundæ tum Quartæ, & ubique integrè declinatur; ſed Dativo & Ablativo Plurali in Quarta caret.

Hæc duo *Quercus*, *lacus*, declinantur in utroque Numero integrè, ut *Manus*, & præterea ex Secunda habent Caſus in l, deſinentes, *Quercus* verò habet etiam Genitivum Pluralem *quercorum*

Neutrum *Pecus pecoris*, & Femininum *pecus pecudis*, abundant & Genere & Caſibus obliquis.

8. *Penus* Singulare tantùm, in Quarta eſt Dubium, in Secunda Maſculinum, *Penus* utriuſque Numeri eſt Tertiæ Neutrum. *Penum* Singulare tantùm eſt Neutrum ſecundæ, *Penu* eſt Singulare indeclinabile Neutrum Quartæ.

9. *Specus* eſt Dubium; Quartæ integrum, dicitur etiam *Hoc ſpecus* & *hoc ſpecu*, in Nominativo, Accuſativo, & Vocativo; item *hoc ſpecu*, Neutrum indeclinabile.

10. Terminatione Abundantia ſunt iſta: *Apes apis*, *torques torquis*, *honor honos*, *papyrus um*, *pileus um*, *tonitrus tonitru*, *ſcorpius ſcorpio*, *pavus pavo*, *rapa um*, *neceſſitas neceſſitudo*, *luxuria luxuries*, *materia es*, *ganea um*, *eventus um*, *cantus cantio*, *cantilena canticum*, &c. Item Adjectiva, *imbecilis* vel *imbecilus*, *ſaluber* vel *ſalubris*, &c.

CAPUT XI.
De Compositis & Patronymicis.

Nomina Composita ex

1. Nominativis duobus integris declinabilibus, utrumque declinant Nominativum, ita, ut extra Compositionem, ut *Respublica*, *Reipublicæ*, *Rempublicam*, *jusjurandum*, *jurisjurandi*, *juri jurando* Excipe, *Leopardus*, *leopardi*, *leopardo*, *&c.*
2. Nominativo & Genitivo, aut ex Genitivo & Nominativo, itemque ex parte declinabili, & nominativo, tantùm Nominativum flectunt, & quædam quidem simplicis sui retinendo Declinationem, ut *Paterfamilias*, *Tribunusplebis*, *Ludimagister*, *infimitus*, *&c.* Quædam verò novam adsciscendo, ut *Capricornus capricorni*, *exsanguis*, *hujus exsanguis*, *huic exsangui*, non *exsanguinis*.
3. Genitivis duobus non declinantur.
4. Dictionibus duabus utrisq; corruptis, vel una tantùm secundùm Terminationem sunt declinanda, ut *Centimanus centimani*, sic *armiger*, *opifex omnipotens &c.*

1. In *Alteruter* posterior tantùm pars declinatur, præter Genitivum *Alterius utrius* & *alterutrius*.
2. *Rosmarinus* dupliciter f. *rosmarini* vel *rorismarini*.

De Patronymicis.

Patronymica.

1. A Proprijs ferè Nominibus Patrum, Avorum, Proavorum, Fratrum, Matrum, Sororum, Regum, Regionum, Montium, &c. derivantur, ut *Priamides Atlantiades*.
2. Habent quatuor Terminationes *As*, *Es*, *Is*, *Ne*, ut *Æetias*, *Pelides*, *Æneis*, *Nerine*.
3. In *Es*, sunt Masculina Primæ, ut *Hippotades*, *Æneades*, & declinantur, ut *Anchises*.
3. In *As*, & *Is*, sunt Feminina Tertiæ, ut *Phaetontias*, *Colchis*, *Sicelis*, *Æneis*.
5. In *Ne* sunt Feminina Primæ, ut *Neptunine*, *Adrastine*, & declinantur, ut *Ode*.

CAPUT

Caput XII.
De Pronomine.

Quid est Pronomen? *Est vox declinabilis locò nominis posita, Personam significans*, ut Ego, Tu, Ille.

Quot sunt Pronomina Simplicis Figuræ? *Octodecem: Ego, Tu, Sui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Quis, Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cujas, Cujus.*

Quot sunt Pronominis

1. Accidentia? *Octo:* Figura, Species, Qualitas, Persona, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ? *Tres:* Simplex, ut *Ego*, Composita, ut *Egoipse*, Decomposita, ut *Egometipse*.
3. Species? *Duæ:* Primitiva, ut *Ego, Tu, Sui*, Derivativa, ut *Meus, Tuus, Suus.*
4. Personæ? *Tres:* Prima, ut *Ego, Nos*, Secunda, ut *Tu, Vos*, Tertia, ut *Ille, illi.*
5. Genera? *Quatuor:* Masculinum, Femininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes? *Quinque:* 1. 2. 3. 4. 5.
7. Numeri? *Duo:* Singularis & Pluralis.
8. Casus? *Sex:* Nomi: Gen. Dat. Accu. Voc. Abl.

Pronomina Declinationis.

1. Primæ, sub Terminatione Secunda, sub Prima verò & Tertia Secundæ, sunt ista decem: *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester, Hic, Is, Iste, Ille, Ipse.*
2. Tertiæ sunt ista tria, *Nostras, Vestras, Cujas*, quæ sunt Generis Omnis.
3. Quartæ hæc sunt duo, *Qui* & *Quis*, cum Compositis, ut *Quivis, quilibet, quisq; &c.*
4. Quintæ, sunt ista tria, *Ego, Tu, Sui.*

Admonitio. *Majoris facilitatis gratiâ, tot aßignantur Declinationes Pronominum, quot sunt etiam in nomine; & ad eas revocata sunt quædam ex Pronominibus, quarũ in declinando magis videntur sequi Analogiam, quomodo autem singula Pronomina sint declinanda, clarè in Tyrocinio docetur.*

OBSERVATIONES.

1. Omnia Pronomina ferè Vocativis carent, præter quatuor: *Tu, Meus, Noster,* & *Nostras.*
2. *Sui* eodem modo in utroque Numero declinatur, sed caret Nominativo
3. *Meus* in Vocativo habet *Mi,* non *Mee.*
4. Possessiva Pronomina, id est quæ possessorem indicant, sunt quinque: *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*
5. Gentilia Pronomina, id est quæ gentem aut sectam significant; sunt duo: *Nostras* & *Vestras.*
6. Interrogativa Pronomina sunt tria: *Quis, Cujus, Cujas,*
7. Reciproca Pronomina sunt duo: *Sui* & *Suus,* quæ ad eandem tertiam Personam redeunt,
8. Relativa Pronomina, id est, quæ rem priùs dictam commemorant, sunt ista: *Qui, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is, Idem.*
9. Demonstrativa Pronomina sunt hæc: *Ego, Tu, Hic, Iste, Ille, Ipse, Is.*

ANNOTATIONES.

1. *Quis* habet ista Composita *Quisnam, quisquis. quisque, quisquam, quispiam, aliquis, siquis, nequis, ecquis, unusquisque, ecquisnam,* quorum Feminina in Nominativo Singulari & Plurali; item quoque Neutra in Plurali per Æ diphtongum finiuntur: præter *Aliqua siqua nequa* in Feminino Singularia & Neutro Pluralis, at in Plurali Femininum, *Aliquæ, siquæ, nequa, Ecquis* habet *ecquæ* vel *ecqua* in Genere Feminino.
2. *Qui cum,* pro Ablativo *cum quo, cum qua, cum quo,* eleganter ponitur: sive sit Relativum, sive Interrogativum Ter. *Qui cum filius loquitur?*
3. *Quid* cum suis Compositis est Substantivum Neutrum: *Quid* verò cum suis est Adjectivum.

CAPUT

CAPUT XIII.

DE VERBO.

Quid eſt Verbum? *Eſt vox, per Modos, Tempora, Numeros & Perſonas flexibilis*, ut Sum, Amo, Amor, &c.

Quotuplex eſt Verbum ratione.

1. Perſonæ? *Duplex*: Perſonale & Imperſonale.
2. Conjugationis? *Duplex*: Analogum, & Anomalum (*quorum utrumque adhuc eſſe triplex ſtatuitur*, Abundans, Defectivum, & Medium.)
3. Conſtructionis? *Duplex*: Abſolutum & Tranſitivum.
4. Rei ſignificatæ? *Triplex*: Subſtantivum, Vocativum, & Adjectivum.

Admonitio, *Ut ad interrogationem iſtam*, Quale eſt Verbum? *ſtatim Puer reſpondere queat; opus erit ipſi priùs indicare, ratione cujus ea interrogatio fiat, ſcilicet an ratione* Perſonæ? *an ratione* Conjugationis? *an ratione* Conſtructionis? *an denique ratione* Rei ſignificatæ.

Quid eſt Verbum

1. Perſonale? *Quod per tres Perſonas in utroq; Numero conjugatur, ut* Amo, amas, amat: Amamus, amatis, amant.
2. Imperſonale? *Quod tantùm per unam Perſonam tertiam in Numero Singulari flectitur, ut* Pudet, piget, ſtatut, &c.

1. An-

Quid est Verbum

1. Analogum? *Quod in præsenti, & ejus Derivativis omnes Personas, eódem & solitó modô inchoat, terminat, & crescere facit:* ut Do, Scribo.
2. Anomalum? *Quod in Præsenti aut ejus Derivativis, omnes Personas eódem & solitó modô, aut non inchoat, aut non terminat, aut crescere non facit, ut* Sum, Fero, Volo.
3. Abundans? *Quod manente eadem significatione, plures quàm unam habet aut Terminationes, aut Conjugationes, aut Præteriti vel Supini Formationes. de quibus vide* Cap: 15. 16. 17, & 18.
4. Defectivum? *Quod caret, aut Modo, aut Tempore, aut Persona, aut præterito, aut Supinó.*
5. Medium? *Quod nec abundat, nec caret ullo accidente, manente eadem significatione.*
6. Absolutum? *Quod præter Casum alicujus Circumstantiæ, ut loci Temporis, &c. item cognatæ Significationis nullum, alium post se regit: ut* Sto, Sedeo, eo, maneo.
7. Transitivum? *Quod præter Casum alicujus Circumstantiæ, ut loci, Temporis &c. item cognatæ Significationis etiam alios admittere potest, ut* Lego, scribo, fero *&c.*
8. Substantivum? *Quod rem esse significat; sunt autem Verba Substantiva quatuor:* Sum, fio, forem, existo.
9. Vocativum? *Quod Nomen rei exprimit; sunt autem quinque Verba Vocativa:* Vocor, appellor, nominor, dicor, nuncupor.
10. Adjectivum? *Quod aliquod rei Accidens, aut proprietatem declarat. Sunt autem Verba Adjectiva omnia alia, præter Substantiva & Vocativa.*

Annotatio 1. *Errant, qui* Gigno genui genitum, Sterno stravi stratum, Do dedi datum, *& cætera similia dicunt esse Verba Anomala. Nam Verbum Anomalum, non illud est: cujus præteritum aut Supinum ab alia syllaba incipit, & ab alia Præsens, sed illud tantùm, quod Personas Præsentis, & ejus Derivativorum, aut initio, aut in medio, aut in fine mutat, qualia sunt:* Sum fero Volo, &c.

Annotatio 2. *Strictè loquendo ferè omnia Verba apud Latinos sunt Defectiva; quum omnium nonnulla Tempora, ex Participiis & Verbo* Sum, *suppleantur.*

De Ac-

De Accidentibus Verbi.

Quot sunt in Verbo.

1. Accidentia? *Octo*: Figura, Species, Genus, Conjugatio, Modus, Tempus, Numerus, Persona.
2. Figuræ? *Tres*: Simplex ut *Rego*, Composita ut *Perrigo*, Decomposita, ut *Experrigo*.
3. Species? *Duæ*: Primitiva, ut *Rego*, Derivativa, ut *Rogito*.
4. Genera? *Quinque*: Activum, Passivum, Neutrum, Deponens Commune.
5. Conjugationes? *Quatuor*: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, *harum quælibet est duplex*: Analoga & Anomala, Analoga *Verbi Analogi*, Anomala *Verbi Anomali*.
6. Modi? *Septem*: Indicativus, Imperativus, Subjunctivus, Optativus, Potentialis, Permissivus, & Infinitivus.
7. Tempora? *Quinque*: Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquam perfectum, & Futurum.
8. Numeri? *Duo*: Singularis & Pluralis.
9. Personæ? *Tres*: Prima, ut *Amo*, Secunda, ut *Amas*, Tertia, ut *Amat*.

Verbum desinens in

- 1. O. cui R. addi,
  - 1. potest, est Activum, ut *Amo, lego, emo*.
  - 2. non potest, est Neutrum, ut *Egeo, studeo*.
- 2. *M*, est Neutrum, ut *Sum adsum prosum*.
- 3. *Or*, si ex eo Activum
  - 1. fit est Passivum, ut *Amor, legor*.
  - 2. non fit & significat agere tantum, est Deponens, ut *Rixor*: si vero significat agere & pati simul, est Commune, ut *Osculor*.

CAPUT XIV.
De Præteritis Regulæ Generales.

1. Verbum Compositum, ita format suum præteritum & Supinum, sicut Verbum simplex, & juxta eandem Regulam. ut *Perlego perlegi perlectum*, sicut *lego legi lectum.*

Sunt nonnulla Composita, quæ suum Præteritum & Supinum formant aliter, quàm Verbum simplex, ut *Intelligo intellexi intellectum*, licet *Lego legi lectum* habet.

2. Licet simplex Præteriti principium geminet, tam Compositum non debet geminare: ut *Pello pepuli pulsum, repello repuli, non repepuli.*

Præcurro item *repungo* & Composita Verbi *disco, posco*, geminant Præterita suorum simplicium: ut *Præcucurri, repupugi, edidici, repoposci.*

3. Quæcunque carent Præterito, carent etiam & Supino, & Participijs à Supino descendentibus, itemque Verbalibus, ut Neutrum *Glisco*, & Deponentia *Reminiscor, Vescor, &c.*

4. Verbum Passivum.
1. Præterita sua in qualibet Conjugatione componit ex Præterito Participij & Verbo *Sum*, ut *Amor amatus sum vel fui, Legor lectus sum*, vel *fui.*
2. Caret Præterito quando ejus Activum caret Supino, ut *Discor, metuor.*
3. Tot habet præterita, quot in Activo sunt Supina, ut *Lautus, aut lotus, aut lavatus sum* vel *fui.*

5. Supina Deponentium ex ipsorum Præteritis cognoscuntur, ut *Sciscitatum*, ex *sciscitatus sum, imitatum* ex *imitatus sum.*

CAPUT

CAPUT XV.

De Prima Conjugatione.

Verba Primæ Conjugationis formant Præteritum in *Avi*, Supinum in *Atum*, ut Activa, *Amo amavi amatum*, *Levo levavi levatum*, *Recreo avi atum*, *&c.*

1. Neutra ista: *Cubo*, *crepo*, *sono*, *tono*, & hæc Activa, *Domo*, *veto*, *increpo*, *incubo*, *intono*, habent *ui tum*, & aliquando *Avi atum*, ut *Cubo cubui cubitum*, vel *avi atum*.

Composita Verbi *Cubo* cùm habent *m* ante *Bo*, sunt Tertiæ, cum non habent, sunt Primæ Conjugationis.

Composita Verbi *Crepo increpui increpitum*, *concrepui concrepitum* *discrepui discrepatum* magis laudantur.

2. Neutra *Mico micui*, *emico emicui*, *dimico dimicui*, carent Supino, sed *dimico*, sæpius *dimicavi* & *atum* facit.

3. Cum Compositis est Activum.

1. *Neco avi atum*, olim *ui ectum*; ejus Composita nunc habent *avi atum*, & *ui ectum*.

2. *Seco secui sectum*, *frico fricui frictum* vel *fricatum*.

3. Ferè omnibus; *Plico*; sed cum his quatuor: *applico*, *explico*, *implico*, *complico*, habet *Avi atum*, & *ui itum*. cum cæteris verò tantum *avi atum*, ut *multiplico avi atum*, sic *duplico*, *replico*, *&c.* & Neutrum, *Supplico avi atum*.

4. *Do dedi datum*, istis tribus *circumdo*, *pessundo*, *venundo*, sed *satisdo* est Neutrum. Reliqua Composita Verbi *Do* Activa sunt Tertiæ Conjugationis, & habent *didi ditum*, ut *reddo reddidi redditum*.

1. Activum *Lavo lavi*, tria habet Supina, *lotum lautum lavatum*.
2. Activum *Poto potavi*, duo facit Supina, *potum* & *potatum*.
3. Activum est *Iuvo juvi*, cum *adjuvo adjuvi adjutum*.
4. *Sto steti statum*, est Neutrum, cujus Composita ferè cum Neutra faciunt *stiti stitum*, vel *statum*, ut *consto*, *insto*, *præsto præstiti præstitum*, vel *atum*, rariùs *aui* est Activum.

De Deponentibus & Communibus.

Deponentia & Communia Primæ Conjugationis habent in Præterito *atus sum* vel *fui*, ut *Lætor lætatus sum* vel *fui*, *osculor osculatus sum* vel *fui*.

✠ Deponentia primæ sunt ista: *Adversor, adulor, æmulor, altercor, arbitror, argumentor, argutor, assentor, adversor, aucupor, auspicor, concionor, conor, conspicor, cunctor, digladior, dignor, feceror, fabulor, famulor, grassor, gratificor, grator, gratulor, gloriolor, indignor, jocor, lætor, luctor, mercor, minor, opinor, periculor, depeculor, prædor, præstolor, ratiocinor, rixor, stomachor, spatior, suffragor, suspicor, sumwituor, vagor, vociferor*. & cætera à Substantivis derivata, ut *Bacchor, cavillor, causor, convivor, epulor, beluor, imaginor &c.*

✠ Verba Communia Conjugationis Primæ, docent Grammatici esse ista; *Aucupor, abominor, aspernor, adipiscor, amplexor, calumnior, comitor, consolor, contemplor, criminor, depopulor, feneror, frustror, furor, hortor, jaculor, interpretor, imitor, miror, misereor, moror, meditor, odoror, ominor, osculor, percontor, piscor, precor, recordor, sector, speculor, scrutor, testor, tutor, vador, veneror, venor*.

Admonitio, *Verbis Communibus in Passiva significatione rarissimè est utendum; satiusq; est illa Deponentium, numero adjicere, atq; etiam Deponentia esse dicere, quàm cum aliqua forsitan, Solecismi in loquendo usurpare.*

De

De Abundantibus & Defectivis.

Prima Conjugatione Verba Analoga 1. Abundantia sunt ista, Fabrico, vel or, Iurgo vel or populo vel or, lavo as vel lavo is, explico explicavi atum, vel ui itum, & alia duplex Præteritum aut Supinum habentia. 2. Defectiva propriè sunt ista: Ovat a sicut amat, ovas sicut amas, Fari & Dari simplex caret prima Persona in Præsenti. 3. Media cætera omnia. 4. Anomala in Prima ferè nulla.

CAPUT XVI.

De Secunda Conjugatione.

Verba Secundæ Conjugationis Activa, habent in præterito *ui*; & in Supino *itum*, ut *Moneo monui monitum*, sic *arceo, exerceo, habeo, cohibeo, &c.*

Verba Secundæ Conjugationis Neutra, habent *ui* absque Supino; ut *Studeo studui*, sic *pareo, albeo, rubeo, lateo.*

Omnia Verba in Eo sunt Secundæ Conjugationis, præter Activa ista: *Beo, creo, calceo, enucleo, laqueo, illaqueo, screo*: & Neutra, *Meo, Nauseo*, quæ sunt primæ: item Neutra, *Eo, queo, nequeo*, quæ sunt Quartæ.

BEO, CEO.

Iubeo iussi iussum, sorbeo sorbui sorbitum, rariùs *sorpsi sorptum*. Cum Compositis est Activum.

1. *Doceo docui doctum, misceo miscui mistum* vel *mixtum, mulceo mulsi mulsum* vel *ctum*, cum Compositis sunt Activa.

2. Neutra, *Iaceo, noceo, placeo*, habent *ui itum.*

3. *Luceo luxi*, cum Compositis Neutrum, caret Supino.

4. Activi *Taceo tacui tacitum*, Composita etiam Activa habent sine Supino *ui*, ut *conticeo ui, reticeo ui, &c.*

5. *Decet uit, liceo ui*, pro *vendor*, caret Supino.

6. *Lucet uit* vel *itum est, libet uit*, vel *itum est.*

DE

DEO,

1. *Rideo risi risum, suadeo suasi suasum, video vidi vi*[sum] cum Compositis sunt Activa.
2. *Ardeo arsi arsum*, cum Compositis est Neutrum.
3. *Frendeo frendi fressum*, pro *frango* est Activum, *frendeo frendi*, pro *frendo*, est Neutrum.
4. Activa ista: *Mordeo momordi morsum, spondeo spopon*[di] *sum. Tondeo totondi tonsum*, & Neutrum, *Pendeo pe*[pendi] *pensum*, licet principium Præteriti geminent, Com[posi]ta tamen eorum non geminant, ut *Respondeo respon*[di], *respopondi*. De *Audeo, gaudeo, prandeo, pudet tædet &* vide Cap. 19. & 20.
5. *Sedeo sedi sessum*. cum Compositis est Neutrum, pr[æter] duo Activa. *Insideo insedi insessum. Obsideo obsedi obs*[essum].

GEO, IEO, LEO.

1. *Augeo auxi auctum*, *indulgeo indulsi indultum*, *mul*[ceo] *mulsi* vel *mulxi mulctum, tergeo tersi tersum*, cum Compositis sunt Activa.

1. Cum Compositis respuunt Supinum hæc Acti[va], *Lugeo luxi, urgeo ursi* & Neutra, *algeo alsi, frigeo fri*[xi], *fulgeo fulsi, turgeo tursi.*
2. *Cieo civi citum, vieo vievi vietum*, cum suis sunt Act[iva].
3. Neutra, *Caleo, doleo, valeo*, habent *ui itum*.
4. *Pleo* inusitatum suis Compositis Activis reliquit *evi etum* ut *Compleo evi etum, Impleo, evi etum, repleo evi etum, &*
5. Activa sunt *Leo levi letum. Deleo evi etum, releo evi etum*.
6. *Fleo flevi fletum, Defleo deflevi defletum.*
7. *Soleo solitus sum*, Neutro Passivum, olim habuit *solui*.
8. *Oleo olui olitum*, quondam *olevi* cum Compositis odoris est Neutrum.
9. Activa sunt, *Aboleo abolevi abolitum*. & in sacrificio, *ad[oleo oleui] tum*, rarissimè *adolevi*, Sed *adoleo* de ætate est Neutr[um] & facit *adolevi adoletum*, vel *adultum*, rarissime *adolui*.

MEO,

MEO, NEO, QUEO.

Cum Compoſitis eſt Activum *Neo nevi netum*, *Teneo tenui tentum*, *Torqueo torſi tortum*, olim *torſum* & *timeo timui* abſque Supino.

Neutra, *Maneo manſi manſum*, Compoſita etiam Neutra quæ amiſerunt *A*, habent *ui* ſine Supino, ut *Emineo nui*, &c. quæ verò retinent *A*, habent *ſi ſum*, ut *Remaneo ſi ſum*. *Liqueo licui*, cum Compoſitis eſt Neutrum.

REO, SEO, VEO.

Cum Compoſitis ſunt Activa, *Torreo ui toſtum*, *Cenſeo ui cenſum*. *Caveo cavi cautum*, *Foveo fovi fotum*, *Moveo movi motum*, *Voveo vovi votum*.

Careo ui itum, *pareo ui itum*, *hæreo hæſi hæſum*, cum Compoſitis ſunt Neutra.

Neutrum *Mereo ui itum*, *Mæreo* verò caret utroque.

Faveo favi fautum, *ſveo ſvevi ſvetum*, ſunt Neutra.

Neutra *Paveo pavi*, *conniveo connivi*, vel *connixi*, *langveo langvi*, *liveo livi*, *flaveo flavi*, *ferveo fervi*, vel *ferbui*, ſed *conferveo* & *deferveo bui* tantùm carent Supino.

Aveo Neutrum caret utroque.

De Deponentibus & Defectivis.

Deponentia Secundæ habent *itus ſum*, ut *Vereor veritus ſum*, ſic *Liceor polliceor*, &c.

Excipe *Fateor faſſus ſum*, *confiteor confeſſus ſum*, *profiteor profeſſus ſum*, *miſereor miſertus ſum*, *reor ratus ſum*, *tueor tuitus ſum*, *Medeor* caret utroque.

Analoga Abundantia, *Mereor* vel *o*, *prandeo prandi* vel *pranſus ſum*, &c. Defectiva *Ave*, *aveto*, *avete*, *avere*, *Salveo*, *ſalvebis*, *ſalve*, *ſalveto*, *ſalvete*, *ſalvere*. Media cætera præter Abundantia & Defectiva, Anomala hic nulla.

CAPUT

CAPUT XVII.

De Tertia Conjugatione.

Cio, dio, gio, pio, rio, tio.

1. Activorum, *Facio feci factum, jacio jeci jactum.* Co-posita etiam Activa habent *ectum*, ut *afficio affec-ctum, abjicio abieci abiectum, &c.*

1. Obsoletorum, *Latio & specio*, Composita Ac- habent *exi ectum*, ut *Allicio exi ectum, perspicio -ctum*, Excipitur Activum, *Elicio elicui elicitum.*
2. Cum Compositis est Activum, *Fodio fodi foss- Cupio cupivi cupitum*, sed *Fugio fugi fugitum* cum potiùs Neutrum.
3. Activorum *Capio cepi captum, rapio ui raptum* C- posita etiam Activa habent *eptum*, ut *Accipio a-acceptum, eripio eripui ereptum, &c.*
4. Neutra *Sapio ui* vel *pij, desipio ui, resipio ui* carēt Sup-
5. *Pario peperi partum*, vel *paritum*, est Activum; sed h- *pariturus* non *parturus* venit. Composita Verbi *pario* A-ctiva, ut *Aperio, reperio*, sunt Quartæ Conjugatio-
6. Activi *Quatio* (*quassi quassum* inusitata) Com- sita etiam Activa formant, *Cussi cussum*, ut *Percu-ssi ssum, &c.*

VO.

1. Cum Compositis est Activum, *Acuo ui utum, ar- ui utum, statuo ui utum, struo struxi structum*, Neutr- *Fluo fluxi fluxum.*
2. *Metuo ui, respuo ui*, Activa carent Supinô.

3. Verbi

3. Verbi Neutrius, *Ruo rui rutum*, Composita Activa habent *rui rutum*, ut *Diruo dirui dirutum*.

4. *Corruo* & *Sternuo* Neutra habent *ui utum*.

5. Neutra, *Luo, gruo, congruo, ingruo*, habent *ui* sine Supino.

6. Verbi *Pluo plui* & olim *pluvi plutum*, Supino, est usus in Compositis, ut *Complutum*.

7. *Nuo* inusitatum Compositis reliquit *ui* sine Supino, ut *Abnuo abnui, innuo innui, renuo renui*.

8. Composita Activa istorum Activorum *Lavo*, ut *Abluo, alluo*; *Suo* ut *Consuo, insuo*. *Spuo* ut *Conspuo, inspuo*; antiqui *duo* ut *induo, exuo* habent *ui utum*.

BO, CO.

Cum Compositis est Activũ.

1. *Scribo scripsi scriptum, bibo bibi bibitum*, item *glubo glubi, lambo lambi, scabo scabi*, absque Supino.
2. *Dico dixi dictum, duco duxi ductum, Ico ici ictum, pasco pavi pastum, scisco scivi scitum, vinco vici victum*.
3. *Nosco novi notum*, sed *agnosco, cognosco, præcognosco, recognosco, ovi itum*, amant.

Composita Verbi *Cubo bas bare*, sunt Neutra, & habent *m* abjecto, *ui itum*, ut *Accumbo accubui accubitum*.

2. Neutra sunt: *Cresco crevi cretum*, cum Compositis & *adolesco adolevi adoletum*, vel *ultum, exolesco exolevi exoletum, obsolesco obsolevi obsoletum*.

3. *Quiesco quievi quietum, Suesco evi etum. parco peperci parcitum*, vel *parsi parsum*.

4. Activa, *Compesco ui, dispesco ui, disco didici, posco poposci*, & Neutra ista: *Irraucesco irrausi, increbresco increbui* cum Compositis carent Supino.

5. *Glisco* Neutrum, cum Inchoativis etiam Neutris caret utroque, ut *Labesco, ditesco, hisco, fatisco, &c.*

6. *Evanesco ui, erubesco ui, senesco ui, convalesco ui*, & similia mutuantur Præterita à Primitivis.

DO,

D O,

1. Verba in Do, habent in Præterito Di, in Supino Su ut Activa, *Mando mandi mansum*, sic *Cudo, edo, defendo, offendo, prehendo, &c.*

1. Activa *Fundo fudi fusum, findo fidi fissum, scindo scidi scissum*, cum Compositis Activis N. amiserunt.
2. *Cado cecidi casum*, cum Compositis est Neutrum scilicet istis: *Occido, decido, excido, incido, &c.*
3. Per diphtongum *Cædo cecidi cæsum*, cum Compositis est Activum ut *Occido, decido, excido, incido, &c.*
4. *Cedo cessi cessum*, cum Compositis Neutrum, S. ubi geminant, sed *Concedo concessi concessum*, est Activum
5. Neutrum *Vado*, Composita habent *si sum*, ut *Evado evasi evasum.*
6. Composita Verbi *Do das dare*, sunt Activa & habent *didi ditum*, ut *Addo addidi additum, &c.* sed *abscondo abscondi absconsum*, vel *abscondidi absconditum* facit.
7. *Pedo pepedi peditum*, cum *Rudo rudi, strido stridi*, Neutrum.
8. *Sido sidi* Neutrum, Composita etiam Neutra habent *edi*, ut *Consido edi: desido desedi, resido resedi, subsido subsedi*
9. Cum Compositis est Activum, *Claudo clausi clausum, divido divisi divisum, lædo si sum, ludo lusi lusum, rado si sum, rodo si sum, trudo si sum.*
10. *Pando pandi pansum* vel *passum, pendo pependi* vel *pendi pensum, tendo tetendi tensum*, vel *tendi tentum, tundo tutundi tunsum*, sed Composita, *tusum*, ut *Contundo contundi contusum, &c.*

Go vel

GO, vel *GVO*.

Verba in *Go*, vel *Guo*, poſtulant *xi*, *ctum*, ut Activa, *Rego rexi rectum*, ſic *dirigo*, *cingo*, *affligo*, *extingvo*, *ungo*, *iungo*, *lingo*, *tingo*, *ſugo*, *&c.*

1. Cum Compoſitis ſunt Activa, *Ago egi actum*, *frango fregi fractum*, *figo fixi fixum* vel *fictum*, *frigo frixi frixum* vel *frictum*, *mergo merſi merſum*, *tergo terſi terſum*, *ſpargo ſparſi ſparſum*.
2. Cum Compoſitis ſunt Activa, *Tango tetigi tactum*, *lego legi lectum*, ſed *Diligo*, *intelligo*, *negligo*, amant *exi ectum*.
3. Cum Compoſitis ſunt Activa, *Fingo finxi fictum*, *pingo pinxi pictum*, *ſtringo ſtrinxi ſtrictum*, ſed N in Supino excludunt, & Neutrum, *Ringo rinxi rictum*.
4. *Cogo coegi coactum*, *prodigo prodegi*, *dego degi*, Activa: & Neutrum, *Satago ſategi*, ex *ago* Componuntur.
5. Activi, *Pango pegi* vel *panxi pactum*, Compoſita etiam Activa *Pegi* potiùs, quàm *Panxi*, ut *Impingo impegi impactum*, *&c.*
6. *Pungo pupugi punctum*, cum Compoſitis eſt Activum: ſed *Compungo*, *diſpungo*, *expungo*, amant *punxi punctum*, *repungo* verò *repupugi*, & *repunxi repunctum*.
7. Priſcum *Pago* facit *pepigi pactum*, uſitata *Vergo verſi*, *mingo minxi*, carent Supinô.
8. Neutra, *Pergo perrexi perrectum*, *ſurgo ſurrexi ſurrectum*, ſic *Inſurgo*, *conſurgo*, *&c.* ex *rogo* componuntur.

HO, *IO*.

Cum Compoſitis eſt Activum, *Traho traxi tractum*, *Veho vexi vectum*, *Meio minxi mictum*.

L O,

1. Cum Compositis sunt Activa: *Alo alui alitum vel altum, colo colui cultum, occulo ui occultum, molo ui molitum, fallo fefelli falsum, pello pepuli pulsum, sallo salli salsum, vello velli* vel *vulsi vulsum.*

2. Neutra, *Malo ui, nolo ui, volo ui, antecello ui, excello ui, &c.* carent Supinô & Activum, *Psallo psalli, refello refelli.*

3. Activa sunt, *Tollo tuli* vel *tetuli latum, extollo extuli elatum, sustollo sustuli sublatum, percello perculi* vel *perculsi perculsum.*

M O, N O.

1. Cum Compositis sunt Activa, *Como compsi comptum, demo dempsi demptum, promo prompsi promptum, emo emi emptum, premo pressi pressum, sumo sumpsi sumptum, vomo vomui vomitum.*

2. *Gemo gemui gemitum, fremo fremui fremitum,* Sunt Neutra, Item, *Tremo tremui, intremo intremui,* sine Supino.

3. *Sum fui,* cum Compositis est Neutrum, & caret Supinô, sic *Adsum adfui, possum potui, &c.*

4. Cum Compositis sunt Activa: *Gigno genui genitum, cerno crevi cretum, temno tempsi temptum, sperno sprevi spretum, Lino livi* seu *lini litum, sino sivi situm, desino desivi* vel *desii desitum, pono posui positum.*

5. *Cano cecini cantum,* Compolita ejus habent *ui entum* ut *Accino accinui accentum.*

PO-

PO, QVO.

1. Cum Compositis sunt Activa: *Carpo carpsi carptum, clepo clepsi cleptum, rumpo rupi ruptum, coquo coxi coctum, sculpo sculpsi sculptum.*

2. Activa *Linquo liqui*: & Supinum, & N in Præterito amisit: Composita tamen ejus etiam Activa habent *Lictum* ut *Relinquo reliqui relictum, &c.*
3. *Repo repsi reptum, serpo serpsi serptum, strepo strepui strepitum,* Cum Compositis sunt Neutra.

RO, SO.

1. Cum Compositis sunt Activa, *Fero tuli latum, gero gessi gestum, quæro quæsivi quæsitum, tero trivi tritum, verro verri versum, uro ussi ustum.*
2. Neutrius *Curro cucurri cursum*, Composita etiam Neutra, sine geminatione in Præterito leguntur. Hæc tamen utrôque modô inveniuntur, *concurro, decurro, excurro, percurro, præcurro, procurro.*
3. *Furo* Neutrum caret utroque.
4. *Sero*, cum Compositis est Activum, & cum ijsdem in plantatione facit *sevi satum*. Composita *itum*, ut *insero insevi insitum*: extra plantationem verò *servi sertum*, sic *consero conservi consertum.*
5. Activa sunt: *Accerso accersui accersum, arcesso arcessui arcessitum, capesso capessivi*, vel *capessij* vel *capessi capessitum, facesso facessivi* vel *facessi*, vel *facessij facessitum, incesso incessivi* vel *incessi incessitum. pinso pinsui pinsum* vel *pistum* vel *pinsitum, viso visi visum, depso depsui* sine Supino.

TO, VO, XO.

1. Cum Compositis sunt Activa, *Flecto flexi flexum, meto messui messum, mitto misi missum, peto petivi peti[tum], verto verti versum, pecto pexui* vel *pexi pectum, nec[to] nexui* vel *nexi nexum, plecto plexui* vel *plexi plexum.*
2. *Sterto, stertui,* sine Supino est Neutrum, & *vivo [vi]xi, victum.*
3. *Sisto* Activum, *stiti statum,* Neutrum verò *steti sta[tum],* Composita *stiti stitum,* ut *Resisto restiti restitum,* &c.
4. *Caluo calui, texo texui texum, solvo solvi solutum, [vol]vo volvi volutum,* cum Compositis sunt Activa.

De Deponentibus.

1. *Apiscor aptus sum, adipiscor adeptus sum, indipiscor indep[tus] sum, amplector amplexus sum, complector complexus sum, comminiscor commentus sum.*
2. *Divertor diversus sum* vel *diverti revertor reversus sum* vel *reverti, expergiscor experrectus sum* & *expergitus sum.*
3. *Fungor functus sum, gradior gressus sum, fruor fructus sum* vel *fruitus sum,* unde *fruiturus.*
4. *Irascor iratus sum, labor lapsus sum, loquor locutus sum, morior mortuus sum, nascor natus sum, nanciscor nactus sum, nitor nixus* vel *nisus sum* cum Compositis.
5. *Obliviscor oblitus sum, orior ortus sum,* sed in Infinitivo *oriri,* & Participio *oriturus.*
6. *Paciscor pactus sum, depaciscor depactus sum, pascor pa[stus] sum, depascor depastus sum, patior passus sum, perpe[tior] perpessus sum, proficiscor profectus sum.*
7. *Queror questus sum, sequor secutus sum, utor usus sum, [ul]ciscor ultus sum, Tueor tutus sum,* in Infinitivo *tui, ob: con.*
8. *Liquor, reminiscor, ringor, vescor,* carent præterito.

De

De Anomalis & Defectivis.

Tertia Conjugatio habet Verba Analoga Abundantia ista: *Expergisco or, reverto or, lavo, pinso, nubo,* & alia quæ Præterito, aut Supino abundant. Defectiva ista, *Inquio* vel *Inquam, Infit, Memini, Odi, Cœpi, Novi.* Media omnia alia præter Abundantia & Defectiva.

In Tertia Conjugatione Verba Anomala Abundantia nulla dantur, Defectiva sunt ista, *ausim, edo, faxo, forem, cedo, quæso,* Media sunt tria, *Sum, volo, fero,* cum Compositis.

Conjugationes Defectivorum.

INQVIO seu *INQVAM.*

Indicativi:
- Præsens, *Inquam, inquis, inquit, Inquimus, inquitis, junt.*
- Imperf: *Inquiebam, bas, bat, Inquiebamus, batis, bant.*
- Perfecti *Tu inquisti, ille inquijt.*
- Futurum, *Tu inquies, ille inquiet, illi inquient.*

Imperativi Præsens, *Tu inque.* Futurum *Tu inquito.*

Subjunctivi Præsens, *Ille inquiat.* Participium, *Inquiens.*

INFIT, id est, *Inquit* seu *Incipit,* mowi, prawi, pocznie, zácznie, *est Tertia Singularis Indicativi.*

AVSIM, id est, *Audeam,* śmiałbym, ważyłbym się, *est Subjunctivi vel Potentialis Præsens aut Imperfectum,* Ego ausim, tu ausis, ille ausit, illi ausint.

CEDO, id est, *Da* vel *dicas,* poday, pokaż, powiedz, *est Secunda Imperativi Singularis & Pluralis,* ut *Cedo manum, cedo testes, cedo quid feceritis?*

EDO, dupliciter conjugatur, primò Analogicè. *Edo, edis, edit, Edimus, editis, edunt, &c.* sicut *Lego, legis, legit.* Secundò Anomalè, hoc modò.

Indicativi Præsens, *Ego edo, tu es, ille est. Vos estis.*

Imperativi Præsens, *Tu es, Vos este.* Futurum, *Esto tu, esto ille, Vos estote.*

Subjunctivi Imperfectum, *Ego essem, tu esses, ille esset, Nos essemus, vos essetis, illi essent.*

Infinitivi Præsens & Imperfectum *Esse* cæteris caret.

Sic Composita, *Ambedo, comedo, exedo. Edor* Passivum primò Analogicè, sicut *Legor.* Secundò Anomalè sic Indicativi Præsens, *Ille Estur,* Imperativi, *Estor tu, estor ille.*

FAXO, id est, *Faciam*, *uczynię*, est Prima Singularis Futuri Indicativi, in Subjunctivi Præsenti vel Futuro, *Ego faxim, tu faxis, ille faxit. Vos faxitis, illi faxint.*

FOREM, id est, *Essem byłbym*, est Subjunctivi Imperfectum, *Ego Forem, tu fores, ille foret, illi forent*, Infinitivi Futurum, *Fore*, sic *abforem, abfore, afforem, adfore.*

QUÆSO, id est, *Rogo*, *proszę*, est Indicativi Præsens, *Ego quæso, nos quæsumus*, cæteris caret.

MEMINI.	Indicativi,	Præsens & Perf: *Memini, isti, it, Imus, istis, &c.*
		Imperf: & Plusq. *Memineram, as, at, Amus, &c.*
	Imperativi,	Præsens, *Tu memento, Vos mementote.*
	Subjunctivi,	Præsens & Perf: *Meminerim, ris, rit, Rimus, &c.*
		Imperf: & Plusq: *Meminissem, ses, set. Semus, &c.*
		Futurum, *Meminero, is, it. Meminerimus, &c.*
	Infinitivi Præsens, Imperf: Perf: & Plusq: *Meminisse.*	
	Participij Præsens, *Meminens.*	

ODI, ita, ut *Memini*, sed Imperativô & Participiô caret.

COEPI Activum, sic conjugatur.

Indicativi,	Perf: *Cœpi, isti, it. Cœpimus, istis, erunt,* vel *ere.*
	Plusq: *Cœperam, as, at. Cœperamus, atis, ant.*
Subjunctivi.	Perf: *Cœperim, ris, rit. Cœperimus ritis, rint.*
	Plusq: *Cœpissem, ses, set. Semus, setis, sent.*
	Futurum. *Cœpero is it. Imus itis int.*
Infinitivi.	Perfect: & Plusq: *Cœpisse.*
	Futurum, *Cœpturum esse.*
Supinum, *Cœptum, Cœptu.*	

In Passiva voce.	Indicativi.	Perf: *Cœptus sum* vel *fui &c.*
		Plusq: *Cœptus eram* vel *fueram, &c.*
	Subjunctivi	Perf: *Cœptus sim* vel *fuerim, &c.*
		Plusq: *Cœptus essem* vel *fuissem, &c.*
		Futurum, *Cœptus ero* vel *fuero. &c.*
	Infinitivi	Perf. & Plusq: *Cœptum esse* vel *fuisse, &c.*
		Futurum, *Cœptum iri.*
	Participii Præteritum. *Cœptus, a, um.*	

Activum **NOVI**, ita Conjugatur, ut *Cœpi*, sed Præsens & Præteritum simul consignificat Tempus.

CA-

CAPUT XVII.

De Quarta Conjugatione.

1. Verba Quartæ Conjugationis habent in Præterito *ivi* vel *ij*, in Supino *itum*, ut Activa ista, *Audio audivi* vel *Audij auditum*, sic *Expedio*, *redimio*, *scio*, *sopio*, &c. & Neutra ista: *Singultio*, *eo*, *queo*, *scaturio*, *obedio*, &c.

1. Cum Compositis sunt Activa: *Amicio xi* vel *amici amictum*, *sancio sanxi sanctum*, vel *sancivi sancitum*, *farcio farsi fartum*, *fulcio fulsi fultum*, *haurio hausi haustum*, *sarcio sarsi sartum*, *sentio sensi sensum*, *sepio sepsi septum*, *vincio vinxi vinctum*, *sepelio sepelivi sepultum*.

2. *Venio veni ventum*, cum Compositis est Neutrum Excipe Activa. *Invenio*, *convenio*, *circumvenio*, *prævenio*.

3. Activa composita Verbi *Pario* quod est Tertiæ Conjugationis, ad Quartam pertinent Conjugationem, ut *Comperio comperi compertum*, *reperio reperi repertum*, alia verò, *rui ertum*, ut *Aperio aperui apertum*, &c.

4. *Salio*, cum Compositis Neutrum, habet *salij*, vel *salui saltum*. Composita verò *ultum*, ut *Assilio*, *ui*, vel *assilij assultum*.

5. *Ferio* Activum habet usitata, *ferij feritum*. Sed Neutra *Cacutio*, *gestio*, *ineptio*, *ivi* vel *ij* tantùm.

6. *Veneo venivi* vel *venij* Neutro passivum sine Supino ex *venum* & *eo* constat.

De Deponentibus.

Deponentia Quartæ Conjugationis habent in Præterito, *Itus sum*, ut *Molior molitus sum*, sic *Largior*, *potior*, *sortior*, *partior*, *mentior*, *blandior*, &c.

Excipe *Assentior assensus sum*, *experior expertus sũ*, *metior mensus sum*, *opperior oppertus sum*, & *ordior orsus* vel *orditus sum*.

De Anomalis & Defectivis.

Quartæ conjugationis Analoga. 1. Abundantia, *Assenti or, impertio, or, sanctior, ordior.* 2. Defectiva, *Aio, defit.* 3. Media reliqua omnia, exceptis Abũdantibus & Defect.

In Quarta Anomala Abundantia nulla sunt, sicut nec Defectiva, Media sunt tria, *Eo, queo, fio*, cum Composit.

AIO, id est *Assero*, mowię, twierdzę, powiadam, *sic conjuga.*

- Indicativi Præsens, *Aio, ais, ait*, Plural: *illi aiunt.*
- Imperf: *Aiebam aiebas aiebat, aiebamus aiebatis aiebant,*
- Perfectum, *Tu aisti, vos aistis.*
- Imperativi Præsens, *Tu ai.*
- Subjunctivi Præsens, *Tu aias, ille aiat, nos aiamus, illi aiant*
- Participij Præsens, *Aiens.*

DEFIT, id est, *Deest, defiet, defiat, defieri*, cæteris caret.

CAPUT XIX.

De Verborum Neutrorum Divisione.

1. Verbum Neutrum est triplex: Neutrum passivum, Neutropassivum, & Neutrum perfectum seu absolutum.
2. Verbum Neutrum passivum est, quod licèt desinat in O, tamen Passivam habet Significationem. Sunt autem Verba Neutra passiva quatuor: *Fio*, id est, *efficior. Liceo*, id est, *æstimor, Vapulo*, id est, *Verberor, Veneo*, id est, *Vendor.*
3. Neutropassivum est, quòd licèt exeat in O, tamen Præteritum instar Verbi Passivi format, ut *Audeo ausus sum, gaudeo gavisus sum, fido fisus sum, fio factus sum.* Item ista duplex Præteritum habentia: *Cœno cœnavi vel cœnatus sum, juro avi vel atus sum, prandeo prandi vel pransus sum, placeo placui vel placitus sum, soleo ui vel itus sum, nubo nupsi vel nuptus sum, sueo suevi vel suetus sum.* His adde Impersonalia: *Miseret misertum est, tædet pertæsum est.* Item ista: *Libet, licet, piget, placet, pudet*, ratione Præteriti Secundi, *itum est.*
4. Verba Neutra alia, præter ista enumerata, & horum Composita vocanda sunt Perfecta seu absoluta, ut *Faveo, Sum, eo, studeo.*

CA-

CAPUT XX.

De Verbis Impersonalibus.

Verbũ Impersonale.
1. Est duplex, Activæ & Passivæ vocis.
2. Activæ vocis est, quod desinit in T, ut *Pudet, pluit, interest.*
3. Passivæ vocis est, quod desinit in *Tur*, ut *Statur, egetur, itur.*

1. Impersonalia in *At* vel *atur*, sunt Primæ Conjugationis, ut *Constat, iuvat, restat, præstat, vacat, tonat, gelat, rorat, statur, pugnatur, potatur, dimicatur, &c.*
2. Impersonalia in *Et* vel *etur*, sunt Secundæ Conjugationis, ut *Docet, oportet, placet, pertinet, tædet, &c. Fletur, tacetur, &c.*
3. Impersonalia in *It* vel *itur*, dum Infinitivus exit in *ere* vel *I.* sunt Tertiæ, ut *Accidit, contingit, pluit, sufficit, lucescit, vivitur, curritur.*
4. Impersonalia *It* vel *itur*, dum Infinitivus erit in *ire* vel *iri*, sunt Quartæ, ut *Expedit, convenit, &c. itur, dormitur.*
5. Præteritum vocis Activæ Impersonalium fit juxta Regulas Personalium, ut *Iuvat, iuvit, fulget, fulsit, &c.*
6. Passivæ vocis Impersonalium, Præteritum ex Supino Personalium, & Verbi Substantivi *Sum* Tertia Singulari suppletur, ut *itum est, ventum erat* vel *fuerat, &c.*
7. Duplex Præteritum habent ista Impersonalia, *Licet uit* vel *itum est, libet uit* vel *itum est, pudet uit* vel *itum est, Miseret misertum est* vel *miseritum est*, sed *tædet pertæsum est* tantùm.
8. Nullum habet Præteritum, *Liquet* cum Inchoativis Tertiæ in *scit* ut *Lucescit, vesperascit, diescit.*
9. Impersonalia utriusq; vocis, solùm conjugantur per Tertias Personas Singulares, & carent, *Imperativo, Gerundiys, Supinis & Participiys.* Item plurima Activæ vocis carent Futuro Infinitivi: *Pœnitens à pœnitet* venit.

CAPUT

CAPUT XXI.
DE PARTICIPIO.

Quid est Participium? *Est vox flexibilis, Accidentia Nominis & verbi participans: ut* Legens, dans &c.

Quot sunt in Participio

1. Accidentia? *Septem*: Figura, Temous, Significatio, Genus, Declinatio, Numerus, Casus.
2. Figuræ *Tres*: Simplex, ut *Volans*; Composita, ut *Evolans*, Decomposita, ut *Superevolans*.
3. Tempora *Tria*: Præsens, Præteritum, & Futurum.
4. Significationes? *Quatuor*: Activa, Passiva, Neutra & Communis.
5. Genera: *Quatuor*. Masculinum, Femininum, Neutrum, Omne.
6. Declinationes *Tres*: Prima, Secunda, Tertia.
7. Numeri *Duo*: Singularis, Pluralis.
8. Casus *Sex*. Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, Ablativus.

1. Præsentis Temporis, Participia, 1. Exeunt, in *Ans* vel *Ens*, ut *Amans*, *docens*. 2. Significationis sunt alia Activæ ut *Legens*; alia Passivæ, ut *Vapulans*? alia Neutralis, ut *Sedens*. 3. Veniunt à Verbo Activo, Neutro Deponenti, & Communi. 4. Formantur à Prima Persona vera vel ficta Imperfecti Indicativi, mutando *Bam* in *Ns*, ut ab *Amabam*, fit *amans*.
2. Præteriti Temporis Participia, 1. Desinunt in *Tus*, *Sus*, *Xus* 2. Significationis sunt, alia Passivæ, ut *Lectus* alia Activæ, ut *Usus*, alia Communis, ut *Osculatus*. 3. Veniunt à Verbo Passivo, Deponenti, Communi, & Neutropassivo. 4. Formantur à Supino, mutatô M in *S*, ut à *Lectum* fit *Lectus*.
3. Futuri Temporis Participia finiuntur, alià in *Rus*, ut *Lecturus*, alia in *Dus*, ut *Legendus*.

Par-

Participia in

1. *Rus*. 1, Alia sunt Significationis Activæ, ut *Docturus*, alia Passivæ, ut *Vapulaturus*, alia Neutralis, ut *Iturus*. 2. Veniunt ab Activo, Neutro, Deponenti, & Communi Verbo. 3. Formantur à Supino, mutatô *M* in *Rus*, ut à *Lectum* fit *lecturus*.

2. *Dus*. 1. Omnia sunt Significationis Passivæ: 2. Veniunt à Passivo, Communi & a Deponenti olim Communi, immo & à Neutris quibusdam. 3. Formantur à Genitivo Participij Præsentis Temporis, mutando *Tis* in *Dus*, ut ab *Amans*, *amantis*, fit *amandus*.

3. *Us*, Omnia sunt trium Terminationum, sub Prima Terminatione sunt Generis Masculini, Declinationis Secundæ; sub Secunda Feminini Primæ: sub Tertia Neutrius Secundæ: ut *Lectus*, *lecta*, *lectum*.

4. *Ns*, Omnia sunt unius Terminationis, Generis Omnis, Tertiæ Declinationis, ut *Amans*, *legens*.

CAPUT XXII.

DE ADVERBIO.

Quid est Adverbium? *Est vox inflexibilis, quæ adiuncta Verbo, aut Nomini, aut Participio, aut alteri Adverbio, eius significationem determinat*, ut Bene, malè, citò, &c.

Annotatio. *Accidentia Adverbij alij Grammatici docent esse duos: Figuram & Speciem, alij quatuor: Figuram, Speciem, Significationem & Comparationem. Figuræ Adverbiorum sunt tres: Simplex*, ut faciliter, *Composita*, ut difficiliter. *Decomposita*, ut perdifficiliter: *Species duæ: Primitiva*, ut ita, nunc; *Derivativa*, ut breviter doctè, &c. *Gradus Cōparationis sunt tres: Positivus*, ut doctè, *Comparativus*, ut doctiùs, *Superlativus*, ut doctissimè. *Significationes Adverbiorū sunt plurimæ, s. Temporis, Ordinis, Numeri, Quantitatis, Qualitatis, Iurandi, Vocandi, Intendendi, Remittendi, &c. Quas quidem Significationes, ideò hic expreßè non ponimus, quia non putamus illas eße dignas, in quibus aureum ætatis suæ tempus, consumant Tyrones: præcipuè quum & exiguum admodùm aut penitus nullum adferant fructum, & plurima alia istis utiliora & magis necessaria supersint Iuvenibus, ediscenda.*

CA-

CAPUT XXIII.
DE CONJUNCTIONE.

Quid est Conjunctio? *Est vox inflexibilis, conjungens, vel* ... *disjungens voces, aut sententias, ut* Et, aut, quocirca &...

Quæ voces sunt Conjunctionis Partis? *Istæ omnes.*

Primò Ordinis Præpositivi: *Ac, an, at, atque, atqui, ast,* ... *&, nam, namq; num, nec, neq; quare, quamobrem,* ... *propter, quanquam, quocirca, sed, seu, sive, vel, utrum*

Secundò. Ordinis Postpositivi: *Autem, enim, quidem, quoque, verò, què, ve, ne.*

Tertiò. Ordinis Communis: *Alioqui, alioquin, dum, dum-* *xat, enimverò, equidem, ergo, etiam, etiamsi, idcircò, ...* *igitur, itaq; licet, modò, nempè, ni, nisi, porrò, propter-* *quatenus, quia, quò, quòd, quoniam, saltem, si, tamen, tam-* *si, tantummodo, verùm, verùmtamen, videlicet, ut, utique*

Annotatio, *Conjunctio habet Accidentia tria: Figuram, Ordi-* *nem & Significationem.*

CAPUT XXIV.
DE PRÆPOSITIONE.

Quid est Præpositio? *Est vox quæ alijs Orationis Partibus fere præponitur, ut* Ad, in, pro, &c.

Quæ voces sunt Præpositionis Partis? *Istæ omnes.*

Primò Accusativum regentes: *Ad, apud, ante cù, circa circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta ob, penes, per, ponè, post, præter, propè, propter, secun-* *dum, supra, secus, trans, ultra.* Item, *contra, erga, ad-* *versùs, & adversùm.*

Secundo: Ablativô gaudentes: *Absq; cum, coram, de,* *palam, præ, pro, sinè.*

Tertiò: *A* & *E.* Quartò: *Ab* & *Ex.*

Quintò: *Abs, tenus, versùs.*

Sextò: *In, sub, super,* & *subter.*

Anno-

Annotatio, 1. *Præpoſitioni alij tribuunt Accidens unum ſcilicet Caſum: alij duo Caſum & Compoſitionem, vel Figuram & ordinem, alij tria Formam, Figuram & Significationem ſeu Figuram, Speciem & Ordinem.*

Præpoſitiones dupliciter præponuntùr, primò per Appoſitionem, ut ad me, præ furore, &c. Secundò per Compoſitionem, ut addo, præſto, interpono.

CAPUT XXV.
DE INTERJECTIONE.

Quid eſt Interjectio? *Eſt vox indeclinabilis, affectum animi ſignificans: ut* Ah, heu, jo, ha, ha, ha.

Quæ vocabula ſunt Interjectionis Partis? *Iſta omnia.*

Ah,	á, ách,	*Heus,*	hey słyſzyſz.
Aha,	ách,	*Hui,*	ba wey.
Atat,	och iuśći bawey.	*Io,*	hey, hoy.
Au,	au, to, to, to.	*O,*	o, och, och.
Euge,	á hey.	*Oh,*	och, iużći po mnie.
Eia,	nuż, nuże.	*Ohe,*	o ho, ho. o doſyćże reż iuż.
Eho,	á iuż, słyſz.	*O ſi,*	day BOZE.
Ehodum,	słuchay iedno, chodź ſám.	*O utinam*	boday.
Ha, ha.	chá, chá, chá.	*Phy,*	pf, pfá, pfe.
Hei,	hey nieſtetyż.	*Prô,*	przebog Matko Boża.
Hem,	hę, czegoż.	*Papæ,*	czáſie Páńſki, báwey
Hoſanna,	vivat, vivat.	*St,*	cyt, milcz.
Heu,	o nieſtetyż.	*Vah,*	otoż maſz, otóż tobie
Heu, heu,	o świećie,	*Va,*	biádá, &c.

Annotatio, *Interiectioni duo tribuuntur Accidentia, Figura & Significatio, vel etiam unum ſcilicet Significatio. Sunt autem variæ Interiectionum Significationes, ut Admirantis Lætantis, Dolentis, Irridentis, &c.*

CORONIS LIBRI II.

Descriptio Grammaticæ in communi sumptæ. *Grammatica est loquendi, scribendi, pronuntiandi, & bonos Authores interpretandi scientia. Estq; duplex: Historica seu Exegetica, & Methodica. Historica est, quæ varios scriptores, nimirum Oratores, Historicos, Poëtas, Philosophos, Iurisconsultos, Medicos, &c. interpretari docet. Atq; hæc multarum rerum cognitionem requirit, neq; ad præcepta facilè revocari potest, & nonnisi Grammatices Doctori convenire, illiusq; propria esse videtur. Methodica verò est, quæ bene loquendi, scribendi, & pronuntiandi continet præcepta, & de hac nos non verò prima, in his quatuor Libris Institutionum tractamus.*

Mutarum Semivocalium & Liquidarum, idcirco nullam hoc loco facimus mentionem, quia illarum nullum in Etymologia usum esse videmus.

Vocales dicuntur, quia singulæ absq; aliis literis optimè possunt proferri; Consonantes verò, quia ut perfectè proferantur, semper sibi aliquam Vocalem adjungunt. Vocales ordine quodam ex gutture in os ipsum proferendo progrediuntur, ut a, e, i, o, u. Diphtongus, sunt duæ Vocales firmæ unam syllabam componentes, quæ duos sonos soluta efficiunt. His quatuor adduntur adhuc ista duæ. ei, & yi, ut Hei, Harpyia, æ, & œ, ita proferuntur sicut simplex e, ut Pæna, sicut pena.

Partes Orationis aliter dicuntur Dictionum discrimina, vel Genera, vel Species, quas definiendo vocem pro Genere, alias verò particulas pro Differentia posuimus. Cæterum sic quoq; aptè possunt definiri, ut Nomen est Pars Orationis, ad quam reducuntur & revocentur illæ voces, quæ per Casus declinantur & rem sine tempore significant, ut Deus Homo. Verbum est Pars Orationis, ad quam referuntur, & in qua continentur, & quasi habitant illa vocabula, quæ per Modos, Tempora, Numeros, & Personas conjugantur, & sic de cæteris. Inter Partes Orationis duæ sunt præcipuæ, s. Nomen & Verbum ideoq; etiam fusiùs de ipsis agunt Grammatici, tanquam de iis, sine quibus stare sermo non potest, Ramus duas Partes Orationis tantum statuit, Nomen & Verbum, & ad has duas, reliquas omnes reducit.

De va-

De variis Nominis Divisionibus.

Nomen quemadmodùm & Verbum varias habet Divisiones aliunde, atq; aliunde petitas, neque verò ita potest dividi, ut apud Logicos in arbore Porphiriana dividitur Substantia. Porrò Divisiones ejus seu Genera sunt ista.

NOMEN

- *ratione*
  - Syntaxis est duplex: Substantivum, & Adjectivum.
  - Species, est duplex: Primitivum & Derivativum B.
  - Figura est triplex: Simplex, Compositum, & Decompositũ,
  - Declinationis, duplex: Analogum, & Heteraclitum.
  - Terminationis, triplex: unius Terminationis, duarum & trium.
  - Intensionis, Comparabile. & Incomparabile.
  - Linguæ Græcum, Latinum, Hebraicum, &c.
  - Vsûs, Obsoletum, usitatum, rarum.
  - Vtentium, Poëticum, Oratorium, Historicum. Commune.
  - Significationis, Mononymon, Synonymon, Hononymon.
- Adjectivum
  - Proprium,
  - Commune,
    - Ambiguum. Partitivum, Redditivum, Interrogativũ, Responsivum,
      - Quantitatis. Qualitatis, Numeralia. Ordinalia. Multiplicativa. Distributiva.
- Substantivum
  - Appellativum,
    - Collectivum. & Simplex.
  - Proprium ✠✠
- ✠✠ Proprium
  - Deorum & Dearum Gentilium,
  - Angelorum & Hominum, —— { Prenomen, Nomen, Cognomen, Agnomen.
  - Animalium & Bestiarum,
  - Stellarum & Mensium,
  - Ventorum & Fluviorum.
  - Fontium & Locorum, —— { Insularum, Regionum, Vrbium, Montium.
- B. Derivativum.
  - Denominativum.
    - 1. Patronymicum,
    - 2. Gentile,
    - 3. Imitativum,
    - 4. Diminutivum.
    - 5. Possessivũ.
    - 6. Materiale.
    - 7. Locale,
  - Verbale,
  - Participiale,
  - Adverbiale.

Primitivum *est, quod à nullo alio derivatur*, ut *Aurum lign*[um,] *Angelus.* Derivativum *est, quod ab aliquo alio oritur*: ut *Au*-*reus, ligneus, Angelicus.* Simplex *Nomen est dictio una ex* [du]-*vocibus non composita*, ut *plicabilis*. Compositum *est, una* [di]-*ctio ex duabus vocibus composita*, ut *explicabilis*: Decompo[si]-tum *est, una dictio ex tribus vocibus composita* ut *inexplicab*[ilis.] Analogum *est, quod cum alijs similem habet Declination*[em] *atque cætera Accidentia*, ut *via, mensa, &c.* Mononym[um] *est, cui uni unum correspondet significatum*, ut Homo, *arb*[or.] Synonymum *est, quod cum alijs diversis vocabulis unam* [ea]-*demq́ rem significat*, ut *mucro ensis, gladius, &c.* Homo[ny]-mum *est, cui uni plura correspondent significata*, ut *canis, lu*[pus,] *taurus, &c.* Adjectivum Proprium *est, quod affectionem* [u]-*Individuo propriam significat*, ut *Quirinus, Gradivus, Craco*[vi]-*ensis, &c.* Adjectivum Commune *est, quod affectionem m*[ul]-*tis communem significat*, ut *albus, longus, &c.* Ambiguum [est,] *quod & Substantivum & Adjectivum esse potest*, ut *Amic*[us,] *Rex, senex, dives, Princeps. Substantivum tunc, quando illi a*[d]-*ditur Adjectivum*, ut *Amicus meus Rex potens. Adjectiv*[um] *verò tunc, quando ipsum additur alicui Substantivo*, ut *R*[e]-*gnum, Comes, populus, Rex, Vir, Princeps.*

Partitiva, *Aliquis, alius, alter, alteruter, nemo, neuter, nullu*[s,] *plerique, quidam, quis, quicunque, quilibet, quisquis, qui*[squi]-*am, quisquam, quisque, quotus, solus, ullus, unus, unusquis*-*que, uter, uterque, utercunque, uterlibet, utervis, omnis* [cun]-*ctus, multus, &c. Est autem Nomen Partitivum illud, qu*[od] *aut multa sigillatim, aut unum è multis significat.*

Redditiva: *ut Tantus, quantus, talis, qualis, tot, quot, &*[c.] Responsivum Qualitatis *est, per quod respondemus ad Qual*[itatem] *ut albus, doctus, &c.* Quantitatis, *ut Magnus, longus, bicub*[i]-*laris, &c.* Numeralia Cardinalia, *ut Unum, duo, tria, qua*-*tuor, quinque, sex, &c.*

Ordinalia, *ut Primus, secundus, tertius, quartus, quintus, &*[c.] Distributiva, *ut Singuli, bini, terni, quaterni, quini, seni, s*[e]-*pteni, noveni, deni, viceni, centeni, duceni, milleni, &c.*

Multiplicativa, *ut Simplus, duplus, triplus, quadruplus, quint*[u]-*plus, sextuplus, septuplus, centuplus, nuncuplus, decuplus, &c.*

Colle-

Collectivum *est quod in singulari multitudinem significat, ut Agmen, catus, cohors, contio, congregatio. exercitus, gens, populus, grex, pleps, turba. &c.* Simplex *est, quod non est Collectivum, ut* Homo, *leo, arbor, &c.*

Proprium nomen Hominum *est quadruplex: Pronomen, Nomen, Cognomen, Agnomen, ut Marcus, Tullius, Cicero, Parens, Patria, Publius, Cornelius, Scipio, Africanus.*

Pronomen, *significat cujusque proprium Nomen, quod modo in Baptismate solet conferri, apud Romanos verò in Lustricis diebus dabatur.* Hoc *distinguit ejusdem Familia Personas: ut* vg. *Fratres.*

Nomen *est illa Denominatio, quæ ex Confirmatione Episcopali, vel Pronomine Parentis, vel ex insigni (quod vulgo Stemma dicitur) vel etiam à primo talis Insignis Authore habetur, hoc ponit differentiam inter eos, qui diversis gaudent Insignibus.*

Cognomen *est illud nomen, quod toti Familia ex virtute vel vitio, vel aliquo eventu imponitur, & discernit unius ejusdemque Insignis seu Stemmatis Familias.*

Agnomen *significat illud Nomen, quòd sibi quisque virtute vel vitio, vel certo nomine vita, vel alia ratione acquirit, ut Cardinalis, Episcopus, Palatinus, Castellanus, &c.*

Denominativum *est quòd à voce qua est Nominis Partis derivatur, ut Aureus, terrenus, fortitudo, multitudo, ignavia, pietas, vinolentus, à vino, saluber à salus, ovile ab ovis, &c.*

Verbale *est, quod à voce, qua est Verbi Partis nascitur, ut Lectio, auditor, docilis, iudicium, cubile, ultrix, arx ab arceo periculum à pereo, &c.*

Participalia, *ut Sapiens, Consequens, Antecedent, Negligens, &c.*

Adverbialia, *qua ab Adverbijs deducuntur, ut hodiernus hesternus crastinus, &c.*

Patronymicum *est, quod significat Filium vel Filiam, Nepotem, vel Neptem, Incolam vel Successorem sui Primitivi, ut Lechiades, Iagelonides, Priamides, Maiades, &c.*

Gentile seu Patrium est, *quod significat Gentem vel Patriam, ut Polonus, Lithvanus, Italus, Cracoviensis, Vilnensis, &c.*

Imitativum *est, quod imitationem significat, ut Christianus? Benedictinus, Dominicanus, vel Dominicinus, Franciscanus, vel Franciscinus, Bernardinus, Scotista, Thomista, Parasiaster, Philosophaster, &c.*

P Dimi-

Diminutivum, *quod sui Primitivi diminutionem significat,* *Homuncio, lapillus, pusio, puellus, Filiolus, flosculus, fratellus, sororcula, tenellus parvulus, ingeniolum, pisciculus, pauperculus, misellus, &c.*

Possessivum, *quod significat Possessionem,* ut *Herculeus Homericus, Casareus, Regius, humanus, &c.*

Materialia, ut *Argenteus, ferreus, ligneus, cristallinus, ce- nus, &c.*

Localia, ut *Officina tonstrina, Auditorium, olivetum, bu- &c.*

De Accidentibus Nominis.

Accidentia seu Attributa Nominis, & aliarum partium fer- mnium ab alijs plura, ab alijs verò pauciora aßignantur.

Figura *est, Accidens, ostendens qua sit simplex, qua Composita, qua Decomposita dictio. Dictio simplex, qua ex nullo componi-* ut *auctio, Composita, qua ex duabus vocibus coalescit,* ut *indu- Decomposita, qua ex tribus componitur,* ut *superinductio.*

Species *est, Accidens vocis originem declarans, & Primitiva Dictionem à Derivativa distinguens. Estq; duplex Primitiv. qua docet vocem à nullo formari & Derivativa. qua osten- ab aliquo alio vocabulo deduci.*

Genus *in Nomine, est quædam discretio vocabulorum, discern- do sexui & Syntaxi Adiectivorum maximè conveniens. Sex Ge- neribus Nominum additur adhuc Epicœnum, sed cognitio Gene- ris Epicœni, præsupponit cognitionem Generis Masculini vel Fe- minini, neque ipsa sola sufficit,* ut, v. g. *ubi sciveris hanc vo- cem Aliquam esse Generis Feminini, tùm demum cogites an sub uno Articulo significet marem & feminam. Genere autem Epi- cœno non utimur, nisi in distinguendo sexu, idq; tantùm avium, piscium, repentium, & insectorum; scilicet tali ratione Mas aquila, femina aquila; item mas passer. femina passer. Vox au- tem ipsa semper erit aut Masculini, aut Feminini Generis.*

Decimatio *est Accidens, quod Dictiones per numeros & Casus in- flectere docet. Sunt autem quinque Nominum Declinationes. Prima est, cujus Genitivus Singularis exit in* æ, *vel* es, *& Plu- ralis in* arum. *Secunda cujus Genitivus Singularis desinit in* i, *& Pluralis in* orum, *&c.*

Nume.

Numerus *est Accidens, quod vocem Singularem à Plurali distinguit. Nomina Collectiva, sunt voce Singularia, sed intellectu Pluralia,* ut *Turba, cohors, &c.* Hæc verò *Venetiæ nuptiæ sunt voce Pluralia, & significatione Singularia.*

Casus *est Terminationis vocis declinando variatio. Casus sunt duplices,* Recti *& Obliqui, Recti sunt duo: Nominativus & Vocativus. Obliqui quatuor: Genitivus, Dativus, Accusativus & Ablativus. Genitivus aliter Gignendi, seu Patrius, seu Interrogandi vocatur, Ablativus aliter vocatur, Casus Latinus, quia Græci carent Ablativô.*

Comparatio, *est Adjectivi comparabilis, per gradus Comparationis ductio.*

De Accidentibus Verbi.

Genus *in Verbo est ipsa Verbi significatio, seu Accidens quod Significationem Verbi per terminationem ostendit.*

Quid est Conjugatio?
1. *Est ratio conjugandi Verba per Modos, Tempora,* Numeros, *&* Personas.
2. Analoga? *Est Communis & Generalis Analogorum Verborum coniugandorum forma.*
3. Anomala? *Est Singularis certi alicujus Verbi Anomali conjugandi ratio, Communi & Generali formæ dissimilis.*

Modus, *est Accidens, quo voluntas & affectio animi per vocem consignificata declaratur. Modi sunt duplices Finiti & Infiniti.*

Tempus *est Accidens, quod vel Præsentem, vel Præteritam, vel futuram actionem aut passionem significat.*

Persona, *est Accidens, quod statum, seu conditionem, seu dignitatem vocum ostendit.*

Verbum ratione Speciei, aliud est Primitivum, ut Rogo; aliud Derivativum ut Rogito, &c. Verbum Derivativum est quinduplex: Desiderativum, Frequentativum, Inchoativum, Imitativum, & Diminutivum.

Desiderativum seu Meditativum *est quod affectum & desiderium ad rem aliquam significat, ut Cænaturio, esurio. Formatur verò à Supino mutato m in rio, ut à partum fit parturio, à nuptum, fit nupturio.*

Frequentativum *seu* Iterativum *est, quod frequentem actionem significat*, ut *Clamito, cursito, dictito, nato, salto &c.* id est *frequenter clamo, curro, dico, no, salio. Frequentativa Verba terminantur aut in* To, *aut* So, *aut in* Xo, *formanturque Supino, mutato aliquando* atum ita, *ut à Volatum fit volito à rogatum fit rogito, ab imperatum imperito, &c. aliquando.* um *in* ito *ut à lectum, fit lectito, ab hasum, fit hasito, &c. aliquando etiam* um *in* o, *ut à mergo, mersi, mersum, fit merso, à necto nexum fit nexo, à curro cursum fit curso, &c. Secundo à Tertia Persona Indicativi Præsentis, additâ literâ* o *ut ab Ago, agis, agit, fit agito à quæro, quæris, quærit, fit quærito à fugio, fugis, fugit, fit fugito.* Hæc quinque Verba *sector amplexor, pollicitor, &c.* sunt Frequentativa.

Inchoativum *seu* Inceptivum *quod, rem inchoatam seu inceptam significat, & desinit in* sco, *ut Calesco* id est *incipio calere? nascitur autem tale Verbum aut à Secunda Persona Singulari Præsentis Indicativi addito* co, *ut à Labo labas fit labasco?* sic *frigesco, tepesco, albesco, horresco, &c. aut etiam aliunde ut ditesco, repuerasco, &c.*

Imitativum *est, quod imitationem significat, & desinit in* sso, zo, or, *ut Patrisso, Platonizo, bacchor, cornicor, &c.*

Diminutivum *est, quod sui Primitivi diminutionem significat, desinit in* llo, *vel* ico, *ut Sorbillo, vellico, fodico, &c.*

Verba inchoativa per tertiam, Desiderativa per quartam, Frequentativa verò Imitativa & Diminutiva per primam sunt inflectenda Conjugationem. Cætera hic dicenda quæ nunc consulto prætermisimus, opus esse videbantur, alias apponemus.

Finis Libri Secundi.

GRAM-

GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM, LIBER III.

DE

Sintaxi, ſeu de recta Partium Orationis inter ſe Compoſitione.

Ex quo præter ipſa Præcepta, quæ ſunt per Tabulas tradita, lectiſſimiſq; Sententiis illuſtrata; & per capita, Numeros, atq; Regulas diviſa; Reciprocum uſum, Figuras Syntaxeôs, Futuri Infiniti ſupplendi rationes, & nonnullarum Regularum inter ſe affinitatem facilè Tyrones cognoſcent.

SYNTAXIS.

1. Est pars Grammaticæ, quæ docet duas vel plures voces inter se rectè conjungere, id est, juxta *Genus*, *Casum*, *Modum*, *Tempus*, *Numerum*, *Personam*, & *Gradum Comparationis* construere v. g. non dicere *mater meus*, sed *mater mea*, non dicere *adjuvo tibi*, sed *adjuvo te*, &c.

2. Ratione vocum conjungendarum est duplex *Simplex* & *figurata*.

3. Simplex est, quæ docet voces conjungere, ut nihil desit, nihil redundet, nihil suo loco absit, & nihil mutetur, aliter vocatur *Iusta*, *Plana* & *Plena*.

4 Figurata est, quæ ita voces conjungit, ut aliquid desit, aut redundet, aut suo loco abíit, aut immutetur.

5. In Septem accidentibus consistit, in *Genere*, *Modo*, *Tempore*, *Numero*, *Persona* & *Gradu Comparationis*. Quibus additur *Ordo* & *delectus*, *Ordo* docet non dicere, *enim ego*, sed *ego enim* non dicere, *volo nam scribere*, sed *nam volo scribere*. *Delectus* docet non dicere. *Quis vestrum* sed *Quis vestrum* non dicere, *à igne*, sed *ab igne*, &c. vide Annot. I.

6. Ratione Accidentium in quibus consistit, & circa quæ versatur, est duplex, *s*, Convenientiæ & Regiminis.

7. Convenientiæ est quando vox, quæ regitur. Dictio Regenti in præscriptis Accidentibus assimiliatur: quando scilicet Regens dictio, & præscribit Accidentia, servat eadem, ut *Mensa alba*; hic *Mensa* præscribit Accidentia huic voci *Alba* nempe *Genus Femininum*, *Numerum*, *Singularem*, *Casum Nominativum*, quæ Accidentia ipsamet vox *Mensa* habet.

8. Regiminis est, quando Dictio, quæ regitur in præscriptis accidentibus *Regenti* per se non assimiliatur: quando scilicet *Regens*, præscribit Accidentia, quæ ipsa non servat, nec habet; *ut Liber Pauli*, Hic vox *Liber* præscribit *Casum Genitivum*, huic voci *Pauli*, ipsa tamen vox *Liber*, non est *Casus Genitivus*, sic *Va tibi*.

SYN

SYNTAXIS.

1. Penes, *Genus*, *Numerum*, & *Personam* est *Convenientiæ* penes *Modum*, *Tempus* & *Gradum*, est *Regiminis*, penes, *Casum*, modò *Convenientiæ* modò *Regiminis*.

2. Convenientiæ est quadruplex.
   1. *Verbi cum Nominativo*, Cap. 1.
   2. *Adjectivi cum Substantivo*, Cap. 2.
   3. *Relativi cum antecedente*. Cap. 2.
   4. *Duorum Substantivorum*, Cap. 3.

3. Regiminis est quadruplex, penes *Casum*, *Modum*, *Tempus*, & penes *Gradum*.

4. Regiminis penes *Modum* est quadruplex quia quatuor Partes regunt *Modum*.
   1. Nomen, *Cap.* 16.
   2. Verbum, *Cap*: 16.
   3. Adverbium, *Cap*: 20.
   4. Conjunctio, *Cap.* 21.

5. Regiminis penes *Tempus* & *Gradum* est simplex: quia sola *Adverbia* regunt *Tempus* & *Gradum*. Cap: 20. 19.

6. Regiminis penes *Casum* est septuplex, quia septem Partes regunt *Casum* Nomen, Pronomen, Verbum, Participium, Adverbium, Præpositio, Interjectio.

1. Nomen Substantivum regit.
   1. *Genitivum*, Cap. 4.
   2. *Ablativum*, Cap. 4. & 6.

2. Nomen Adjectivum regit.
   1. *Genitivum*, Cap: 4.
   2. *Dativum*, Cap. 5.
   3. *Accusativum*, Cap 5.
   4. *Ablativum*, Cap: 6. & 7.

3. Pronomen regit *Genitivum*, Cap. 8.

4. Verbum regit.
   1. *Genitivum*, Cap: 11. 12. 9.
   2. *Dativum*, Cap: 13.
   3. *Accus: ante se*, Cap: 10. *post se*, Cap: (14.
   4. *Ablativum*, Cap: 15. 10. 9. (9.

5. Participium regit *Casum* sui Verbi, Cap: 18.

6. Adverbium regit *Nominativum*, *Genitivum*, *Dativum*, *Accusativum*, *Ablativum*, Cap: 19.

7. Præpositio regit *Accusativum* & *Ablativum*, Cap. 22.

8. Interjectio regit *Nom: Dativ: Accus: Vocat.* Cap: 13.

Regulæ Generalissimæ.

1. Quod Accidens præscribit vox Regens, in eo debet p vox, quæ regitur, *Vel.* Quod & quæ Accidentia præscri vox regens? tot & talia debet observare Dictio, quæ re tur: ut *Scamnum breve.* Declaratio *Hic, quia vox Re ista* Scamnum *tria Accidentia præscribit.* 1. Genus Neutr 2. Numerum Singularem. 3. Casum Nominativum, *ideo am vox Recta scilicet* Breve, *hæc tria Accidentia observat habet*

3. Quem Casum habet post se

1. Nominativus, eundem etiam reliqui Casus mittunt: ut *Filius Regis, Filij, o, um, i, o, orum, ijs, os, Regis.*
2. Numerus Singularis, eundem etiam Plur habebit: ut *Dives agris, & Divites agris.*
3. Positivus gradus, eundem etiam Comparat & Superlativus regere possunt: ut *Amans patria, amantior, amantissimus Patriæ.*
4. Indicativus, eundem etiam reliqui Modi re piunt: ut *Amo Deum, ama, amem, amare Deum.*

CAPUT I.

De Convenientia Verbi cum Nominativo.

1. Verbum Finiti Modi, cum uno Nominativo aper vel occulto? in eodem Numero & Persona concord Cic: *Ratio præsit, appetitus obtemperet.* Cic: *Legi tuas li teras.* Sen: *Laus vera & humili sæpè contingit viro.*

Declaratio. *Vis Regulæ est* Ratio Præsit. *Hic Verbum Fini Modi est* præsit. *Nominativus, apertus est* Ratio *concord autem verbum* præsit, *cum Nominativo isto,* Ratio, *in eod Numero & Persona, ut Regula docet: quia sicut* Ratio *Numeri Singularis: ita* præsit: *est Numeri singularis, sic* Ratio *est Personæ Tertiæ; ita* præsit *est etiam Persona Te tiæ. Similiter in hoc exemplo:* Legi tuas literas; *Verbu F. M. est* Legi, *quod cum Nominativo occulto s. isto* Ego, *i eodem numero & Persona cohæret.*

2. Ver-

2. Verbum F. M. respiciens plures Nominativos copulatos, aut Nominativum cum Ablativo, qui sunt Personæ,

1. Ejusdem, in persona eadem cum illis concordat, & in Numero Plurali ponitur, Plau: *Fames & mora, bilem in nasum conciunt.* Cic: *Catulus & Hortensius dissentiunt.* Virg. *Remo cum Fratre Quirinus jura dabant.*
2. Diversæ, in Numero Plurali ponitur, & cum digniore persona concordat (scias autem Primam Personam esse digniorem secundâ & tertiâ; Secundam verò digniorem Tertiâ) Hor: *Ego & Vos scimus.* Cic. *Si tu & Tullia valetis: ego & Cicero valemus.* Virg: *Divellimur inde Iphitus & Pelias mecum.*
3. Aut Ejusdem, aut diversæ sæpissimè cum uno Nominativo viciniore, in eodem Numero & Persona concordat. Cic: *Vos, vos & Senatus restitit.* Ovid: *Tu cum fratre præmia feres.* Cic: *Animum tuum mærori mecum dedisses.*

3. Interdum Verbum Finiti Modi in Numero Singulari, & Persona Tertia, loco Nominativi concordat cum Verbo Infiniti Modi, aut cum aliquo membro Orationis. Hor. *Virtus est vitium fugere.* Pers. *Pulchrum est digito monstrari.* Cic: *Quod meum negotium curasti, fuit mihi gratum.*

4. Omne Verbum F. M. duos Nominativos simul unum ante se.

1. Habere potest, cùm res pertinet ad idem Cic: *Stylus est optimus Magister dicendi.*
2. Diversi Numeri habens, sæpius in Plurali, quàm in Singulari ponitur. Sen: *Magna divitia, sunt lege naturæ composita Paupertas.* Ovid: *Vestes, quas gerimus, sordida lana fuit.* Anno: 8.

5. Interdum, Verbum cum Nominativo, Adjectivum cum Substantivo, Relativum cum Antecedente, non ratione vocis; sed ratione sensus & rei significatæ, in Numero vel Genere vel utroque simul concordat. Ovid: *Turba ruunt.* Liv: *Samnitum tria millia cæsi.* Ter: *Ubi est ille scelus, qui me perdidit.*

CAPUT II.

De Convenientia Adjectivi cum Substantivo, Relativi cum Antecedente.

1. Adjectivum cum uno Substantivo aperto vel occulto in eodem Genere, Numero, & Casu cohæret. Cic: *Summum jus summa injuria.* Ovid: *Et saxis ipsis longa p. necta nocet* Cic. *Venit ad me recta s. via.* An. 11.

Declaratio *Vis Regulæ est* jus summum. *Hic Adjectivum* summum: *Substantivum est* jus, *concordat autem Adjectivum* summum *cum substantivo* jus *in eodem Genere, Numero, & casu, ut Regula docet, quia sicut* jus *est Generis Neutrius, ita* summū *est Generis Neutrius, sicut* jus *est Numeri Singularis ita* summum *etiam Numeri Singularis: sicut* jus *est Casus Nominativi, ita* summum *est, etiam Casus Nominativi.*

2. Adjectivum cū pluribus Substantivis copulatis, quæ sunt Generis,

1. Ejusdem, in eodem Genere, & Casu concordat; sed in Plurali Numero ponitur. Iust: *Misericordia & perfidia in eo pari jure dilectæ.* Liv: *Hippocrates & Epicides nati Carthagine.* Apull: *Iuno cum Minerva tristes.*
2. Diversi, in eodem Casu concordat; sed in Plurali ponitur, & cum digniore Substantivo in Genere cohæret (illud Substantivum est dignius, quod est Generis dignioris. Est autem Masculinum dignius Feminino & Neutrô; & Neutrum dignius Feminino) Ter: *Pater mihi & mater sunt mortui.* Ovid: *Ilia cum Lauso de Numitore sati.*
3. Aut ejusdem, aut diversi, sed ferè inanimata, in Casu concordat; sed in Plurali Numero & in Neutro Genere ponitur sæpissimè Sall: *Nox & præda sunt hostem remorata,* Svet. *Vrbs & Templum sunt dedicata.*
4. Aut ejusdem, aut diversi, construendum sæpè & eleganter cum viciniore Substantivo, in eodem Genere, Numero, & Casu cohæret, ut *Culter & scamnum fractum.* Cic. *Nobis inter nos sive incommoda vita, sive injurias esse tollerandas judico.*

3. In

3. In his exemplis. *Fama malum, triste lupus, turpe senex miles, turpe senilis amor &c.* Adjectivum Neutrum pro Substantivo ponitur, sicq; explicatur. *Res mala, res tristis, res turpa*, ut, *fama malum* id est, *fama est res mala.*

4. ut Adjectivum cum Substantivo uno vel pluribus concordat ita etiam concordabit.
1. Pronomen, Nomen, Cognomen, Agnomen, ut *Marcus Tullius Cicero, Pater Patriæ.*
2. Relativum cum Antecedente uno apertè vel oculté iteraro. Psalm. *Beatus vir, qui temet Dominum.* Cic. *Diem scito esse nullum, quo die non dicam pro reo.*

5. Relativum debet esse Singulare & Neutrum, cujus Antecedens est Membrum Oartion's, non verò unum vocabulum Teren: *In tempore ad eum Veni, quod est omnium primum.* Cic. *Vnum objicitur natum esse Gradibus, quod nemo negat.*

6. Relativum *Qui, quæ, quod*, & Participium diversi Generis aut Numeri Substantivis serviens, sæpiùs cum priore natura simpliciter, quam cum posteriore figuratè in eodem genere, Numero, & Casu cohæret. Cic. *Nasica, qui est Corculum appellatus.* Idem. *Carcer, quæ Latumiæ Vocantur.* Liv. *Patres ab honore? Patricüq; progenies eorum appellati.*

CAPUT III.

De Duorum Substantivorum Convenientia.

1. Duo Substantiva eandem rem significantia in eodem Casu concordant, immo & in Numero præter collectiva & Numero Singulari carentia, ut *Christus Dominus, Maria Virgo, Frater Stanislaus, Vistula Fluvius, Vrbs Athenæ, Aborigenes genus hominum agreste, opes irritamenta malorum.*

2. Duo-

2. Duobus vel pluribus Substantivis diversis copulat[is] additur tertium priora respiciens, ejusdem Casus, [s.] Pluralis Numeri, vel etiam Singularis: ut *Petrus & Pa[u]lus Apostoli* vel *Petrus & Paulus Apostolus* Cic: *Lentulo & Marco Consulibus*, vel *Lentulo & Marco Consule*.

3. Interdũ Substantivorũ eidem rei convenientiũ alteru[m] in Genitivo ponitur per primam Regulam Capitis Cic: *Crimen avaritiæ, perditionis, &c* sic etiam *Virtus f[or]titudinis, Peccatum superbiæ*. Cic: *In oppido Antiochia*,

4. In quo Casu ponitur interrogatio *Quis, qualis, quo[t]*, *Quantus*, excepto *Quanti*, in eodem etiam debet p[oni] responsio, quæ non fit per Pronomen Possessivum, [ut] *Cui studes? Grammaticæ. Quem vidisti? Paulum. Qua[lem] habes vestem? Laceram.*

CAPUT IV.
De Nomine Genitivum regente.

1. Substantivo Nomini aperto vel occulto, adjungitu[r] alterum Substantivum diversam rem significans in G[e]nitivo Casu. Sall: *Animi imperio, corporis servitio utendu[m] est*. Cic. *ad Castoris ædẽ* Idem *Castra aberant bidui spatio*...

2. Genitivum regunt post se Substantivè posita Adjectiva ista Neutra.
   1. Singularia: *Multum, plus, plurimum, mi[nus], minimum tantum, quantum, reliqvum, obscurum, medium, &c.* Cic. *Impertio ti[bi] multum salutis* Plau. *Plus mali illico adest, boni si obtigit quidquam.*
   2. Pluralia *Abdita rerum, angusta & lubri[ca] viarum, incerta fortunæ, occulta saltuum.*

3. Vni Sustantivo adjungitur alterum Substantivum, aut in Genitivo, aut in Ablativo, habens Adjectivum lau[]dis vel vituperationis, Iuv. *Ingenui vultus puer*. Tac: *Vir Imperitô ingeniô*, Plin: *Homo nullîs literîs*.

4. Geni-

Genitivum post se habent.

1. Nomina Adjectiva, ista *Avidus, cupidus, studiosus memor, immemor, tenax, compos, particeps, gnarus*, & Plurima alia. Perf: *Vive memor lethi.* Cic: *Omnes immemorem beneficij oderunt.*
2. Participia Præsentis & Præteriti Temporis dum fiunt Nomina, ut *Fugiens, patiens, servans, doctus, consultus, expertus*, & alia Salust: *Alieni appetens, profusus sui.* Cic: *Amans patriæ, sitiens virtutis.*

Genitivū plurale aut Ablativū Cum præpositione *de, ex*, aut Genitivum Singularē collectivū admittunt.

1. Adjectiva Partitiva ista: *Aliquis, alter, alius nemo, nullus, neuter, &c.* Plin: *Nemo mortalium omnibus horis sapit.* Cic: *Quidam è Philosophis.* Curt: *Qui vellus gentis ferat.*
2. Numeralia, & quævis Adjectiva partitivè & distributivè sumpta. Cur: *Octoginta Macedonum.* Idem *Singuli vestrûm.* Plin: *Lanarum nigra nullum colorem bibunt.* Idem. *Ovorum oblonga*, Cic: *Multi de victoribus*, Idem *Secundum erat de tribus.*
3. Comparativa & Superlativa. Cic: *Zeno istorum Acutissimus.* Plin: *Animaliū fortiora.* Curt: *Priores eorum intromitti jubet.* Cic: *Totius Græciæ doctissimus Plato.* Plin: *Velocissimus animalium lepus.* Cic: *Ex omnibus audacissimus.*
4. Solus & unus pro solo Cic. *Unus e Stoicis.* Plin: *Unus omnium.* Cic: *Unus è Philosophis.* *soli Philosophorum*, vel ex *Philosophis.*

Comparativa & Superlativa pro Genitivo Plurali Accusativum cum Præpositione *Inter* vel *ante* aliquando habent. Quint: *Inter nos fortior est.* Virg: *Ante alios immanior.* Sen: *Crassus inter Reges opulentissimus.* Plin: *Fidelissimi ante omnia, homini canes & equi.*

CAPUT

CAPUT V.
De Adjectivis Dativum & Accusativum regentibus.

1. Dativo gaudent Adjectiva ista:

1. *Carus, gratus, iucundus, utilis, aptus, propi-* *contrarius, benevolus, molestus, facilis,* & multa. Cic. *Voluptas contraria honesta-*
2. *Obvius, pervius, obnoxius, supplex, con-* *taneus, concors, conterminus,* & alia Concomposita. Cic. *Mors est vitae con-* *tanea.*
3. *Flexibilis, amabilis, miserabilis, optabilis, a-* *bilis, habitabilis, amandus, lugendus, colen-* & alia Verbalia in *bilis*, & Particip- in *Dus* passivè significantia. Hor. *Nulli flebilior, quam tibi.* Stat. *Lugend-* *fratri iaceres.* Cic. *Aliis miserandus,* *irridendus esse videtur.*

2. Hæc Adjectiva, *Latus, longus, crassus, profundus, al-* nomen mensuræ certæ in Accusativo, aut Ab- tivo sine præpositione regunt frequenter, sed Genitivo rarissimè. Plin: *Longum sesquipede, La-* *pede.* Liv. *Gladii quaterna cubita longi.* Cato. *Tra-* *viginti duorum pedum longa,*

3. Adjectiva de Toto dicta, & de Parte tantùm intel- cta recipiunt Nomen Partis in Accusativo, sed sæp- in Ablativo sine Præpositione, Virg: *Os humerosq;* *similis.* Mart: *Crine ruber, niger ore, brevis pede, lum-* *læsus.* Cic: *Lingua hæsitans, voce absonus.* Idem. *Cæ-* *egregius, cætera doctus.* Virg: *Qui genus? Crassa ge-* *Pholoe,*

CAPUT

CAPUT VI.

De Nominibus Ablativum admittentibus.

Ablativum Causæ, Modi instrumenti, aut alterius similis circumstantiæ, sine Præpositione habent post se.

1. Substantiva Appellativa nonnullâ. Cic. *Ætate & pietate filius beneficiô parēs, amore frater*, sic dicimus, *Nomine Petrus, titulô Doctor, Dei Gratiâ Rex.*
2. Adjectiva plurima Ovid: *Fit dulcis mercede labor.* Hor. *Carmine fit, ut vox virtus* sic etiam, *Insignis genere, pallidus morte, manu promptus, loquacitate molestus, Adria genere, Polonus natione, decem numero, sextus ordine.*

Hoc vocabulum *Opus* positū

1. Substantivè regit, Dativum Personæ & simul Ablativum rei. Cic. *Tuô consiliô nobis opus est.* Vale. *Non est opus eo cive Regipubli: qui parere nescit.*
2. Adjectivè cum quovis Substantivo in Genere Numero & Casu cohæret. Plaut: *Opus sunt milites.* Cic: *Dux nobis & author opus est.*

Comparativo additur rei superioris seu inferioris.

1. Ablativus sine Præpositione. Cic: *Virtus est pretiosior aurô.* Idem *Sunt facta verbis difficiliora.*
2. Cum particula *quàm* Casus ille, in quo etiam ponitur ipse Comparativus. Ter: *Calliorem vidi neminem, quàm Phormionem.*
3. Nominativus cum Verbo Substantivo, & particula *quàm*, ut *studiosiorem neminem habes tui quàm ego sum.*
4. Aliquis ex his Ablativis, *Æquô, dictô, solitô, justô, spe, opinione*, Quint: *Membrum longius justô est tardum.* Cic. *Majorem opinione omnium cæpi dolorem.*

4. Abla-

4. Ablativum cum Præpositione *In* multa post se habent Adjectiva. Quint: *Eminentissimus in eloquentia* Plin. *Parci in victu, modici in cultu.* Iust: *Primus in fuga, ultimus in prælio.* Liv: *Segnes in bello.*

5 Ablativum cum Præpositione *Ab* admittunt Adjectiva

1. Diversitatis, *ut alter, diversus* Cic: *Hoc diversum à reliquis* Virg: *ab illo.*
2. Ordinaria *Secundus à Rege.* Cic. *Quartus ab Arcesila.*
3. Hæc duo *Alius* & *tutus*, & interdum per Hellenismum sinè Præpositione: Sen *Nihil à vetustate totum.* Hor. *Alius sapiente bonoque.*

CAPUT VII.
De Adjectivis Ablativum vel alium Casum habentibus.

1. *Plenus, locuples, satur, dives, refertus, egenus, indigus, pauper, inanis, expers,* Genitivum vel Ablativum sinè Propositione regunt. Cic: *Vir fide plenus.* Cic: *Homo Officiy plenus.* Cic: *Dives copiys.* Plau: *Expers sis metu,* Cic: *Homo expers, ingeniy, & consiliy.*

2. *Dignus indignus, truncus, viduus, onustus, cumulatus, captus, cassus,* sæpiùs & tutiùs Ablativum sine Præpositione, quàm Genitivum regunt. Cic: *Dignus odiô,* Cic. *Dignissima tuæ virtutis cura.*

3. *Vacuus, orbus, extorris, liber, purus, inops, immunis, nudus securus,* habent post se Genitivum vel Ablativum, addita aut omissa præpositione *A,* vel *Ab.* Cic: *Liber à metu, vacuus curîs.* Virg: *Immunis belli.*

4. *Alius*

1. *Alienus* gaudet vel Genitivo, vel Dativo, sed Ablativo sæpissimè additâ, vel omissa Præpositione, *A* vel *Ab* Cic. *Homo à literis alienus, alienissimus alicui, alienum amicitia nostra, credo ejus dignitatis alienum.*
2. *Proximus* habet Dativum vel Accusativum, addita vel omissa Præpositione *Ad.* Sall. *Proxima Carthagini loca.* Cic. *Proximus Pompeium sedebam.* Ovid: *Proximus ad aliquem sedeo.*

CAPUT VIII.
De Syntaxi Pronominum.

1. Cum his tribus Pronominibus, *Ego, Tu, Sui,* ut Adjectivum in eodem Genere, Numero & Casu concordet, debet aliquod Substantivum subaudiri. Ter. *Heu me miserum.* Idem. *Inopis te nunc miserescat mei.* sic dices: *Heu me miserum hominem.*

2. Substantivo Nomini adjungitur Genitivus sive Singularis, sive Pluralis, horum Pronominum: *Hic, iste, ille, ipse, is, quis* vel *qui* Ter. *Cujus est hæc vestis, Cherea.* Plau. *Tua facilitas illius animum corrumpit.*

3. Pronomina Primitiva substantivê posita, Genitivum regunt Ter. *Quid negotij tibi est hic?* Cic. *Hoc literarum ad te dedi.* Virg. *Tu mihi quodcunq; hoc regni concilias.*

4. Possessiva *Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester.*

1. Cuilibet Genitivo Nominis, Pronominis, & Participij adjunguntur. Liv *Noster duorum eventus.* Cic. *Ex tuo ipsius animo conjecturam cape.* Plin. *Post tuum Viri eruditissimi judicium.* Ovid. *Vt mea defuncti molliter ossa cubent.*
2. Pro Genitivo, sæpè habent Relativum. *Qui, quæ, quod* cum Verbo Participij. Ovid. *Nunc mea scripta legis, qui sum submotus ad Istrum.* pro *mea submoti.*

5. Isti quinque. Genitivi *Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri,*

1. Passivè accepti, adjunguntur istis Nominibu[s] *Cura, solicitudo, memoria, copia, dolor, usus, uti[litas], litas, potestas, desiderium, &c.* Cic. *Grata [est] memoria nostri tua.*
2. Adjunguntur Nominibus istis. *Pars, nihil, aliq[uid], dimidium, reliquum, multum, plurimum, resi[duum], um, quidquam, &c.* Ter. *Tetigine tui quidquam.* Ovid. *Parte meliore mei super astra ferar.*

6. Genitivi isti; *Nostrûm, & Vestrûm*

1. Comparativis, Superlativis, Numeralibus, Partitivis adduntur. Cic. *Majori Vostrum par[ti].* Terent. *Ne cui Vestrûm sit mirum.* Liv. *Primi Vestrûm ô juvenes.* Cic. *Vtriusq; nostrûm magi[s] interest.*
2. Aliquando ponuntur pro *Noster* & *Vester.* C[ic.] *Frequentia Vestrûm incredibilis.* ; sic *Majores [ve]strum*, pro *nostri.*
3. Debent poni, non autem *Nostri*, aut *Vestri*, [si] aliquis Genitivus Pluralis, est ipsis adjung[en]dus, Cic. *Patria est nostrûm parens omnium.*

CAPUT XI.

De Syntaxi Circumstantiæ Loci.

Stad:

1. Ex loco motum Verba significantia, habent post se Nomen.

1. Proprium Vrbis aut Pagi in Ablati[vo] sine Præpositione. Cic. *Româ profic[iscor].*
2. Proprium Regionis, Insulæ, Mon[tis] & aliarum rerum, in Ablativo, ad[di]ta e vel ex Præpositione. Cic. *Ex [It]ria egredi.*
3. Appellativum cujusvis loci, in Ab[la]tivo addita *è* vel *ex* Præpositio[ne]. Cic. *Ex eo loco castra movi.*

2. Apud Ciceronem leges. *Redire rure, exire domo de[le]tá ad me è domo Cæsaris remigrare in domum veterem [è] nova, de domo deducere.*

3. In

Gdzie? In loco quietem significantia Verba habent post se Nomen.

1. Proprium Vrbis, aut Pagi in Genitivo si est Primæ vel Secundæ Declinationis, Numeri Singularis, (subaudito sæpiùs, quàm expresso Appellativo *In Vrbe, in oppido,* vel etiam in Ablativo cum Præpositione *In*, addito vel omisso Appellativo) ut *Studeo Cracoviæ mansi Gedani.* Cic. *Cùm Laodiceæ, cùm Iconij essem, Albæ constiterunt in Vrbe opportuna.* Plin. *In Nea Oppido Troadis. In Ephyra & Asso inveniuntur.*

2. Proprium Vrbis aut Pagi in Ablativo sinè Præpositione, si est Tertiæ Declinationis, aut etiam Pluralis Numeri. Cic. *Est Sycione, manet Athenis,* sic *fuit Leopoli.*

3. Proprium Regionis, Insulæ, Montis, & aliarum rerum in Ablativo cum Præpositione *In*, Salust. *In Sicilia bellum geritur.* Cic. *Versari in Asia.*

4. Appellativum cujuslibet loci, vel quasi loci, in Ablativo cum Præpositione *In*. Cic. *In Vrbe florere.* Idem. *Frumenta aut in agris sunt, aut in villis.*

Ad *Vbi* respondendo, cum aliquid significatur.

1. In colo factum esse, & distantia loci est exprimenda, utemur Ablativo, addita vel omissa Præpositione, ut *Quarto ab Vrbe lapide. à tertio milliario,* vel Accusativo addita Præpositione? ut *Ad quintum milliare.*

2. Extra esse, vel fieri, vel factũ esse, quodlibet Nomẽ ponemus in Accusativo, addita Præpositione apta, quales sunt. *Ad apud penes, propecis cirta, &c.* Cur. *Castra ad Babylonem posuit.*

5. Rectè & Latinè dices, *Est*

1. *Ruri* vel *rure*, sed malè *in rure*. Ter. *Ruri* *continebat*. Hor: *Nugaris rure paterno*.
2. *Domi meæ, tuæ, suæ, nostræ, vestræ, alienæ*: & *domo mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena* Ci *Malo esse domi meæ, quàm alienæ*. Plin: *In do mea convaluit*.
3. *Domi Cæsaris*, vel *in domo Cæsaris*. *Est d Pauli*, vel *in domo Pauli* Cic: *Domi Lu li educatus*. Cic: *In Domo Cæsaris fuit*.
4. *In domo vidua, picta, nova, constructa*, seim *domi viduæ, pictæ, novæ, constructæ*. Ovid. *Sup in vidua tristia signa domo*.
5. *Domi* vel *in domo*; sed hi latet differentia, *Quidquid domi est, vile est*. Quin: *In domo ctum furtum*.
6. *Humi, belli, militiæ* & *in humo, bello, militia*. *Humi jacet*. Cæs. *In bello magni casus intercedu*

Dokąd:

6. Ad locum motum Verba significantia habent post se Nomen,

1. Proprium Vrbis aut pagi, in Accusat sinè Præpositione. Cic. *Athenas pr ctus est*. Gall: *Carthaginem redijt*. Cra *am venit*.
2. Proprium Regionis, Insulæ, Montis, Accusativo addita in Præpositione, *Veni in Poloniam*. Cic. *In Hispaniam mi*
3. Appellativum cujuslibet loci in Ac sativo addita Præpositione *Ad*, vel Cic: *Ad Vrbem ire*. Idem *In castra v* Idem *Cùm in Poloniam venissem*.

7. Cicero dicit: *Rus ire, in sua rura ire, domum* & *domu ex una in aliam meliorem domum migrare*.
8. Proprijs Nominibus Insularum imò & Regionum, ali do subtrahunt Præpositionem Authores, ad *Quo* respon do, ut Cic: *Filius Corcyram venit*. Virg: *Ibitis Italian*

9. Pe

9. Per locum Verba significantia motum, regunt post se Nomen, & Proprium; & Appellativum, in Accusativo cum Præpositione *Per*, aut si amphibologia non timetur, in Ablativo sine Præpositione Cic. *Iter faciebam per Licaoniam, per Isauros & per Capadociam.* Idem. *Iter Laodicea faciebam.* Idem. *Terra mariq; facta insidiæ.*

10. Cicero dicit: *Vagari per Orbem terrarum, vagari toto foro, vagari tota Vrbe, vagari in campo, vagari in Vrbe, trasire Mare, transire Euphratem, &c.*

11. Si Nomen proprium Vrbis, & Appellativum simul concurrant. Appellativum semper suam; Proprium verò modò suam, modò Appellativi habebit Syntaxin, Cic. *Alba in Vrbe opportuna.* Plin. *In Nea Oppido Troadu.*

12. Casum Circumstantiæ Loci eundem habet Verbale; quem habet Verbum ipsius. Cic. *Duo aditus, ex Sycilia in Ciliciam,* Cæs: *Omni spe reditionis domum sublatâ.* Cic. *Profectus in Hispaniam.*

13. Respondendo per Nomen ad Interrogationem

1. *Quàm procul,* vel *quàm latè?* utemur Accusativô vel Ablativo sine Præpositione Cic. *Transversum unguem à recta conscientia discedere non oportet.* Idem; *Nullum cubitum processit* Virg: *Tres ulnas patet.* Idem. *Longu passibus ibat.* Ovid. *Novem jugeribus distat ab imo.*

2. *Cujas* vel *Vnde?* utemur Nomine Propriô Vrbis aut Pagi Adjectivô; vel etiam in Ablativo positô Substantivó additâ Præpositione *A*, vel *Ab*, vel *Ex* ut *D. Thomas Aquinas, Livius Patavius.* Cæs. *Equites à Placentia* Liv. *Heruonius ab Aricia.* Ter. *Est è Corintho anus hæc.*

14. Pulchrè dicitur. *Abesse bidui, tridui, quadridui,* per Eclipsin Accusativi [*iter aut viam*] qui sæpe exprimitur. Cic. *Castra aberant bidui.* Cic. *Iter unius diei ab Amano absui.* Cæs. *Bidui viam processit.*

CAPUT X.

De Ablativo Absoluto, Temporis, Modi, Causæ, Materiæ, Prætij, & Instrumenti.

1, Ablativus Absolutus pluribus dictionibus consti... & interdum una Participij Partis, Neutrius Gene... quibusvis addi potest Verbis. Liv. *Senescentibus vi... maturescit virtus.* Cic. *Lentulo & Marcello Consul...* Sall. *Audito Rege in Siciliam tendere.* Cic. *Te ... excepto.* Idem. *Lectis literis.* Hor. *Te duce non sinam.*

2, Omne Verbum admittit Ablativum sine Præpositione cùm respondetur per Nomen ad Interrogationem.

1. Quando? Plin. *Nemo omnibus horis sap...* Idem. *Maria pleniluniô purgantur.* Cic. *Su...rioribus diebus veni.* Idem. *Horâ quartâ li...ras dedi.* Ovid. *Nocte dieq; legit.*
2. Quàm diu? aut etiam Accusativum & sæpi... quidem. Cic. *Triginta annis vixit.* Valer. *Tri...niô continuô vexabatur.* Virg. *Tot annos bella...ro.* Cic. *Duas horas una sumus.* Idem. *Biduum Laodicea fuisti.* Idem. *Vnum annum audisti.*
3. Quomodo? Cæs: *Mira celeritate bellum conf...tur.* Ovid: *Iniqua mente tulit.* Tac. *Adver... animis acceperunt.* Cæl. *Magis virtute, quàm ...lo contendere decet.*
4. Quo instrumento seu quanam re? Cic *Cæ...re virgis.* Idem, *Venabulô bestiam transverberavit.* Virg. *Transadigo ense.*
5. Quare? Cic. *Omnes deteriores sumus licenti...* Horat. *Oderunt peccare boni virtutis amore.*
6. Ex qua Materia? Liv. *Capitolium saxô quadra... substructum est.* Virg. *Viminibus molliq; par... dextere unco.*
7. Quanti? Cic. *Grandi pecunia mercari.* Idem. *Tanta mercede nihil sapere decet.* Iuven: *Sex m... libeus emit.*

3. Re-

3. Reſpondere ad *Quàm citò* in utroq; ſenſu ex his addiſcas Exemplis.

1. In primo ſenſu: Liv: *Intra paucos dies, puncto temporis.* Cic. *Biduo, quadriduo, parvis momentis, brevi, in brevi, in diebus pauculis.*
2. In Secundo ſenſu. *Poſt diem tertium, poſt aliquot dies, aliquot poſt menſes, paucis poſt diebus, hora poſt, anno poſt, intra ſeptimum diem, ſecundum Calendas Ianuarias, exacto menſe, aliquot diebus interpoſitis.*

4. Præpoſitionem Polonicam cum Caſu ejus, in Latina quoque lingva exprimere licet poſt verbũ, reſpondendo ad

1. Quando? Cic. *Ad nonum Calendas Iulias veni, ad diem dictum fient, in tempus ſcripti verſus, ad compoſitam horam.* Ter. *Rus ibo cum prima luce.* Hor. *Surgere de nocte.*
2. Quamdiu? Cic. *Per biduum nemo agnoſcebat,* Idem *Per decem annos Provinciam tenuiſti.*
3. Quomodo? Cic. *Bona cum venia audire, magno cum metu dicere.* Idem. *Quod per ſcelus adeptus eſt, per luxuriam effundit, facere aliquid per dolum, per iram, per jocum.*
4. Quo inſtrumento? Cel: *Per tela vulnera inferuntur.*
5. Ob quam cauſam? Plin. *Præ pingvedine dehiſcit.* Quin: *Ex vino vacillat.* Cic. *Per negligentiam.* Plau. *Ex paupertate factus parcus.* Amm. *Nec defendendi pro altitudine erat copia.*
6. Ex qua materia? Plaut. *Ex ferro factum eſt.*

5. Ablativi iſti. *Nimio, plurimo, immenſo, minimo, dimidio, duplo, paululo, magno, permagno, modico,* adjciuntur Verbis vendendi & emendi, &c. ſæpiùs abſq; Subſtantivo, quàm, cum Subſtantivo. Cic. *Vendere aliquid quàmplurimó.* Mart. *Parvo pretio cum diu liceret.*

6. Iſta adjectiva. *Tanti, tantidem, quanti, quantiquanti, quanticunq; minoris,* abſque Subſtantivo in Genitivo, cum Subſtantivo in Ablativo ponuntur. Cic: *Emit tanti, quanti voluit.* Iuven. *Quanto emeritis pretio.*

7. Vt *majore pretio* non verò *pluri pretio*; ita in Genitivo *Pluris* tantùm, non verò *Majoris* dicere debemus. Liv. *Majore pretio redimi,* Coll. *Ædificamus pluris frequentius.*

CAPUT XI.

De Verbis Genitivum habentibus.

1. Sum quando significat.

1. Laudem vel vituperationem: quædam Nomina recipit tantùm in Genitivo, quædam tantùm in Ablativo, quædam verò in utroque. Ter. *Nullius sum consilij.* Plin: *Abrotonum est jucundi odoris.* Cic. *Animo forti & magno sis.* Idem. *Mira sum alacritate*
2. Possessorem, aut pertinet, Genitivô gaudet. Cic. *Iudicis est semper verum sequi.* Quint. *Laudare est sani, vituperare stulti, Hoc dictum est Platonis.*
3. Idem quod *habeo*, cum suis Compositis Dativum Personæ admittit. Virg: *Est mihi domi Pater, est injusta noverca. Superest mihi pecunia.*
4. Idem, quod *Affero, præsto habeo,* duos simul recipit Dativos, unum rei, alterum Personæ: sed Dativus Personæ interdum reticetur. Cic: *Ut vobis hominibus amicis utilitati, Reipubl: emolumento esse positis.* Idem. *Est mihi curæ ista res. Regulus exemplo esse potest nobis.*
5. Idem quod *Æstimor*, Genitivos istos: *Tanti, quanti pluris. minoris, magni, parvi, &c.* admittit. Cic. *Conscientia mihi pluris est, quàm hominum sermo.*

2. Latinè dici, *Est mihi nomen Ioannes,* vel *Ioanni,* vel *Ioannis* veterum testantur exempla. Cic. *Cui Spiridion fuit cognomen.* Virg: *Cui cognomen Iulo.* Paul. *Nomen Mercurio est mihi.*

3. Misereo semper Genitivum, & *misereor* quoque habet; sed *misereor* etiam Dativum rarissimè admittit, Virg: *Arcades miserescite Regis.* Cic. *Miseremini sociorum.* Idem. *Miserebor vestri.* Eccle: *Miserere nobis.*

4. *Recordor & Memini,* aut Genitivum, aut Accusativum, aut Ablativum cum Præpositione *De* recipere possunt. Cic. *Consilia tua recordatur.* Idem. *Memini alicujus, alicui, aut aliquo.* Idem. *Multa de Aquilio recordatur.*

1. Depo-

1. Deponentia, *Reminiscor*, & *obliviscor*, aut Genitivum, aut Accusativum habent. Cæl: *Pristinæ reminisci virtutis*. Cic. *Oblivisci injurias* vel *injuriarum*.
2. Neutra, *Egeo* &, *Indigeo*: aut Genitivum, aut Ablativum habent. Cic: *Egeo tempore, egeo consilij*.

6. Hæc tria impersonalia: *Est, interest, refert*, admittunt quemvis Genitivum, exceptis istis Primitivis quinque: *Mei, Tui, Sui, Nostri, Vestri*, Cic. *Interest omnium rectè facere*. Liv: *Nihil interest Regis*. Cic. *Tuarum rerum interest*.

7. Verbum Impersonale, *Est*, requirit Nominativos istos. *Meum, Tuum, Suum, Nostrum, Vestrum*, ubi est Eclipsis Substantivi *officium*. Plau. *Non est meum contra aliquem jus dicere*, id est *officium non est meum*.

8. *Cuja*, vel *cujus interest*, leges apud Ciceronem.

9. Hæc duo Impersonalia *Interest* & *Refert*.
1. Hos Ablativos, *Mea, Tua, Sua, Nostra, Vestra*, sibi adjungunt. Cic. *Tuâ istud maximè refert*. Idem. *Quid meâ & Reipubl: interest*.
2. Augendæ, vel minuendæ significationis gratiâ, admittunt etiam istos quinq; Genitivos: *Tanti, quanti, magni, permagni, parvi*, & multa Adverbia, ut *Tantum, quantum, maximè vehementer, multum, plus, plurimum*, &c. Cic. *Tua istud maximè refert*. Idem. *Permagni interest*.

CAPUT XII.

De Verbis Genitivum cum Accusativo simul regentibus.

1. Impersonalia ista: *Pœnitet, pudet, piget, tædet, miseret, miserescit*, Accusativum Personæ, & simul Genitivum recipiunt. Cic. *Suæ quemq; fortunæ pœnitet*. Sall. *Me Civitatis morum piget tædetq;*.

2\. 1. Activa *Compleo, impleo, saturo, participo,* cum Accusativo aut Genitivum, aut Ablativum habe[nt]. Cic. *Complere forum lamentatione.* Plaut. *Errorum dementiæ illos compleo.* Cic. *Ollam denariorum implere.* Plau. *Hæ res vitæ me saturant.* Plau. *Partic[ipa] servum sui consilij.* Apul. *Prandio dominum particip[at].*

2\. Ista Verba Activa: *Æstimo, duco, facio, habeo, pendo, puto,* & similia, Accusativum & simul unum ex his Genitivis: *Tanti, tantidem, tantivis, quanti, quanticunque, quantilibet, quantivis, magni, maximi, parvi, minoris, minimi, pluris, plurimi,* recipiunt. Cic. *Honores magni putare.*

3\. Eleganter dicitur: *Boni consulo, æqui boni facio, æqui boniq; facio, flocci & assis æstimo, nonnihilo æstimo, nihilo duco, habeo puto, flocci & nihili pendeo.*

4\. 1. Activum *Æstimo* pro Genitivis *tanti quanti, &c.* [...] etiam tres Ablativos istos, *Magno, permagno, parvo* Abl[a]tivo *pretio* expresso vel subaudito cum Accusativo simul admittit. Vale. *Virtus magno ubique pretio æstimatur.* Sen. *Data magno æstimas, accepta parvo.*

2\. Activum *Facio,* Genitivos istos amat. *Assis flocci, hujus, nauci, nihili pili, teruntij, hettæ.* Plut. *Nihil meam gr[a]tiam facit.* Catul. *Nec pili facere cohortem.* Fes. *N[ec] hetta illum facio.*

3\. Activum *Communefacio,* Accusativum Personæ & Genitivum simul admittit. Cic. *Amicitiæ veteris aliquem communefacere.*

5\. Verba Accusandi & Damnandi, dum aliquid extra judicium fieri significant Accusativo rei gaudent. Cic. *Castigare inertiam hominum.* Cic. *Excusare tarditatem literarum.* Cic. *Inertiam accusas adolescentium.*

6\. Præ-

6. Præter Accusativum Personæ simul etiam recipiunt.

1. Genitivum hæc Verba Activá? *Absolvo, accuso, alligo, arguo, arcesso, astringo, damno, condemno, convinco, defero, insimulo, incuso, obligo, postulo, teneo.* Plaut. *Furti se astringit.* Sveton. *Dolabellam repetundarum postulavit.* Cic. *Sceleris generum condemnat.*

2. Ablativum hæc Verba Activa: *Absolvo, accuso, arguo, alligo, adstringo, damno, condemno, insimulo, libero, mulcto, obligo, pungo, plecto.* Cic. *Condemnabo eodem ego te crimine.*

3. Ablativum, additô adhuc Genitivô ista Verba Activa: *Absolvo, accuso, arcesso, condemno, defero, teneo.* Liv: *Consulem Regni suspicione absolverunt*

4. Ablativum cum Præpositione *De*, ista Verba Activa: *Appello, accuso, absolvo, arguo, damno, condemno, defero, postulo, expostulo, purgo.* Cic: *Accusas me de negligentia Epistolarum.* Suet. *Postulavit de repetundis.*

4. Ablativum cum Præpositione *In.* Verba ista Activa: *Accuso, excuso, convinco.* Cic. *Convictus in peccato.* Idem. *Excuso me tibi, in eo ipso, in quo te accuso.*

CAPUT XIII.

Verba Dativum aut duos Dativos, aut Dativum cum Accusativo simul regentia.

1. Hæc Neutra: *Antecello, antecedo, antesto, anteeo, anteverto, attendo, excello, præsto, præcurro, præeo*, aut Dativum, aut Accusativum regere possunt. Cic. *Virtus cæteris rebus præstat.* Idem. *Anteeo cæteros virtute.*

2. Activum. *Interdico* cum Dativo Personæ, simul aut Accusativum, aut Ablativum habet. Cic. *Interdicere alicui aquam, & ignem;* vel *interdicere alicui aqua & igne.*

3. Da-

3. Dativum post se regunt Verba,

1. Neutra ista: *Fido, placeo, pareo, studeo. faveo, ... ceo, servio, volo, &c.* Plin. *Non omnibus ... placent, nec conveniunt.*
2. Deponentia ista: *Auxilior, blandior, minor, ... versor, insidior, irascor. opitulor, assentior, ... refragor.* Cic. *Auxiliari cupiam.* Cic. *M... mihi blanditur.*
3. Composita cum Præpositionibus: *Ad, ante, inter, ob, præ, sub, dis, re,* ut *Indormio succumb... sequor, succurro, subvenio, succenseo, repugno, ... sisto, adsum, &c.* Cic. *Fratri tuo restiti.* ... *Subvenire Patriæ.*
4. Ista, sive fuerint Personalia, sive impersonalia: *Accidit, contingit, expedit, convenit, vacat, ... cet, patet, liquet, constat, dolet, libet, licet, ... nit,.* Cic: *Tibi licet, mihi constat.*
5. Impersonalia Passiva, & quævis alia modò ... tivus explicetur per (*in gratiam, in commo... in detrimentum*) Plau. *Mihi istinc, nec se... nec metitur.*

4. Duos Dativos, unum rei alterum Personæ (qui interdum reticetur) regunt post se verba nonnulla.

1. Activa, additô vel omissô Accusat... Plau. *Quod aliis vitio vertis, id tu... laudi ne dixeris.* Plau. *Nemo id ... ducet Alcmena.* Cic: *Dare alicui ... niam fenori.* Liv: *Dare signa rec...* Cæs. *Mittere subsidio.*
2. Neutra. Cic. *Venire alicui subsidiô* ... *Subire alicui auxilio.* Cic. *Molestiæ ... bi fuit.* Cic: *Receptui caneret.*

5. Dativum cum Accusativo aperto vel occulto habent Verba

1. Activa plurima. Cic, *Commendo ... ejus negotia.* Cic. *Declarare ... benevolentiam.* Cic: *Significare alic...*
2. Deponentia nonnulla, ut, sunt *Gra... tulor, gratificor, loquor, polliceor,* Pl... *Polliceor tibi meam operam.*

CA-

CAPUT XIV.

Verba Accusativum unum aut duos regentia.

1. Accusativum post se admittunt Verba.

1. Activa omnia, ut *Amo, adamo, diligo, curo, jubeo, juvo, adjuvo, rogo, peto, &c.* Sen. *Regna custodit metus.* Cic. *Accipere præstat, quàm facere injuriam.*
2. Deponentia multa, ut *Miror, admiror, sequor, assequor, miseror, loquor, &c.* Cic. *Mirari negligentiam satis nequeo.*

2. Nonnulla Verba Accusativum cognatæ significationis habent; imò & Ablativum aliquando, ut *Pugnare pugnam, furere furorem, ire viam, eandem cantilenam canere, Ludere ludum, gaudere gaudium, vivere vitam, mortem obire* vel *morte obire, rectà viâ ire, ire itineribus.*

3. Cum Accusativo construuntur Verba.

1. Neutra quædam, ut *Calleo, horreo, memini, odi, obstupesco, &c.* Cic. *Callere jura.* Idem. *Ingrati animi crimen horreo.* Idem. *Lugere mortem alicujus amici.*
2. Quædam Figuratè seu Metaphoricè sumpta. Virg: *Corydon ardebat Alexin.* Hor: *Olet hircum, sanguinem sitit.* Idem. *Mera Syneta crepat.* Pers. *Sapere patruos.*
3. Nonnulla, ratione Præpositionis subauditæ *ob* vel *propter.* Ter: *Si pater id succenseat,* id est, *ob id succenseat, tu id times, paves.*
4. Ista, *Decet, dedecet, delectat, fallit, fugit, juvat, latet, præter it,* etiam personaliter accepta. Cic: *Literæ tuæ me delectaverunt.* Hor: *Multos castra juvant.* Cic: *Nil te fugit.*
5. Quædam per Synecdochen apud Poëtas & maximè Passiva. Virg. *Expleri mentem nequit.* Virg. *Miseros morsu depascitur artus, micat auribus ac tremit artus.*

4. Du-

4. Duos Accusativos simul, unum rei alterum Personæ admittunt hæc Activa

1. *Doceo, edoceo, dedoceo, perdoceo, erudio.* Cic. *Literas edocere aliquem.* Ovid: *Erudio aliquem omnes artes,*
2. *Rogo, oro, exoro, expeto, flagito, flagito, posco, exposco, reposco, obsecro, exigo,* & hæc Deponentia: *Deprecor, percontor.* Virg: *Pacem te poscimus, omnes.*

5. Cum Accusativis Personæ duobus construuntur hæc Activa:

1. *Facio, creo, præsto, appello, nomino, nuncupo, dico, voco, exhibeo, &c.* Cic. *Cùm ego hunc Oratorem crearo, confirmaro.*
2. *Do, accipio, sumo, eligo, spondeo, despondeo, offero, &c.* Cic: *Cùm nostra Resp. accepißet vadem.* Plau: *Spondesuè tuam gratam mihi uxorem.*

1. Activa ista, *Celo interrogo, moneo,* duos simul Accusativos, unum rei, alterum Personæ, aut pro Accusativo rei, Ablativum cùm Præpositione *De* admittunt. Ovid. *Hoc te celamus unum.* Cic. *Si te illud unum monuerimus.*
2. Activa ista, *Admoneo & commoneo,* duos Accusativos simul aut cum Accusativo Personæ Genitivum rei, vel Ablativum cum Præpositione *De* admittunt. Cic. *Commonere aliquem de re aliquà.* Idem. *Illud me præclarè admones.*
3. Activa ista. *Doceo, edoceo, erudio,* pro *certiorem facio* posita, Accusativum & simul Ablativum cum Præpositione *De* admittunt, Cic. *Literæ tuæ erudiant me de omni Reipubl.*
4. Activa. *Augeo, aspergo, dono, impertio,* modo Accusativum rei, & simul Dativum Personæ; modo Accusativum Personæ, & Ablativum rei admittunt. Cic. *Donare aliquem annulo aureo.* Idem, *Munera ista civibus tuis dona.*

CA-

Caput XV.

De Verbis Ablativum regentibus.

1. Cum Ablativo sinè Præpositione construuntur Verba ista.

1. Neutra: *Abundo, affluo, exubero, scateo, careo, deficio, supersedeo, gaudeo.* Cic: *Abundare præceptîs Philosophiæ.* Idem. *Supersedere labore.*
2. Deponentia: *Vtor, abutor, fruor, vescor, lætor, oblector, fungor, defungor, glorior, nitor, potior.* Cic. *Carere dolore & fungi officio.*
3. Deponentia duo: *Dignor & prosequor*, addito vel omisso Accusativo Personæ. Cic. *Prosequi aliquem honore.*

2. Ablativum rei sinè Præpositione addito vel omisso Accusativo regunt Verba ista Activa.

1. *Afficio, amicio, armo, calceo, cingo, orno, sepio, tego, vestio, cumulo, expleo, repleo, &c.* Cic. *Ornare aliquem beneficiis.*
2. *Abdico, privo, orbo, spolio, everto, emungo, &c.* Cic. *Spoliat nos judicio privat approbatione, omnibus orbat sensibus.*
3. *Munero, abstineo, erudio, imbuo, instituo, instruo, informo, libero, solvo.* Cic. *Abstinere se maledictis.*

3. Ablativum cum Præpositione *A* vel *Ab*, addito vel omisso Accusativo, regunt Verba ista.

1. Activa. *Peto, postulo, quæso, contendo, desidero, rogo, oro, exoro, flagito, efflagito, posco, exposco, reposco, obsecro, exigo.* Cic. *Peto à te, ut &c.*
2. Activa. *Abstineo, colligo, accipio, reporto, sumo, arceo, libero, deterreo, adimo, cohibeo, contineo,* & omnia verba ex *Ab* Composita. Cic. *Abstinere se à scelere.*
3. Activa: *Do, mitto, fero, cupio, habeo, separo, distinguo, rapio, emo, munero, vindico, munio, pello, moveo, tempero,* & multa alia. Cic. *Hoc à me illi dabis.*
4. Deponentia: *Precor, deprecor, percontor, mutuor, furor.* Cic. *Virtus à viris nomen est mutuata.*

4. Ver-

4. Verbum Passivæ vocis recipit post se.
1. Ablativum Agentis cum Præpositione *A* vel *Ab*. Hor: *Laudatur ab his, culpatur ab illis.*
2. Aliquando Dativum loco Ablativi. Cic. *Audita vobis esse arbitror.*
3. Et retinet illum eundem Casum, quem habet Activû, excepto Accusativo rei patientis, qui in Nominativum mutatur, ut *Frater docetur à me Grammaticam.*

5.
1. Activa. *Agnosco, cognosco, audio, disco, conjicio, intelligo, quæro, avello*; item ista Deponentia, *Percontor, sciscitor*, habent Ablativum cum Præpositione, *A, ab, ex, de*, additó vel omissó Accusativó. Cic. *Diamo tuis literis.*
2. Neutra: *Vapulo, veneo, sto, discedo, recedo, absum, abhorreo, differo, discrepo, fio, abeo, &c.* Ablativum cum Præpositione *A* vel *Ab* admittunt. Quint. *Ab hostibus venire.* Quint: *Rogatus an ab eo fustibus vapulasset.*
3. *Mereo vel mereor, rixor, dimico,* Ablativum cum Præpositione *De* admittunt. Cic. *Benè* vel *malè de aliquo mereri De lana caprina rixari.*

6 Verbum cum Præpositione Compositum; sæpè Casum suæ Præpositionis admittit, modò omissa, modò etiam repetita illa Præpositione. Cic *Adire aliquem* vel *adire ad aliquem.*

CAPUT XVI.
De Syntaxi Verbi Infiniti Modi.

1. Infinitivus Verbi utrinque Nominativum habentis; si ante se Accusativum.
1. Habet, etiam post se habebit, ut *Cupio te esse doctum.*
2. Non habet, post se Nominativum non verò Accusativum habebit. Cic. *Didicit esse fortis.* Cic. *Studebam fieri doctior.* Sall. *Cato esse quàm videri bonus malebat.*

2. Ver-

2. Verbo Infiniti Modi, Temporis.

1. Præsentis, & Præteriti, solet præponi aliud Verbum sivè Finiti, sivè Infiniti Modi. *Mores Civitatis dicimus servari oportere.*

2. Futuri præponuntur Verba ista: *Audio, auguror, Arbitror, affirmo, confirmo, confido, censeo, credo, dico, existimo, ominor, opinor,* &c. Cic. *Video bellum fore.*

3. Præsentis, aut Futuri præponuntur nonnulla Adjectiva: ut *Dignus, indignus, certus, aptus, ineptus, paratus, timidus.* Item Substantiva: *ut Tempus, amor, studium,* &c. Virg: *Certus mori* Cic. *Tempus est dicere.* Virg: *Sed si tantus amor casus cognoscere nostros.* Cæs: *Consilium ceperunt ex oppido profugere.* Virg: *Quibus studium arva tueri* Sal: *Spes est fore.*

4. Cujuscunq; præponitur Verbum *Videor* Cic: *Videre mihi videor.* Idem. *Videor audisse, videor fore.*

3. Infinitivus qui per quod exponi.

- 1. Non potest sic cũ Verbo sibi præpositio eidẽ Personæ.
  - 1. Convenit, nullũ ante se Accusativũ habet. Cic: *Nequeo mirari Possum dicere.* Excipe *Verba voluntatis.*
  - 2. Non convenit, ante se Accusativũ habet, ut *Volo te studere diligẽter.*
- 2. Potest si præponitur illi Verbum.
  - 1. Passivum eidem Personæ.
    - 1. Conveniens, nullum ante se Accusativũ habet, Iuv. *Pauper creditur fulmina cõtemnere.*
    - 2. Non cõveniẽs, ante se Accusativũ habet Cic *Fertur Tarquinium dixisse.*
  - 2. Cujusvis Generis, alterius à Passivo ferè semper ante se habet apertum vel occultum Accusativum Cic *Dicis te audisse.* Virg: *Iuvat tot evasisse Urbes.*

4. *Esse*, cum præponitur ei Verbũ Dativ: regẽs, si ante se Accusativum apertum.

- 1. Habet, semper etiã post se Accusat: habebit, ut *Regem non convenit esse parcũ.*
- 2. Non habet, tunc sæpius Dativ: quàm Accus: regit: Cic: *Licuit Themistocli esse otioso.* Quin, *Non licet tibi esse Procuratorem.*

Pro Accusativo hujus ultimæ Particulæ: quibusdam cint uti Nominativo. Ovid: *Sed enim quia retulit a Iovis esse Pronepos.* Luc. *Tutumq; putavit, jam bonum socer.* Ovid. *Acceptum refero versibus esse nocens.* Cat. *Phasellus ait fuisse navium celerrimus.*

CAPUT XVII.

De Syntaxi Gerundiorum & Supinorum.

1. Gerundia suorum Verborum Casum & Syntaxin habeat post se. Liv. *Ætoli consilium cæperunt: Lacedæ nem occupandi.*

2. Gerundio in Di præponuntur apertè vel occultè ista.
   1. Substantiva: *Tempus, locus, studium, voluntas, amor, copia, facultas, potestas, necessitas, causa, libertas, ars, initium,* Cic. *Initium dicendi.* Idem *Cùm in animo haberem navigandi s. propositum.*
   2. Adjectiva: *Studiosus, cupidus, peritus, suetus, certus.* Cic: *Studiosus dicendi.*

3. Interdum Gerundia in *Di*, pro Accusativo Genitivum Pluralem post se habent. Gell: *Causarum orandi cupi* Varr *Principium generandi animalium.* Cic. *Reliquorum rum quæ causa collocandi fuit.*

4. Gerundia in *Do*, nunc sinè Præpositione, nunc cum Præpositione *A, ab, abs, de, in, e, ex, cum, pro,* aut minis, aut Verbo adhærent. Cic. *Deterrent a discendo.* *Major gloria ex defendendo, quàm ex accusando para* Idem *Impiger in scribendo.* Quint: *Copiam consequen optima legendo atq; audiendo.*

5. Gerundia in *Do*, modò Activè modò Passivè accipiuntur Cic. *Hos accusando, illos occidendo, civitatem lab ctàsti.* Virg. *Alitur vitium, vivitq; tegendo,* id est *dum gitur. Vrit videndo,* id est, *dum videtur.*

6. Ge

6. Gerundium in *Dum*, habet ante se istas Præpositiones, *Ad, inter, ob, ante, circa, propter,* & aut Nomini, aut Verbo adjungitur. Plin: *Remedium ad refrigerandum corporum ardores.* Cic *Res quæ ad placandum Deos pertinet.* Quin: *Circa movendum valet.*

Gerundium in *Dum*, sinè Præpositione positum cum Dativo Personæ aperto vel occulto & Verbo *Est*, necessitatem significat. Ovid: *Vtendum est ætate.* Plin: *Aliqua consilia reperiendum est.* Coll. *Vlcera medicamentis curandum est.*

Supina VmActi è signifi. cant, &
1. Sui Verbi Casum habent post se. Liv: *Gratias actum nos misit Senatus.*
2. Adjungitur Verbis motū ad Locum significantibus. Virg: *Misimus sciscitatū oracula Phœbi.* Tac. *Eunt ereptum alienas pecunias.* Liv. *Venerunt quæstum injurias & res repetitum suas.*

Supina vPassi è signifi cant&ad iuntur.
1. Adjectivis istis: *Opus, turpis, fædus, facilis, difficilis, lepidus, jucundus, optimus,* & alijs, Plau: *Credulitas captu facilis.* Cic. *O rem tum auditu crudelem? tum visu nefariam? Opus est scitu,*
2. Substantivis istis: *Fas, nefas:* ut *fas* vel *nefas dictu.*
3. Verbis motum de loco significantibus. Plaut. *Obsonatu redeo.* Cic. *Primus cubitu surgat.*

Annotatio. *Gerundia ferè omnia, similiter & Supina, variè exponere, & per varias Regulas efferre atq; interpretari licet.*

C A P U T XVIII.

De Participiorum Syntaxi.

Participium sui Verbi ejusdem significationis Casum & Syntaxin habet: ut *Amans virtutem, superaturus hostem, auditus mihi, audiendus à me, paratus decernere, volens abire, videns, visum.*

2. Participia Temporis.

1. Præteriti & Futuri à Verbis Activis & à Verbo *Sum* venientia Nominativũ post se habent, licet ipsa in Vocativo ponantur. Plin: *Salve primus omnium Pater patriæ appellate.*

2. Præteriti ista: *Natus, prognatus, editus, satus, genitus, generatus, creatus, cretus, ortus,* & similia, subintellecta Præpositione *A* vel *ex*, Ablativo gaudent. Virg: *Sate sangvine Divûm*, pro *è sangvine.*

3. Præsentis & Præteriti, dum fiunt Nomina, Genitivum regũnt: *Vide Cap. 4. Reg: 4.*

4. Præteriti, aliquando regunt Accusativum Partis, Svet: *Dextrum genu lapide ictus.* Catull: *Cæsar redimitus tempora lauro.*

5. Futuri addito Verbo Substantivo *Sum*, eleganter non tàm *debere*, quàm *aliquid futurum esse* aut *fore* significant, ut *Sum itûrus*, *eram itûrus*, *ero iturus*, *sum docendus*, *eram docendus*, *ero docendus.*

2. Istæ voces *Exosus perosus*,

1. Et *pertæsus*, qvum Activè significãt, Accusativum regũt: Ovid: *Tædas exosa jugales*, Coll. *Immunditiem perosa est.* Svet: *Ignaviam suam pertæsus.*

2 Dũ passivè significãt, Dativum recipiũt. G. *Dijs exosus.*

3. Participiũ in *Dus* elegantissimè ponitur pro Gerũdio a pertũ Accu: sat: habẽte, in Casu ratione Gerundij

1. *Primi* Genitivo, ratione *Secũdi* Dativo vel Ablativo, ratione *Tertij* Accusativo. C. *Causa adipiscendarum virtutũ*, pro *adipiscendi virtutes.* Idem *Legendu nostra efficies* pro *legendo nostra.* Idem *Res ad colendum agros necessaria*, pro *ad colendum agros.*

2. Tertij necessitatem significantis Nominativo, vel si adsit Infinitivus, Accusativo addito Dativo, aut Ablativo cum Præpositione *A*, vel *Ab*. Cic. *Non sunt à te ulciscenda etiamsi sint dolenda.* Idem. *Non putabam esse scribenda.*

CAPUT XIX.

De Syntaxi Adverbiorum penes Casum & Gradum Comparationis.

1. Adverbia Nominibus, aut Verbis, aut Participijs, aut alijs Adverbijs adhærent. Ovid: *Qui non est hodie cras minus aptus erit.*

1. Adverbia ista, *En*, & *ecce*, modò sine casu, modò cũ casu Nominativo, Accusativo, atq; Dativo Personæ ponuntur. Cic: *En crimen, en causa.* Cic. *Ecce tibi literæ.*

2. *Satis, parùm, affatim, abundè, paululum, ergo quoad, instar, eo, huc, interea,* Genitivum regunt. Plaut: *Eò insolentiæ processit.* Gel: *Satis eloquentiæ, sapientiæ parùm,* Liv: *Auxiliorum affatim erat.*

3. *Ubi, ubinam, ubicunque, ubivis, quovis, quoquo, nusquam, longè* hos duos Genitivos *Gentium & terrarum,* amant. Cic. *Ubi terrarum sumus.*

4. *Pridie & postridie,* & sine Casu, & cum Casu Genitivo, aut subaudita Præpositione *Ante,* cum Accusativo inveniuntur. Cic. *Pridie vel postridie ejus diei.* Cic. *Pridie Nonas Iunij,* id est, *ante Nonas Iunij.*

5 Hæc Adverbia: *Congruenter, convenienter, & obviam;* Dativum requirunt. Cic. *Convenienter naturæ congruenterq; vivere.*

6 *Proximè* Accusativum tantùm, *Propiùs,* verò Accusativum, vel Ablativum cum præpositione *A,* vel *Ab,* recipere potest. Cic: *Operam dat, ut quam proximè Italiam sit.* Idem. *Propius à terra Iovis stella fertur.*

7. Adverbium istud *abhinc,* tantùm Verbo Præteriti Temporis jungitur, & modò Accusativum, modò, Ablativum habet Cic. *Quæstor fuisti abhinc annos quatuordecim.* Idem. *Abhinc annis ampliùs viginti spopondi.*

1. Adverbia Superlativa Pluralem aut Genitivum aut Ablativum cum præpositione *Ex* admittunt. Val. *Pulcherrime omniū fecit.* Cic. *Maximè ex omnibus eruditus.*

2. Adverbia Comparativa postulant Ablativum Quint: *Expeditiùs cæteris loquitur.* Ter. *Plùs anno tecum vixi.* Cic. *Lachryma nil citiùs arescit.*

4. Positivo Gradui præponuntur Adverbia.

1. In *Vm* exeuntia. Cic. *Sunt èa parùm firma.* Idem. *Erat admodum amplum signum.*

2. Ista, *Apprimè, longè, comprimis, imprimis, per, perquam, valdè vehementer,* Cic. *Longe alia conditio, longe dispar, longe dissimilis.*

3. Ista *Tam* & *Quàm*, sivè separata, sivè conjuncta. Cic. *Quam multi sunt.* Idem. *Tam multa in Græco scripsit, quam multa sunt nostra.*

5. Comparativū Gradum

1. Regunt Adverbia in O desinentia. Cic. *Quò quis versutior, hòc suspectior.* Idem. *Quanto superiores sumus, tantò submissiùs geramus.*

2 Regunt Adverbia ista: *Longè tam* & *quàm* conjuncta. Virg: *Longè melior pedibus Lyæ.* Cic. *Non tam in bellis, quam in fide firmior.*

3. Sæpissimè sequitur. *Quàm* Adverbium Cic. *Doleo te meliorem Civem esse quàm Philoctetem.* Idem. *Hoc maius est, quàm ut scribere audeam.*

Superlativum Gradū amant Adverbia ista.

1. *Multò longè facilè.* Cic. *Post homines nat. longe improbissimus.*

2. Duo, *Tam* & *Quàm*, sivè ambo simul, sivè unum sine alio ponatur. Cic. *Res tam maxime necessaria.* Idem. *Quàm maxima voce possū.* Idem. *Quàm sepissimè.* Sall. *Quàm quisq; pessime fecit, tam maxime tutus est.*

CAPUT.

CAPUT XX.

De Syntaxi Adverbiorum penes Modum, Tempus & Delectum.

1. Hæc Adverbia *Vbi, cùm simul, simulac, simulatq; quemadmodùm, utcunque, sicut, antequam, priusquam*, vel Indicativum, vel Subjunctivum amant. Virg: *Hac ubi dicta dedit.* Cic. *Simulatq; audiero scribam ad te.*
2. Adverbia *Quasi tanquam, ceu, perinde, atsi, haud, secus, acsi.* Subjunctivo gaudent. Cic. *Quasi non de re, sed de voce laboretur.*
3. *Vt* pro *Postquam* & pro *Quomodò* positum, Indicativum requirit. Cic. *Vt Romam Redij.* Idem. *Vt ille tum humilis, ut demissus erat.*
4. *Ne* prohibens Imperativum vel Subjunctivum regit. Ter. *Ne metuas* Virg: *Ne sævi magna sacerdos.*
5. *Vtinam* Optativo gaudet. Virg *Vtinamq; fecissent.*
6. *Heri, dudum, pridem.* Præteritis Verborum junguntur. Ter. *Quæ tu mihi dudum narrasti.*
7. *Nuper, jamdudum, jampridem, jamolim,* Præsenti & Præterito nonnunquam adduntur. Ter. *Iamdudum animus est in patinis.* Sall. *Iampridem vera vocabula amisimus.*
8. *Cras & Posthac* Futuris semper, & aliquando Potentialis Modi Imperfecto & plusquàm perfecto adhærent, ut *Cras ibo, cras irem, cras ivissem.*

Hæc Adverbia junguntur Verbis significantibus,

1. Quietem in loco *Vbi, hìc, istic, illic, ubi ubivis, ibidem.* Cic. *Nemo est, quin ubivis, quàm ibi, ubi est, esse malit.*
2. Motum ad locum. *Quò, huc, istuc, illuc, intrò, intus, eò, eodem, illò aliò.* Cic. *Quò abis.*
3. Motum de loco. *Vnde, hinc, istinc, illinc, inde undiq;, cælitus &c.* Ter. *Inde redeo.*
4. Motum per locum. *Quà, hàc, istac, illac, aliquà, quàlibet, quàcunq;.* Cic. *Quàcunq; iter fecit.*

CAPUT XXI.

De Syntaxi Conjunctionum penes Modum & Ordinem.

1. Conjunctiones solent conjungere vel disjungere voces, aut sententias. Hor. *Aut prodesse volunt, aut delectare poëtæ.* Cic. *Sustulimus manus, & ego, & Balbus.*

1. *Quanquam, etsi, tametsi,* initio Commatis Indicativum, in medio, aut Indicativum, aut Subjunctivum sequitur. Cic. *Etsi vereor Iudices.* Sall. *Quæ tametsi animus aspernabatur.*

2. *Quamvis & etiamsi,* rarò Indicativo, Conjunctivo sæpissimè jungitur. Virg: *Quamvis Cælo dejecit ab alto.* Cic. *Etiamsi maxima sint.*

3. *Ni, nisi, si, siquidem, quia, quòd, ne, an, num,* aut Indicativum aut Subjunctivum regunt. Sen: *Si moreris, antecedo, si vivis sequor.* Ter. *Vise, redierintne jam.*

4. Voces istæ *Ne* affirmativè, *ut ne non,* negativè, positæ, post ista verba: *Timeo, metuo, vereor,* Subjunctivum volunt. Cic. *Vereor ne possit reperiri.* Idem. *Timeo ne non impetrem.* Ter. *Metuo ut substet hospes.*

5. Voces illæ *Si & ut* pro *Quamvis* positæ, item *ne, ne, quin, quò, licèt.* Subjunctivum amant. Ovid: *Ut desint vires tamen est laudanda voluntas.* Plin: *Neque id jam quò tibi essem molestus.*

3. Conjunctiones Ordinis.

1. Præpositivi, initio dictionum ponuntur. Cic. *A constantia atq; a mente atq; a se ipso.*

2. Postpositivi, nunquam initio positæ, sed post alias voces ponuntur. Virg: *Spolia ampla refertis, tuq; puerq; tuus*

3. Communis, possunt ante & post alias voces poni. Cic. *Ergo hinc capiamus exordium.* Idem. *Nemo ergo non miser? prorsus nemo.*

5. Par-

Particula *Quòd* debet poni, sed loco ipsius:

1. Infinitiuus post verbũ *Videor.* Ter. *Videtur esse subtristis.*
2. *Vt.* Conjunctivo gaudens post
   1. Verba ista: *Rogo, jubeo, suadeo, ago, moneo, curo, volo, accidit,* & similia: idque aut occultè aut apertè. Cic. *Cura ut valeas.* Idem. *Velim scribas.*
   2. Infinitum *Fore* vel *Futurum esse* aut *fuisse.* Cic. *Spero fore ut contingat id nobis,* Cæs: *Existimabant, futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.*
   3. Istas voces: *Adeò, ita, sic, tam, tantus, tot, talis tantopere,* Cic. *Non sum ita habes ut ista dicam.*
   4. Istã interrogationẽ? *Quo fine* Hor. *Vt jugulent homines surgũt de nocte latrones.*

Pro *ut non,* elegantissimè ponitur *Ne* Conjunctivo gaudens. Cic. *Semper id egi, ne interessem.*

CAPUT XXII.

De Syntaxi Præpositionum penes Casum, & penes delectum.

1. Præpositionem cum ejus Casu, aut Gerundio, frequentissimè regũt Nomina & Verba. Cic. *Dedi ad te literas* Sen. *Avarus in nullũ bonus, in se pessimus* Cic. *Impiger in scribẽdo.*

2. Accusativum regunt Præpositiones Istæ:
   1. *Ad, apud, ante, cis, circa, circum, circiter, citra, extra, infra, inter, intra, iuxta, ob, penes, per, post, præter, prope, propter, secundùm, supra, secus, trans, ultra* Cic. *Ad injuriam tardus.* Idem. *Eam ob causam.*
   2. *Erga* in bonam; & *contra* in malam partem sumptæ. Cic. *Tua erga me voluntas.* Idem *Facere contra aliquem.*
   3. *Adversùs & adversùm* in utramque partem sumptæ. Cic. *Adversùm se armare aliquem.* Cic. *Pietas adversùs Deos.*

3. Abla-

3. Ablativo gaudent Præpositiones istæ.

1. Octo, *Absq; cum, coram, de, pro, præ, palàm sinè*, Cic. *Homo sinè re, sinè fide*. Idem, *Hoc er pro mercede*.
2. *A* & *E* semperq; vocibus à Consonante incipientibus præponuntur. Cic, *A fronte, à tergo lateribus tenetur*. Idem. *Factus à Rep.*
3. *Ab* & *ex*, sed *Abs* vocalibus frequentissimè, Consonantibus verò raro præponitur. Cic, *Parat ab exercitu* Idem. *Diem ex die expectare.*

1. Præpositio *Versus* Accusativum regit, & sæpiùs ei postponitur, quàm præponitur. Cic. *Romam versus proficisci.*
2. Præpositio *Abs* Ablativo servit. & præponitur *T* & *Q* literis. Ter. *Vt abijt abs te*. Idem, *Abs, quovis homine.*
3. Præpositio *Tenus*, Nomen singulare in Ablativo; Plural verò aut in Ablativo, aut in Genitivo sibi adjungit, semperque illi postponitur. Virg: *Capulo tenus abdidit ensem* Iuv. *Crure tenus*. Ovid. *Pectoribusq; tenus*. Quin. *Auribus tenus*. Cic: *Cunarum tenus.*
4. Præpositiones *Ante* & *post*, subaudiuntur per Eclipsin ante hos Accusativos, Calendas Nonas, *Idus*; item *diem, mensem*, &c. ut *Tertio Kalendas*, id est, *tertio ante Kalendas* Cic: *Postridie ludos*, id est, *post ludos.*

5. Præpositiones istæ Ablativo gaudentes: *A, ab, in, cum, de, è, ex, pro*, sæpè Constructioni desunt per Eclipsin. Virg *Strident Aquilone procellæ*, deest *Ab*. Idem, *Saxum campo jacebat* deest *in*. Idem *Sate sanguine Divûm*, deest *è* Terentius: *Phormione*, deest *in*. Plin. *Magna mortalium utilitate & bono publico*, deest, *cum.*

6. Præpositio *In* significans.

1. Motum, vel pro *ad, erga, contra, juxta, pro, per, coram*, posita Accusativum regit Cic. *Studium in aliquem* Plaut. *Dabo te in caveam.*
2. Quietem vel pro *inter* posita, Ablativo gaudet. Virg: *In Vrbe*, Sall. *In amicis habere*

7. Præ-

Præp: Sub Significans.
1. Motum vel pro *Per, pauleante, paulopost.* posita Accusativum requirit. Cic: *Sub scalas se conjecere* Cic: *Sub eas statim recitata sunt tua.*
2. Quietem vel pro *Ante* posita, Ablativum habet. Hor: *Sub Jove frigido* Cæs: *Sub oculis*, id est, *ante oculos.*

Præpositiones istæ tres: *Subpter, clam, & procul*, aut Accusativum, aut Ablativum regunt. Virg: *Subpter densa testudine* Cic: *Ne facinora clam nos essent.* Idem *Clam iis vidi.* Liv. *Locus procul muros.* Tac. *Nec procul cæde aberam.*

Præpositio Super posita pro
1. *Supra, ultra, & inter*, Accusativum habet. Virg: *Super Garamantas & Indos.*
2. *De & In* quietem significante Ablativo gaudet. Virg: *Fronde super viridi*, Virg: *Multa super Priamo rogitans.*

CAPUT XXIII.
De Syntaxi Interjectionum.

1. Interjectio *Ah*, Accusativum vel Vocativum poscit, Ter. *Ah me miserum*, Virg. *Ah Coridon! Coridon!*
2. *Eheu*, Accusativum amat Ter. *Eheu me miserum!*
3. *Hei*, Dativo & Vocativo gaudet. *Hei misero mihi.*
4. *Hem*, Nominativum, Dativum, Accusativum & Vocativum recipere potest. *Hem Davum tibi.*
5. *Heu*, Dativo, Accusativo, & Vocativo jungi potest. Virg. *Heu pietas! heu prisca fides!*
6. O, Nominativum, Accusativum, & Vocativum, admittit, Ter. *O faciem pulchram.*
7. *Pro* Implorantis Accusativo, Admirantis Vocativo adjungitur. Ter. *Prò Deum hominumq; fidem.*
8. *Væ*, & sinè Casu, & cum Casu Dativo invenitur. Ter. *Væ misero mihi.*
9. Cæteræ Interjectiones Vocativo gaudent & sæpè sinè Casu inveniuntur. Ter. *Ohe libelle.*
10. Interdum Accusativo & Vocativô subtrahit Eclipsis Interjectionem. C. Plin. *Hominem te sapientem vel potius durum*, deest O.

CAPUT

CAPUT XXIV. De Figuris Syntaxeos.

1. Figura Syntaxeos. eſt modus quidam loquendi, vel voces conjungendi, ubi aliquid, aut deeſt, aut redundat, aut ſuo loco abeſt; aut immutatur.

2. Ecclipſis Figura eſt, quando vox plenæ Conſtructioni neceſſaria ſubauditur & nonniſi foris aſſumitur, *ut Lego*

Declaratio, *Hic vox Conſtructioni plenæ neceſſaria ſubauditur & nonniſi foris eſt aſſumenda ſ.* Ego, *ut ſit*: Ego lego: *item* tertio Calendas. *Hic duarum vocum eſt Eclipſis ſ. Ablativi* Die, *& Præpoſitionis* Ante, *ut ſit plena Syntaxis hæc*, tertio die ante Calendas.

3. Zeugma Figura eſt, quãdo id, quod in uno commate deſideratur ex altero non mutatũ aſſumitur. Ter. *Obſequium amicos, veritas odiũ parit.* Declaratio *Hic in primo cõmate deſideratur vox* parit. *quæ ex altero cõmate non mutata aſſumitur ſcilicet manente eodem Numero Singulari & Perſona Tertia.*

4. Syllepſis Figura eſt, quando vox, quæ in uno cõmate deſideratur ex altero aſſumitur, mutato aliquo accidẽte, ſi aut Genere, aut Numero, aut Perſona, &c. ut *Semper honos nomenq; tuũ, laudeſq; manebunt.* Declaratio. *Hic ad duo priora cõmata aſſumitur, ex tertio vox iſta* manebunt, *ſed mutato Numero ſic, ſcilicet.* Honos manebit, nomen manebit.

5. Enallage ſeu Heteroſis eſt, quando unum Conſtructionis Accidens ponitur pro alio, v. g Genus pro Genere Numerus pro Numero Caſus pro Caſu, &c. ut *Eunuchũ quem dediſti nobis, quas fecit turbas*, pro *Eunuchus*, Accuſativus pro Nominativo. *It clamor cælo* pro *ad cælum*.

6. Helleniſmus eſt, quando vox una cũ altera, non ſecũdũ Latinam; ſed ſecundum Græcam Syntaxin conſtruitur: ut *Cæpto pugnemus amori*; Latina Syntaxis requirit, *cum cæpto pugnemus amore. Turpe ſenex miles*, quia Græci Neutro Adjectivo utuntur in Appoſitione. Vide Lina: lib: 6. in fine.

APPEN:

APPENDIX CAPITIS XXIV.

Figurarum Syntaxeos quatuor Ordines ponunt Grammatici: aliæ enim in defectu, aliæ in excessu, aliæ in pervertendo vocũ Ordine, aliæ in permutatione Accidentium consistunt. In primo Ordine ponuntur ista, Eclipsis, Aposiopesis, Zeugma, Syllepsis, Prolepsis, Anapodoton. In secundo Pleonasmus, Parelcon, & Epanalepsis. In tertio Hyperbaton, & Species eius Anastrophe, Hysterologia, Tmesis, Synchisis, & Parentesis. In quarto Enallage. Ex his omnibus quinque præcipuè Figuratã Syntaxim constituunt. Eclipsis, Zeugma, Syllepsis, Anallage, & Hellenismus.

Zeugmatis *ratione loci, tres Species ponuntur, Protozeugma, Mezozeugma, & Hypozeugma. Si vox ea quæ assumitur, ponitur initio, dicitur Protozeugma, ut vicit pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia. Si in medio erit Mezozeugma, ut Pudorem libido, timorem audacia vicit, rationem amentia. Si in fine erit Hypozeugma, ut pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia vicit.*

Syllepsis *fit per Accidentia ista, Genus, Numerũ, Casũ, Modũ, Tempus & personã. Hinc alia dicitur esse Generũ, alia numerorum alia Casuũ, alia Modorum, alia Temporũ, alia Personarũ. Nam ab illo accidente denominationem habet, quod in assumptione vocis mutatur v. g. diligentiùs modo studes quam antea, hic ad secundum comma assumenda est vox, studebas: & quia hic mutatur Tempus, ideo hoc loco est Syllepsis Temporum.*

Eclipsis *differt à Zeugmate & Syllepsi, quia in Eclipsi, id quod desideratur foris est assumendũ, in Zeugmate verò & Syllepsi non foris, sed ex proximo commate. Zeugma deinde differt a Syllepsi: quia in Zeugmate id, quod assumitur nõ mutatur; in Syllepsi verò vox quæ assumitur semper suũ Accidens quodpiã immutat.*

Ecclipsis *est communis omnium Partium Orationis s.* No*minis, Pronominis, Verbi, Participij, Adverbij, Coniunctionis Præpositionis, & Interiectionis.*

Ecli-

Eclipsis Nominum.

Plurima sunt Nomina, quæ per Eclipsin solent in Oratione desiderari, qualia sunt hæc Substantiva, quæ sequuntur. Caro, dies, Febris, Homo, Familiaris, vel domesticus, iter, Litera, Mensis, Navis, officium, partes, passus, pecunia, propositum, Tempus, Templum, servus, via, verba, & multa alia Apellativa, præcipuè cognata, vel eiusdem significationis ut curritur, s. cursus, pluit, s. pluvia, grandinat, s. grando, vivo s. vitam, curro, cursum. At si Adjectivo sint determinanda ista Apellativa, tum expressè erunt ponenda. Quin. *Vitam beatam vivere. Currum cursum longissimum.* Gell. *Inter quadrupedes levissima suilla, gravissima bubula s. caro.* Svet. *Morbo quartana aggravante, s. Febris.* Ter. *Ita ajunt s. homines, Polonus, Italus homo, & in Plurali, Poloni, s. populi* Cic. *Neminem cognosco tuorum s. familiarium.* Idem. *Castra aberant bidui s. itinere vel itinere.* Idem. *Acceperam à Lentuli triumpho datas s. literas, Calendis Ianuarij. s. Mensis.* Ter. *Tuum est ignoscere. s. officium.* Idem. *Non posteriores feram. s. partes.* Idem *Dolabellam postulavit repetundarum, s. pecuniarum.* Mart. *Duo millia non piget ire passuum. A pedibus, à manu, à libellis, s. servus.* Idem. *Recta venit ad me s. via.* Idem. *Paucis complectar s. verbis.*

Eclipsis Pronominum.

Ex Pronominibus etiam nonnulla solent deesse Orationi, ut Ego, tu, Nos, Vos, Is, Quis, &c. Lego s. ego lego, audis, tu audis, studetis s. vos. Cic. *Initium dicendi, quæ vellem s. ea, quæ vellem.* Virg. *Vrbs antiqua fuit Tyrij tenuère Coloni s. quam Tyrij tenuère Coloni.*

Eclipsis Verborum.

Verba, quæ Orationi solent deesse per Eclipsin, multa inveniuntur, & maximè ista, Sum, dico annuntio, facio, volo, decet, vel oportet, natum est, vel ortum est, canere sonare, ire, & multa alia. Vt utinam hæc verba s. sint. Cic. *Sed his hactenus s. dictum sit. Sed hæc & multa alia coram s. dicam.* Idem. *Attico salutem s. dices vel annuntiabis. Benè Ennius, præclarè Anaxagoras s. dixit vel fecit. Adæquavit summos viros, idq; in adolescentia. s. fecit. Fidibus scire, s. canere vel sonare, &c.*

Ecli-

Eclipsis Participiorum.

Participia nonnulla supprimuntur in Oratione, ut solvendo non eras s. sufficiens, Epistola librarij manu s. scripta. Ter. *Panis ex jure hesterno. s. maceratus.* Idem *Signa video ad salutem s. spectantia.*

Eclipsis Partium Indeclinabilium.

Adverbium quoque, item Conjunctiones, Præpositiones, & Interjectiones quædam supprimit Eclipsis, ut quadringentesimo anno, quam Vrbs condita erat, deest Adverbium post ut sit: postquam condita erat. Tu *velim desinas, deest Conjunctio, ut, rescribas ad omnia, rogamus deest ut: Cave credas* id est *cave ne credas. Terentius Phormione deest in. Quo sanguine cretus, deest è vel ex.*

Enallage, *per quæ accidentia fit, ab illis denominatur, ut Enallage Generum, Numerorum, Casuum, &c. Generũ, ut* Plin: *Nube gravida candicante, quod vocant tempestatem albam, pro quam vocant. Neutrum pro feminino.* Hor: *Mamma putres equina quales ubera, pro qualia. Numerorum, pars in frusta secant, pro secat. Casuum* Virg: *Projice tela manu sanguis meus, pro mi Hæret pede pes, pro pedi Modorum Subjunctivus pro Imperativo sæpißimè in omnibus Personis ponitur.* Ter. *Quiescas, pro quiesce, audias pro audi; item Indicativus pro Imperativo* Cic. *Sed valebis meaq; negotia videbis, pro vale & vide. Temporum.* Liv. *si tales animos, in prælio habebitis, vicimus, pro vincemus, &c.*

Per Hellenismum *ista prolata esse credit.* Linacer Lib: 6. Virg: *Cui nec certaverit ulla, pro cum qua* Ovid: *Capto pugnemus amori, pro cum amore* Hor: *Desine curarum; pro a curis.* Idem. *Aggrestium regnavit populorum.* Ter. *Vt vobis decet, pro vos decet.* Virg: *Lator laborum.* Idem. *Justitia ne primus mirer, belli ne laborum Item ista; Os humerosq; Deo similis; Nuda genu, & faciem mutatus & ora. Cernere erat, pro licebat.* Gell. *Vt multos videre est, pecuniæ cupidos, pro licet videre.* Ter. *Observes filium quid agit, pro observes, quid filius agat.* Catul. *Phasellus ille, quem videtis, ait fuisse nautam celerrimus.* Luc. *Tutumq; putavit tam bonus esse socer, Nominativus pro Accusativo.*

Aliæ verò Figuræ sic se habent.

Aposiopesis, *est vocis ad Syntaxim necessariæ defectus, quæ sit tùm quando aut ira, aut pudore, aut metu, aut religion impediti; aut gratiâ transitus ad alia, aliquid reticemus: hanc non tàm Grammatici, quam Oratores ab Ecclipsi disting-uunt. Nam Aposiopesis est Ecclisis, sed cum maiore vehementia & af-ectu,* Virg. *Quos ego, sed motos præstat componere fluctus.*

Prolepsis *est, cum dictio aliqua Pluralis Numeri aut Singula-ris, sed collectiva præcedit, & rursus in partes dividitur, n tamen in ipsis apertè ponitur, ut Aquilæ volant una ab Occi-dente, altera ab Oriente. Hic dictio Pluralis s. Aquilæ præ-cedit, & rursus in partes dividitur istas, una & altera, Aquila, cum quibus, ut vides apertè non ponitur.*

Pleonasmus *est, cùm ponitur una, vel plures voces, sine qui-bus posset stare Syntaxis & sensus, ut* Virg: *Sic ore locuta est, ubi satis erat dicere sic, locuta est: neque enim alia parte qui poterat, nisi ore* Ter. *Hisce oculis vidi.*

Parelcon *est, cùm dictio per adjectionem syllabæ explenditur ornandi gratiâ, extenditur.* Ter. *Adesdum. satis erat dice-Sosia ades. sed plenius additô dum. Item in his egomet, c-ammnum ehodum, &c Parelcon differt à Pleonasmo, qu-Pleonasmus accidit in vocibus declinabilibus. Parelcon ver-in particulis adjectivis.*

Hyberbaton *est, cùm legitimus ordo vocū mutatur: ut* Tere: *Paululum da mihi opera.* Cic. *Plùs habet suavitatis. Ad hy-perbaton revocantur Anastrophe, Histerologia, Tmesis, Synch-& Parentesis.*

Anastrophe *est, dictionum ordo præposterus, ut Italiam co-tra, pro contra Italiam. maria omnia circum, pro circum ma-omnia. quem penes arbitrium est, pro penes quem arbitriu-est, diu cum esset pugnatum. Insanire libet quoniam.*

Hysterologia *est, cum Præpositio non illi casui cui ser-sed Verbo quasi cum eo sit composita, præponitur.* Virg: *Ty-am qui ad veneris Vrbem, pro qui veneris ad Vrbem.*

Tmesis *est, quum vox Figura Composita dividitur & inter e-partes dictio aliqua interponitur, ut* Virg. *Septem subje-Trioni.* Plaut: *Sed ego stultus, qui rem curo publicam.*

Parenthesis *est, cùm Orationi aliquid interjicitur, quô, sublatô, legitimus sermo manere potest, ut* Virg: *Tytire, dum redeo, brevis est via pasce capellas.*

Sinchisis *est, Ordo vocum confusior, quando scilicet ea dictiones, quæ alteri sensui debentur in altero ponuntur, ut* Hor: *Lanea & effigies erat, altera cerea, Ordo enim est: erat lanea effigies & altera cerea.* Idem. *Serpentes atq; videres infernas errare canes, pro videres serpentes errare atq; infernas canes.*

Huc revocatur Hyppallage & Hysteron Proteron.

Hyppallage *est, cùm Oratio, inverso rerum ordine profertur: ut* Virg: *Ibant obscuri sola sub nocte, pro soli sub obscura nocte; & dare claßibus austros, prò dare classes austris.* sic Poloni: *Przypasał się do ßáble.*

Hysteron Proteron *est, cùm id quod posteriùs fit, priùs ponitur in Oratione, ut* Virg: *Et terrere parant flammis, & frangere saxo.*

Epanalepsis *fit, cùm post aliqua multa interposita, iteramus id; quod initio collocamus; sivè id iisdem sivè diversis verbis fiat.* Cic. *Nostra enim est, si modò nos Oratores sumus, nostra (inquam) est ista omnis prudentia possesio, Confirmato illo dequo dubitare non possumus, &c. Hoc igitur probè stabilito & fixum illud excutiendum est.*

ANNOTATIONES
In Regulas Syntaxeos.

Ordinem, *qui alias voces proponendas, alias verò postponendas dictionibus esse docet, servant Latini potißimùm in Præpositionibus, & Conjunctionibus* v. g. *dum Præpositionem Tenus, non modo cum Ablativo construunt, sed etiam ipsam Ablativo postponunt, ut Capulo tenus, crure tenus, non verò tenus capulo, tenus crure. Ita in his: Ille quoque, ille verò, at ille, unus & viginti, viginti unus, &c. Non autem sic; Quoque ille, verò ille, ille at, unus viginti, viginti & unus, &c. Cujus est aliqua apud Polonos similitudo, qui dicunt: Krol Iego Mość non verò, Iego Mość Krol, & Iegomość Pan Hetman, non autē Pan Iego Mość Hetman, &c.* Delectus *qui cum certis vocibus*

S certa

certa vocabula conjungit, docet non esse dicendum è auro, sed e auro: non à Italo, sed ab Italo; non amor contra te sed amor erga te; non omnis doctissimus, sed quilibet doctissimus; non quilibet nostri, sed quilibet nostrûm; non memor vestrûm, sed memor vestri, &c. Huc velut ad cognatam significationem Verbia loci videntur esse revocanda, ut non ubi vadis? sed quo vadis? non, eas ibi, sed eas illuc, non venit hic, sed venit huc &c. Simile quid apud Polonos videbis ut iest w Krakowie non vero ná Krákowie, rursus iest ná Kleparzu, non iest w Kleparzu. Szedł ná pole. vel w pole. non vero szedł do pola contra verò ßedł do láſá, non autem, ßedł ná lás,

2. Et si inter *Convenientiæ & Regiminis Syntaxin, nulla videtur esse differentia, ubi enim est Syntaxis Convenientiæ, ibidem etiam est Regiminis, & è contra. Nam, v. g. hæc Syntaxis (ad Deum) dicitur Regiminis, & tamen hic est Convenientia vocum, quia non pugnant inter se, alias enim esset solecismus. Hæc verò altera (Scamnum breve) vulgo vocatur Convenientiæ; & tamen hic est Regiminis. Nam dictio (Scamnum) præscribit legem Accidentium huic alteri (breve) dictio autem præscribens Accidentia, est Dictio Regens; altera verò cui præscribuntur est Recta, ubi autem est Dictio Regens & Recta; ibi esse Syntaxin Regiminis est concedendum. Tamen strictiùs ista considerando. Syntaxis convenientiæ differt a Syntaxi Regiminis, ut videre est in utriusque Definitione. Syntaxin penes Modum penes Tempus, & penes gradum Comparationis, dicimus esse Regiminis, licet strictissimè loquendo, Syntaxis penes Casum sit dicenda Regiminis. Hæc enim ceteris omnibus latiùs patet.*

3. Per Verbum Finiti Modi *intellige tam* Personale, *quam Impersonale, quia Impersonalia habent ante se Nominativum quod idem sentit Priscianus. & Linac: lib: 3. in Eclipsi appellativi; ut pluit, supple, pluvia pluit; ningit id est nix ningit. &c. Iste tamen Nominativus non exprimitur ideò, quia ita certus est, ut de illo nemo dubitare possit. Nam v. g. tonat (si Metaphoricè non sumatur, certum habet Nominativum nimirum [tonitru] quia nulla alia res dicitur tonare, præter tonitru. Quod verò tonitrui non convenit tonare sed Deo. ut quidem sentiunt, adhuc tamen certus est Nomin*

vus (Deus). At verò in verbis personalibus Tertia personæ, quoniam multi occurrunt Nominativi, ideò est aliquis certus eorum exprimendus, ut à quo Verbum Tertiæ personæ dependeat, & cui attribuatur, & de quo Logicè enuntietur, scire poßimus. Adeò autem est certum Impersonalia ante se habere Nominativum, ut etiam illa eadem in plurali Numero cum ipso apertè ponantur, ut videre licet apud Authores. Virg: Non omnes arbusta juvant. &c. Veneficia, quæ ad singulos spectant. Hæc sex Pœnitet, pudet, piget, tædet, miseret, & miserescit, apertè Nominativum habere docet. Linacer lib: 4. Mart: Te non pudet istud. Ter: Non te hæc pudent. Plau: Hæc me condito, non pœnitet, neque miretur quispiam, hæc apertè habere Nominativum in Persona Tertia, quum eum, in Prima & Secunda olim habuerint. Verba, enim quæ nunc sunt Impersonalia, apud veteres erant Personalia eo modo quo nunc est Scribo, lego, audio, dico, aut aliud Verbum Personale; quod non est difficile ex Authoribus cognoscere: Virg: Arcadij miserescite Regis. Plaut. Loquere nemo tuum adolescens, nisi piget. Gell: Cùm fatigati pertæduissent, &c. Sciendum tamen est, hæc verba sex, frequentiùs per Figuram, quàm simpliciter efferri, sive illa sit Antitesis, Genitivi pro Nominativo; sive Eclipsis Appellativi in Nominativo ponendi, quod subauditur, à quo Genitivus istis verbis expreßè adjunctus regitur. Sed de his disputent Doctores: Studiosi illo Quintiliani sint contenti. Inter virtutes Grammatici habebitur aliqua nescire Impersonalia paßivæ vocis, etiam ante se habent Nominativum, idemq; placet Linacro lib: 4. & 6. idq; aut apertè, aut occultè, apertè, dum est incertus, occultè verò, dum est certus. Hic notandum à Verbis Activis fieri, Impersonalia tunc. quando in voce Activa sine casu Accusativo ponuntur, ut à Scribo scribis, scribit, scribimus, &c. fit scribitur. Cui ablativus agentis si eo opus est (sapè enim omittitur) ejus Persona & Numeri tribuatur: cuius esset in Activo Nominativus. ut scribitur à me quia activè sic diceres, ego scribo. Idem esto Iudicium, de ijs Impersonalibus, quæ à neutris oriuntur, ut egetur, servitur. Quo loco si contingat aliqua difficultas, statim confugiendum erit ad veteres, apud quos verba ista, quæ modò sunt Neutra & absoluta, fuerunt Activa, Impersonalibus Paßivæ vocis, aliquando & Nominativus, & Ablativus simul apponitur, aliquando ambo omittuntur, aliquando etiam unus tantùm eorum, vel apponi-

tur vel omittitur, quod patet ex Activo; qui enim Casus exprimeretur in Activo, ille exprimi debet in Passiva vocis Impersonali. Tunc autem potissimùm Verbum erit Impersonale, quando nec Nominativum, nec Ablativum sibi apertè adjunctum habebit: ut bibitur, editur, &c.

4. Plures Nominativos copulatos, supp: apertè vel occultè & qualicunque Copula, sivè illi fuerint Singularis, sivè Pluralis, aut Mixti, id est unus Numeri Singularis alter verò Pluralis, Copulam hic intelligimus, &, quæ fit per Conjunctiones, & quæ fit per Præpositionem (cum) Verùm occurrente copula (cum usitatiùs loquimur, Casu illius neglecto, Verbum cum Nominativo, Adjectivum verò vel Relativum, cum Substantivo altero in alio Casu posito in eodem Numero, & Persona; ut in Genere, Numero & Casu conjungemus, quia v. g. qui Numerum, Latinè loquitur. (Petrus cum Paulo cantat) Nam etiam Virgilius ita locutus est. (Remo cum fratre Quirinus jura dabant) tamen magis Oratoriè dicimus (Petrus cum Paulo cantat) ut Cicero dicit (Dominus cum Messalo ... esse videbatur.) Sic quoque quoad Personam; bona erit licet ra Syntaxis (Tu mecum scribemus) ut Virgilius loquitur (Divellimur inde Iphitus & Pelias mecum) Tamen meliùs erit ista (Tu mecum scribes) ut dicit Cicero; (animum tu mærori mecum dedisses) Ita etiam efferes Adjectivum (... mihi soror cum Matre mortua) sæpiùs tamen sic, (soror ... cum Matre est mortua) ut Cicero, (occisus est cum liberis ... vius) Item quoad Genus digniùs rectè dicitur (mater ... cum Patre sunt mortui) ut Ovidius (Ilia cum Lauso ... mitore sati) tamen frequentiùs sic: (Mater mihi cum ... est mortua) interdum tamen in quibusdam exemplis, ne quod dubium fiat, omnino habenda est ratio utriusque Substantivi, etiam illius, in Ablativo positi, quoad Genus, & ... ad Numerum, ut hic (Iuno cum Minerva tristes redit) ita enim certum est, & hanc & illam tristem fuisse, nam ... catur (Iuno cum Minerva tristis redit) posset intelligi Iunonem fuisse tristem & Minervam lætam. Illud quoque notandum Adjectivum hujus loci, in Casu non debere ... nire cum Substantivo, quod in Ablativo ponitur; sed altero in alio Casu collocato.

5. In hac Regula sunt duæ Figuræ Syllepsis, & aliquando Ze...

6. Da

6. *Dicitur cum digniore Us, Nominativo aut Ablativo; ille autem Nominativus, aut Ablativus est dignior, qui est Persona dignioris. Hic Regula continet, in se solam Syllepsim. Cic. Hæc si neq; ego, neq; tu fecimus, &c. Per hanc Regulam excusabimus illos modos loquendi: Tu mecum ibimus, Frater tecum studetis, Pater vobiscum venietis, à quibus præstat abstinere.*

7. *Per membrum Orationis intelligitur sensus, vel comma aliquod, sive Oratio quæpiam, constans Verbo & Nomine simul, vel aliqua parte Orationis, illorum uni, vel utriq; adjuncta ut satis testium est. In tempore veni, quod omnium est primum. Vide Linacrum Lib. 3. Prima, Tertia & Quarta Communes.*

8. *Ovidius, Uxor, & Insidiæ sunt pudor ille meæ: Ter: Dos est Pamphile, decem talenta. Vale: Dotis modus, quadraginta millia æris fuit. Tac. Præcipuum robur duæ legiones erant, Mart: Alea parva nuces, & non damnosa videtur. Plin: Nota argenti fuêre bigæ atque quadrigæ. Plin: Angustiæ, unde procedit, Isthmos appellatur. Cic. Consolatus fuit initium ludi Compitalitq. Luc: Omnia Cæsar erat: Ovid: Omnia pontus erat, Luc. Sanguis erant Lachrymæ. Ovid: Domus antra fuerunt. Idem. Gaudia Principium sunt nostri doloris. Vide Linac: in fine Enallages.*

9. *Hæc Regula sub talibus etiam Verbis concipi potest. Una vox sumpta pro alia aliquando suum Genus, aliquando Numerum, aliquando utrumq; simul abjicit, & assumit illius vocis, pro qua ponitur, sicq; cum ipso alienum Accidens habente. 1. Verbum. 2. Adjectivum. 3. Relativum concordat. 1. Ovid. Vestras quisq; redite domos. Idem Uterq; læsi sumus. Virg: Pars in frustra secant. Plin: Major pars ferarum æstate non bibunt Ovid. Populus superamur ab uno. Stat: Huc omnis turba coimus. Stat. Subeunt Tegeæa juventus, auxilio tardi. Ovid. Albula pota Deo s. aqua. Liv: Samnitium tria millia cæsi. Virg. Pars mersi. Ter: In Eunuchum s. Fabulam Ovid: Pars volucres facta Liv: lib. 6. in Enallage Numerorum, & in fine Syllepsis.*

10. *Adjectivum sive sit Nominis, sive Pronominis, sive Participii Partis.*

11. *Quum loco Regulæ primæ Cap: 2di uti volueris Regulâ 2dâ. Cap: 4ti Substantivum verta in Genitivum, & Adjectivum ipsum fac esse Neutrum, hoc modo Minor sapientia, minus sapien-*

pientia, multa eruditio, multum eruditionis, paulula opera, paululum opera, major eloquentia, plus eloquentiæ. Item Qui animus, quid animi: id tempus, id temporis, abdita res, abdita rerum angusta via, angusta viarum, &c. Liv. lib. 3. Secunda & Tertia Commune Adjectiva, Partitiva &c. per hanc & per Cap. 4. Regu. quintam efferes vide ejus Ann.

2. *Copularis s. apertè vel occultè, & qualicunq; copula, sive illa fuerint animata sive inanimata, sive mixta, seu Numeri singularis, seu pluralis, sive considerentur ratione Generis, si ratione rerum significatarum.*

Substantiva plura ratione.
- 1. Generis.
  - 1. *Ejusdem.*
    - 1. *Masculini,*
    - 2. *Feminini,*
    - 3. *Neutrius.*
      - 1. *Animata,* a, d, g
      - 2. *Inanimata,* b, e, h,
      - 3. *Mixta,* c. f, i.
  - 2. *Diversi.*
- 2. *Rerum Significatarum.*
  - 1. *Animata.*
  - 2. *Inanima:*
  - 3. *Mixta.*
    - Generis.
      - 1. *Ejusdẽ*
      - 2 *Div*
        - 1. *Masc.* D. l,
        - 2. *Femin* c, f,
        - 3. *Neutrius,* p, z, q, aa,

Exempla a. *Liv. Hippocrates & Epicides nati Carthagine.* *Ovid: Sors eadem Ismarios Hebrum cum Strimone siccat.* *Ovid. non mihi venistis Semele, Ladeve docenda Apule* *cum Minerva tristes videbantur.* e *Quin: Grammatica* *Musica quoniam juncta fuerant.* (f g h i) k. *Ovid.* *berus capi Marsq; Venusq; dolis* l *Val. Pedes ejus pretiosos* *capit & manus, in cista chlamide opertos, pro munere* *Plin. Serere praedictus Narcissus & Lilium.* m *Virg.* *reportant Almoiem puerum, fœdatiq; ora Galesi. Ovid.* *fac æternos pacem, pacisq; ministros. Cic Propter & Doct* *authoritatem & Vrbis, quorum alter te scientia augere pot* *altera exemplis.* n. *Sole Polipus & Chamælion sunt gl* (o, p. q.) *Plin. Mollia sunt loligo sepia, ut Polipus.* *Leporem, gallinam, anserem gustare fas non putant, hæc* *men alunt.* l. *Cic. Comprehendimus. calorem, saporem, odore*

qua

quæ nunquam animus cognosceret (s t u, Liv: Labor & voluptas societate connexa Cic. Vt operam fidem, studium, consilium sibi parata putent. Cic. Bella cædes, rapina & discordia civilis rata fuerunt. Plin. Novacula & ferrum pisce tacta olent. (x y) Ovid; Careo patriâ & conjuge chara: & quidquid mihi post hæc duo dulce fuit (z) a. Cic. Repete præterea Deos penates, aras, fastos. Larem familiarem, in quã tu invaseras. Ad alias literas nulla potuimus exempla invenire.

23. Antecedens est id, quod priùs ponitur sive sit unum vocabulum, sivè membrum Orationis. Relativum verò est vox, quæ rem seu vocabulum priùs positum commemorat, & rursus in mentem reducit. Porrò Relativa sunt ista (Qui, quæ, quod, hic, iste, ille, ipse, is, idem.) Antecedens iterare, est ipsum bis ponere, primò ante Relativum, secundò post Relativum; & non cum priùs, sed cum posteriùs posito Antecedente in Genere, Numero & Casu concordabit, Relativum Antecedens iterare apertè multi solent Authores.

24. Regula 5. Cap. 4. Adjectiva istius Regulæ debent esse ejusdem Generis cum Genitivo Plurali, ut Lanarum nigræ, nisi aliud Substantivum addatur, ut vilissimus animalium lupus, &c. Vbi est Eclipsis vocum, ut (sola avium) deest avis (& de numero) quia plena Syntaxis est ista (sola avis de numero avium) fit autem id per Hellenismum: Liv. lib. 6. initio Hellenismi & lib. 3. de Partitivis. Hanc Regulam efferes etiam per Primam Capitis secundi, ut plani piscium, plani pisces. Exempla hujus Regulæ. Hor. Dulcissime rerum, Plin Surdis etiam rerum sua cuiq; sunt remedia. Idem In Capite paucis animalium visi volucribus apices. Idem Canum degeneres. &c.

De Reciprocis.

1. Reciprocum Sui & Suus, aliquando pro se, aliquando etiam pro Relativo Ille vel Ipse sumitur.

2. Reciprocum sumitur pro se. Primò quando ad Verbi Infiniti Accusativum priorem Tertiæ Personæ refertur ut Puto Petrum favere sibi, & audio Paulum irasci fratri suo. Secundò: Quando ab aliquo Adjectivo cohærente cum Substantivo Tertiæ Personæ regitur, aut aliquo modo dependet, ut vidi Paulum calefacientem se, & vidi Paulum euntem ad ædes suas. Tertiò. Quando cum Verbo Tertia Persona positum ad Nominativum illius Verbi refertur, ut Paulus laudat se & Parentes suos. Hoc Reciprocum etiam Activo debet retineri. 3. Re-

3. *Reciprocum sumitur pro Relativo,* is, ille, ipse, *Primò Quando à Verbo, Prima aut Secunda Persona, regitur, aut saltem cum ipso in eadem Clausula ponitur: ut Petrus rogat, ut se commendem, id est, ut illum commendem; & frater hortatur ut redeas domum suam, id est domum illius. Secundo Quando à Verbo Tertiæ Personæ regitur, vel cum ipso in eodem commate ponitur, nec tamen ad Nominativum illius Verbi refertur, ut Petrus scripsit ad Regem literas, in quibus rogabat suam Regiam Majestatem: &c. Parentes ea amovent à liberis, quæ sibi nocent, id est, illis liberis.*

4. *Duabus Tertiis Personis, ad quas potest referri possessio, una in Recto, altera in Obliquo concurrentibus; si in Obliquo positæ non additur Adjectivum, à quo possessio dependeat, tunc Persona in Recto posita possessio per Reciprocum, alterius verò per Genitivos (Ejus, illius, ipsius,) amphibologia vitandæ causa est exprimenda, ut Petrus amat, Paulum propter virtutem suam: quia hic virtus possidetur à Petro, at verò si possideatur à Paulo dicendum erit sic: Petrus amat Paulum propter virtutem ejus. Si verò Personæ in Obliquo positæ additur Adjectivum, à quo possessio dependeat, tunc possessio unius per Reciprocum, alterius verò per Genitivos exprimetur, ut Petrus percussit Paulum calefacientem manus, respectu Petri, manus ejus, respectu Pauli, manus suas.*

5. *Dum tres Tertiæ Personæ, ad quas fieri possit possessio, concurrunt, ut hic Petrus irascitur Paulo, quòd Stanislao non reddit librum, hóc modó vitabis Amphibologiam, si liber est Petri, tunc Genitivô uteris Relativi, s. quod Stani non reddidit librum ipsius. Si liber est Pauli, utere Reciprocô sic, quòd Stanislao non reddidit librum suum. Si liber est Stanislai, tunc bis ponas vocem Stanislai, s. quod Stanislao ipsiusmet Stanislai librum non reddidit.*

6. *In quo loco Reciproca pro Relativis ponuntur, in eo ipsa relativa poni possunt, & pulchrius quidem aliquando; præcipuè cùm ad obliquum referuntur, ut Præceptor ea docet discipulum, quæ sibi prosunt, vel quæ illi prosunt. Reciprocis utimur in talibus: Cœpi avem cum pullis suis. Percussisti fratrem gladio suo, sua sæcula riserunt Mæonidem. Suis criminibus illum accusabo, &c. quia versa in Passivam Syntaxim retinent, idem Reciprocum omninò.*

7. Ad

Ad quod referatur Reciprocum (Suus) indicabit hæc interrogatio (Cujus) addita Substantivo, cum quo cohæret (Suus) u. Vidi Paulum & Fratrem suum, Cujus Fratrem: Respondetur? Pauli. Ideò apparet (suum) referri ad Paulum. Item Ad quid referatur (suus) indicabit interrogatio Quis, quæ, quid. Atque sanè ex his cognosci potest, quàm malè de Grammatica illi sint meriti; qui Secunda Persona, quasi honoris causâ, dicunt: Rogo Dominationem suam, pro Rogo Dominationem tuam, quos omnes justè hic à nobis reprehendi scias. Nam verba, quæ proferunt, non id sonant, quod ipsi volunt, sed aliud: dicere enim Dominatio sua veniat, est dicere, illius Dominatio, quasi alicuius tertij, vel ille Dominus veniat.

Caùsa istius erroris est hæc. quia à qua Persona res possidetur ab illa possessivum huic rei possessæ addendum, debemus derivare, si possidetur à prima Persona, voce Meus vel Noster; si à Secunda voce, Tuus vel Vester; si à Tertia, voce Suus vel Genitivus Ejus, Ipsius, Illius, &c. erit utendum. Et quoniam hæc vox (Dominatio) possidetur à Secunda Persona, dum illam alloquimur: ideò illi non Sua; sed Tua opus est addere possessivum. Neq; excusas, dum dicis, multos aliter, quàm nos docemus, loqui: Nam etiam contra istos omnes hæc à nobis scribuntur. Quinimo nec illud valet quidquam dum agis hanc vocem Dominatio esse Tertiæ Personæ, quia & nos hoc idem fatemur. Omnia enim Nomina sunt Tertiæ Personæ, & quia Dominatio est Tertiæ; ideo illi non Modò Verbum Tertiæ Personæ; sed etiam Suus adjungimus, etiam tunc, quando illi additur Mea, Tua, &c. ut Tua Dominatio det mihi suum librum. Ecce det (suum) Atque hoc fit non quatenus Dominatio est res possessa; sed quatenus est, nomen seu res possidens Quamobrem; quô Pronomine Primitivo utemur loquendo per concretum; eô utamur loquendo per abstractum, ut tu Domine fuisti, tua Dominatio fuit, Tu Pater ores, Tua vel Vestra Paternitas oret, Tu Generose Domine dicas, Tua Generosa Dominatio dicat, Vos Domini fuistis, Vestræ Dominationes fuerunt, &c. Hoc idem dictum, puta esse de istis, Sanctitas, Majestas, Celsitudo, Excellentia &c. Quodsi quis alias honoris voces habet aptiores quæ s. cum Verbo occurrenti habeant affinitatem, tunc is multo adhuc elegantiùs loquetur, ut Tua Clementia ignoscat mihi, Vestra liberalitas donet mihi. &c.

 Ratio

Ratio Supplendi Tempora Verborum.

VErba Passiva, Deponentia, Communia Neutropassiva, Impersonalia vocis Passivæ in omnibus Modis Perfecto Plusquam Perfecto; & Futuro Subjunctivi videntur carere proprio: in locum tamen eorum habere solent alia Substantiva, quæ sunt ex Præterito Participij, & Verbo Sum *composita. Partes autem istorum Temporum ex quibus componuntur, juxta certas Regulas Syntaxeos sunt construendæ. Et Participium quidem tanquam Adjectivum juxta Regulas Cap: 2. Quod in Verbis Personalibus Genus & Numerum à Substantivo aliquo sortietur in Casu autem Nominativo ponitur. Excepto si* esse *vel* fuisse *addatur: eo enim tempore in Accusativo erit collocandum. Verbum verò* Sum *in Modis Finitis per Regulas Cap 1. & maximè per Regula 4. membrum primum. In Infinitivo vero per Cap: 16. Reg: 1. Porrò quomodo Verbum* Sum *sit per modos, Tempora Numeros & Personas variandum, habet in Tyrocinio s. in Indicativo Perfecto Sum vel fui, es vel fuisti, &c. in Plusquam Perfecto Eram vel fueram, &c.*

Futurum Infinitivum Passivum suppletur.

Primò Ex (iri) *& voce simile Supino, quæ vox cuivis Generi & Numero sine mutatione est addenda, ut scio puerum doctum iri, Scio fratres doctum iri. Scio sorores doctum iri. Scio aves captum iri.*

Secundò *Ex Futuro Participij* (dus) *in Accusativo, mutatis numeris & Generibus additoq;* (esse vel fore vel iri) *ut dicis matrem esse amandam, puto pueros esse docendos; Scio literas esse scribendas.*

Tertiò; *Ex Præterito, Participij in Accusativo mutatis Numeris & Generibus, addito* (fore) *ut Puto fratrem commendatum fore. Scio literas scriptas fore.*

Quartò. *Ex* Fore *aut* Futurum esse *vel* fuisse, *& Particula* (ut) *addito Verbo occurrenti Passivo in Conjunctivo Præsenti, si res est adhuc futura, vel Imperfecto, si tum è præterita, ut Spero fore ut commenderis. Scio futurum esse ut lauderis. Cæs. Sperabant futurum fuisse, ut amitteretur Oppidum.*

Futu-

Futurum Infiniti Modi cujuslibet Verbi præter Paßivum suppletur dupliciter.

Primò, Ex futuro participij in Rus in Accusativo positi, mutatis Numeris & Generibus, adaitoq; Esse *vel* fuisse *vel* fore, *ut spero matrem esse venturam; scio pueros fore lecturos, sperabā fratrem esse iturum.*

Secundò Ex Fore *aut* Futurum esse *vel* Futurum fuisse, *& Particula* (ut) *adjuncto Verbo occurrenti in Conjunctivo Præsenti, & aliquando Imperfecto, ut Spero Fore ut pluat, spero futurum esse ut studeatis, sperabam futurum fuisse ut ningeret, &c.*

In Circuitionibus istis Participio Futuri tunc erit addendum (esse *vel* fore) *quando loquimur de re futura, ut est adhuc futura, ut spero te esse commendandum, scio pueros esse verberandos.* (Fuisse) *verò tunc, quum loquimur de re præterita, ut erat futura, ut Sperabam te fuisse commendandum.*

Isti Infinitivi duo, Esse *&* Fuisse, *in qualibet circuitione tàm Præteriti, quàm futuri, aliquando aperte, aliquando etiam occultè solent ab authoribus poni, ut Fœdißimum bellum puto Futurum, deest* Esse.

Infinitivus cum ijs omnibus, quæ ipsum præcedunt & subseqvuntur aliquando ponitur pro Nominativo, aliquando etiam pro Accusativo. Pro Nominativo ponitur hic; Pro Patria mori est pulchrum, eximia virtus est præstare silentia rebus &c. Pro Accusativo ponitur in his Exemplis; Scio legere: volo studere, audio te venisse, spero te esse lecturum, &c. De Gerundiorum & Supinorum expositione alias.

De Ordine Grammatico.

Ordo.

1. *Est Verborum artificiosè ab Authoribus collocatorum ad suum locum revocatio, & quadam dispositio; quam quidem dispositionem solent Grammatici explicando Authores observare propterea, ut meliùs sensum Verborum poßint percipere Hic docet quod vocabulum primô locô sit ponendum? quod, secundò? quod tertio? quod quarto? &c.*

2. *Septem loca, seu septem habet Regiones. In prima Regione poni solet Vocativus cum his omnibus quæ ipsum præcedunt & conseqvuntur. In secundo Adverbia & Conjunctiones maximè, quæ modum regunt In tertia Nominativus, vel id quod eius loco ponitur cum suis omnibus additionibus. In quarta Verbum Finiti Modi, cum determinante Adverbio. In quinta Accusa-*

tivus

vus ante Infinitivum cum suis Attributis, in sexta infinitivu, cum Adverbio, in septima Casus obliqui post Verbum; ut hu Oratio. Etsi frater mi amantißime Paule, Vir Clarißimus Pa ter tuus, Me Nepotem suum Artibus liberalibus Cracovia Academia diligentißimè studere cupit vehementer, sic est or dinanda. 1. O Paule frater mi amantißime, 2. Etsi. 3. Pater tuus Vir Clarißmus. 4. Cupit vehementer. 5 Me Nepotem suum, 6. Studere diligentißimè. 7. Artibus liberalibus Cra covia in Academia.

NOTA.

1. Hunc Ordinem postquamlibet Periodum, & duo punct recte assignata esse renovandum.
2. Ex his septem regionibus, tantùm tertiam & quarta esse perpetuam.
3. Ecclipsim & Syllepsim ad simplicem in Ordine Gram matico transire Syntaxin.
4. Ordinem Grammaticum facilè recipi posse, per Interr gationes inter explicandum formatas.
5. In Ordine Grammatico ante omnia videndum esse Ver bum, tandem quid ante & post ipsum ponitur.
6. Verbum utrinq; Nominativos habens, inter ipsos e collocandum, ut Res est facta.
7. Cuiuslibet Regionis voces hunc specialem inter se requ

rere Ordinem s. ut praponatur. 1. Vox declarata declaran seu determinata determinanti, ut Mater mea, equus Regiu Determinans non determinanti, ut carus maximè mihi. Regens rectæ, ut: Amo Deum. 4. Absoluta Transitiva, Domus interior splendida luxu. 5. Proprius Casus Commu ut Studere literis Cracovia. 6. Prior casus posteriori, ut Do fratri librum. 7. Negatio voci negata, ut Nunquam fui Conjunctio Adverbio. ut Etsi non dubito.

Excipe hinc voces. 1. Interrogativas, ut Quem vidisti? 2. Neg tivas, ut Neminem vidi. 3. Relativas, ut Liber, quem hab est tuus. 4. Eas quarum Substantiva apertum, post se regu Obliquum, ut Exiguum curriculum vita 5. Casus breves r spectu longiorum, vel Relativum post se habentes, ut Re vavit veterem curam animi, mihi instituenti referre & ma dare libro huic tertio sermonem eum, quem Crassus habuiss

GRAM-

GRAMMATICARUM INSTITUTIONUM,

DE

Prosodia, seu Versificatione.

Ubi ea, breviter & apto ordine referuntur atque recensentur; quorum cognitio, non modò ad scribenda Carmina, & faciendos Versus, verùm etiam ad rectam Voces Latinas pronuntiandi rationem, est utilis & omnino necessaria.

PRoſodia Eſt Pars Grammaticæ; in qua Syllabarum Quantitas, Pedes metrici, Carminum Genera & Accidentia traduntur.

CAPUT I.
De Literis & Syllabis.

1. Literæ ſunt duplices: *Vocales & Conſonantes.*
2. Vocales ſunt ſex: *a e i o u y.* Ex his fiunt ſex Diphtongi, *ae au ei au œ yi*, ut *præmium, aurum, hei, pœna, Harpyia.*
3. Conſonantes ſunt duplices: *Mutæ & Semivocales.*
4. Mutæ ſunt octo: *b c d g k p q t.*
5. Semivocales ſunt octo: *f l m n r ſ x z.*
6. Mutæ à Semivocalibus differunt, quia in prolatione Mutis Vocalis poſtponitur, Semivocalibus verò præponitur.
7. Ex Semivocalibus quattuor ſunt liquidæ: *L m n r.*
8. Litera liqueſcit, cum vim & robur ſuum amittit.
9. Litera F ante R, poſita fit muta.
10. Litera H, in Proſodia nihil valet.

1. *I & V* ſunt Conſonantes, in iſtis Syllabis *ja je ji jo ju va ve vi vo vu*, ut *Iacio ject. Valentine vent vide volatus vulturum*
2. Duplæ ſunt tres *X Z & I* inter duas vocales poſitum, Dicuntur Duplæ, quia duas valent literas, *X* valet *CS*, *Z* valet *DS*, *I* valet duo *II*, ut *Rex, Gaza, Major.*

Syllaba eſt literarum comprehenſio, ut *A, ca, de, mi, a*
Syllaba fit ex una vel pluribus literis, ut *va, plebs.*
Syllaba ratione loci eſt triplex: *Prima, Media, Vltima.*
Syllaba ratione Quantitatis eſt triplex: *Brevis, Longa, & Communis.*
Syllaba Brevis eſt, quæ unum tempus habet: ut *Fui.*
Syllaba Longa eſt, quæ duo Tempora habet: ut *Fons.*
Syllaba Communis eſt, quæ nunc brevis, nunc longa eſſe poteſt, ut *Tenebræ, patria, volucris, &c.* hoc autem tantùm valet in Carmine.

7. Tem.

7. Tempus in Prosodia est spatium, seu mora illa quâ syllaba pronuntiatur.
8. Syllabæ Longæ signum est tale —— Brevis verò ᴗ
9. Quantitas Syllabarum undecim modis cognoscitur. *Diphtongô, Positione, Vocali ante vocalem, Compositione, Incrementô, Derivatione, Præteritô, Supinô, Terminatione, Figurâ, & Authoritate.*

CAPUT II.
De Diphtongo & Positione.

1. Diphtongus Omnis longa est naturà, ut *Præsul, aurum, pœnæ*
2. Diphtongus Præpositioni, *Præ* in Compositis ante Vocalem posita ferè semper corripitur, vix aliquando producitur, ut *Præustus, præacutus, præire.*

Admonitio. *Diphtongum initio vocis, vel in medio, vel in fine sequente Vocali à Poëtis more Græcorum correptam mirari, non verò imitari puero licebit.*

Ovid: *Longior antiquis visa Mæotis hyems.*

Virg: *Glauco | & Pano | pæ æ et ino | o Me li | certè.*

Virg. *Insula lent, o in, magno quas di ra ca | lano*
Imple, runt mon, tesse, runt: Rhodo, peia, arces.

1. Vocalis ante duas Consonantes firmas ambas ejusdem, vocis, vel unam saltem unius. & alteram alterius posita, est longa, ut *Mars, concors, scamnum.*
2. Vocalis ante duplam ejusdem vocis posita est longa, ut *Dux, Gaza, Troja.*
3. Vocalis naturâ brevis ante duas consonantes ejusdem vocis debiles, s. Priorem Mutam, & Posteriorem Liquidam, si ambæ ad alteram referantur syllabam, apud Poëtas est Communis, apud Oratores Brevis, ut *Atlas, volucris, palpebra, tenebra.*
4. In verbo *Rejicio, Re,* syllaba est communis.

CA-

CAPUT III.

De Vocali ante Vocalem.

1. Vocalis ante Vocalem in Latinis vocibus corripi-tur, ut *Deus*, *traho*, *mihi*, *&c.*

EXCEPTIO.

1. Producit cùm Compositis, *Fio* syllabam **Fi**, R, absen-te, & præsente corripit, *Fiat*, *fiebam*.
2. Quintæ Declinationis Genitivus & Dativus produ-cit *E* ante I, ut *Faciei*, *diei*, Excipe, *Rei*, *spei*, *fidei* brevi.
3. Producit positam ante se vocalem Vocativus Secun-dæ Declinationis in *I*, à Nominativo *Ius*, veniens, ut *Cai*, *Pompei*, *&c.*
4. Interjectio, *Eheu* priorem producit.
5. E & O ante *I*, posita in possessivis desinentibus in *ius* & *Ojus*, divisum Producuntur, ut *Troius*, *Priame-ius*
6. Genitivus in *Ai* divisum antiquis, *A*, ante *I*, produ-cit, ut *Aulai*, *pictai*.
7. Genitivus in *Ius* ante *Vs* apud Poëtas habet Commu-ne apud Oratores longum, ut *Vnius*, *Totius*, *Ipsius*,
8. In Genitivo producit *Li* syllabam *Alius*.
9. In Genitivo corripit *Ri*, syllabam *Alterius*.
10. Variant *Obe* & *Io* priorem.
11. Variant Vocalem ante Vocalem Peregrinæ & Bar-baræ voces, ut *Michàël*, *Gabriël*, *&c.*

In Compositis Vocibus.

Græca Vocalem ante Vocalem quædam producunt, quædam corripiunt, & quædam variant:

Producunt ista: *Aer*, *Laus*, *Naus*, *Lycaon*, *Nicolaus*, **E**, *Ca-opea Cytherea*, *Deiopéia*, *Deiphobus*, *Spondeus*, **I**, *Dem-cratia*, *Dulia*, *Elegia*, *Thalia*, *Priamides*, *Clio*, *Orion*, *-ana*, *Amphion*, *Darius*. **O** *Trôilus*, *Zôilus*.

Corripiunt ista: *Cytherea*, *Elegia*, *Symphonia*.

Variant ista: *Chorea*, *Platea*.

CAPUT

CAPUT VI.

De Compositione.

In Compositis Vocibus.

1. Præpositiones istæ: *A, e, de, di, se,* producuntur, ut *Evoco, educo, deduco, diduco, seduco, sevoco.*
2. Præpositiones istæ: *Ab, ad, ante, circum, in, ob, per, re, sub, super,* non impeditæ Positione, corripiuntur, ut *Abeo, adamo, ineo.*
3. Præpositio *Pro* Latinis est Longa, Græcis verò Brevis, ut *Produco, protraho, Propheta.*
4. Pars prior corrupta in *A* producitur, *Traduco, trano,*
5. Pars prior corrupta in *E, I, V,* corripitur, ut *Nefas, Archetypus, agricola, causidicus, omnipotens, sacrificus, ducenti, quadrupes, &c.*
6. Pars prior corrupta in O apud Cræcos est Brevis, apud Latinos incerta & usu tantùm discenda, ut *Argonauta, Theophilus, Oeconomus.*
7. Pars prior & posterior utraq; non Monosyllaba, in primis & medijs syllabis est tanta, quanta fuit extra Compositionem, sive maneat, sive mutetur, Vocalis aut Diphtongus illius partis, ut *Lucifer, falcitenens, inimicus, iniquus, occido.*
8. Pars prior & posterior, utraq; integra ratione ultimæ syllabæ suæ est tanta, quanta fuit extra Compositionem, ut *Mecum, quare, benedico, hodie.*

Annotatio, *Pars integra illa dicitur, quæ tam in Compositione, quàm extra Compositionem eôdem modô finitur, respectu vocis, cum qua Componitur; ut* Tecum, mecum, benedico, *quia etiam extra Compositionem dicitur.* Cum te, dico bene: *Corrupta verò eadem dicitur, quæ aliter in Compositione, aliter extra definit, ut* Agricola; *extra Compositionem sic finitur* Agrum colens, armiger, arma gerens, omnipotens, omnia potens, &c.

1. Brevis est syllaba,
1. *Di*, in *Dirimo* & *disertus*.
2. *Pro* in his vocibus; *Profugio*, *profugium*, *Profugus*, *profundus*, *profano*, *profanus*, *profestus*, *pronepos*, *proneptis*, *profectus*, *profecto*, *profiteor*, *profari*.
3. Posterioris partis prima in istis vocibus: *Dejero*, *pejero*, *innuba*, *pronuba*, *nihilum*, *semisopitus*, *causidicus*, *veridicus*, *fatidicus*, *maledicus*.

4. *Idem* primam syllabam in Masculino producit, in Neutro verò corripit.

5. In *Meridies*, *biduum*, *triduum*, *tubicen*. I producitur.

2. Longa est syllaba.
1. *Re*, in *Refert*, Impersonali.
2. *Ne*, in *Veneficus*, & *Venefica*.
3. *Bi*, in *Ambitus*, Participio, Brevis verò in Nomine.
4. *Bi*, in *Ibidem*, *ubilibet*, *ubiq;*, *ubivis*.

5. *Lagopus*, *Minotaurus*, *Geometra*, O longum habent.

6. Communis est syllaba *Pro* in *Profundo* & *procurro*, *Triduum*, *Quatriduum*, & *Bi*, in *ubicunq;* *Nu*, in voce *Connubium*.

CAPUT V.
De Incremento in Communi.

1. Incrementum idem est, quod augmentum, seu accretio, seu accessio unius vel plurium syllabarum.
2. Incrementum est duplex: *Casuale* & *Temporale*.
3. Incrementum Casuale est, quod fit in casu: & convenit Nomini, & Pronomini, & Participio, ut *Omnis*, *nobis*, *legentibus*.
4. Incrementum Temporale est, quod fit in Tempore, & soli Verbo convenit: ut *Ibamus*, *audiebamus*.

5. Vox tot Incrementa habet, quot syllabis superat suum Principium: & si ei numero syllabarum est æqualis, tum nullum habebit Incrementum.

6. Incre-

1. Incrementi Casualis Singularis à Nominativo Singulari; Pluralis vero à Nominativo Plurali incipit origo.
2. Temporalis Incrementi principium norma est Secunda Persona Singularis Indicativi Præsentis, & Prima Perfecti in suis Derivativis.
3. Incrementi cujuslibet locus est prima vel media syllaba, Prima Principij monosyllabi, ut *Dotem vobis dabo*. Media Principij polysyllabi, ut *Homines ambulant* & aliquando monosyllabi *ut Dotibus dabimus &c.*
4. Passiva, Communia & Deponentia à Secunda Persona Singulari Præsentis Indicativi, Activi; illa à vera, ista à ficta capiunt Incrementa: ut ab *amas* venit *amaris*, *&c.* sic à ficta *Criminas*; venit *criminaris* a longa.
5. Incrementum casuale est duplex, *Singulare* & *Plurale*.
6. Incrementum Singulare est, quô Singularem Nominativum superant Casus Singulares, ut *Sermonis*, *lapidis*.
7. Incrementum Plurale est, quo Pluralem Nominativū superant Casus Plurales, ut *Viarum*, *quibus*, *vobis*, *&c.*

CAPUT V.

De Incremento Casuali.

1. Secunda Declinatio Incrementa Singularia corripit, ut *Viri*, *Saturi*, *pueri*, præter *Iberi* & *Celtiberi*.

A.

Tertia Declinatio *A* Incrementum in Latinis producit, ut *Pax Pacis*, *audax audacis*, *&c.*

A Incrementū corripiunt.
1. Masculina in *Al* & *Ar*; & quævis alia in duas Consonantes exeuntia, ut *Sal salis*, *Cæsar Cæsaris*, *trabs trabis*.
2. Ista: *Par*, *compar*, *impar*, *dispar*, *lar*, *jubar*, *hepar*, *nectar*, *baccar*, *mas maris*, *Vas Vadis*, *anas anatis*,
3. Græca, *A* vel *As* vel *Ax*, In Nominativo finita, ut *Poëma Poëmatis*, *Pallas Palladis*, *Corax Coracis*,

Ajax, *Thrax*, *Thorax*, *Limax*, *Phaax*, *A* Incrementum producūt;

E,

Tertiæ Declinationis E Incrementum corripit ut *Grex gregis*, *seges segetis*.

E Incrementū producūt Nomina.
1. Quorum Genitivus exit In *Elis*, & *Enis*, *Michaël*, *Ren*, *Siren*, *&c.*
2. Græca *Er* vel *Es*, in Nominativo finita, *ut Crater*, *soter*, *luter*, *tapes*, *lebes*, *&c.*
3. Ista: *Ver*, *iber*, *sebs*, *plebs*, *sex*, *merces*, *quies*, *hæres*, *locuples*, *Rex*, *lex*, *exlex*, *halex*, *vervex*.

Aer, *æther*, *hymen*, breve habent Incrementum.

I & Y.

Tertia Declinatio *I*, & *Y.* Incrementum Singulare corripit, ut *Carminis*, *nivis*, *Chalybis*, *&c.*

I vel Y. Incrementum singulare producunt.
1. Adjectiva in Ix, & Verbalia in *Trix*, ut *Felix*, *victrix*, *genitrix*, *&c.*
2. Ista omnia: *Lis*, *Dis*, *Samnis*, *Nesis*, *glis*, *gryphs*, *vibex*, *bombix*, *cicatrix*, *coturnix*, *perdix*, *radix*, *cornix*, *coccix*, *lodix*, *phænix*, *spadix*, *ut vix*, *mastix*, *Homeromastix*.
3. Græca quorum Genitivus exit in *Inis* *ut Ynis*, *Delphin*, *Phorcin*, *Salamin*.

Berbyx, *Sandyx*, *David*, variant Incrementum.

O.

Tertia Declinatio O, Incrementum producit, ut *Sol solis*, *sermo sermonis*.

Græca Genitivum *Onis* scriptum per.
1. *Omycron* corripiunt, ut *Palæmon*, *Iason*, *Teuto*, *Macedo*.
2. *Omega* producunt, ut *Vasco*, *Burgundio*

O Incre-

O Incrementum corripiunt Nomina.

1. Latina Substantiva Neutra plurisyllaba, ut *Corpus, nemus, pecus, &c.*
2. Ista omnia: *Bos, compos, arbor, memor, bicorpor, tricorpor, indecor, dedecor, & lepus* animal.
3. Græca cujusvis Generis, quorum Genitivus exit in *Oris*, ut *Rhetor, Nestor, ebur, marmor, &c.*
4. Composita ex *pus, podos*, ut *Tripodos, &c.*
5. *Præcox, Cappadox*, & quorum Thema desinit in *Obs, ops*, ut *Scorbs, Æthiops, Dolops, &c.*

1. Producunt Incrementum, *Cyclops, Cercops, hydrops, Cenops, Myops, Europs.*
2. Variant *Ægon* & *Orion*, sua incrementa.

V.

Tertia Declinatio *V* Incrementum corripit, ut *Guttur, gutturis, murmur murmuris, &c.*

V Incrementū producunt.

1. Nomina, quorum Themata per *Vs*, finita *Vtis*, vel *Vris* vel *Vdis*, habent in Genitivo, ut *Virtus virtutis, tellus telluris, pallus, palludis, &c.*
2. *Frux frugis, lux lucis, pollux pollucis, fur furis, trifur, trifuris.*

Pecus, ligus, intercus, *V* Incrementum corripiunt.

De Incremento Casuali Plurali.

Incrementum Plurale desinens in

1. *A*, E, & O producitur, ut *Deabus*, *rerum, vobis, &c.*
2. I & *V* corripitur, ut *Tribus, quibus, quercubus.*

CAPUT VII.

De Incremento Temporali, *A, E, O.*

A, E, & O, Incrementa Verborum producuntur, ut *Amamus, amemus, amatote, &c.*

EXCEPTIONES.

1. *Do, circumdo, pessundo, venundo, satudo,* syllabam Di Incrementum corripiunt, ut *Damus, dabam, dare.*

1. Incrementum E ante *Ram, Rim, Ro,* corripitur, ut E*ram, fuerim, ero, legerem, &c.*
2. Incrementum E primum ante R in Præsenti & Imperfecto omnium Modorum Verba Tertiæ Conjugationis, cujusvis Generis corripiunt; secundum verò producunt, ut *Legerem, legere, legeris, legereris.*
3. Incrementum E in Futuro Indicativi Prima & secunda Conjugatio *Beris* vel *bere* corripit, ut *Amaberis* vel *amabere, doceberis* vel *docebere, &c.*
4. Incrementum ante *Runt* vel *Re,* Perfectum Indicativi tutius producit, quàm corripit, ut *Dederũt* vel *dedere.*

I, & *V.*

I & *V* Verborum Incrementa corripiuntur, ut *Legimus, sumus, possumus, &c.*

1. Incrementum I producit *Sum* & *Volo* cum Compositis, ubique præter Indicativi Perfectum, ut *Simus, velimus, nolimus; &c.*
2. Incrementum primum omnia verba Quartæ Conjugationis producunt, ut *Audimus, irem, ire, &c.*
3. Incrementum in Prima Plurali Perfecti Indicativi omnes Conjugationes corripiunt, ut *Amavimus, fuimus, legimus, audivimus, &c.*

CAPUT VIII.

De Derivatione, Præterito & Supino.

1. Voces Derivativæ Speciei Primitivarum suarum retinent Quantitatem; ut *Amans, docendus, tenax, legebam, &c.*

EXCE-

EXCEPTIO.

1. *Sedes, laterna, feralis, Regula, tegula, iunior, humanus, somes, fomentum, mobilis*, ex brevibus ortæ, primam syllabam producunt.
2. *Arena, arista, arundo, lucerna, sopor, vadum, varicosus, dicax*, ex longis ortæ primam corripiunt.

Annotatio. *Quantitatem Derivativorum descendentium à Præsenti, Præterito & Supino sæpius alij Modi quam Derivatio tibi indicabit.*

1. Præterita & Supina simplicium dissyllaba primam non impeditam producunt, ut *Movi motum, Sedi visum, &c.*
2. Præterita & Supina simplicium, trisyllaba, ratione Primæ sunt tanta, quanta est Prima Præsentis, ut *Amavi amatũ.*
3. Supina simplicium in *Atum, etum, & utum*, penultimam producunt, ut *Amatum, fletum, solutum, &c.*
4. Præterita & Supina simplicium trisyllaba, in *ivi itum*, penultimam producunt, ut *Petivi petitum, audivi auditum, &c.*
5. Supina simplicium trisyllaba in *Itum*, à quovis Præterito præter *ivi* penultimam corripiunt, ut *Genitum, monitum, agnitum, cognitum, &c.*
6. Præterita reduplicata utramque priorem, si Positio non impedit, corripiunt, ut *Cecini, peperi, tetigi, pupugi, momordi, tetendi; &c.*
7. Primam corripiunt ista Præterita: *Bibi, tuli, dedi, steti, fidi, genui, posui, potui.*
8. Primam corripiunt ista Supina, *Datum, satum, ratum, itum, quitum, situm, litum, rutum.*
9. In *Cecidi*, à *Cado*, & in *Pepedi* à *Pedo* penultima est longa.
10. *Citum*, à *Cieo*, Secundæ Conjugationis corripit Primam: ut *Concitus* Sed *Citum* à *Cio* Quartæ producit, ut *Excitus.*
11. In *Statum* Primam esse Communem ista probant longa. *Staturus, constaturus*; item ista brevia, *Status, a, um*, & *Status, us*, & *præstitus.*

CAPUT IX.

De Terminatione.

Admonitio, *Vltimarum Syllabarum Quantitas, tum demum est investiganda Terminatione, qvum nec Diphtongo, nec Positione poterit cognosci.*

A.

A in fine Dictionis est longum; ut *ā, ah, vāh, dā, antē, iuxtā, &c.*

A in fine.

1. Corripiunt omnes Nominativi, Accusativi & Vocativi, ut *Via, scamna, áera, ea, ducenta, trecenta, &c.*
2. Producũt Ablativi Primæ Declinationis, ut *Viâ lõgâ*
3. Producunt Vocativi Græcorum Masculinorum in *As*, Primæ & Tertiæ Declinationis, ut *ô Ænea ô Palla,*
4. Corripiunt, *Eja, quia, ita, postea.*
5. Sæpiùs producũt quàm corripiũt, *Cõtra, ultra, puta,* & Numeralia in *Ginta*, ut *Triginta, quadraginta, &c.*

E.

E in fine Dictionis est breve, *Domine, lege, dulce, qui, ve, ne, ce, te, pte, facie.*

E in fine producunt.

1. Omnes Casus Primæ & Quintæ Declinationis in E exeuntes, ut *Anchise, ode, acie, re, die*, cum Compositis, *quare, hodie, pridie.*
2. Imperativi Singulares Secundæ Conjugationis, ut *Doce, stude, move, &c,*
3. Monosyllaba ista: *Me, te, se, de, ne*, prohibendi.
4. *Ferme, fere, valde, cete, tempe, ohe.*
5. Adverbia omnia in *e*, ab Adjectivis Secundæ tantùm Declinationis orta, ut *Pulchrè, doctè, optimè.*

Excipe, *Benè, malè, magè*, pro *magis*, in fine breviaꝫ

Vltima est Communis in *Vale, vide, cave*, & in Vocativis, *Achille*, & *Vlyße*, & in Ablativo *fame*, & in Adverbijs *infernè*, *supernè.*

I, & Y.

I, & Y.

I in fine producitur, ut *Veni, illi, &c.* Y verò per ipsylon corripitur, *Moly, &c.*

Y in fine Vocativi Græci Tertiæ corripiunt, ut *ô Pari, ô Alexi, &c.*

1. *Mihi, tibi, sibi* & *cui* dissyllabum, in fine sunt communia.
2. *Nisi, quasi, ubi, ibi,* & istorum composita, ut *Alibi, sicubi, &c.* in fine sunt communia.
3. Græca Latinè declinata in Dativo, ut *Pyladi, Thetidi, &c.* in fine sunt communia.

O.

O in fine dictionis est Commune, ut *Ego, homo, amo, legendo, duo, scio, nescio, conjunctio, verò.*

O In fine producunt
1. Monosyllaba omnia, ut *O, sto, do, pro,* & *ergò.*
2. Dativi & Ablativi Nominis, Pronominis, & Participij Partis, ut *Domino, isto, quo, facto &c.*
3. Græca per *Omega* scripta, ut *Clio, Echo, &c.*
4. Adverbia ex Nominibus & Pronominibus nata: ut *Falsò, meritò, illò, eò,* cum Compositis *adeò, ideò.*

V, B, D, T, M, C, L.

In fine Dictionis.
1. *V.* est longum, ut *Manu, cornu, dictu, &c.*
2. *B, D, T,* sequente Vocali est breve, ut *ab, ad, fit.*
3. *M,* sequente Vocali aut Diphtongo modò elidi- tur, antea erat breve, ut *Circum, scamnum, &c.*
4. *C.* est longum, ut *Lac, huc, illuc, hic, &c.*
5. *L.* est breve, ut *Fel, semel, animal, &c.*

1. Corripiunt, ultimam *Nec donec,* & peregrina in *Ec,* ut *Melchisedec.*
2. Variant ultimam *Fac,* & *hic* Pronomen.
3. Producunt, ultimam *Sal, sol, nil,* & Hebræa in *El,* ut *Michaël, Gabriel, &c.*

N & R.

In fine Dictionis.
1. N est longum: ut *Non, Pan, Siren, en, Delphin, Penelopen, &c.*
2. R est breve, ut *Vir, semper, frater, &c.*

Corripiunt N in fine
1. Nomina habentia *Inu* breve: ut *Carmen, fulmen, flumen, &c.*
2. Græca Neutra in *On* Secundæ Latinorum: ut *Pelion.*
3. Accusativi Græci à Nominativis brevibus orti: ut *Maian, Item, Ibin, Menelaon, &c.*
4. Ista, *Tamen, attamen, forsan, forsitan, an, viden, in,* cum Compositis, *dein, proin, &c.*

1. Producuntur in fine *Cur, fur, trifur, par, compar, dispar, lar, nar, Far, Ver, Iber.*
2. Producuntur in fine Græca in Genitivo, *Erũ,* habentia, ut *Crater, aër, &c.*
3. *Cor, & Celtiber* sunt Communia in fine.

AS, ES, OS.

AS, ES, OS, in fine Dictionis est longum: ut *Amas, doces, bos, viros, &c.*

1. *As* in fine corripiunt.
1. Nominativi, quorum Genitivus exit in *Adis* ut *Pallas, Lampas, &c.*
2. Accusativi Græci Plurales Tertiæ Declinationis, ut *Heroas, Lampadas, &c.*

2. *Es* in fine corripiunt.
1. Nomina, quorum est Incrementum breve: ut *Miles, dives, prapes, &c.* A ✠
2. Græca Neutra Singularia ut *Cacoëthes.*
3. Nominativi & Vocativi Græci Plurales: ut *Troës, Arcades, &c.*
4. Præpositio *Penes,* & Verbum *Es,* cum Compositis: ut *Abes, ades, potes, &c.*

A ✠ Excipe ista in fine longa, *Aries, abies, paries, Ceres, pes, sonipes, quadrupes,* & alia Composita.

1. *Os* in fine corripiunt.
1. *Compos, impos, os, ossis, exos, exossis.*
2. Græca omnia per *Omycron*, scripta: ut *Chaos, melos, epos, Synodos, Methodos, &c.*

Is &

Is, & *Ys*.

Is, & *Ys* in fine Dictionis est breve, ut *Lapis*, *lapidis*, *legis*, *Capys*, *Chelys*, &c.

Is in fine producunt.
1. Omnes Casus Plurales, ut *Viris*, *vitis*, *nobis*, &c.
2. Nominativi Incrementum longum habentes, ut *Lis*, *glis*, *dis*, *Salamis*, &c.
3. Verba illa, *Velis*, *nolis*, *malis*, *sis*, *vis*, Nomen, & Verbum & horum duorum Composita, ut *Adsis*, *possis*, *quamvis*, *quivis*, &c.
4. Personæ Secundæ Singulares Præsentis Indicativi Quartæ Conjugationis, ut *Is audis* &c.

VS.

Vs in fine Dictionis est breve, ut *Deus*, *meus*, *legimus*, &c.

1. *Vs* in fine producunt.
1. Monosyllaba, ut *Sus*, *mus*, *thus*, *grus*. &c.
2. Nomina Incrementum longum habentia, ut *Virtus*, *tellus*, &c.
3. Quartæ Declinationis Genitivi Singulares, item Nominativi, Accusativi & Vocativi Plurales, ut *Fructus*, *manus*, &c.
4. Genitivi Græci Tertiæ Declinationis, ut *Didus*, *Clius*, *Echus*, &c.
5. Græca in Genitivo *Vntis* habentia, ut *Opus*, *Amathus*. Et contracta ex *Oos*, ut *Panthus*, &c.
6. *Tripus*, *Melampus*, &c. per *Omega* ex *Pus*.

2. *IESVS* Sanctissimum Nomen in fine est longum.

De Figura & Auctoritate.

Observatio. *Tres sunt Figuræ, quæ investiganda Syllabarum Quantitati conveniunt*: Systole, Diastole, & Synæresis.

1. Systole Figura est, quæ docet Syllabam naturâ longam corripere, ut *Steterunt*, *deaerunt*. *Insula*, *Rhodopeja*.
2. Diastole Figura est, quæ docet Syllabam naturâ brevem producere, ut *Italiam*, *terrasq;* *liminaq;*.
3. Syneræsis contractam Syllabam facit longam, ut *Malo*, *cogo*, *bobus*, &c.
4. Auctoritas est alicujus Classici Authoris Exemplum.

CAPUT

CAPUT X.

De Pedibus.

Pes Metricus eſt Syllabarum certus numerus & definita collectio. Vna Syllaba Pedem non facit.

Pedes Diſſyllabi ſunt quatuor.	Spondeus		- -	*Lites.*
	Pyrrichius		u u	*Fuge.*
	Trochæus ✠		- u	*Vive.*
	Iambus		u -	*Dic.*
Pedes Triſyllabi ſunt octo.	Moloſſus		- - -	*Virtutes.*
	Trybrachys		u u u	*Sequere.*
	Dactylus		- u u	*Optima.*
	Anapæſtus		u u -	*Facias.*
	Bacchius		u - -	*Amicos.*
	Antibacchius		- - u	*Defende.*
	Creticus ✠		- u -	*Sis bonis.*
	Amphybrachys		u - u	*Amicus.*
Pedes Quadriſyllabi ſunt ſexdecem.	Diſpondeus		- - - -	*Virtus merces.*
	Proceleuſmaticus		u u u u	*Hominibus.*
	Ditrochæus		- u - u	*Sis fidelis.*
	Dijambus		u - u -	*Modum tene.*
	Choriambus		- u u -	*Majus ineſt.*
	Antipaſtus		u - - u	*Viris robur.*
	Ionicus à Majore		- - u u	*Vir tetibus.*
	Ionicus à Minore		u u - -	*Honor ingens*
	Pæon,	Primus	- u u u	*Vive pius.*
		Secundus	u - u u	*Deum cole.*
		Tertius	u u - u	*Fuge crimen.*
		Quartus	u u u -	*Fuge malos.*
	Epitritus,	Primus	u - - -	*Volant horæ.*
		Secundus	- u - -	*Currit ætas.*
		Tertius	- - u -	*Cunctis adeſſ*
		Quartus	- - - u	*Vitæ finis.*

✠ *Choreus.*

✠ *Amphimacrus.*

CAPVT

CAPUT XI.

De Carminum Generibus.

Carmen seu Versus est Certorum Pedum Compositio.

1. Carmen ratione Diversorum, varias habet Divisiones & Appellationes.
2. Ratione Inventoris est multiplex *s. Adonium, Asclepiadeum, Glyconicum, Sapphicum, Phaleucium, Pindaricum, &c.*
3. Ratione Materiæ est; *Heroicum, Elegiacum, Satyricum, Comicum, Tragicum, Buccolicum, Georgicum, Epitaphium, Epicedium, Epithalamicum, Genethliacon, &c.*
4. Ratione pedis est, *Spondaicum, Dactylicum, Anapæsticum, Iambicum, Trochaicum, &c.*
5. Ratione Numeri syllabarum, *Pentasyllabum, Hephtasyllabum, Hendecasyllabum, &c.*
6. Ratione Numeri Versuum est, *Distichon, Tetrastichon, Hexastichon, Ogdoastichon, Decastichon.*
7. Ratione Mensuræ dicitur, *Dimetrum, Trimetrum, Tetrametrum, Pentametrum, Hexametrum, &c.*
8. Ratione Depositionis est, *Perfectum, Deficiens, Abundans,*
9. Ratione Compositionis est, *Monocolon, Dicolon, Tricolon, Tetracolon.*
10. Ratione Reversionis vocatur, *Monostrophon, Distrophon, Tristrophon, Tetrastrophon, Pentastrophon.*

Admonitio, *Per istas igitur Divisiones quodlibet Carmen oportet examinare, quærendo. Hoc Carmen quale est ratione Mensuræ? quale est ratione Depositionis? quale est ratione Reversionis? &c.*

Genera Carminum sunt hæc: *Adonium, Glyconicum, Asclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Pentametrum, Hexametrum, Iambicum, &c.*

Annotatio, *Genera Carminum sunt hic illa nomina? quibus aut semper, aut sæpius, quàm aliis certi Versus denominantur, quorum nonnulla licet cæteris quoq; Versibus conveniant, uni tamen appropriantur, & unum denotare solent. ut est Pentametrum. Hoc enim licet conveniat Sapphico, Phaleucio, Elegiaco, &c. Quæ omnia sunt Pentametra, id est, quinque Mensuras in Scansione facientia, & in quinque Regionibus Pedes recipientia, tamen ex usu, loquendi tantùm Versus Elegiacus per Carmen Pentametrum significatur.*

De Ver-

De Verſu Adonio.

1. Verſus Adonius duas habet Regiones, & Pedes duos: Dactylum & Spondeum, in prima recipit Dactylum, in ſecunda Spondeum, ſic.

1. - ◡ ◡	2. - -

Nubibus atris
Condita nullum
Fundere poſſunt
Sidera lumen.

Hic Verſus eſt omnium aliorum facillimus; & ob id ante alios meritò ad ſcribendum Tyronibus eſt primò proponendus.

1. Adonius Verſus eſt extrema Carminis Heroici Dipodia, coniūgitur verò cum Verſu Sapphico, & aliquando per ſe ſolus ponitur, & Pöëma conſtituit, ut patet, apud Boetium *Nubibus atris, &c.*

De Verſu Sapphico.

1. Verſus Sapphicus, quinque Regiones habet, Pedes verò tres: Trochæum, Spondeum, & Dactylum: in prima Regione habet Trochæum, in ſecunda Spondeum, in tertia Dactylum, in quarta & quinta Trochæum. ſic:

1. - ◡	2. - -	3. - ◡ ◡	4. - ◡	5. - ◡

Rebus anguſtis animoſus atq;
Fortis appare ſapienter idem,
Contrahes vento nimium ſecundo,
Turgida vela.

2. Verſus Sapphicus cum Adonio conjungitur, ut videtur, & ſemper ſecundam Cæſuram habet.

De Verſu Glyconico.

1. Verſus Glyconicus tres habet Regiones, Pedes verò duos, ſci: *Spondeum* & *Dactylum*: in prima Regione recipit *Spondeum*: in ſecunda & tertia *Dactylum*, ſic.

1. 2. 3.

- - | - ∪ ∪ | - ∪ ∪

Illi mors gravis incubat,
Qui notus nimis omnibus
Ignotus moritur ſibi.

2. Verſus Glyconicus variè componitur. *Primò* per ſe ſolus ponitur. *Secundò*, uni Aſclepiadeo poſtponitur. *Tertiò*, tribus Aſclepiadeis. *Quartò*, duobus Aſclepiadeis & tertio Pherecratio ille quartus adjungitur. Exempla in Horat. *Lib. 1. Ode 3. 4. & 6.*

De Verſu Aſclepiadeo.

1. Verſus Aſclepiadeus quinque habet Regiones, Pedes verò duos, *Spondeum* & *Dactylum*, & *Cæſurã ſecundã*: in prima Regione habet *Spondeum*, in ſecunda *Dactylum*, in tertia *Cæſuram*, in quarta & quinta *Dactylum*, hoc modo.

1. 2. 3. 4. 5.

- - | - ∪ ∪ | - | - ∪ ∪ | - ∪ ∪

Mæce, nas ata, vis, edite, Regibus,
O & præſidi, um & dulce de, cus meum.

2. Verſus Aſclepiadeus componitur, vel cum alijs Aſclepiadeis tantùm, vel cũ Glyconico, alij eũ ſic metiuntur.

1. 2. 3. 4.

- - | - ∪ ∪ - | - ∪ ∪ - | ∪ ∪

Mæce nas atavis edite Re gibus.

De Versu Pentametro.

1. Versus Pentameter quinque habet Regiones, Pedes verò duos, s: *Spondeum* & *Dactylum*, in Regione prima & secunda potest recipere aut *Spondeum*, aut *Dactylum*, in tertia *Cæsuram secundam*, in quarta & quinta semper *Dactylum*: & tandem in fine quasi in sexta Regione opus erit manere *Cæsuram* seu *Syllabam longam*, quæ cum tertia Regionis *Cæsura* conjuncta integrum constitui *Spondeum*, *sic*.

1	2	3	4	5	6
--	--	-	-υυ	-υυ	-
-υυ	-υυ	-	-υυ	-υυ	-

Apparet virtus arguiturq; malis.

Ingenio stimulos subdere fama solet.

2. Versus Pentameter ille maximè probatur, qui dictione trisyllaba, aut una monosyllaba non finitur.
3. Hoc versu maximè res lugubres describuntur.
4. Sine Heroico ferè nunquam ponitur, & sic quidem in uno disticho sensus perficiatur.

De Versu Phaleucio.

1. Versus Phaleucius quinque habet Regiones, Pedes verò tres: *Spondeum*, *Dactylum* & *Trochæum*: in Prima: *Spondeum*, in secunda *Dactylum*. in tertia, quarta & quinta *Trochæum*: sic.

1.	2.	3.	4.	5.
--	-υυ	-υ	-υ	-υ

Reges & Dominos habere decet.

Qui se non habet, atq; concupiscit.

Quod Reges Dominiq; concupiscunt.

2. Versus Phaleucius per se solus ponitur, usus ejus est Epigrammatis frequentissimus, dicitur etiam à numero Syllabarum Hendecasyllabus: Martialis & Catullus. In prima Regione tribuunt ipsi *Iambum* vel *Trochæum*.

De Versu Hexametro.

1. Versus Hexameter sex habet Regiones, Pedes verò duos, *Spondeum & Dactylum*. in Regione prima, secunda tertia. & quarta potest recipere, aut *Spondeum*, aut *Dactylum*; in quinta tantùm *Dactylum*, & in sexta *Spondeum* sic.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- -	- -	- -	- -	-oo	- -
-oo	-oo	-oo	-oo	-oo	- -

Parvis imbutus tentabis grandia tutus.
Stat sua cuiq; dies, breve & irreparabile tempus.

2. Versus Hexameter in quinta Regione, ad exprimendum rei alicujus majestatem, aut gravitatem, aut difficultatem, interdum recipit *Spondeum*, à quo dicitur Spondaicus; ut.

Cornua velatarum obvertimus antennarum.

3 Versus Hexameter dictione disyllaba, aut trisyllabâ, aut duobus monosyllabis pulchrè finitur, sed alijs non itẽ.

4 Hexameter Versus sine secunda Cæsura vix invenitur, & variè cum alijs versibus componitur.

De Versibus ab Heroico derivatis.

Versus Pherecratius, *est extrema Heroici tripodia habet Regiones tres, Pedes duos, s. Spondeum & Dactylum; in prima & tertia semper Spondeum, in secunda Dactylum,* sic;

1.	2.	3.
- -	-oo	- -

ut *Vix durare carinæ.*

Versus Archilochius *est posterior tetrapodia Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos. Spondeum & Dactylum; In prima & secunda Regione recipit aut Spondeum aut Dactylum, in tertia semper Dactylum in quarta Spondeum, sic;*

1.	2.	3.	4.
- -	- -	-oo	- -
-oo	-oo	-oo	- -

Aut Ephesum bimarisve Corinthi.

Versus Alemanicus, *est prima tetrapodia Heroici habet quatuor Regiones, Pedes duos s. Spondeum & Dactylum in prima, secunda, & tertia aut Dactylum, aut Spondeum, in quarta semper Dactylum, sic.*

1. 2. 3. 4.
-- | -- | -- | -oo
-oo | -oo | -oo |

Solvitur acris hyems grata vice.

Versus Archilochius *Hephthasyllabus, est prima dipodia Heroici, sive posterior pars Pentametri Elegiaci habet Regiones tres. Pedem unum s. Dactylum, idq; in prima & secunda Regione, in tertia verò Caesuram, seu syllabam longam, sic.*

1. 2. 3.
-oo | -oo | - ut *Arboribusq; comae.*

De Anacreontio, Pindarico, Alcaico, & Anapæstico Versu.

Versus Anacreontius, *tres habet Regiones, & tres Pedes in prima Dactylum; in secunda Trocheum, in tertia Spondeũ, sic.*

-oo | -o | -- ut *Lydia dic per omnes*

Versus *Pindaricus habet quatuor Regiones, Pedes duos in prima & secunda Dactylum, in tertia & quarta Trochæum sic:*

-oo | -oo | -o | -o ut *Flumina constiterint acuto*

Versus Alcaicus, *habet quinque Regiones, tres Pedesq; in prima vel Iambum vel Spondeum, in secunda Iambum, in tertia Caesuram, in quarta & in quinta Dactylum sic:*

o-	o-	-	-oo	-oo
Vides	*ut al*	*ta*	*stet nive*	*candidum.*

Anapæsticus Dimeter, *habet quatuor Regiones, & tres Pedes s. Spondeum, Dactylum & Anapæstum, idq; indifferenter. Horum unus alijs duobus manentibus potest abesse, & secundus debet finire dictionem.*

oo-	oo-	oo-	oo-
--	--	--	--
-oo	-oo	-oo	-oo
Iam, ra	*ra micant*	*sidera*	*prono, &c.*

De

De Versu Hexametro.

1. Versus Hexameter sex habet Regiones, Pedes verò duos, *Spondeum & Dactylum*, in Regione prima, secunda tertia, & quarta potest recipere, aut *Spondeum*, aut *Dactylum*; in quinta tantùm *Dactylum*, & in sexta *Spondeum* sic.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
- -	- -	- -	- -	- ∪∪	- -
- ∪∪	- ∪∪	- ∪∪	∪∪	- ∪∪	- -

Parvis imbutus tentabis grandia tutus.
Stat sua cuiq; dies, breve & irreparabile tempus.

2. Versus Hexameter in quinta Regione, ad exprimendam rei alicujus majestatem, aut gravitatem, aut difficultatem, interdum recipit *Spondeum*, à quo dicitur Spondaicus; ut.

Cornua velatarum obvertimus antennarum.

3 Versus Hexameter dictione disyllaba, aut trisyllabâ, aut duobus monosyllabis pulchrè finitur, sed alijs non itē.

4 Hexameter Versus sine secunda Cæsura vix invenitur, & variè cum alijs versibus componitur.

De Versibus ab Heroico derivatis.

Versus Pherecratius, *est extrema Heroici tripodia habet Regiones tres, Pedes duos, s. Spondeum & Dactylum; in prima & tertia semper Spondeum, in secunda Dactylum,* sic;

1.	2.	3.
- -	- ∪∪	- -

ut *Vix durare carinæ.*

Versus Archilochius *est posterior tetrapodia Heroici habet quatuor Regiones, Pedes duos, Spondeum & Dactylum: In prima & secunda Regione recipit aut Spondeum aut Dactylum, in tertia semper Dactylum in quarta Spondeum, sic;*

1.	2.	3.	4.
- -	- -	- ∪∪	- -
- ∪∪	∪∪	- ∪∪	- -

Aut Ephesum bimarisue Corinthi.

Versus Alemanicus. *est prima tetrapodia Heroici, habet quatuor Regiones, Pedes duos s. Spondeum & Dactylum in prima, secunda, & tertia aut Dactylum, aut Spondeum, in quarta semper Dactylum, sic.*

1.	2.	3.	4.
--	--	--	-UU
-UU	-UU	-UU	

Solvitur acris hyems grata vice.

Versus Archilochius *Hephthasyllabus, est prima dipodia Heroici, sive posterior pars Pentametri Elegiaci habet Regiones tres, Pedem unum s. Dactylum, idq; in prima & secunda Regione, in tertia verò Caesuram, seu syllabam longam, sic.*

1.	2.	3.	
-UU	-UU	-	ut *Arboribusq; comae.*

De Anacreontio, Pindarico, Alcaico, & Anapæstico Versu.

Versus Anacreontius, *tres habet Regiones, & tres Pedes in prima Dactylum: in secunda Trocheum, in tertia Spondeũ, sic.*

-UU | -U | -- ut *Lydia dic per omnes*

Versus *Pindaricus habet quatuor Regiones, Pedes duos in prima & secunda Dactylum, in tertia & quarta Trochæum sic:*

-UU | -UU | -U | -U ut *Flumina constiterint acuto.*

Versus Alcaicus, *habet quinque Regiones, tres Pedes & in prima vel Iambum vel Spondeum, in secunda Iambum, in tertia Caesuram. in quarta & in quinta Dactylum sic:*

U-	U-	-	-UU	-UU
vides	*ut al*	*ta*	*st t nive*	*candidum.*

Anapæsticus Dimeter, *habet quatuor Regiones & tres Pedes, s. Spondeum, Dactylum & Anapæstum idq; indifferenter. Horum unus aliis duobus manentibus potest abesse, & secundus debet finire dictionem.*

UU-	UU-	UU-	UU-
--	--	--	--
-UU	-UU	-UU	-UU
Iam, ra	*ra micant*	*sidera*	*prona, &c.*

De

De Versu Jambico.

1. *Versus Iambicus secundùm Latinos qui talem Usum per Monopodiam metiuntur est septuplex, s. Dimeter, Trimeter, Tetrameter, Pentameter, Hexameter, Hephtameter, Octometer Secundùm Græcos verò quadruplex. Monometer, Dimeter, Trimeter, & Tetrameter, quia illi ipsum per Dipodiam metiuntur.*
2. *Quilibet Versus Iambicus & Dimeter, & Trimeter, & quivis alius duplices habet Regiones; alias impares, s. 1. 3. 5. 7 alias verò Pares s. 2. 4. 6. 8 à pari vel impari Numero.*
3. *Versus Hexameter Iābicus est duplex, Rectus & Claudicans.*
4. *Iambicus Hexameter Rectus est is qui in fine habet Iambum, ut Seneca: Non est ad astra mollis è terris via.*
5. *Versus Hexameter Iambicus Claudicans seu Scazon, seu Choriambus, seu Hipponacteus est is, qui in quinta Regione semper habet Iambum, & sexta Spondeum, ut Mart:*

   Contra malignos esse si cupis tutus.

   Apollinarem conveni meum Scazon.
6. *Quilibet Versus Iābicus præter Scazonta in fine habet Iābū.*
7. *In omnibus Regionibus præter ultimam loco Iambi potest habere Tribrachyn*
8. *Versus Iambicus ad temperandam celeritatem Iambi in Regionibus imparibus, præter ultimam loco Iambi recipere potest aut Spondeum aut Dactylum aut Anapæstum, aut Proceleusmaticum, ut.*

1.	2	3.	4	5.	6.	7.	8.
∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–	∪–
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪–
– –		– –		– –		– –	∪–
–∪∪		–∪∪		–∪∪		–∪∪	∪–
∪∪–		∪∪–		∪∪–		∪∪–	∪–
∪∪∪∪		∪∪∪∪		∪∪∪∪		∪∪∪∪	∪–

9. *Versus Iambicus ille est optimus qui ex solis Iambis constat, proximus est ipsi qui Spondeos Iambis permistos habet.*
10. *Iambicus Dimeter in Hymnis ut* Veni Creator Spiritus. *Trimeter verò & Tetrameter in Comœdijs & Tragœdijs locum habet.*

CAPUT XII.

De sex Accidentibus Carminum s. De Scansione, Cæsura, Depositione, Compositione, Reversione, & Metaplasmo.

De Scansione.

1. Scansio *est enumeratio Pedum in Versu positorum: hac etiam Percußio & Dimensio vocatur. Carmen scandere vel metiri est Pedes carminis enumerare*
2. Scansio *est duplex: Simplex & Composita.*
3. Scansio *Simplex est, quæ fit per Monopodiam, dum s. singuli Pedes separatim enumerantur Hâc utuntur Latini metiendo Versus Virgilij Statij & aliorum: ab ista Versus Elegiacus dicitur Pentameter & Heroicus Hexameter; valet autem medium Tactum, musicum ut*

   Vna sa | lus vi | ctis nul | lam spe | rare sa | lutem.
4. Scansio *Composita est quæ fit per Dipodiam, s. dum duo Pedes simul conjunctim proferuntur, ut patet in Iambicis & Trochaicis: ab hac Carmina dicuntur Monometra, Dimetra Trimetra, &c valet autem integrum Tactum, Musicum, ut.*

   Vna sa, lus vi | ctis nul, lam spe | rare sa, lutem.
5. Scansio *diversa aliam aliamq; tribuit Versui appellationem. Nam Heroicus potest dici, & Trimeter, & Hexameter, diversa ratione; erit Hexameter, si per Monopodiam, erit Trimeter, si per Dipodiam ipsum metiamur.*
6. Scansio *ut rectè fiat, cognoscenda sunt ista quatuor Figura, Ecthlipsis, Synalaphe, Synæresis, & Diæresis.*

Ecthlipsis.

Ecthlipsis docet m *literam cum sua vocali propter sequentis vocis Vocalem aut Diphthongum elidere; & fit aliquando in uno carmine, aliquando etiam in diversis, ut*

1. *Monstr; horrend? inform? ingens cui lumen ademptum*
2. *Iamq; iter emensi turres ac tecta Latinorum,*
   Ardua cernebant Iuvenes &c.

Syna-

De Versu Jambico.

1. *Versus Iambicus secundùm Latinos qui talem Vsum per Monopodiam metiuntur est septuplex, s. Dimeter. Trimeter. Tetrameter. Pentameter, Hexameter, Hephtameter, Octometer Secundùm Græcos verò quadruplex. Monometer. Dimeter, Trimeter, & Tetrameter, quia illi ipsum per Dipodiam metiuntur.*

2. *Quilibet Versus Iambicus & Dimeter, & Trimeter, & quivis alius, duplices habet Regiones: alias impares. s 1. 3 5. 7 alias verò Pares s 2. 4 6. 8. à pari vel impari Numero.*

3. *Versus Hexameter Iābicus est duplex, Rectus & Claudicans.*

4. *Iambicus Hexameter Rectus est is, qui in fine habet Iambum. ut Seneca:* Non est ad astra mollis è terris via.

5. *Versus Hexameter Iambicus Claudicans seu Scazon, seu Choriambus, seu Hypponacteus est is, qui in quinta Regione semper habet Iambum, & sexta Spondeum, ut Mart:*

Contra malignos esse si cupis tutus.
Apollinarem conveni meum Scazon.

6. *Quilibet Versus Iābicus præter Scazonta in fine habet Iābū.*

7. *In omnibus Regionibus præter vltimam loco Iambi potest habere Tribrachyn*

8. *Versus Iambicus ad temperandam celeritatem Iambi in Regionibus imparibus, præter ultimam loco Iambi recipere potest aut Spondeum aut Dactylum aut Anapæstum, aut Proceleusmaticum, ut.*

1.	2	3.	4.	5.	6.	7.	8.
∪-	∪-	∪-	∪-	∪	∪-	∪-	∪-
∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪∪∪	∪-
--		--		--		--	∪-
-∪∪		-∪∪		-∪∪		-∪∪	∪-
∪∪-		∪∪-		∪∪-		∪∪-	∪-
∪∪∪∪		∪∪∪∪		∪∪∪∪		∪∪∪∪	∪-

9. *Versus Iambicus ille est optimus, qui ex solis Iambis constat, proximus est ipsi qui Spondeos Iambis permistos habet.*

10. *Iambicus Dimeter in Hymnis ut* Veni Creator Spiritus. *Trimeter verò & Tetrameter in Comædijs & Tragedijs locum habet.*

CAPUT XII.

De sex Accidentibus Carminum f. De Scansione, Cæsura, Depositione. Compositione, Reversione, & Metaplasmo.

De Scansione.

1. Scansio *est enumeratio Pedum in Versu positorum: hac etiam Percussio & Dimensio vocatur. Carmen scandere vel metiri est Pedes carminis enumerare*
2. Scansio *est duplex: Simplex & Composita.*
3. Scansio *Simplex est, qua fit per Monopodiam, dum f singuli Pedes separatim enumerantur Hac utuntur Latini metiendo Versus Virgilij Statij & aliorum: ab ista Versus Elegiacus dicitur Pentameter & Heroicus. Hexameter; valet autem medium Tactum, musicum ut*

   Vna sa | lus vi | ctis nul | lam spe | rare sa | lutem.
4. Scansio *Composita est qua fit per Dipodiam, f. dum duo Pedes simul coniunctim proferuntur, ut patet in Iambicis & Trochaicis: ab hac Carmina dicuntur Monometra, Dimetra, Trimetra, &c valet autem integrum Tactum, Musicum, ut.*

   Vna sa, lus vi | ctis nul, lam spe | rare sa, lutem.
5. Scansio *diversa aliam aliamq; tribuit Versui appellationem. Nam Heroicus potest dici, & Trimeter, & Hexameter, diversa ratione; erit Hexameter, si per Monopodiam, erit Trimeter, si per Dipodiam ipsum metiamur.*
6. Scansio *ut rectè fiat, cognoscenda sunt ista quatuor Figura, Ecthlipsis, Synalaphe, Synaresis, & Diaresis.*

Ecthlipsis.

Ecthlipsis docet m literam cum sua vocali propter sequentis vocis Vocalem aut Diphthongum elidere; & fit aliquando in uno carmine, aliquando etiam in diversis, ut

V. Monstr; horrend? inform? ingens cui lumen ademptum.
Ο. Iamq; iter emensi turres ac tecta Latino rum,
Ardua cernebant Iuvenes &c.

Syna-

Synalœphe.

1. *Synalœphe docet Vocalem & Diphthongum in fine Vocis elidere toties quoties altera Vox à Vocali aut Diphthongo incipit, & fit Vel in uno Versu Vel in diVersis ut*

Conticu. er, omnes in tent. quora te, nebant.
Inferi, turVe rexsa tis nucis arbutus, horrida.
Et steriles platani, &c.

2. *Synalœphe nunquam elidit Voces istas sequentes:* Ah, hei, heu, ô io, proh, vah, *ut Horat:* O *& præsidium, & dulce decus meum.*
3. *Synalœphe interdum à Poëtis negligitur; aliquando enim nec Vocalis, nec Diphthongus in fine eliditur sequente Vocali aut Diphthongo alterius Vocis: quinimo interdum sequente Vocali aut Diphthongo non modò non eliditur, sed etiam contra naturam suam corripitur tam Vocalis, quàm Diphthongus, ut Glauco & Panopeæ & Inoo Melicertæ.*

Credimus an qui amant. ipsi sibi somnia fingunt.
Nomen & arma locum serVant, te amice nequiVi.

Diœresis & Synæresis.

Diæresis docet ex unica syllaba duas facere, ut Aulai, Syluai, inVoluam. dissoluo, suaVis. &c.

1. *Synæresis docet duas syllabas in eadem Voce in unam syllabam contrahere, seu ex duabus unam facere, ut Nolo pro non Volo; cogo pro coago, alVo pro alVeo, areo pro aureo, Di pro Dij. Est duplex: Mutabilis & Immutabilis.*
2. *Synæresis Immutabilis est, quando syllaba perpetuò contracta manet, tam in Carmine, quàm extra carmen: & ubique eodem modo profertur, ut Malo, nolo, cogo, bobus, &c.*
3. *Synæresis Mutabilis est, dum in Scansione Carminis syllaba modò contrahitur, modò etiam non; & extra Carmen ut non contracta profertur, ut dehinc, deerat.*
4. *Vtraque Synæresis & Mutabilis & Immutabilis syllabam contractam facit longam.*
5. *Synæresis est frequentissima in his; Cui, huic, Dij, Dijs, ij, ijs, ijdem, ijsdem, dein, deinde, deinceps, dehinc, deest, deerat, deerunt, deesse, semianimis, anteit, anteambulo, antehac, &c.*

De

De Cæsura.

Cæsura significat primò sectionem vel divisionem vocis, secun syllabam unam post Pedem relictam, tertiò syllabam & p dem vel Pedes eam præcedentes.

Cæsuræ sunt quatuor: Prima, Secunda, Tertia, Quarta. adhuc duæ adduntur, Trochaica & Buccolica.

1 *Cæsura prima est quando post primum: Secunda quan post secundum, Tertia quando post tertium, Quarta qu do post quartum Pedem una syllaba finiens dictionem, perest ut.*

Prima *Ille la | tus*
Secunda, *Ille la tus nive | um.*
Tertia, *Ille la tus nive, um mol | li.*
Quarta, *Ille la, tus nive, um mol li ful | tus*

2. *Cæsura Græcè vocatur Prima Trithemimeris, id est se miternaria: Secunda, Penthemimeris, id est, Semiqui ria. Tertia Hephthemimeris idest Semiseptenaria Qua Enneemimeris, id est, Seminovenaria, tot s. in se con nens Semipedes.*

3 *Cæsura Trochaica quæ á Pede Trochæo sic dicitur, est qua do post duos Pedes superest Trochæus claudens diction & tertium Pedem Dactylum inchoans, ut*

In fan dum Re | gina.

4. *Cæsura Buccolica est, quæ & Tetrapodia dicitur, quæ post tres pedes syllaba relicta cum voce disyllaba sibi a ta Dactylum efficit ut O passi gravi, ora da, bit De*

5. *Cæsura solet locum præparare Figuræ Diastolæ ubi enim Cæsura aliqua, ibi etiam Diastolen non rarò apud Po videbis, ut apud Ovid.*

Nec quæ præterijt, hora redire potest.

Cæsurâ Carmina maximè exornantur, quod tunc accidit qu do voces per medium dividuntur undè Carmen nullam C suram habens, est insuave & insulsum: quod quidem fit, quando singuli Pedes singulis vocibus constant: ut

Pessima Carmina scribit vates inscius artis.

DE

Synalœphe.

1. *Synalœphe docet Vocalem & Diphthongum in fine vocis elidere toties quoties altera vox à vocali aut Diphthongo incipit, & fit vel in uno versu vel in diversis ut*
   Conticuer, omnes in tenti quora te, nel ant.
   Inferi, turve rexsa tu nucis, arbutus, horrida.
   Et steriles platani, &c.
2. *Synalœphe nunquam elidit voces istas sequentes:* Ah, hei, heu, ó io, proh, vah, *ut Horat: O & præsidium, & dulce decus meum.*
3. *Synalœphe interdum à Poëtis negligitur: aliquando enim nec Vocalis, nec Diphthongus in fine eliditur sequente Vocali aut Diphthongo alterius vocis: quinimo interdum sequente Vocali aut Diphthongo non modò non eliditur, sed etiam contra naturam suam corripitur tam Vocalis, quàm Diphthongus, ut Glauco & Panopeæ & Inoo Melicerta.*
   Credimus an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt.
   Nomen & arma locum servant, te amice nequivi.

Diœresis & Synæresis.

Diæresis docet ex unica syllaba duas facere, ut Aulai, Syluai, involuam, dissoluo, suavis. &c,

1. *Synæresis docet duas syllabas in eadem voce in unam syllabam contrahere, seu ex duabus unam facere, ut Nolo pro non volo, cogo pro coago. alveo pro alvéo, areo pro aureo, Di pro Dij. Est duplex: Mutabilis & Immutabilis.*
2. *Synæresis Immutabilis est, quando syllaba perpetuò contracta manet, tam in Carmine, quàm extra carmen, & ubique eodem modo profertur, ut Malo, nolo, cogo, bobus, &c.*
3. *Synæresis Mutabilis est, dum in Scansione Carminis syllaba modò contrahitur, modò etiam non: & extra Carmen ut non contracta profertur, ut dehinc, deerat.*
4. *Vtraque Synæresis & Mutabilis & Immutabilis syllabam contractam facit longam.*
5. *Synæresis est frequentissima in his: Cui, huic, Dij, Dijs, ij, ijs, ijdem, ijsdem, dein, deinde, deinceps, dehinc, deest, deerat, deerunt, deesse, semianimis, anteit, anteambulo, antehac, &c.*

De

De Cæsura.

Cæsura significat primò sectionem vel divisionem vocis, secundò syllabam unam post Pedem relictam, tertiò syllabam & Pedem vel Pedes eam præcedentes.

Cæsuræ sunt quatuor: Prima, Secunda, Tertia, Quarta, adhuc duæ adduntur, Trochaica & Bucolica.

1 *Cæsura prima est quando post primum: Secunda quando post secundum, Tertia quando post tertium, Quarta quando post quartum Pedem una syllaba finiens dictionem superest ut.*

Prima *Ille la | tus*
Secunda, *Ille la tus nive | um.*
Tertia, *Ille la tus nive, um mol | li.*
Quarta, *Ille la. tus nive, um mol li ful | tus*

2. *Cæsura Græcè vocatur Prima Trithemimeris, id est, Semiternaria: Secunda, Pentemimeris, id est, Semiquinaria. Tertia Hephthemimeris id est Semiseptenaria Quarta Enneemimeris, id est, Seminovenaria, tot s. in se continens Semipedes*

3 *Cæsura Trochaica quæ à Pede Trochæo sic dicitur, est quando post duos Pedes superest Trochæus claudens dictionem & tertium Pedem Dactylum inchoans, ut*
In fan dum Re | gina.

4. *Cæsura Buccolica est, quæ & Tetrapodia dicitur, quando post tres pedes syllaba relicta cum voce disyllaba sibi addita Dactylum efficit ut O passi gravi, ora da. bit Deus*

5. *Cæsura solet locum preparare Figuræ Diastolæ ubi enim Cæsura aliqua, ibi etiam Diastolen non rarò apud Poetas videbis, ut apud Ovid.*
Nec quæ præteriit, hora redire potest.

Cæsurâ Carmina maximè exornantur. quod tunc accidit quando voces per medium dividuntur unde Carmen nullam Cæsuram habens, est insuave & insulsum: quod quidem tunc fit, quando singuli Pedes singulis vocibus constant: ut
Pessima Carmina scribit vates inscitus artis,

DE

De Depositione.

[De]positio Metrica, est terminatio seu finis Carminis: ab hac Versus dicitur Perfectus, Deficiens, & abundans.

1 Versus dicitur perfectus ille, cui nulla syllaba, & nullus Pes deest, aut etiam superest, Græcè vocatur Acatalecticus; ut Semper honos nomenq; tuum laudesq; manebunt.

2 Versus Deficiens ille, cui aut Pes, aut syllaba deest. cui deest syllaba, Græcè Catalecticus; cui verò Pes, Brachicatalecticus appellatur ut

Semper honos, nomenq; tuum laudesq; manent.
Sed si tantus amor casus cognoscere.

3 Versus Reddundans est cui syllaba, vel Pes superest. Græcè Hypercatalecticus, vel Hypermeter Versus vocatur; ut

Et spumas miscent argenti vivaq; sulfura.

De Compositione.

[Co]mpositio Metrica est plurium Versuum quàm unius copulatio ab hac Carmina dicuntur Monocola, Dicola, &c.

1. Monocola Carmina sunt, cùm unius & ejusdem Generis Versus sese consequuntur; ut sunt apud Virgilium
2. Dicola Carmina sunt cùm duo Genera Versuum miscentur;
3. Tricola Carmina sunt, cùm trium Generum Versus coniunguntur.
4. Tetracola Carmina sunt, cùm quatuor Generum Versus componuntur, & Poëma constituunt.

De Revertione.

[Re]versio Metrica est reditus seu regressio ad idem Genus Carminis, quod prius erat positum: ab hac Carmina dicuntur Monostropha, Distropha, &c.

1. Monostropha illa omnia quæ sunt Monocola.
2. Distropha, cùm post duos diversi Generis Versus alij duo similes prioribus eodem ordine ponuntur.
3. Tristropha cùm post tertium versum qui est Generis diversi à primo, alij tres similes tribus prioribus eodem ordine ponuntur.
4. Tetrastropha cùm positis quatuor Versibus, quarto Generis diversi à primo existente alij quatuor similes prioribus eodem ordine ponuntur.

De

De Metaplasmo.

Metaplasmus est modus Vocabulorum gratiâ Metri qualiscunq; immutandorum; & fit propter Carminis aut elegantiam aut necessitatem: continetq; sub se Figuras quatuordecim.

Prothesis apponit capiti, quod Aphæresis aufert.
Syncope de medio tollit, quod Epentesis addit.
Apocope finem demit, quem dat Paragoge.
Litera in Antithesi varia est, Thmesis secat aptè.
M necat Ecthlipsis, perimit Synalœpha vocalem.
Crasis constringit: distracta Diæresis effert.
Ectasis extendit breve, curtat Systola longum

Quando litera vel Syllaba in Dictionis.

1. *Principio apponitur est Figura Prothesis. ut Gnatus pro natus; gnavus. pro navus; tetuli, pro tuli*
2. *Principio aufertur, est Aphæresis ut Temno, pro contemno, pono pro depono, ruit pro eruit.*
3. *Medio interponitur, est Epenthesis ut Navita pro Nauta, Mavors pro Mars. Induperator pro Imperator, Stanesilaus pro Stanislaus.*
4. *Medio subtrahitur est Syncope, ut Deûm pro Deorum, periclum pro periculum, nosti pro novisti, noram, pro noveram. Hæc Oratores sæpius utuntur.*
5. *Fine additur, est Paragoge, ut Dicier pro dici, dominarier, pro dominari*
6. *Fine adimitur, est Apocope ut Tun pro tune, face metu pro metui, oti pro otij.*
7. *Aliquo loco una pro alia ponitur, est Antithesis ut Olli pro illi, optumus pro optimus, upilio pro opilio, volgus pro vulgus Si autem transponitur est Metathesis, ut Tybre pro Tymber.*

De alijs alibi *s. De Thmesi pag 256. De Ecthlipsi pag. … De Synalæphe pag. 293 De Sinæresi pag. … De Diæresi pag. 293. De Diastole pag. 183 De Systole pag. 283.*

F I N I S.

De Depositione.

Depositio Metrica, est terminatio seu finis Carminis: ab hac Versus dicitur Perfectus, Deficiens, & Abundans.

1 Versus dicitur perfectus ille, cui nulla syllaba, & nullus Pes deest, aut etiam superest, Græcè Vocatur Acatalecticus: ut Semper honos nomenq́; tuum laudesq́; manebunt.

2 Versus Deficiens ille, cui aut Pes, aut syllaba deest. cui deest syllaba, Græcè Catalecticus; cui verò Pes, Brachicatalecticus appellatur ut

Semper honos, nomenq́; tuum laudesq́; manent.
Sed si tantus amor casus cognoscere.

3 Versus Reddundans est cui syllaba, vel Pes superest. Græcè Hypercatalecticus, vel Hypermeter Versus vocatur: ut
Et spumas miscent argenti vivaq́; sulfura.

De Compositione.

Compositio Metrica est plurium Versuum quàm unius copulatio ab hac Carmina dicuntur Monocola, Dicola, &c.

1. Monocola Carmina sunt, cùm unius & ejusdem Generis Versus sese consequuntur; ut sunt apud Virgilium

2 Dicola Carmina sunt cùm duo Genera Versuum miscentur.

3. Tricola Carmina sunt, cùm trium Generum Versus coniunguntur.

4. Tetracola Carmina sunt, cùm quatuor Generum Versus componuntur, & Poëma constituunt.

De Reversione.

Reversio Metrica est reditus seu regreßio ad idem Genus Carminis, quod prius erat positum: ab hac Carmina dicuntur Monostropha, Distropha, &c.

Carmina dicuntur

1 Monostropha illa omnia quæ sunt Monocola.

2. Distropha, cùm post duos diversi Generis Versus alij duo similes prioribus eodem ordine ponuntur.

3. Tristropha cùm post tertium Versum, qui est Generis diversi à primo, alij tres similes tribus prioribus eodem ordine ponuntur.

4 Tetrastropha cùm positis quatuor Versibus, quarto Generis diversi à primo existente, alij quatuor similes prioribus eodem ordine ponuntur.

De

De Metaplasmo.

Metaplasmus est modus Vocabulorum gratiâ Metri qualitercunq; immutandorum; & fit propter Carminis aut elegantiam aut necessitatem: continetq; sub se Figuras quatuordecim.

Prothesis apponit capiti, quod Aphæresis aufert.
Syncope de medio tollit, quod Epentesis addit.
Apocope finem demit, quem dat Paragoge.
Litera in Antithesi varia est, Thmesis secat aptè.
M necat Ecthlipsis, perimit Synalepha vocalem.
Crasis constringit: distracta Diæresis effert.
Ectasis extendit breve, curtat Systola longum.

Quando litera vel Syllaba in Dictionis.

1. *Principio apponitur est Figura Prothesis, ut Gnatus pro natus; gnavus. pro navus; tetuli, pro tuli &*
2. *Principio aufertur, est Aphæresis ut Temno, pro contemno, pono pro depono, ruit pro eruit.*
3. *Medio interponitur, est Epenthesis ut Navita pro Nauta, Mavors pro Mars. Induperator pro Imperator, Stanesilaus pro Stanislaus.*
4. *Medio subtrahitur est Syncope, ut Deûm pro Deorum, periclum pro periculum, nosti pro novisti, noram, pro noveram. Hâs Oratores sæpissime utuntur.*
5. *Fine additur, est Paragoge, ut Dicier pro dici, dominarier, pro dominari.*
6. *Fine adimitur, est Apocope ut Tun pro tunc, pace metu pro metui, oti pro otij.*
7. *Aliquo loco una pro alia ponitur, est Antithesis ut Olli pro illi, optumus pro optimus, upilio pro opilio, volgus pro vulgus Si autem transponitur est Metathesis, ut Tymbre pro Tymber*

De alijs alibi *s. De Thmesi pag 256. De Ecthlipsi pag. 28[illegible] De Synalaphe pag. 293. De Sinæresi pag. 2[illegible] De Diæresi pag 292. De Diastole pag. 688. De Systole pag. 283.*

FINIS.

